

SFC2021-programma dat steun krijgt van het EFRO (doelstelling Investeren in werkgelegenheid en groei), het ESF+, het Cohesiefonds, het JTF en het EFMZVA – artikel 21, lid 3

CCI	2021NL16JTTPR001
Titel in het Engels	Programme JTF 2021 – 2027 Netherlands
Titel in nationale taal (talen)	NL - Programma JTF 2021-2027 Nederland
Versie	1.0
Eerste jaar	2021
Laatste jaar	2027
Subsidiabel vanaf	1-jan-2021
Subsidiabel tot en met	31-dec-2029
Nummer van het besluit van de Commissie	
Datum van het besluit van de Commissie	
NUTS-regio's die onder het programma vallen	NL111 - Oost-Groningen NL112 - Delfzijl en omgeving NL113 - Overig Groningen NL323 - IJmond NL11 - Groningen NL33C - Groot-Rijnmond NL341 - Zeeuwsch-Vlaanderen NL411 - West-Noord-Brabant NL423 - Zuid-Limburg
Betrokken fonds(en)	JTF
Programma	☐ in het kader van de doelstelling “investeren in werkgelegenheid en groei”, alleen voor de ultraperifere gebieden

Inhoudsopgave

1. Programmastrategie: belangrijkste problemen en beleidsreacties.....	8
Tabel 1	17
2. Prioriteiten	18
2.1. Prioriteiten, uitgezonderd technische bijstand.....	18
2.1.1. Prioriteit: 1. Groningen-Emmen.....	18
2.1.1.1. Specifieke doelstelling: JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JTF).....	18
2.1.1.1.1. Steunverlening van de fondsen.....	18
Gerelateerde soorten acties - Artikel 22, lid 3, punt d), i), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening.....	18
De belangrijkste doelgroepen – artikel 22, lid 3, punt d), iii), van de GB-verordening.....	21
Acties ter waarborging van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie - artikel 22, lid 3, punt d), iv), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening.....	22
Indicatie van de beoogde specifieke gebieden, met inbegrip van het geplande gebruik van territoriale instrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), v), van de GB-verordening	23
De interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties – artikel 22, lid 3, punt d), vi), van de GB-verordening	23
Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), vii), van de GB-verordening.....	24
2.1.1.1.2. Indicatoren.....	24
Tabel 2: Outputindicatoren.....	24
Tabel 3: Resultaatindicatoren	25
2.1.1.1.3. Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype.....	26
Tabel 4: Dimensie 1 — Interventiegebied.....	26
Tabel 5: Dimensie 2 — financieringsvorm	27
Tabel 6: Dimensie 3 — territoriale uitvoeringsmechanismen en territoriale focus	28
Tabel 7: Dimensie 6 – secundaire thema's ESF+.....	28
Tabel 8: Dimensie 7 - ESF+*, EFRO, CF en JTF gendergelijkheidsdimensie	28
2.1.1. Prioriteit: 2. IJmond.....	29
2.1.1.1. Specifieke doelstelling: JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JTF).....	29
2.1.1.1.1. Steunverlening van de fondsen.....	29
Gerelateerde soorten acties - Artikel 22, lid 3, punt d), i), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening.....	29
De belangrijkste doelgroepen – artikel 22, lid 3, punt d), iii), van de GB-verordening.....	33
Acties ter waarborging van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie - artikel 22, lid 3, punt d), iv), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening.....	34
Indicatie van de beoogde specifieke gebieden, met inbegrip van het geplande gebruik van territoriale instrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), v), van de GB-verordening	34
De interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties – artikel 22, lid 3, punt d), vi), van de GB-verordening	35
Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), vii), van de GB-verordening.....	35
2.1.1.1.2. Indicatoren.....	36
Tabel 2: Outputindicatoren.....	36
Tabel 3: Resultaatindicatoren	36
2.1.1.1.3. Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype.....	37
Tabel 4: Dimensie 1 — Interventiegebied.....	37
Tabel 5: Dimensie 2 — financieringsvorm	38

Tabel 6: Dimensie 3 — territoriale uitvoeringsmechanismen en territoriale focus	38
Tabel 7: Dimensie 6 – secundaire thema’s ESF+	39
Tabel 8: Dimensie 7 - ESF+*, EFRO, CF en JTF gendergelijkheidsdimensie	39
2.1.1. Prioriteit: 3. Groot-Rijnmond	40
2.1.1.1. Specifieke doelstelling: JSO8.1. Regio’s en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JTF).....	40
2.1.1.1.1. Steunverlening van de fondsen.....	40
Gerelateerde soorten acties - Artikel 22, lid 3, punt d), i), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening.....	40
De belangrijkste doelgroepen – artikel 22, lid 3, punt d), iii), van de GB-verordening.....	43
Acties ter waarborging van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie - artikel 22, lid 3, punt d), iv), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening.....	44
Indicatie van de beoogde specifieke gebieden, met inbegrip van het geplande gebruik van territoriale instrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), v), van de GB-verordening	44
De interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties – artikel 22, lid 3, punt d), vi), van de GB-verordening	45
Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), vii), van de GB-verordening.....	45
2.1.1.1.2. Indicatoren	46
Tabel 2: Outputindicatoren.....	46
Tabel 3: Resultaatindicatoren	46
2.1.1.1.3. Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype.....	47
Tabel 4: Dimensie 1 — Interventiegebied.....	47
Tabel 5: Dimensie 2 — financieringsvorm	48
Tabel 6: Dimensie 3 — territoriale uitvoeringsmechanismen en territoriale focus	48
Tabel 7: Dimensie 6 – secundaire thema’s ESF+.....	48
Tabel 8: Dimensie 7 - ESF+*, EFRO, CF en JTF gendergelijkheidsdimensie	49
2.1.1. Prioriteit: 4. Zeeuws-Vlaanderen.....	50
2.1.1.1. Specifieke doelstelling: JSO8.1. Regio’s en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JTF).....	50
2.1.1.1.1. Steunverlening van de fondsen.....	50
Gerelateerde soorten acties - Artikel 22, lid 3, punt d), i), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening.....	50
De belangrijkste doelgroepen – artikel 22, lid 3, punt d), iii), van de GB-verordening.....	54
Acties ter waarborging van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie - artikel 22, lid 3, punt d), iv), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening.....	55
Indicatie van de beoogde specifieke gebieden, met inbegrip van het geplande gebruik van territoriale instrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), v), van de GB-verordening	55
De interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties – artikel 22, lid 3, punt d), vi), van de GB-verordening	56
Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), vii), van de GB-verordening.....	56
2.1.1.1.2. Indicatoren	56
Tabel 2: Outputindicatoren.....	56
Tabel 3: Resultaatindicatoren	57
2.1.1.1.3. Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype.....	58
Tabel 4: Dimensie 1 — Interventiegebied.....	58
Tabel 5: Dimensie 2 — financieringsvorm	59
Tabel 6: Dimensie 3 — territoriale uitvoeringsmechanismen en territoriale focus	59
Tabel 7: Dimensie 6 – secundaire thema’s ESF+.....	59
Tabel 8: Dimensie 7 - ESF+*, EFRO, CF en JTF gendergelijkheidsdimensie	60

2.1.1. Prioriteit: 5. West-Noord-Brabant	61
2.1.1.1. Specifieke doelstelling: JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JTF)	61
2.1.1.1.1. Steunverlening van de fondsen	61
Gerelateerde soorten acties - Artikel 22, lid 3, punt d), i), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening	61
De belangrijkste doelgroepen – artikel 22, lid 3, punt d), iii), van de GB-verordening	64
Acties ter waarborging van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie - artikel 22, lid 3, punt d), iv), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening	64
Indicatie van de beoogde specifieke gebieden, met inbegrip van het geplande gebruik van territoriale instrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), v), van de GB-verordening	65
De interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties – artikel 22, lid 3, punt d), vi), van de GB-verordening	66
Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), vii), van de GB-verordening	66
2.1.1.1.2. Indicatoren	67
Tabel 2: Outputindicatoren	67
Tabel 3: Resultaatindicatoren	68
2.1.1.1.3. Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype	69
Tabel 4: Dimensie 1 — Interventiegebied	69
Tabel 5: Dimensie 2 — financieringsvorm	70
Tabel 6: Dimensie 3 — territoriale uitvoeringsmechanismen en territoriale focus	70
Tabel 7: Dimensie 6 – secundaire thema's ESF+	70
Tabel 8: Dimensie 7 - ESF+*, EFRO, CF en JTF gendergelijkheidsdimensie	70
2.1.1. Prioriteit: 6. Zuid-Limburg	71
2.1.1.1. Specifieke doelstelling: JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JTF)	71
2.1.1.1.1. Steunverlening van de fondsen	71
Gerelateerde soorten acties - Artikel 22, lid 3, punt d), i), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening	71
De belangrijkste doelgroepen – artikel 22, lid 3, punt d), iii), van de GB-verordening	74
Acties ter waarborging van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie - artikel 22, lid 3, punt d), iv), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening	75
Indicatie van de beoogde specifieke gebieden, met inbegrip van het geplande gebruik van territoriale instrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), v), van de GB-verordening	75
De interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties – artikel 22, lid 3, punt d), vi), van de GB-verordening	75
Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), vii), van de GB-verordening	76
2.1.1.1.2. Indicatoren	76
Tabel 2: Outputindicatoren	76
Tabel 3: Resultaatindicatoren	77
2.1.1.1.3. Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype	78
Tabel 4: Dimensie 1 — Interventiegebied	78
Tabel 5: Dimensie 2 — financieringsvorm	79
Tabel 6: Dimensie 3 — territoriale uitvoeringsmechanismen en territoriale focus	79
Tabel 7: Dimensie 6 – secundaire thema's ESF+	79
Tabel 8: Dimensie 7 - ESF+*, EFRO, CF en JTF gendergelijkheidsdimensie	80
2.2. Prioriteiten technische bijstand	81
3. Financieringsplan	82
3.1. Overdrachten en bijdragen (1)	82

Tabel 15 A: Bijdragen aan InvestEU* (verdeling per jaar).....	82
Tabel 15 B: Bijdragen aan InvestEU* (samenvatting).....	82
Motivering, rekening houdend met de wijze waarop deze bedragen bijdragen tot de verwezenlijking van de in het programma geselecteerde beleidsdoelstellingen overeenkomstig artikel 10, lid 1, van de InvestEU-verordening	83
Tabel 16 A: Overdrachten naar instrumenten in direct of indirect beheer (uitsplitsing per jaar).....	83
Tabel 16 B: Overdrachten naar instrumenten in direct of indirect beheer* (samenvatting)	83
Overdrachten naar instrumenten in direct of indirect beheer - Motivering.....	83
Tabel 17 A: Overdrachten tussen EFRO, ESF+ en Cohesiefonds of naar een ander fonds of fondsen (uitsplitsing per jaar).....	83
Tabel 17 B: Overdrachten tussen EFRO, ESF+ en Cohesiefonds of naar een ander fonds of fondsen (samenvatting).....	83
Overdrachten tussen fondsen in gedeeld beheer, met inbegrip van fondsen voor het cohesiebeleid - Motivering	84
3.2. JTF: toewijzing in het programma en overdrachten (1)	84
3.2.1. Toewijzing JTF aan het programma vóór overdrachten per prioriteit (waar relevant) (2).....	84
Tabel 18: JTF-toewijzing aan het programma overeenkomstig artikel 3, JTF-verordening, vóór overdrachten	84
3.2.2. Overdrachten naar het JTF als aanvullende steun (1) (waar nodig).....	85
Tabel 18 A: Overdrachten naar het JTF binnen het programma (verdeling per jaar)	85
Tabel 18 B: Overdracht van EFRO- en ESF+-middelen naar het JTF binnen dit programma	85
Tabel 18C: Overdrachten naar het JTF van andere programma's (verdeling per jaar).....	85
Tabel 18D: Overdracht van EFRO- en ESF+-middelen van andere programma's naar het JTF in dit programma.....	85
Motivering voor de aanvullende overdracht uit het EFRO en het ESF+ op basis van de geplande interventietypes.....	86
3.3. Overdrachten tussen regiocategorieën als gevolg van de tussentijdse evaluatie.....	86
Tabel 19 A: Overdrachten tussen regiocategorieën als gevolg van de tussentijdse evaluatie, binnen het programma (uitsplitsing per jaar)	86
Tabel 19 B: Overdrachten tussen regiocategorieën als gevolg van de tussentijdse evaluatie, naar andere programma's (uitsplitsing per jaar).....	86
3.4. Terugboekingen (1)	87
Tabel 20A: Terugboekingen (uitsplitsing per jaar)	87
Tabel 20B: Terugboekingen* (samenvatting)	87
3.5. Financiële toewijzingen per jaar.....	88
Tabel 10: Financiële toewijzingen per jaar.....	88
3.6. Totale financiële toewijzingen per fonds en nationale medefinanciering	89
Tabel 11: Totaal financiële toewijzingen per fonds en nationale bijdrage.....	89
4. Randvoorwaarden.....	91
5. Programma-autoriteiten	100
Tabel 13: Programma-autoriteiten.....	100
Verdeling van de terugbetaalde bedragen voor technische bijstand uit hoofde van artikel 36, lid 5, van de GB-verordening indien meerdere instanties zijn aangewezen om betalingen van de Commissie te ontvangen.....	100
6. Partnerschap.....	101
7. Communicatie en zichtbaarheid	104
8. Gebruik van eenheidskosten, vaste bedragen, vaste percentages en niet aan kosten gekoppelde financiering.....	107
Tabel 14: Gebruik van eenheidskosten, vaste bedragen, vaste percentages en niet aan kosten gekoppelde financiering.....	107
Aanhangsel 1: Bijdragen van de Unie op basis van eenheidskosten, vaste bedragen en vaste percentages	108
A. Samenvatting van de belangrijkste elementen.....	108
B. Bijzonderheden per soort concrete actie	119
C. Berekening van de standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages.....	130

1. Bron van de gegevens die worden gebruikt voor de berekening van de standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages (wie de gegevens heeft geproduceerd, verzameld en geregistreerd; waar de gegevens zijn opgeslagen; vervaldata; validering enz.)	130
2. Gelieve aan te geven waarom de voorgestelde methode en berekening op basis van artikel 94, lid 2, van de GB-verordening relevant zijn voor het type concrete actie.	131
3. Gelieve aan te geven hoe de berekeningen zijn uitgevoerd, met name door eventuele veronderstellingen ten aanzien van kwaliteit of hoeveelheden te beschrijven. Indien relevant, moeten statistische bewijzen en referentiewaarden worden gebruikt en, indien daarom wordt verzocht, moeten deze worden verstrekt in een formaat dat kan worden gebruikt door de Commissie.	131
4. Leg uit hoe u ervoor heeft gezorgd dat alleen subsidiabele uitgaven zijn opgenomen in de berekening van de standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages.	133
5. Beoordeling door de auditautoriteit(en) van de berekeningsmethode, de bedragen en de regelingen om de verificatie, kwaliteit, verzameling en opslag van gegevens te waarborgen.	133
Aanhangsel 2: Bijdragen van de Unie op basis van financiering die niet gekoppeld is aan kosten	134
A. Samenvatting van de belangrijkste elementen	134
B. Bijzonderheden per soort concrete actie	135
Aanhangsel 3: Lijst van geplande concrete acties van strategisch belang met tijdschema	136
Territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie - NL.Nederland (1.0)	137
1. Overzicht van het transitieproces en vaststelling van de zwaarst getroffen gebieden in de lidstaat	137
2. Beoordeling van de transitieproblemen voor elk van de vastgestelde gebieden	140
Gebied: Groningen-Emmen	140
2.1. Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050	140
2.2. Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen tegen 2030 met het oog op het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050	144
2.3. Samenhang met andere nationale, regionale of territoriale strategieën en plannen ter zake	146
2.4. Soort voorgenomen concrete acties	148
Gebied: IJmond	152
2.1. Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050	153
2.2. Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen tegen 2030 met het oog op het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050	157
2.3. Samenhang met andere nationale, regionale of territoriale strategieën en plannen ter zake	159
2.4. Soort voorgenomen concrete acties	161
Gebied: Groot-Rijnmond	166
2.1. Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050	166
2.2. Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen tegen 2030 met het oog op het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050	170
2.3. Samenhang met andere nationale, regionale of territoriale strategieën en plannen ter zake	172
2.4. Soort voorgenomen concrete acties	175
Gebied: Zeeuws-Vlaanderen	178
2.1. Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050	178
2.2. Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen tegen 2030 met het oog op het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050	182
2.3. Samenhang met andere nationale, regionale of territoriale strategieën en plannen ter zake	184
2.4. Soort voorgenomen concrete acties	186
Gebied: West-Noord-Brabant	190
2.1. Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050	190
2.2. Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen tegen 2030 met het oog op het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050	195
2.3. Samenhang met andere nationale, regionale of territoriale strategieën en plannen ter zake	197
2.4. Soort voorgenomen concrete acties	199

Gebied: Zuid-Limburg.....	203
2.1. Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050.....	203
2.2. Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen tegen 2030 met het oog op het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050.....	208
2.3. Samenhang met andere nationale, regionale of territoriale strategieën en plannen ter zake.....	210
2.4. Soort voorgenomen concrete acties.....	212
3. Governancemechanismen.....	217
4. Programmaspecifieke output- of resultaatindicatoren.....	220
Motivering van de noodzaak van programmaspecifieke output- of resultaatindicatoren op basis van de voorgenomen soorten acties	220
DOCUMENTS	221

1. Programmastrategie: belangrijkste problemen en beleidsreacties

Referentie: Artikel 22, lid 3, punt a), i) tot viii), en punt a), x), en artikel 22, lid 3, punt b), van Verordening (EU) 2021/1060 (GB-verordening)

Inleiding

De transitie naar een klimaatneutrale en circulaire economie in 2050 vormt één van de belangrijkste beleidsdoelstellingen van de Europese Unie en van Nederland. Doelstellingen op het versneld afbouwen van broeikasgasemissies leiden in de economie tot een versnelling in het terugdringen van het gebruik van fossiele brand- en grondstoffen en het omvormen van de bestaande industrie naar duurzame productievormen of uitfasering van de industriële activiteiten. Daar waar die omvorming niet mogelijk is, is er behoefte aan nieuwe economische verdienmodellen. Deze diversificatie van de economie vindt in sommige regio's al plaats; in andere regio's moet deze diversificatie nog van de grond komen. Bij zowel de omvorming, als diversificatie van de economie ziet Nederland innovatie een belangrijk instrument om tot de transitie te komen.

De transitie heeft grote invloed op de banen en benodigde vaardigheden van mensen. Huidige en toekomstige werknemers moeten nieuwe vaardigheden en kennis opdoen, zodat zij in de toekomst de voor deze transities noodzakelijke vacatures passend kunnen vervullen in de getroffen regio's en industrieën. Gerichte interventies op de arbeidsmarkt en scholing vormen dan ook belangrijke randvoorwaarden om een succesvolle en inclusieve klimaattransitie door te zetten, en zijn bepalend voor de snelheid, kosten en draagvlak van de klimaattransitie. Deze randvoorwaarden vragen in verschillende gebieden nog extra aandacht om een succesvolle en rechtvaardige transitie tot stand te brengen.

Nederland benut het Fonds voor een rechtvaardige transitie (Just Transition Fund of JTF) om de sociaaleconomische gevolgen van de verschillende transities (omvorming en diversificatie van de economie, en een veranderende arbeidsmarkt) op te vangen.

JTF Nederland richt zich op rechtvaardige transitie in zes zwaarst getroffen gebieden

Nederland zet het JTF in voor zes regio's (vijf individuele NUTS3-gebieden plus drie NUTS3-gebieden in Groningen gebundeld tot één JTF-regio) die op basis van analyses relatief het zwaarst worden getroffen in de omslag naar een klimaatneutrale en circulaire economie. De focus van deze analyse ligt op de NUTS3-gebieden die in de overgang naar een klimaatneutrale samenleving grote veranderingen ondergaan, met ernstige sociale en economische effecten. Uitvoerige toelichting en cijfermatige motivering zijn opgenomen in de transitieplannen voor geïntegreerde territoriale ontwikkeling (TJTP's) bij dit programmadocument.

Zie Bijlage 1 Tabel Kerncijfers voor de sectoren industrie en energie in de gekozen NUTS3-regio's (2018)

De zes geselecteerde regio's voor JTF in Nederland betreffen: provincie Groningen (NUTS 3-gebieden Oost-Groningen, Delfzijl en Omgeving en Overig Groningen) en gemeente Emmen, IJmond, Groot-Rijnmond, Zeeuws-Vlaanderen, West-Noord-Brabant en Zuid-Limburg. Deze zes regio's dragen bijna

80% van de nationale CO2-reductieopgave van de industrie. De regio's zijn kwetsbaar vanwege het belang van de energie-intensieve sectoren in de economie en kennen een economie die zich in korte tijd moet vernieuwen en diversifiëren. Deze kwetsbaarheid wordt nog extra verzaamd door onderliggende sociaaleconomische problematiek, zoals relatief hoge (langdurige) werkloosheid en demografische problemen. Regio's met reeds aanwezige sociaaleconomische problemen kunnen de transitie minder goed opvangen.

De voorgedragen regio's kennen binnen deze algemene kenmerken hun eigen specifieke problematiek en uitdagingen die per regio in de respectieve hoofdstukken van het TJTP worden geduid. Iedere regio zet het JTF in om de verschillende transities te begeleiden met als ultieme doel het behoud van werkgelegenheid en voldoende geschikt (toekomstig) menselijke kapitaal om de transities tijdig te voltooien.

Maatschappelijke uitdagingen: impact van klimaattransitie-opgave

Klimaatverandering is de uitdaging van de huidige generatie. Nederland en de EU nemen maatregelen om de klimaatverandering te verminderen en de gevolgen op te vangen. Het doel is om in lijn met de Europese Klimaatwet in 2050, klimaatneutraal te zijn. Hiervoor moet de uitstoot van broeikasgassen sterk worden verminderd. De EU streeft met haar beleidsplan Fit-for-55 naar een vermindering in CO2-emissies met 55% in 2030 (in vergelijking met 1990) en klimaatneutraal in 2050. De nieuwe Nederlandse regering (Rutte IV) zet, om deze doelstellingen te halen, in op een nog hogere reductiedoelstelling (circa 60% CO2-emissiereductie in 2030) en stelt daarmee hogere ambities dan de Europese streefwaarden. Er komt een nationaal klimaat- en transitiefonds van €35 miljard voor de aankomende tien jaar om de klimaatdoelstellingen te realiseren.

De nieuwe Kabinetsplannen voor het klimaat moeten nog verwerkt worden in al bestaand beleid waaronder het Integraal Nationaal Energie- en Klimaatplan (INEK) 2021-2030. Doelstellingen van het huidige INEK zijn o.a. het realiseren van 49% broeikasreductie ten opzichte van 1990 en bijdragen aan 32 % hernieuwbare energie in 2030.

Nederland ondergaat derhalve een ingrijpende klimaattransitie: het gebruik van fossiele brandstoffen wordt uitgefaseerd ten gunste van hernieuwbare energie. Ook is er een ingrijpende grondstoffentransitie gaande: het gebruik van fossiele grondstoffen wordt afgebouwd en hier komen duurzame alternatieven (circulair, bio-gebaseerd) voor in de plaats. Ten derde worden er nieuwe waardenketens opgebouwd. De uitfasering van fossiele brand- en grondstoffen komt in Nederland naar voren in de stopzetting van de gaswinning in Groningen in 2022, maar ook in de sluiting van alle kolencentrales in Nederland tot aan 2030, de omschakeling naar duurzame brandstoffen en in het afbouwen van de fossiel gestuurde productieprocessen in de Nederlandse chemie- en (staal)industrie.

De opgave voor de industrie vereist een toekomstgerichte publiek-private aanpak waarbij het bedrijfsleven investeert in een duurzame toekomst op basis van intensieve samenwerking tussen (MKB-)bedrijven, en de overheid die gericht faciliteert en ondersteunt met focus op creatie van (nieuwe) waarden.

Het uitfaseren van fossiele productieprocessen als gevolg van de transitie naar klimaatneutraliteit leidt tot grote sociaaleconomische effecten in de regio's waar de genoemde industrieclusters in gelegen zijn. Door

het verlies van fossiele werkgelegenheid dreigen zeer belangrijke werkgevers voor de regio's te verdwijnen en werknemers hun huidige banen te verliezen. Om dit te compenseren wordt ook ingezet op diversificatie van de economie en nieuwe economische kansen die de transitie ook biedt: nieuwe, duurzame bedrijvigheid in de regio's aantrekken en ontwikkelen, om zo toekomstbestendige banen te creëren en nieuwe economische sterkten te ontwikkelen.

Naast baanverlies als gevolg van de klimaattransitie zal veel van het bestaande werk in karakter veranderen. Dit betekent voor de mensen dat zij andere vaardigheden nodig hebben voor het uitvoeren van het werk. Anderzijds heeft de transitie het positieve effect van nieuwe banen, maar is voor de invulling van die nieuwe banen wel om- en bijscholing van werknemers en werkzoekenden (waaronder jongeren) nodig. Momenteel is voldoende en passend opgeleid personeel echter een groot knelpunt. Alleen een eerlijke en inclusieve transitie heeft kans op slagen en zal sociaal aanvaardbaar zijn voor iedereen. Het JTF is een belangrijk vehikel om een inclusieve transitie mogelijk te maken, door ook te investeren in groepen die geraakt worden door de klimaattransitie. Daarbij kan het gaan over mensen die bedreigd worden met het verlies van hun baan als gevolg van de transitie en mensen die op zoek zijn naar werk en waarbij de ontstane werkgelegenheid door de transitie een kans biedt om aan het werk te komen.

Met het JTF wordt een bijdrage geleverd aan het opvangen van de negatieve impact van de transitie op sociaaleconomisch gebied. Daarbij gaat het om investeringen die nadrukkelijk een eerlijke en duurzame transitie bevorderen. Inzet van het JTF versnelt de gestarte transitie.

Tekortkomingen van de markt

Alle JTF-gebieden – gebieden met een hoge mate van productie en/of verwerking van fossiele grond- en brandstoffen – hebben te maken met industriële clusters die in het verleden keuzes hebben gemaakt als resultaat van hun structurele eigenschappen, die van grote invloed zijn op de keuzes die nu gemaakt moeten worden. Deze zgn. padafhankelijkheid doet zich voor aan de productiekant, d.w.z. de kant van de bedrijven, maar ook op de arbeidsmarkt, waar het de kennis en vaardigheden van mensen/werkenden betreft.

Aan de productiekant (incl. ketens toelevering en afzet) is sprake van een decennialange specialisatie in productieprocessen en hoge verzonken kosten in productiesites. Juist in de energieintensieve delen van de fossiele economie zijn schaalvoordelen een belangrijke factor, reden waarom de (petro)chemie, staalproductie en andere procesindustriën ruimtelijk ook zo sterk zijn geconcentreerd. Die concentratie heeft marktvoordelen, maar die slaan in de transitie om naar een sterk regionaal nadeel en grote kwetsbaarheid. Er is op een regionaal schaalniveau sprake van een soort 'lock-in'-effect: aanpassing van individuele bedrijven/actoren vraagt eigenlijk aanpassing van een heel systeem en de randvoorwaarden daarvoor. Denk voor dat laatste bijvoorbeeld aan de beschikbaarheid van voldoende duurzame stroom en groene waterstof. Vanwege de hoge kosten hebben bedrijven de neiging om de bestaande waardeketens maximaal te gebruiken en reageren zij relatief traag op veranderende maatschappelijke eisen en veranderingen in de marktvraag.

Ook op de arbeidsmarkt is sprake van padafhankelijkheid. In de JTF-gebieden zijn er veel werkenden met 'fossiele' specialisaties. Dat maakt (delen van) de beroepsbevolking in die regio's kwetsbaar voor de effecten van de transitie. De bestaande kennis en vaardigheden van werkenden dreigen verouderd te raken en kunnen zonder om- en bijscholing niet vanzelfsprekend in hetzelfde bedrijf of elders worden ingezet.

De markt voor human capital werkt niet perfect. Enerzijds blijken veel werknemers in Nederland pas in beweging te komen als hun baan daadwerkelijk verdwijnt. Anderzijds ontbreekt het veel mensen aan inzicht in noodzakelijke veranderingen door gebrek aan arbeidsinformatie, onvoldoende tijd en middelen om te reageren op veranderingen en het ontbreken van een passend scholingsaanbod door traag reageren van opleidingen op marktveranderingen. De klimaattransitie kan alleen maar succesvol zijn als nú op de veranderende arbeidsmarktbehoeftes wordt geanticipeerd (SER: Handreiking RES en arbeidsmarkt, 2020). Dit vraagt om een grote transitie op de arbeidsmarkt.

In een perfecte arbeidsmarkt zouden geografische overschotten op de arbeidsmarkt gemakkelijk kunnen worden geabsorbeerd in andere gebieden en/of sectoren waar juist veel arbeidsvraag is. Doordat competenties nog veelvuldig sectorgebonden zijn, is die sectorale uitwisseling geen vanzelfsprekendheid: de werknemer in de gaswinning kan zonder omscholing niet worden ingezet in de zorg. Maar ook geografisch is de arbeidsmarkt in de praktijk sterk gecompartmenteerd, zeker voor lager- en middelbaar opgeleiden. Daar komt nog bij dat ook Nederland gekenmerkt wordt door een beperkte interregionale mobiliteit: de sociale binding van werkzoekenden is van grote invloed op hun regionale arbeidsmobiliteit, zelfs als zij hun baan verliezen doordat hun werkgever de deuren sluit (Dahl & Sorenson, 2010, Huttenen e.a., 2015). Werkzoekenden zoeken binnen pendelafstand van hun woonplaats een nieuwe baan. Dit heeft impact op vacatures die zich niet binnen pendelafstand van de woonplek bevinden (PBL 2020). Dat impliceert ook dat de (arbeidsmarkt)problemen in de JTF-gebieden in dezelfde regio's moeten worden opgelost.

De JTF-gebieden in Nederland hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat ze relatief zwaar getroffen worden door de gevolgen van de klimaattransitie. Innovatie en diversificatie zijn logische ingrediënten van de benodigde aanpassingsstrategie. Een conclusie die ook de Europese Commissie trekt in haar Landverslag Nederland 2020 (zie hieronder). Maar bij innovatie is ook sprake van marktfalen. De risico's ervan zijn hoog voor bedrijven en het kan moeilijk zijn om de baten ervan te verzilveren.

Voor de klimaattransitie is in de energieintensieve sectoren ook een andere infrastructuur nodig, bijvoorbeeld pijpleidingen voor (groene) waterstof. Daarbij kunnen investeringen te hoog zijn voor een individueel bedrijf, terwijl coordinatie en samenwerking leiden tot hoge transactiekosten. Ook doet zich hierbij een vraagstuk voor wie de eerste stap zet: er dient voldoende vraag te zijn om de aanleg van infrastructuur haalbaar te maken, maar de benodigde schaal kan alleen worden bereikt als de infrastructuur er is.

Investeringsbehoeften, complementariteit en synergie

Investeringsbehoeften

Het JTF richt zich op een rechtvaardige transitie en het tegengaan van de negatieve gevolgen ervan voor economie, mensen en milieu. Uit bovenstaande analyses volgt logischerwijs dat de JTF-strategie gericht moet zijn op vernieuwing van de economie. Die vernieuwing kan vanuit de regionale innovatiestrategieën voor slimme specialisatie (RIS3) gaan om innovatie redenerend vanuit de bestaande bedrijvigheid, maar ook vernieuwing in de vorm van diversificatie en nieuwe bedrijven. Naast innovatiebevordering – of dat nu om bestaande dan wel nieuwe bedrijvigheid gaat – stelt die vernieuwende economie ook veranderende eisen aan de infrastructuur (o.a. elektriciteit, duurzame energie in brede zin en waterstof). Een derde en onlosmakelijk onderdeel van de strategie moet zich richten op het opvangen van de negatieve effecten voor de inwoners op de werkgelegenheid en impact op de arbeidsmarkt en dus op investeringen in

menselijk kapitaal en de harde en zachte infrastructuur daarvoor.

Complementariteit en synergie

De JTF-strategie is eigenstandig, maar staat uiteraard niet op zichzelf en is ingebed in de (inter)nationale beleidscontext zoals beschreven in hoofdstuk 1 van het TJTP. Het INEK en de Cluster Energie Strategieën (CES) voor de (industrie)gebieden (de JTF-gebieden zijn belangrijke uitsnedes uit de CES-gebieden) zijn hierbij belangrijke kaders.

Er is sprake van een complementaire inzet ten opzichte van de EFRO- en ESF+-programma's. De EFRO-programma's, gebaseerd op RIS3-strategieën, hebben een ruimere geografische scope en richten zich op bredere maatschappelijke uitdagingen dan de (gevolgen van de) klimaattransitie alleen. In innovatietermen is er mogelijk sprake van enige overlap, maar is de financieel meer geconcentreerde inzet van het JTF gericht op grotere projecten en een eerste opschaling als middel voor het opvangen van de negatieve impact. De arbeidsmarktinzet in JTF is veel gericht op om- en bijscholing van werkenden en het aantrekken van jongeren, waar het ESF zich meer op inactieven en doelgroepen met afstand tot de arbeidsmarkt richt.

De gekozen governance zorgt voor een optimale balans tussen nationale regie en afstemming en regionaal maatwerk. Omdat bij de regionale Intermediaire Instanties (II's, zie verder hoofdstuk 5 Programma-autoriteiten) de informatie over projecten uit verschillende programma's samenkomen, hebben die – naast de coördinerende provincies en betrokken (centrum)gemeenten - ook een belangrijke rol in het zorgdragen voor de financiële engineering van projecten, het borgen van complementariteit en het optimaliseren van de synergie tussen de inzet uit verschillende fondsen.

Landenspecifieke aanbevelingen

De selectie van de zes gebieden in Nederland is mede gebaseerd op bijlage D in het Landverslag Nederland 2020 (SWD (2020) 518 final). Het Landverslag duidt dat Groningen, het Noordzeekanaal, Rotterdam en West-Brabant, Zeeuws-Vlaanderen en andere zones in Zeeland, en Zuid-Limburg voor belangrijke uitdagingen staan om de broeikasgasemissies terug te dringen, waaronder de omschakeling naar het gebruik van hernieuwbare energiebronnen. Echter, er bestaat een goede basis in de regio's om door innovatie de CO2-emissies terug te dringen en voor de ontwikkeling van alternatieve duurzame economische activiteiten. De klimaattransitie zal de nodige impact hebben op de arbeidsmarkt van de regio's, met name doordat werkgelegenheid verschuift naar opkomende sectoren en er behoefte is aan om- en bijscholing van werknemers en werkzoekenden.

Nederland volgt het advies uit het Landenverslag om het JTF in te zetten op: onderzoek en innovatie, de aanleg van technologie en infrastructuur voor betaalbare schone energie en brandstoffen, en de om- en bijscholing van werknemers en werkzoekenden. Dit wordt in de TJTP's vertaald in de volgende drie sporen:

- 1) Vernieuwing en versterking van de regionale economie;
- 2) Investerings in technologie, systemen en infrastructuur;
- 3) Een wendbare en weerbare beroepsbevolking.

Uitvoering: administratieve capaciteit, bestuur en vereenvoudiging

De Beheerautoriteit heeft veel ervaring met de uitvoering van ESF-programma's uit voorgaande periodes en heeft toereikende personele middelen en voldoende administratieve capaciteit voor het beheer van het programma. De beheerautoriteit richt zich met name op de regio-overstijgende zaken en de acties die voortvloeien uit het toezichtcomité. Daarnaast zal de beheerautoriteit de contacten onderhouden met de Europese Commissie. De afbakening met de regionale uitvoeringsinstanties (II's) zal middels een (uitvoerings-) convenant worden bekrachtigd.

Vanuit de beheerautoriteit worden drie Intermediaire Instanties (II's) aangewezen. Deze drie II's zijn de uitvoeringsorganisaties die tevens de EFRO-programma's uitvoeren in Nederland. Het betreft hier de uitvoeringsorganisatie voor Noord Nederland (SNN), West Nederland (gemeente Rotterdam) en Zuid Nederland (Provincie Noord-Brabant, afdeling Stimulus Programmamanagement). Deze organisaties hebben een uitgebreid track record met het uitvoeren van Europese programma's.

Al langere tijd is het terugdringen van administratieve lasten voor begunstigen in de verantwoording van de verkregen middelen, een belangrijk doel in Nederland. De afgelopen 10 jaar zijn steeds stappen gezet in standaardisering en vereenvoudiging. Binnen de Europese structuur- en investeringsfondsenprogramma's (ESIF) worden voor periode 2021-2027 opnieuw vereenvoudigingen doorgevoerd, bijvoorbeeld met vaste uur- en maandtarieven voor loonkosten van begunstigen. Daarnaast is een aparte SCO toegevoegd voor kleine kosten derden. Binnen het JTF-programma wordt bestaande (EFRO- en ESF-)regelgeving overgenomen en zal ook gekeken worden naar toepassing van deze vereenvoudigingen.

Lessen uit het verleden

Het JTF-programma is een nieuw programma. Binnen Nederland is voor zowel de programmering als de uitvoeringsorganisaties nauw aangesloten op de bestaande structuren in (decentrale) uitvoering van de Europese structuur- en investeringsfondsen. De lessen die hierin zowel op nationaal als op regionaal niveau zijn opgedaan, met name in de uitvoering van ESF+ en EFRO, klinken door in de aanpak van JTF Nederland. Voor beschrijving van lessen uit het verleden onder andere programma's in Nederland, wordt verwezen naar die betreffende programmadoocumenten van het nationale ESF+ 2021-2027 en de vier landsdelen EFRO 2021-2027.

Programma JTF Nederland 2021-2027: transitieproblemen in de territoriale plannen

Nederland zet met het JTF-programma in op drie samenhangende sporen, die in elk van de regionale JTF-programma's terugkomen, maar die per regio andere accenten kennen. De regio's kiezen voor een integrale aanpak van de opgaven waarbij activiteiten onder verschillende sporen met elkaar – en waar van toepassing ook met andere programma's – in samenhang geprogrammeerd worden. De zes regio's worden gekenmerkt door een transitie naar nieuwe productieprocessen in de industrie en chemie, die een complete ombouw van waardeketens vergt en directe impact heeft op directe en indirecte banen.

In de provincie Groningen en gemeente Emmen heeft bovendien de stopzetting van de gaswinning in

2022 een enorme economische en sociaal-maatschappelijke impact op de regio. Dit vindt plaats in een regionale context waarin het maatschappelijke ongenoegen als gevolg van de afhandeling van de gaswinningschade een grote rol speelt. Het JTF wordt in deze regio daarom ook ingezet om een nieuw toekomstperspectief aan de inwoners te bieden.

De drie sporen van JTF in Nederland zijn:

1. Investerings in de vernieuwing en versterking van de regionale economie. Doel van dit spoor is om te komen tot nieuwe, toekomstbestendige banen in de JTF-regio's, om daarmee het verlies van fossiele banen op te vangen. Dit gebeurt grofweg op twee manieren:

- door de economische basis in fossiele industrie en energie van de regio's te benutten als basis voor een duurzame industrie met nieuwe, toekomstbestendige banen (het gaat hierbij om een volledige transformatie van de sector);
- door op basis van de RIS3 de regionale economie te vernieuwen (diversificatie) en te versterken (specialisatie), om zo toekomstbestendige banen te creëren.

Het JTF ondersteunt deze ontwikkeling, waarbij elke JTF-regio specifieke speerpunten kent en een op maat gekozen set acties uitvoert. In het algemeen is de inzet om te investeren in kleine en middelgrote ondernemingen die bijdragen aan economische diversificatie en modernisering, in de oprichting van nieuwe bedrijven, in onderzoek en innovatie en in digitalisering. Waar relevant is in het TJTP aangegeven of en waar steun aan grote bedrijven aan de orde is. Ook wordt er in spoor 1 bijgedragen aan arbeidsmarktinzet, in het bijzonder in het om- en bijscholen van werknemers met nieuwe technieken en processen om te kunnen gaan, het vergroten van digitale vaardigheden en het aantrekken van jongeren.

De inzet in spoor 1 correspondeert met de volgende activiteiten zoals benoemd in de JTF-verordening:

- a) Productieve investeringen in kleine en middelgrote ondernemingen die leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie;
- b) Investerings in de oprichting van nieuwe bedrijven, onder meer via bedrijfsincubatoren en adviesdiensten, die leiden tot het scheppen van banen;
- c) Investerings in onderzoek en innovatie, onder meer door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties, en ter bevordering van de overdracht van geavanceerde technologieën;
- h) Investerings in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit;
- Arbeidsmarktinzet (o.a. om- en bijscholen van werknemers, vergroten arbeidsmobiliteit, betrekken specifieke doelgroepen zoals jongeren en langdurig werklozen, vergroten digitale vaardigheden, ondersteuning bij aanpassingen).

2. Investerings in technologie, systemen en infrastructuur.

Om in de JTF-gebieden te komen tot nieuwe banen, is niet alleen innovatie, digitalisering en ondernemerschap nodig (spoor 1), maar zijn ook investeringen in de 'hardware' van de economie vereist. Doel van spoor 2 is om aan deze hardware bij te dragen, als randvoorwaarde voor het creëren van nieuwe banen. Spoor 1 en 2 vullen elkaar -aan, en zijn beide nodig om het verlies van banen als gevolg van de transitie op te vangen.

Het gaat om investeringen in technologie, systemen en infrastructuur voor een duurzame maak- en procesindustrie (o.a. de staalindustrie, de chemiesector en de energiesector), om investeringen in hernieuwbare energie (energieopwek, energiesystemen) en in de bevordering van de circulaire economie (o.a. door onderzoeks- en innovatieprocessen en samenwerking tussen ondernemingen). Ook in spoor 2 wordt arbeidsmarktinzet gepleegd, om ervoor te zorgen dat werkenden, werkzoekenden en jongeren over de vaardigheden beschikken met nieuwe technologie, systemen en infrastructuur om te gaan, en hierin een baan kunnen vinden of behouden, onder meer door te investeren in opleidingscentra en dergelijke.

Deze inzet correspondeert met de volgende activiteiten zoals benoemd in de JTF-verordening:

- d) Investerings in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie, met inbegrip van technologieën voor energieopslag, en ter vermindering van broeikasgasemissies;
- e) Investerings in hernieuwbare energie overeenkomstig Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad(17), met inbegrip van de daarin vastgestelde duurzaamheidscriteria, en in energie-efficiëntie, onder meer met het oog op het terugdringen van energiearmoede;
- j) Investerings in de bevordering van de circulaire economie, onder meer door het voorkomen en verminderen van afval, efficiënt gebruik van hulpbronnen, hergebruik, herstel en recycling.
- Arbeidsmarktinzet (o.a. betrekken specifieke doelgroepen zoals jongeren en langdurig werklozen, ondersteuning bij aanpassingen).

3.Een wendbare en weerbare beroepsbevolking.

Spoor 3 heeft als doel het versterken van het menselijk kapitaal en het bieden van maatschappelijk perspectief waardoor iedereen kan meekomen in de klimaattransitie.

De klimaattransitie heeft grote effecten op de arbeidsmarkt, zodat doelgroepen (werkenden, werkzoekenden en jongeren) van alle leeftijden en opleidingsniveaus, om mee te kunnen komen in de transformerende economie, d.w.z. hun baan kunnen behouden, of een (nieuwe) baan kunnen vinden, perspectief moet worden geboden. Sommige sectoren en banen verdwijnen volledig; werknemers moeten op zoek naar een nieuwe baan, en moeten hier voor worden omgeschoold en hierbij worden begeleid. Andere sectoren transformeren volledig; de eisen die bedrijven stellen aan hun (toekomstig) personeel veranderen hiermee. Dit vraagt om inzet op het bij- en omscholen van de huidige werknemers én om het passend opleiden van jongeren en werkzoekenden.

Tot slot gaat de klimaattransitie gepaard met toenemende krapte op de arbeidsmarkt; een gebrek aan personeel kan op termijn tot negatieve sociaaleconomische gevolgen leiden in de JTF-regio's. Daarom zet spoor 3 ook in op het aantrekken van talent voor de techniek (o.a. door het Techniekpact), het stimuleren van een leven lang leren en op actieve inclusie en (daarmee) het beter benutten van onbenut potentieel (o.a. langdurig werklozen, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt), waardoor niemand wordt achtergelaten.

De inzet in spoor 3 correspondeert met de volgende activiteiten zoals benoemd in de JTF-verordening:

- k) Bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden;
- l) Begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan;
- m) Actieve inclusie van werkzoekenden;
- o) Andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie, met inbegrip van, in naar behoren gemotiveerde gevallen, investeringen in infrastructuur ten behoeve van opleidingscentra en kinder- en ouderenzorgvoorzieningen zoals aangegeven in territoriale plannen voor een rechtvaardige transitie overeenkomstig artikel 11.

1. Programmastrategie: belangrijkste problemen en beleidsreacties

Tabel 1

Beleidsdoelstelling of specifieke JTF-doelstelling	Specifieke doelstelling of specifieke prioriteit *	Motivering (samenvatting)
8. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs	In verband met de regionale structuur van het Nederlandse programmadocument is de motivering per regio toegelicht. Zie Bijlage 2. Tabel 1 Motivering beleidsdoelstellingen en specifieke doelstellingen

* Specifieke prioriteiten volgens de ESF+-verordening

2. Prioriteiten

Referentie: Artikel 22, lid 2, en artikel 22, lid 3, punt c), van de GB-verordening

2.1. Prioriteiten, uitgezonderd technische bijstand

2.1.1. Prioriteit: 1. Groningen-Emmen

2.1.1.1. Specifieke doelstelling: JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JTF)

2.1.1.1.1. Steunverlening van de fondsen

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), i), iii), iv), v), vi) en vii), van de GB-verordening

Gerelateerde soorten acties - Artikel 22, lid 3, punt d), i), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening

Provincie Groningen en gemeente Emmen:

Het tegelijkertijd optreden van zowel de klimaattransitie als het besluit tot het stopzetten van de gaswinning in 2022, hebben een grote economische en sociaal-maatschappelijke impact in de provincie Groningen en gemeente Emmen (hierna: JTF-regio Groningen). De noodzaak en urgentie van de groene transitie is met andere woorden in de JTF-regio Groningen groot en acuut als gevolg van de negatieve externaliteiten van de gaswinning en het sociaal maatschappelijk ongenoegen hierover. Dit maatschappelijk ongenoegen maakt de inspanningen op een groene transitie in de JTF-regio Groningen moeilijker en ingewikkeld. De gevolgen zijn namelijk divers en veelomvattend van karakter over de volle breedte van het economisch, sociaal en maatschappelijke spectrum. Tegelijkertijd biedt het acute en disruptieve karakter ook de mogelijkheid voor een versnelde en krachtige transitie en tot nieuwe groene (en digitale) economische (en daaraan gekoppelde sociaal maatschappelijke) sterkte(n) te komen. Een pad gericht op een betere toekomst: een veilige, welvarende en groene toekomst. Het is dit perspectief dat centraal staat in het Transitieplan voor de JTF-regio Groningen.

De regio werkt aan een toekomstbestendige en daarmee groene en digitale economische structuur, die past bij het regio-specifieke karakter en onderscheidend vermogen heeft. Daarin neemt de groene en gedigitaliseerde industrie een volwaardige plaats in en zijn de “oude” elementen vervangen door de ontwikkeling van nieuwe, groene en digitale economische sterkte(n). Het JTF wordt in de regio ingezet langs drie sporen die overeenkomen met de in hoofdstuk 1 vermelde landelijke sporen:

Spoor 1: Een nieuw economisch perspectief

In dit spoor worden de volgende activiteiten ondersteund:

A: Productieve investeringen in kleine en middelgrote ondernemingen die leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie.

B: Investerings in de oprichting van nieuwe bedrijven, onder meer via bedrijfsincubatoren en adviesdiensten, die leiden tot het scheppen van banen.

C: Investerings in onderzoek en innovatie, onder meer door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties, en ter bevordering van de overdracht van geavanceerde technologieën.

H: Investerings in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit

Voorbeelden van acties die worden ondersteund zijn:

- Het stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe waardenketens, verdienmodellen en ecosystemen binnen de twee groene transitie van de RIS3 van Noord-Nederland, zoals het tot stand brengen van nieuwe startups; digitalisering en robotisering van de maakindustrie;
- Het versterken van de kennisinfrastructuur voor de ontwikkeling en uitvoering van innovatietrajecten tussen kennisinstellingen en het bedrijfsleven, in het bijzonder MKB, via bijvoorbeeld hybride campussen.

Spoor 2: Groen Perspectief

Dit spoor valt uiteen in twee categorieën:

1. Randvoorwaarden;
2. Het benutten van groene kansen.

In dit spoor worden de volgende activiteiten ondersteund:

D: Investerings in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie, met inbegrip van technologieën voor energieopslag, en ter vermindering van broeikasgasemissies.

E: Investerings in hernieuwbare energie overeenkomstig Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad, met inbegrip van de daarin vastgestelde duurzaamheidscriteria, en in energie-efficiëntie, onder meer met het oog op het terugdringen van energiearmoede.

J: Investerings in de bevordering van de circulaire economie, onder meer door het voorkomen en verminderen van afval, efficiënt gebruik van hulpbronnen, hergebruik, herstel en recycling.

Voorbeelden van acties die worden ondersteund zijn:

- Het ondersteunen van bedrijven bij het (versneld) terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen als energiebron;
- Het ondersteunen van bedrijven bij de (versnelde) omschakeling naar groene grondstoffen, duurzame waterstof, circulariteit, CCU en CCS en daarmee bij de aanpassing van hun productieprocessen;
- De ontwikkeling en het gebruik van de regionale en lokale “infrastructurele backbones” en het realiseren van utilitaire functies voor duurzame energie, regelbaar vermogen, en hulp- en grondstoffen in industriële clusters;
- Het ondersteunen van bedrijven bij de ontwikkeling van nieuwe duurzame waardeketens rond hernieuwbare koolstof en duurzame energie.

Spoor 3: Menselijk kapitaal en maatschappelijk perspectief

Dit spoor valt uiteen in twee onderdelen:

1. Randvoorwaarden;
2. Een succesvolle maatschappelijke transformatie.

In dit spoor worden de volgende activiteiten ondersteund:

K: Bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden.

L: Begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan.

O: Andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie, met inbegrip van, in naar behoren gemotiveerde gevallen, investeringen in infrastructuur ten behoeve van opleidingscentra.

Voorbeelden van acties die worden ondersteund zijn:

- Het stimuleren van alle deelnemers van de (potentiële) beroepsbevolking tot scholing en een leven lang ontwikkelen. Daarbij gaat het over bestaande werknemers die hun baan als gevolg van de klimaattransitie dreigen te verliezen of zien veranderen, maar ook om toekomstige werknemers (werkzoekenden, studenten en scholieren) die zich de vaardigheden eigen moeten maken die straks noodzakelijk zijn, bij voorkeur in sectoren en beroepen met een toenemende vraag;
- De toegang tot nieuwe vormen van energie voor alle inwoners mogelijk maken. Het voorkomen en bestrijden van energiearmoede maakt hier expliciet deel van uit;
- Maatregelen te stimuleren die lasten en lusten van nieuwe energieoplossingen met elkaar in evenwicht brengen;
- Investerings ter verbetering van de startpositie van jongeren op de arbeidsmarkt versterken.

De soorten acties voldoen aan het ‘Do No Significant Harm’ principe. In de meeste gevallen is er, dankzij de aard van de acties (bv. voor acties op het gebied van innovatie, digitalisering, arbeidsmarkt) geen sprake van een milieu-impact. Voor die acties die vergunningsplichtig zijn, geldt dat de milieu-impact wordt beoordeeld door de daarvoor aangewezen instanties. Alleen wanneer een project uitvoeringsgereed is, en dus ook alle (milieu)vergunningen zijn verkregen, komt het in aanmerking voor financiële steun vanuit het JTF programma. Bovendien geldt dat acties alleen kunnen worden ondersteund, wanneer de netto milieu-opbrengst (in termen van CO2-reductie en reductie van de uitstoot van andere schadelijke stoffen) per saldo positief uitpakt voor de regio. Het is aan subsidieaanvrager dit aan te tonen.

De belangrijkste doelgroepen – artikel 22, lid 3, punt d), iii), van de GB-verordening

De belangrijkste doelgroepen voor de inzet van het JTF in Groningen en Emmen zijn:

Spoor 1: Een nieuw economisch perspectief

Onder dit spoor vallen de volgende doelgroepen:

- Duurzame Startups
- Micro-ondernemingen
- Kleine en middelgrote ondernemingen
- Grote ondernemingen
- Kennisinstellingen

Spoor 2: Groen perspectief

Onder dit spoor vallen de volgende doelgroepen:

- Kleine en middelgrote ondernemingen
- Grote ondernemingen
- Kennisinstellingen

Spoor 3: Menselijk kapitaal en maatschappelijk perspectief

Onder dit spoor vallen de volgende doelgroepen:

- Kleine en middelgrote ondernemingen
- Onderwijsinstellingen
- Jongeren
- Werkzoekenden
- Kwetsbare werkenden
- Overige werkenden
- Inwoners van Noord-Nederland

Acties ter waarborging van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie - artikel 22, lid 3, punt d), iv), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening

Bij de uitvoering van dit Programma JTF 2021-2027 worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals bedoeld in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU") en in artikel 10 VWEU, met inbegrip van de beginselen subsidiariteit en evenredigheid als bedoeld in artikel 5 van het VEU. Hierbij

wordt rekening gehouden met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

In de projectselectie wordt geborgd dat de projecten in dit programma de horizontale beginselen naleven. Projecten moeten daarnaast voldoen aan de verplichtingen van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming met artikel 9 en met de wetgeving van de Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten.

Indicatie van de beoogde specifieke gebieden, met inbegrip van het geplande gebruik van territoriale instrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), v), van de GB-verordening

Dit programma richt zich op de drie COROP-gebieden die samen de provincie Groningen omvatten:

- Oost-Groningen (NL111)
- Eemshaven-Delfzijl (NL112)
- Overig Groningen (NL113)

In verband met de nauwe verbinding tussen het industriecluster Emmen en de regio Eemshaven-Delfzijl maakt ook de gemeente Emmen, liggend in het COROP-gebied Zuidoost Drenthe (NL132), onderdeel uit van dit programma. De COROP-gebieden in Nederland maken onderdeel uit van het niveau NUTS 3 (kleine regio's voor specifieke diagnoses).

De Europese Commissie heeft op 27 januari 2022 de regionale steunkaart 2022-2027 voor Nederland goedgekeurd. Delen van de provincies Groningen en Drenthe (inclusief gemeente Emmen) zijn aangewezen als zogenaamde niet vooraf vastliggende steungebieden onder c). In deze gebieden liggen de maximale steunintensiteiten voor grote ondernemingen tussen 10% en 15%, afhankelijk van het BBP per inwoner.

De interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties – artikel 22, lid 3, punt d), vi), van de GB-verordening

Groningen en Emmen gaan niet specifiek voor een bovenregionale aanpak van de transitieopgave. De opgaven in de eigen regio/gemeente zijn fors en complex. Het gaat met name om lokale toepassing, uitrol, inwoners, scholieren en beroepsbevolking. Daarbij ligt interregionale of grensoverschrijdende samenwerking niet direct voor de hand. Wel wordt nauw samengewerkt met de provincies Friesland en Drenthe wegens het integrale karakter van de Noord-

Nederlandse arbeidsmarkt.

Initiatieven die meerwaarde bieden met partnerschappen, inhoud en verbindingen tussen verschillende JTF-gebieden worden wel nagestreefd. Het betreft hier in het bijzonder de transitieopgave in de chemische industrie, die vooral in de regio Groot-Rijmond en de drie Zuidelijke JTF-regio's gevestigd is.

Door middel van actieve relaties met stakeholders in het gebied van JTF Groningen/Emmen, de arbeidsmarktregio's (ESF) en het EFRO-programma voor Noord-Nederland (EFRO) komen initiatieven en verbindingen op de best mogelijke manier tot stand, wanneer opportuun. De actieve relaties tussen de JTF-gebieden met elkaar en met de betrokken ministeries borgen op vergelijkbare wijze samenwerking op inhoud, wanneer opportuun.

Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), vii), van de GB-verordening

De provincie Groningen overweegt de inzet van een financieringsinstrument voor het Future Tech Ventures fonds, een vroege fase fonds voor high tech startups in Noord-Nederland.

De provincie Groningen wil gebruik maken van de 3e pijler van het Just Transition Mechanism (JTM) om te investeren in een warmtenet. Regionale bronnen als geothermie, groengas en restwarmte uit de industrie zullen een substantiële rol gaan spelen in het Groningse energiesysteem. Ook moeten hiertoe woningen worden aangepast en moet er nieuwe infrastructuur worden aangelegd. Regionale overheden werken samen met de netbeheerder, inwoners en andere organisaties om dit te realiseren.

Aanvragen voor projecten en organisatie voor de 2e pijler van het JTM (InvestEU-regeling voor een rechtvaardige transitie) dienen bij te dragen aan dit plan en in lijn te zijn met de hiervoor relevante en genoemde sectoren en dienen effect te hebben op het JTF-plangebied.

2.1.1.1.2. Indicatoren

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ii), GB-verordening, en artikel 8 van de EFRO- en CF-verordening

Tabel 2: Outputindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID	Indicator	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Streefcijfer (2029)
1	JSO8.1	JTF		RCO01	Ondersteunde ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot)	ondernemingen	203,00	760,00
1	JSO8.1	JTF		EECO01	Totaal aantal deelnemers	personen	3.314,00	33.143,00
1	JSO8.1	JTF		RCO02	Ondernemingen ondersteund door subsidies	ondernemingen	154,00	308,00
1	JSO8.1	JTF		RCO04	Ondernemingen met niet-financiële steun	ondernemingen	49,00	492,00
1	JSO8.1	JTF		RCO05	Nieuwe ondernemingen die worden ondersteund	ondernemingen	11,00	22,00
1	JSO8.1	JTF		RCO10	Ondernemingen die samenwerken met onderzoeksorganisaties	ondernemingen	41,00	136,00
1	JSO8.1	JTF		RCO61	Oppervlakte van nieuwe of gemoderniseerde faciliteiten voor diensten voor arbeidsvoorziening	vierkante meter	24.000,00	60.000,00
1	JSO8.1	JTF		RCO101	Kmo's die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap	ondernemingen	39,00	130,00

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ii), van de GB-verordening

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID	Indicator	Meeteenheid	Uitgangs- of referentiewaarde	Referentiejaar	Streefcijfer (2029)	Gegevensbron	Opmerkingen
1	JSO8.1	JTF		RCR01	Banen gecreëerd in ondersteunde entiteiten	jaarlijkse VTE's	0,00	2021	310,00	eigen data	
1	JSO8.1	JTF		RCR02	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan: subsidies, financieringsinstrumenten)	euro	0,00	2021	165.836.412,00	eigen data	
1	JSO8.1	JTF		RCR03	Kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) die product- of procesinnovatie introduceren	ondernemingen	0,00	2021	170,00	eigen data	
1	JSO8.1	JTF		ECCR03	Deelnemers die na deelname een kwalificatie behalen	personen	0,00	2021	10.571,00	eigen data	

1	JSO8.1	JTF		RCR32	Extra operationeel vermogen geïnstalleerd voor hernieuwbare energie	MW	0,00	2021	20,00	eigen data	
1	JSO8.1	JTF		EECR04	Deelnemers die na deelname aan het werk zijn	personen	0,00	2021	21.249,00	eigen data	
1	JSO8.1	JTF		RCR65	Jaarlijks aantal gebruikers van nieuwe of gemoderniseerde faciliteiten voor diensten voor arbeidsvoorziening	gebruikers/jaar	0,00	2021	5.714,00	eigen data	
1	JSO8.1	JTF		RCR97	Ondersteunde leerplaatsen in kmo's	personen	0,00	2021	15.047,00	eigen data	
1	JSO8.1	JTF		RCR98	Kmo-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (naar type vaardigheid: technisch, management, ondernemerschap, groen, overig)	deelnemers	0,00	2021	13.377,00	eigen data	

2.1.1.1.3. Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), viii), van de GB-verordening

Tabel 4: Dimensie 1 — Interventiegebied

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
1	JSO8.1	JTF		010. Onderzoek en innovatie in kmo's, waaronder netwerkactiviteiten	10.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		011. Onderzoek en innovatie in grote ondernemingen, waaronder netwerkactiviteiten	15.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		013. Digitalisering van kleine en middelgrote ondernemingen (met inbegrip van e-commerce, e-business en genetwerkte bedrijfsprocessen, digitale innovatiehubs, levende laboratoria, internetondernemers en startende ondernemingen op het gebied van ICT, b2b)	10.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		021. Bedrijfsontwikkeling en internationalisering van kmo's, met inbegrip van productieve investeringen	25.000.000,00

1	JSO8.1	JTF		025. Incubatie, ondersteuning voor spin-offs, spin-outs en start-ups	11.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		026. Steun voor innovatieclusters, onder meer tussen ondernemingen, onderzoeksinstituten, overheidsinstanties en bedrijfsnetwerken, voornamelijk ten behoeve van kmo's	10.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		027. Innovatieprocessen in kmo's (innovatie op basis van processen, organisatie, marketing, co-creatie, gebruikers en vraag)	5.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		030. Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen gericht op de circulaire economie	15.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		050. Hernieuwbare energie: biomassa met hoge broeikasgasemissiereducties	10.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		051. Hernieuwbare energie: marien	10.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		053. Slimme energiesystemen (met inbegrip van slimme netwerken en ICT-systemen) en de daarmee verbonden opslag	29.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		075. Ondersteuning van milieuvriendelijke productieprocessen en een efficiënt gebruik van hulpbronnen in kmo's	15.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		076. Ondersteuning van milieuvriendelijke productieprocessen en een efficiënt gebruik van hulpbronnen in grote ondernemingen	25.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		135. Maatregelen voor betere toegang tot de arbeidsmarkt voor langdurig werklozen	10.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		136. Specifieke ondersteuning van werkgelegenheid bij jongeren en sociaaleconomische integratie van jongeren	29.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		139. Maatregelen voor de modernisering en versterking van de arbeidsmarktinstellingen en -diensten om de vaardigheidsbehoeften te beoordelen, eraan tegemoet te komen, en voor tijdige en op maat gesneden hulp te zorgen	15.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		141. Ondersteuning voor arbeidsmobiliteit	37.500.000,00
1	JSO8.1	JTF		142. Maatregelen ter bevordering van de deelname van vrouwen aan de arbeidsmarkt en ter verkleining van de genderkloof op de arbeidsmarkt	5.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		145. Steun voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden	11.000.000,00
1	JSO8.1	JTF		146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	20.115.216,00
1	JSO8.1	Totaal			317.615.216,00

Tabel 5: Dimensie 2 — financieringsvorm

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
1	JSO8.1	JTF		01. Subsidie	317.615.216,00

1	JSO8.1	Totaal			317.615.216,00
---	--------	--------	--	--	----------------

Tabel 6: Dimensie 3 — territoriale uitvoeringsmechanismen en territoriale focus

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
1	JSO8.1	JTF		08. ITI - Andere types van beoogde gebieden	317.615.216,00
1	JSO8.1	Totaal			317.615.216,00

Tabel 7: Dimensie 6 – secundaire thema's ESF+

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
------------	-------------------------	-------	----------------	------	-----------------

Tabel 8: Dimensie 7 - ESF+*, EFRO, CF en JTF gendergelijkheidsdimensie

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
1	JSO8.1	JTF		03. Genderneutraal	317.615.216,00
1	JSO8.1	Totaal			317.615.216,00

* In principe draagt 40 % van het ESF+ bij aan gendertracking. 100 % is van toepassing wanneer de lidstaat ervoor kiest gebruik te maken van artikel 6 van de ESF+-verordening

2.1.1. Prioriteit: 2. IJmond

2.1.1.1. Specifieke doelstelling: JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JTF)

2.1.1.1.1. Steunverlening van de fondsen

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), i), iii), iv), v), vi) en vii), van de GB-verordening

Gerelateerde soorten acties - Artikel 22, lid 3, punt d), i), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening

De transitie zorgt in de IJmond voor verlies van fossiele banen in de staalindustrie, die een groot aandeel heeft in de regionale werkgelegenheid. Dit leidt ook tot baanverlies in andere sectoren. Ook zorgt de transitie voor meer krapte en een toenemende kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt, met name voor technisch en ICT-personeel. Om deze effecten op te vangen, zet de IJmond het JTF in op een duurzame staalindustrie als toekomstbestendige werkgever, op diversificatie, en op een toekomstbestendige arbeidsmarkt.

Dit gebeurt langs drie sporen:

- 1. Vernieuwing en versterking van de regionale economie**, met focus op innovatie ten behoeve van een duurzame staalindustrie als toekomstbestendige werkgever, en innovatie die bijdraagt aan diversificatie van de economie (o.a. waterstofeconomie, circulaire economie, nieuwe technieken voor energieopwekking).
- 2. Investerings in technologie, systemen en infrastructuur**, teneinde bij te dragen aan economische diversificatie en de ontwikkeling van IJmond als energy hub, schone technische werkplaats en duurzaam industriecluster: Er is hiertoe onder meer behoefte aan de ontwikkeling en opschaling van cruciale infrastructuur (elektrificatie, waterstofnetwerk, CO2-verbindingen).
- 3. Wendbare en weerbare beroepsbevolking**, door de kwantitatieve én kwalitatieve mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt die ontstaat als gevolg van de klimaattransitie op verschillende manieren te verkleinen.

Spoor 1: Vernieuwing en versterking van de regionale economie. Activiteiten:

- A - productieve investeringen in kmo's die leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie
- C - investeringen in onderzoek en innovatie, onder meer door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties (...)

Voorbeelden van concrete acties:

- Investerings in onderzoek en innovatie in:
 - o duurzame staalproductie o.b.v. Direct Reduced Iron
 - o elektrificatie in staalproductie
 - o uitkoppeling van restwarmte uit elektrolyzers voor groene waterstof en groen staal
 - o nieuwe toepassingen voor groene waterstof in de industrie
 - o duurzame energieopwekking
 - o hergebruik van afgevangen CO2 als grondstof in de industrie
 - o Innovaties op het gebied van duurzame en ‘smart’ industrie: o.a. online energieplatforms, innovatieve energie-efficiënte oplossingen in de industrie (bv. op elektrificatie), innovatie op smart maintenance/industry, circulaire innovaties en meer

Dit gebeurt door innovatieprojecten in kmo's, waarbij innovaties op industriële schaal (proeffabriek of -installaties) gedemonstreerd worden t.b.v. verder opschaling en door de ondersteuning van innovatieclusters op bovengenoemde thema's (waaronder netwerkactiviteiten).

- Productieve investeringen in kmo's die leiden tot diversificatie en nieuwe banen in de IJmond als energy hub. Dit wordt bereikt door investeringen in bedrijfsontwikkeling (haalbaarheidsstudies, ontwikkelen van nieuwe waardeketens, investeringsgereed maken van businesscases) en onderzoeks- en innovatieprocessen op bovenstaande thema's.
- Integrale acties die én op innovatie én op arbeidsmarkt inzetten (Social Return On Investment, o.a. ondersteunen van aanpassingen, betrekken van langdurig werklozen).

Spoor 2: Investerings in technologie, systemen en infrastructuur. Activiteiten:

- D - investeringen in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie (...)
- E - investeringen in hernieuwbare energie (...) met inbegrip van de daarin vastgestelde duurzaamheidscriteria, en in energie-efficiëntie, onder meer met het oog op het terugdringen van energiearmoede
- J - investeringen in de bevordering van de circulaire economie (...)

Voorbeelden van concrete acties:

- Investerings in het gebruik van technologie, systemen en infrastructuur op het gebied van:

- o toepassing van DRI en elektrificatie in de staalindustrie
- o opwek, transport, opslag en toepassingen van groene waterstof t.b.v. staal- en overige industrie
- o meekoppelkansen tussen maatregelen ter vermindering van milieudruk en CO₂-reductie in de staalindustrie
- o energie-infrastructuur voor de aanlanding van wind op zee
- o uitbouw van ‘technische werkplaatsen voor wind op zee (o.a. in energiehavens)
- o infrastructuur voor opslag en hergebruik van CO₂

Dit gebeurt o.a. door de aanleg van slimme (energie)systemen, door ondersteuning van milieuvriendelijke productieprocessen en efficiënt materiaalgebruik (bv. via haalbaarheidsscans).

- Investerings in hernieuwbare energie die bijdragen aan de positie van IJmond als ‘energy hub’: o.a. systemen voor uitwisseling van groene energie voor de industrie, energie-infrastructuur en technische werkplaatsen.
- Investerings in kennis en infrastructuur voor de circulaire economie, door onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen.
- Integrale acties die óók op arbeidsmarkt inzetten (zie spoor 1).

Voor deze acties geldt dat deze een ‘hefboomwerking’ moeten hebben: ontbrekende ‘puzzelstukken’ in (de financiering van) een duurzame en toekomstbestendige energie-infrastructuur, die een impuls kunnen geven aan de vermarkting van duurzame technologieën, en zo bijdragen aan nieuwe banen. Ook worden enkel infra-projecten gesteund die voor alle marktpartijen (evt. tegen betaling en met technische voorwaarden) toegankelijk zijn.

Spoor 3: Wendbare en weerbare beroepsbevolking. Activiteiten:

- K - bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden
- L - begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan

Voorbeelden van concrete acties:

Onder K:

- Leven lang ontwikkelen en skillsontwikkeling: bijscholing en een leven lang ontwikkelen van technisch personeel in de (staal)industrie, van alle leeftijden en opleidingsniveaus, bv. via fieldlabs, kennis- en expertisecentra en programma’s voor het vergroten van de (digitale) vaardigheden waar de klimaattransitie om vraagt.
- Kennistoepassing op de werkvloer door ‘skills labs’ en proefopstellingen bij bedrijven op te richten, gekoppeld aan (innovatie)projecten onder de sporen 1 en 2.
- Acties die bijdragen aan duurzame en inclusieve inzetbaarheid, waaronder jobcarving, job en life coaching, ondersteuning bij aanpassingen op het werk en overige maatregelen die duurzame inzetbaarheid vergroten (denk aan het activeren van werkgevers om ieders talent te benutten).

Onder L:

- Baanbegeleiding: begeleiding van werkzoekenden die hun baan verliezen in de staalindustrie, met specifieke aandacht voor langdurig werklozen en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. En stimulering van mobiliteit op de arbeidsmarkt, door de koppeling te leggen met arbeidsmarktbeleid van buurregio’s.
- Aantrekken en behoud van talent: o.a. acties die de bekendheid van de techniek als werkgever vergroten, en begeleiding van niet-werkenden naar een

baan in de techniek (denk aan oriëntatie, kennis- en expertisecentra, een ‘servicepunt techniek’).

Activiteit M (actieve inclusie) is niet apart opgenomen, aangezien de acties die zich richten op werkzoekenden binnen L kunnen worden ondersteund, en aangezien ander arbeidsmarktbeleid zich al op actieve inclusie in bredere zin richt.

In het JTF gaat de IJmond op zoek naar een integrale benadering, waarin activiteiten vanuit de 3 sporen op projectniveau worden gecombineerd. Hierbij wordt de verbinding gemaakt met de bestaande arbeidsmarktinfrastructuur rondom LLO en inclusieve arbeidsmarkt. Van begunstigden in spoor 1 en 2 wordt verwacht dat zij ‘Social Return on Investment’ realiseren.

De acties voldoen aan het ‘Do No Significant Harm’ principe. Veelal is er, dankzij de aard van acties (bv. innovatie, digitalisering, arbeidsmarkt) geen sprake van een milieu-impact. Voor acties geldt dat de milieu-impact wordt beoordeeld door de daarvoor aangewezen instanties. Alleen wanneer alle (milieu)vergunningen zijn verkregen, komen acties in aanmerking voor steun. Bovendien geldt dat acties alleen kunnen worden ondersteund, wanneer de netto milieu-opbrengst per saldo positief uitpakt. Het is aan aanvragers dit aan te tonen.

De belangrijkste doelgroepen – artikel 22, lid 3, punt d), iii), van de GB-verordening

- **Bedrijfsleven:**

- o Het mkb (of kmo), inclusief start- en scale-ups is de primaire doelgroep in spoor 1, en partner in spoor 2 en 3.

- o Participatie van het grootbedrijf is voorzien, maar onder strikte voorwaarden (zie TJTP H.2) en niet voor productieve investeringen. Het gaat om Nobian, TSN (Tata Steel), GP Groot, Crown van Gelder, Kloosterboer bij acties rondom waterstofinfrastructuur en -toepassingen en elektrificatie, en om TSN in innovatieprojecten op duurzame staalproductie.

- **Kennis- en onderwijsinstellingen** (MBO, HBO, WO) en samenwerkingsverbanden/koepelorganisaties.
- **Overheden:** gemeenten (op arbeidsmarkt), arbeidsmarktregio’s, UWV, havenbedrijven.
- **Overige arbeidsmarktpartijen:** vakbonden, werkgeversorganisaties, regionale mobiliteitsteams (RMTs).

- **Arbeidsmarktdoelgroepen:** werkenden in de staalindustrie, werkzoekenden, zij-instromers, studenten.

Het JTF is niet bedoeld om individuele ambities van partijen te ondersteunen, maar gaat uit van een ‘ecosysteemaanpak’ (zie TJTP H.2).

Acties ter waarborging van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie - artikel 22, lid 3, punt d), iv), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening

Bij de uitvoering van dit Programma JTF 2021-2027 worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals bedoeld in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU") en in artikel 10 VWEU, met inbegrip van de beginselen subsidiariteit en evenredigheid als bedoeld in artikel 5 van het VEU. Hierbij wordt rekening gehouden met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

In de projectselectie wordt geborgd dat de projecten in dit programma de horizontale beginselen naleven. Projecten moeten daarnaast voldoen aan de verplichtingen van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming met artikel 9 en met de wetgeving van de Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten.

Indicatie van de beoogde specifieke gebieden, met inbegrip van het geplande gebruik van territoriale instrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), v), van de GB-verordening

Voor het JTF is de COROP-regio IJmond (NUTS 3: NL323) geselecteerd: het grondgebied van de gemeenten Beverwijk, Castricum, Heemskerk, Uitgeest, en Velsen. Dit betekent dat de regio IJmond als zodanig centraal staat in het JTF-transitieplan, en dat de impact van JTF-acties in ieder geval duidelijk in de vijf gemeenten van het COROP-gebied IJmond moet landen.

Lidstaat Nederland is met de Europese Commissie in dialoog over een steunkaartnotificatie die bestaat uit een concreet voorstel en een reservering voor het JTF deel, waarin ook delen van de IJmond zijn opgenomen met het oog op de uitvoering van het JTF-programma.

Er is sprake van 100% inzet van gebiedsgerichte territoriale instrumenten bij de uitvoering van het OP JTF IJmond.

De interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties – artikel 22, lid 3, punt d), vi), van de GB-verordening

Het JTF programma biedt in projecten ook ruimte voor samenwerking met partijen buiten de COROP-regio IJmond, zolang de impact van dergelijke projecten binnen de IJmond zelf landt. Voor de IJmond en de arbeidsmarktinzet zijn in eerste instantie de partners van de arbeidsmarktregio's Zuid-Kennemerland & IJmond en Noord-Holland Noord (de IJmond is onderdeel van twee arbeidsmarktregio's) van belang. Daarnaast zijn ook de betrokken partners in het bredere Noordzeekanaalgebied (NZKG) van belang. De IJmond is onderdeel van het NZKG, dat ruimtelijk-economisch en infrastructureel één samenhangend systeem vormt. Binnen het NZKG wordt ook volop samengewerkt aan verduurzaming – onder meer binnen het Projectbureau NZKG en de het Regioplan NZKG. Samenwerking in projecten met partners uit het bredere NZKG (bv. in de gemeenten Zaanstad en Amsterdam) is daarom mogelijk.

Ook samenwerking met de andere Nederlandse industrieclusters, tevens geselecteerd als JTF-gebieden, is van belang, bijvoorbeeld op het gebied van innovatie en infrastructuur (bv. waterstof). Er vindt op programmaniveau afstemming plaats over de uitvoering tussen de intermediaire instanties in de zes geselecteerde JTF-gebieden (zie hoofdstukken 5 en 6 van het OP).

Er zijn geen grensoverschrijdende of transnationale acties als zodanig voorzien, maar het is wel mogelijk om in projecten gericht partners uit andere lidstaten aan te haken, in het geval deze specifieke kennis of expertise inbrengen die noodzakelijk is voor het realiseren van de beoogde effecten in programmagebied.

Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), vii), van de GB-verordening

Mede met het oog op het aanjaagkarakter van het JTF en de beschikbaarheid van leningen in de pijlers 2 en 3 van het JTM kiest de IJmond ervoor de JTF-middelen in de vorm van **subsidie** uit te keren. Subsidies zijn bij uitstek het instrument om in de investeringsbehoeften te voorzien en de genoemde acties te ondersteunen (zie ook hoofdstuk 1).

De IJmond beoogt ook pijlers 2 en 3 van het JTM in te zetten. Voor de inzet binnen pijler 3 heeft afvalverwerkingsbedrijf HVC samen met de gemeenten Velsen, Beverwijk en Heemskerk en diverse woningcorporaties vanuit de IJmond het projectvoorstel 'Warmtenet IJmond' opgesteld en, via het Rijk, ingediend bij de EC (zie hoofdstuk 2 van het TJTP voor meer informatie).

2.1.1.1.2. Indicatoren

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ii), GB-verordening, en artikel 8 van de EFRO- en CF-verordening

Tabel 2: Outputindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID	Indicator	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Streefcijfer (2029)
2	JSO8.1	JTF		RCO01	Ondersteunde ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot)	ondernemingen	44,00	181,00
2	JSO8.1	JTF		RCO02	Ondernemingen ondersteund door subsidies	ondernemingen	32,00	64,00
2	JSO8.1	JTF		RCO04	Ondernemingen met niet-financiële steun	ondernemingen	12,00	122,00
2	JSO8.1	JTF		RCO10	Ondernemingen die samenwerken met onderzoeksorganisaties	ondernemingen	11,00	37,00
2	JSO8.1	JTF		EEO11	Deelnemers met hoger onderwijs	personen	804,00	8.043,00
2	JSO8.1	JTF		RCO101	Kmo's die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap	ondernemingen	11,00	35,00
2	JSO8.1	JTF		RCO121a	Ondernemingen die worden ondersteund om een vermindering van de broeikasgasemissies van de in bijlage I bij Richtlijn 2003/87/EG vermelde activiteiten te verwezenlijken	ondernemingen	0,00	1,00

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ii), van de GB-verordening

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID	Indicator	Meeteenheid	Uitgangs- of referentiewaarde	Referentiejaar	Streefcijfer (2029)	Gegevensbron	Opmerkingen
2	JSO8.1	JTF		RRC01	Banen gecreëerd in ondersteunde entiteiten	jaarlijkse VTE's	0,00	2021	14,00	eigen data	
2	JSO8.1	JTF		RRC02	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan: subsidies, financieringsinstrumenten)	euro	0,00	2021	29.032.015,00	eigen data	
2	JSO8.1	JTF		RRC03	Kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) die	ondernemingen	0,00	2021	37,00	eigen data	

					product- of procesinnovatie introduceren						
2	JSO8.1	JTF		RCR32	Extra operationeel vermogen geïnstalleerd voor hernieuwbare energie	MW	0,00	2021	3,00	eigen data	
2	JSO8.1	JTF		EECR03	Deelnemers die na deelname een kwalificatie behalen	personen	0,00	2021	2.011,00	eigen data	
2	JSO8.1	JTF		EECR04	Deelnemers die na deelname aan het werk zijn	personen	0,00	2021	4.424,00	eigen data	
2	JSO8.1	JTF		RCR97	Ondersteunde leerplaatsen in kmo's	personen	0,00	2021	2.142,00	eigen data	
2	JSO8.1	JTF		RCR98	Kmo-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (naar type vaardigheid: technisch, management, ondernemerschap, groen, overig)	deelnemers	0,00	2021	1.071,00	eigen data	

2.1.1.1.3. Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), viii), van de GB-verordening

Tabel 4: Dimensie 1 — Interventiegebied

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
2	JSO8.1	JTF		010. Onderzoek en innovatie in kmo's, waaronder netwerkactiviteiten	2.815.225,78
2	JSO8.1	JTF		021. Bedrijfsontwikkeling en internationalisering van kmo's, met inbegrip van productieve investeringen	1.407.613,02
2	JSO8.1	JTF		026. Steun voor innovatieclusters, onder meer tussen ondernemingen, onderzoeksinstituten, overheidsinstanties en bedrijfsnetwerken, voornamelijk ten behoeve van kmo's	5.630.451,57
2	JSO8.1	JTF		029. Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en universiteiten gericht op de koolstofarme economie, bestendigheid tegen en adaptatie aan klimaatverandering	1.407.613,02

2	JSO8.1	JTF		030. Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen gericht op de circulaire economie	2.815.226,05
2	JSO8.1	JTF		048. Hernieuwbare energie: zonne-energie	938.408,68
2	JSO8.1	JTF		051. Hernieuwbare energie: marien	938.408,68
2	JSO8.1	JTF		052. Overige vormen van hernieuwbare energie (waaronder geothermische energie)	938.408,68
2	JSO8.1	JTF		053. Slimme energiesystemen (met inbegrip van slimme netwerken en ICT-systemen) en de daarmee verbonden opslag	8.445.677,35
2	JSO8.1	JTF		075. Ondersteuning van milieuvriendelijke productieprocessen en een efficiënt gebruik van hulpbronnen in kmo's	8.445.677,35
2	JSO8.1	JTF		135. Maatregelen voor betere toegang tot de arbeidsmarkt voor langdurig werklozen	7.507.268,93
2	JSO8.1	JTF		136. Specifieke ondersteuning van werkgelegenheid bij jongeren en sociaaleconomische integratie van jongeren	5.161.246,89
2	JSO8.1	JTF		139. Maatregelen voor de modernisering en versterking van de arbeidsmarktinstellingen en -diensten om de vaardigheidsbehoeften te beoordelen, eraan tegemoet te komen, en voor tijdige en op maat gesneden hulp te zorgen	2.815.225,66
2	JSO8.1	JTF		145. Steun voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden	2.815.225,66
2	JSO8.1	JTF		146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	4.222.838,68
2	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 5: Dimensie 2 — financieringsvorm

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
2	JSO8.1	JTF		01. Subsidie	56.304.516,00
2	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 6: Dimensie 3 — territoriale uitvoeringsmechanismen en territoriale focus

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
2	JSO8.1	JTF		08. ITI - Andere types van beoogde gebieden	56.304.516,00
2	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 7: Dimensie 6 – secundaire thema’s ESF+

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
------------	-------------------------	-------	----------------	------	-----------------

Tabel 8: Dimensie 7 - ESF+*, EFRO, CF en JTF gendergelijkheidsdimensie

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
2	JSO8.1	JTF		03. Genderneutraal	56.304.516,00
2	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

* In principe draagt 40 % van het ESF+ bij aan gendertracking. 100 % is van toepassing wanneer de lidstaat ervoor kiest gebruik te maken van artikel 6 van de ESF+-verordening

2.1.1. Prioriteit: 3. Groot-Rijnmond

2.1.1.1. Specifieke doelstelling: JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JTF)

2.1.1.1.1. Steunverlening van de fondsen

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), i), iii), iv), v), vi) en vii), van de GB-verordening

Gerelateerde soorten acties - Artikel 22, lid 3, punt d), i), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening

Vanuit de analyses in het TJTP Rijnmond, richt deze prioriteit zich op het vernieuwen en versterken van de regionale economie, het versnellen van de transitie met investeringen in technologie, systemen en infrastructuur, en het bereiken van een meer wendbare en weerbare beroepsbevolking in Rijnmond, met focus op het zogenaamde havenindustriële cluster (HIC). Hierbij volgt Rijnmond een integrale aanpak op het niveau van één 'specifieke doelstelling' onder deze regionale prioriteit.

Acties die zowel de economische kant als de arbeidsmarktaspecten aanpakken, versterken de resultaten. Bij de selectie van projecten streeft Rijnmond naar dergelijke verbindingen en integrale aanpakken. Bijvoorbeeld in projecten t.a.v. nieuwe technieken door aanwezigheid van vertaalslag naar opleiding in het gebruiken / bedienen van die techniek. Bijvoorbeeld in projecten waar door de transitie in potentie werkgelegenheid verloren kan gaan, door aanwezigheid van vertaalslag naar een sociaal en/of scholingsplan.

Spoor 1:

Vernieuwen en versterken van de regionale economie met nieuwe, duurzame en/of circulaire industriële ketens

Binnen de integrale visie en aanpak draagt dit spoor primair bij aan de volgende activiteiten van het JTF:

A Productieve investeringen in kleine en middelgrote ondernemingen, daaronder begrepen micro ondernemingen en startende ondernemingen - die leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie

D Investerings in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie, met inbegrip van technologieën voor energieopslag, en ter vermindering van broeikasgasemissies

Te noemen voorbeelden van mogelijke typen projecten / acties onder dit spoor c.q. deze activiteiten zijn:

- Acties die bijdragen aan nieuwe waardeketens, denk aan industriële elektrificatie, groene waterstof, benutten van reststromen en CO2 in industriële processen, duurzame warmte
- Vroege haalbaarheidsstudies (economisch, commercieel, technisch) gericht op 'programma van eisen' voor toepassingen
- Late haalbaarheidsstudies (economisch, commercieel, technisch) gericht op 'blauwdruk' voor productiefaciliteiten
- Hergebruik, recycling en verwaarding van reststromen tot alternatieve grondstoffen
- Pilots waar 'proof of concept' op industriële schaal wordt getoetst / gedemonstreerd. Inzet van JTF als de-risking van kapitaalintensieve innovatieve investeringen op TRL 4-7
- Realisatie van moderne installaties in het HIC, inrichten productiefaciliteiten voor chemie
- (Door)ontwikkeling van innovaties en haalbaarheidsstudie die oplossingen bieden voor de transitie (nieuwe waardeketens)
- Ondersteuning in het investeringsgereed maken van business cases ('toeleiding kapitaal')
- Verbindingen binnen voorgaande typen acties naar aanpassing van werknemers, ondernemers en ondernemingen aan veranderingen, opleiding en toegang tot de arbeidsmarkt

Spoor 2:

Versnellen van de transitie met investeringen in technologie, systemen en infrastructuur tot decarbonisatie van bestaande industriële ketens

Binnen de integrale visie en aanpak draagt dit spoor primair bij aan de volgende activiteiten van het JTF:

D Investerings in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie, met inbegrip van technologieën voor energieopslag, en ter vermindering van broeikasgasemissies

J Investerings in de bevordering van de circulaire economie, onder meer door het voorkomen en verminderen van afval, efficiëntgebruik van hulpbronnen, hergebruik, herstel en recycling

Te noemen voorbeelden van **mogelijketypen projecten / acties** onderdit spoor c.q. deze activiteiten zijn:

- Instrumenten tot haalbaarheid, ontwerp en toepassing van verduurzamingsmaatregelen (bijvoorbeeld 'redesign scans' tot decarbonisatie) voor de keten en voor productieprocessen
- Bedrijven ondersteunen bij aanpassing van processen in de industrie op niet-fossiele en circulaire productiemethoden (nadrukkelijk binnen de voorwaarden van de JTF-verordening, artikel 11, lid 2 onder i)
- Vervolginvesteringen in daadwerkelijk toepassen van aanpassingen tot decarbonisatie (nadrukkelijk binnen de voorwaarden van de JTF-verordening, artikel 11, lid 2 onder i)
- Toepassingsgerichte samenwerking tussen mkb'er(s) en grote bedrijven (en kennisinstellingen) aan oplossingen binnen de regionale transitie - inclusief gezamenlijke gebruik (gedeelde) innovatie-infrastructuur voor bedrijven (fieldlabs), instrumenten voor (innovatie)trajecten en skillsontwikkeling, waar deze specifiek van meerwaarde zijn voor decarbonisatie in chemieketens
- Ondersteuning in het opwerken van toepassingen naar financierbare businesscases ('toeleiding kapitaal')
- Vervangen van fossiele grondstoffen door elektrificatie, waterstof, reststromen e.d.
- Klimaatneutrale logistiek: personen- en kleinschalige logistiek via elektrische oplossingen, zware logistiek en binnenvaart, bijvoorbeeld via waterstof
- Verbindingen binnen voorgaande typen acties naar aanpassing van werknemers, ondernemers en ondernemingen aan veranderingen, opleiding en toegang tot de arbeidsmarkt

Spoor3:

Een wendbare en weerbare beroepsbevolking

Binnen de integrale visie en aanpakdraagt dit spoor primair bij aan de volgende activiteiten van het JTF:

- K Bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden
- L Begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken en vinden van een baan
- O Andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie
- M Actieve Inclusie van werkzoekenden

Te noemen voorbeelden van **mogelijke typen projecten / acties** onderdit spoor c.q. deze activiteiten zijn:

- Acties gericht op de veranderende vraag naar arbeid als gevolg van de energietransitie, bijvoorbeeld met ‘Redesign scans’ binnen (individuele) bedrijven (naar voorbeelden van House of Skills Amsterdam) en met Fieldlabs gericht op het concreet maken van de benodigde vaardigheden voor werk in de energietransitie
- Acties gericht op veranderend werkgeverschap en sociale innovatie, bijvoorbeeld door samenwerking in regionale mobiliteitsteams (complementair aan de reguliere gemeentelijke taak, specifiek gericht op van-werk-naar-werk-begeleiding als gevolg van reorganisatie na verduurzaming bestaande industrie), en door ketenaanpakken van instroom, doorstroom, arbeidsmobiliteit en duurzame inzetbaarheid (van werk naar werk, van uitkering naar werk en van school naar werk, job carving
- Acties gericht op om-, na- en bijscholing, bijvoorbeeld door scholingstrajecten naar kansrijke beroepen in de haven (mogelijk met behulp van Het Rotterdams Scholingsfonds), door innovatieve curricula en laagdrempelige, breed toegankelijke, faciliteiten (bijvoorbeeld opleidingsschip, Fieldlabs), door stimuleren van hybride docentschap en ontwikkeling van modulaire opleidingen naar circulaire chemie en verwante ketens
- Acties om nieuw arbeidspotentieel en jongeren te mobiliseren tot instroom in opleidingen en werk in het HIC als plaats om als werknemer het verschil te maken in de energietransitie. Beroepdemonstraties gecombineerd met informatie over de opleidingen en de sector (vergelijkbaar met Skillsmasters, Shell Ecomarathon, etc.) en door ‘experiences’ in de haven en groene industrie organiseren om potentiële werknemers een goed beeld te geven van werken in de haven
- Acties gericht op veranderende skills en aansluiting opleidingen op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld door publiek-private samenwerking in regionale leer-werk-bedrijven, door te experimenteren met skills-standaard en instrumenten (House of Industry Skills) en door loopbaanoriëntaties, leven-lang-leren en matchingsprocessen specifiek voor de vacatures in duurzame industrie in het HIC
- Acties gericht op organisatie van voorzieningen en dienstverlening ten behoeve van voorgaande acties, bijvoorbeeld door het stichten van een LeerWerkbedrijf Haven van de Toekomst (in een public private partnership), het uitbreiden van de leerwerkplaats, investeringen in het slechten van mobiliteitsbarrières () en het opzetten van een netwerk van HR professionals in de haven.

De belangrijkste doelgroepen – artikel 22, lid 3, punt d), iii), van de GB-verordening

Alle partners betrokken bij de transitieopgave. (Mkb-)Bedrijven of organisaties van of gericht op bedrijven, inclusief de ketens bestaande uit toeleveranciers, producenten, logistiek en afnemers. Woningcorporaties, eigenaren van vastgoed en overheden. Werkgevers- en werknemersorganisaties, vakbonden. Opleidingsinstellingen en kennisinstituten, maar ook hun ‘gebruikers’ oftewel deelnemers: scholieren, studenten, werkzoekenden, zij-instromers, nieuwkomers op de arbeidsmarkt en bestaande werknemers, Samenwerkingsverbanden gericht op energietransitie. Energiemaatschappijen, netbeheerders, warmtebedrijven.

Grote ondernemingen zijn geen primaire doelgroep voor het programma. In elk geval zal inzet bij grote ondernemingen alleen gericht zijn op innovatie tot en met haalbaarheid en investeringen in eerste toepassing (pilots). Steun aan grote ondernemingen voor productieve investeringen en/of steun aan ETS-

installaties conform Richtlijn 2003/87/EG (bijlage 1) is niet voorzien.

Acties ter waarborging van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie - artikel 22, lid 3, punt d), iv), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening

Bij de uitvoering van dit Programma JTF 2021-2027 worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals bedoeld in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU") en in artikel 10 VWEU, met inbegrip van de beginselen subsidiariteit en evenredigheid als bedoeld in artikel 5 van het VEU. Hierbij wordt rekening gehouden met het Handvest van de grondrechten van de EU.

Projecten moeten daarnaast voldoen aan de verplichtingen van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming met artikel 9 en met de wetgeving van de Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten.

Hierop worden geen speciale acties uitgevoerd. In de projectselectie wordt geborgd dat de projecten in dit programma geen negatieve invloed hebben op deze horizontale beginselen en voldoen aan voornoemde verplichtingen. We vragen indieners expliciet in hun projectplannen op te nemen hoe men hiermee omgaat en de Intermediaire Instantie zal daar ook op toezien.

Indicatie van de beoogde specifieke gebieden, met inbegrip van het geplande gebruik van territoriale instrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), v), van de GB-verordening

Onder het JTF zijn binnen lidstaat Nederland zes specifieke gebieden geselecteerd, zie hoofdstuk 1.

De uitvoering van het JTF in Nederland vindt plaats door middel het territoriale instrument ‘geïntegreerde territoriale investeringen’. De territoriale afbakening van de prioriteit Rijnmond is NUTS3 gebied NL339.

De prioriteit Rijnmond wordt uitgevoerd door middel van de ‘JTF GTI Rijnmond’ onder intermediaire instantie Gemeente Rotterdam / MA Kansen voor

West.

De interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties – artikel 22, lid 3, punt d), vi), van de GB-verordening

Rijnmond gaat niet specifiek voor een bovenregionale aanpak van de transitieopgave. De opgaven in de eigen regio zijn al fors, in relatie tot het beschikbare JTF-budget enorm. Het gaat met name om lokale toepassing, uitrol, scholieren en beroepsbevolking. Daarbij ligt interregionale samenwerking niet direct voor de hand. Wel kan het zijn dat oplossingen gediend zijn met partijen net buiten het programmegebied.

Dergelijke samenwerkingen worden op programmaniveau niet actief nagestreefd, maar worden op projectniveau ook zeker niet uitgesloten. Initiatieven die meerwaarde bieden met partnerschappen, inhoud en verbindingen tussen verschillende JTF-gebieden zijn aannemelijk. Bijvoorbeeld met het oog op de geografische ligging van de Rotterdamse haven nabij Moerdijk (JTF GTI West-Noord-Brabant) en verbindingen richting de haven van Terneuzen (JTF GTI Zeeuws-Vlaanderen). Met IJmond en Groningen deelt Rijnmond de ligging aan zee. Op de transitieopgave in de chemische industrie zijn er parallellen te trekken met bijvoorbeeld Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Limburg.

Door middel van actieve relaties met stakeholders in het gebied van JTF Rijnmond, de arbeidsmarktregio (ESF) en Kansen voor West (EFRO) komen initiatieven en verbindingen op de best mogelijke manier tot stand, wanneer opportuun. De actieve relaties tussen de JTF-gebieden met elkaar en met de betrokken ministeries borgen op vergelijkbare wijze samenwerking op inhoud, wanneer opportuun.

Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), vii), van de GB-verordening

Binnen dit programma worden de middelen in beginsel ingezet in de vorm van subsidie. Subsidies zijn bij uitstek het instrument om de genoemde acties te ondersteunen. Het gebruik van financieringsinstrumenten (zoals het bestaande fonds SOFIE – Stadshavens Ontwikkelingsfonds voor Innovatie en Economie) wordt serieus overwogen en onderzocht.

Naast pijler 1 biedt het JTM mogelijkheden om middelen in te zetten vanuit Invest EU (pijler 2) en de EIB (pijler 3). Het verstrekken van leningen en/of garanties is opportuun wanneer dit voorziet in een gat in het financieringsaanbod op de markt. Dit is onder andere relevant voor investeringen in de noodzakelijke infrastructuur voor de transitie (bijvoorbeeld warmtenetten, waterstof). De mogelijkheden tot financiering via pijler 2 of 3 worden daartoe onderzocht in relatie tot het recent opgerichte Energietransitiefonds Rotterdam en het Rotterdams Energietransitie Budget (ETB). Hierbij zoekt Rijnmond

samenspraak met EIB en andere programma's c.q. fondsen.

2.1.1.1.2. Indicatoren

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ii), GB-verordening, en artikel 8 van de EFRO- en CF-verordening

Tabel 2: Outputindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID	Indicator	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Streefcijfer (2029)
3	JSO8.1	JTF		EECO01	Totaal aantal deelnemers	personen	704,00	7.036,00
3	JSO8.1	JTF		RCO01	Ondersteunde ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot)	ondernemingen	39,00	160,00
3	JSO8.1	JTF		RCO02	Ondernemingen ondersteund door subsidies	ondernemingen	28,00	56,00
3	JSO8.1	JTF		RCO04	Ondernemingen met niet-financiële steun	ondernemingen	11,00	112,00
3	JSO8.1	JTF		RCO10	Ondernemingen die samenwerken met onderzoeksorganisaties	ondernemingen	6,00	19,00
3	JSO8.1	JTF		RCO61	Oppervlakte van nieuwe of gemoderniseerde faciliteiten voor diensten voor arbeidsvoorziening	vierkante meter	10.472,00	26.179,00
3	JSO8.1	JTF		RCO101	Kmo's die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap	ondernemingen	11,00	37,00

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ii), van de GB-verordening

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID	Indicator	Meeteenheid	Uitgangs- of referentiewaarde	Referentiejaar	Streefcijfer (2029)	Gegevensbron	Opmerkingen
3	JSO8.1	JTF		RCR01	Banen gecreëerd in ondersteunde entiteiten	jaarlijkse VTE's	0,00	2021	69,00	eigen data	
3	JSO8.1	JTF		RCR02	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan: subsidies, financieringsinstrumenten)	euro	0,00	2021	28.081.879,00	eigen data	

3	JSO8.1	JTF		RCR03	Kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) die product- of procesinnovatie introduceren	ondernemingen	0,00	2021	19,00	eigen data	
3	JSO8.1	JTF		EECR03	Deelnemers die na deelname een kwalificatie behalen	personen	0,00	2021	2.695,00	eigen data	
3	JSO8.1	JTF		EECR04	Deelnemers die na deelname aan het werk zijn	personen	0,00	2021	5.180,00	eigen data	
3	JSO8.1	JTF		RCR65	Jaarlijks aantal gebruikers van nieuwe of gemoderniseerde faciliteiten voor diensten voor arbeidsvoorziening	gebruikers/jaar	0,00	2021	2.493,00	eigen data	
3	JSO8.1	JTF		RCR97	Ondersteunde leerplaatsen in kmo's	personen	0,00	2021	1.718,00	eigen data	
3	JSO8.1	JTF		RCR98	Kmo-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (naar type vaardigheid: technisch, management, ondernemerschap, groen, overig)	deelnemers	0,00	2021	1.844,00	eigen data	

2.1.1.1.3. Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), viii), van de GB-verordening

Tabel 4: Dimensie 1 — Interventiegebied

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
3	JSO8.1	JTF		021. Bedrijfsontwikkeling en internationalisering van kmo's, met inbegrip van productieve investeringen	11.592.922,00
3	JSO8.1	JTF		023. Ontwikkeling van vaardigheden voor slimme specialisatie, de industrietransitie, ondernemerschap en het aanpassingsvermogen van ondernemingen	4.508.866,00
3	JSO8.1	JTF		029. Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en universiteiten gericht op de koolstofarme economie, bestendigheid tegen en adaptatie aan	2.323.836,00

				klimateverandering	
3	JSO8.1	JTF		030. Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen gericht op de circulaire economie	5.621.443,00
3	JSO8.1	JTF		075. Ondersteuning van milieuvriendelijke productieprocessen en een efficiënt gebruik van hulpbronnen in kmo's	8.556.457,00
3	JSO8.1	JTF		135. Maatregelen voor betere toegang tot de arbeidsmarkt voor langdurig werklozen	700.000,00
3	JSO8.1	JTF		136. Specifieke ondersteuning van werkgelegenheid bij jongeren en sociaaleconomische integratie van jongeren	1.986.201,00
3	JSO8.1	JTF		139. Maatregelen voor de modernisering en versterking van de arbeidsmarktinstellingen en -diensten om de vaardigheidsbehoeften te beoordelen, eraan tegemoet te komen, en voor tijdige en op maat gesneden hulp te zorgen	6.544.805,00
3	JSO8.1	JTF		142. Maatregelen ter bevordering van de deelname van vrouwen aan de arbeidsmarkt en ter verkleining van de genderkloof op de arbeidsmarkt	100.000,00
3	JSO8.1	JTF		145. Steun voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden	100.000,00
3	JSO8.1	JTF		146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	14.269.986,00
3	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 5: Dimensie 2 — financieringsvorm

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
3	JSO8.1	JTF		01. Subsidie	56.304.516,00
3	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 6: Dimensie 3 — territoriale uitvoeringsmechanismen en territoriale focus

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
3	JSO8.1	JTF		08. ITI - Andere types van beoogde gebieden	56.304.516,00
3	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 7: Dimensie 6 – secundaire thema's ESF+

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
------------	-------------------------	-------	----------------	------	-----------------

Tabel 8: Dimensie 7 - ESF+*, EFRO, CF en JTF gendergelijkheidsdimensie

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
3	JSO8.1	JTF		03. Genderneutraal	56.304.516,00
3	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

* In principe draagt 40 % van het ESF+ bij aan gendertracking. 100 % is van toepassing wanneer de lidstaat ervoor kiest gebruik te maken van artikel 6 van de ESF+-verordening

2.1.1. Prioriteit: 4. Zeeuws-Vlaanderen

2.1.1.1. Specifieke doelstelling: JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JTF)

2.1.1.1.1. Steunverlening van de fondsen

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), i), iii), iv), v), vi) en vii), van de GB-verordening

Gerelateerde soorten acties - Artikel 22, lid 3, punt d), i), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening

De energie- en grondstoffentransitie is van invloed op de gehele economie, maar raakt de energie-intensieve sectoren (fossiele energie, agrofood-industrie, chemische industrie, en procesindustrie) in het bijzonder. Juist in het perifere en dunbevolkte Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost (in het vervolg aangeduid als ZV-VO) is er het risico dat banenverlies leidt tot een negatieve spiraal van wegtrekkende inwoners en bedrijven. Om het verlies van banen op te vangen, zet de regio volop in op diversificatie en verduurzaming van de economie, om zo toekomstbestendige banen te creëren. Deze inzet richt zich op het bouwen van een waterstofeconomie, afvang, opslag, hergebruik van CO2 als verdienmodel, duurzame elektriciteit ten behoeve van elektrificatie en warmte-uitwisseling. Om nieuwe banen te creëren, én deze te vullen, zijn investeringen in technologie, systemen en infrastructuur, in nieuwe kennis en innovatie en om- en bijscholing, baanbegeleiding, en sociale inclusie noodzakelijk. Dat is niet alleen vanuit economisch perspectief noodzakelijk, maar raakt juist in ZV-VO ook de leefbaarheid van het gebied. Banen en inkomens zijn immers noodzakelijk om voorzieningen in stand te houden.

Sporen en activiteiten ZV-VO

1. Investerings in onderzoek en innovatie, met name gericht op het opschalen van productie en gebruik van groene waterstof.

Deze actielijn correspondeert met spoor 1 van de nationale JTF-programmastructuur (“Vernieuwing en versterking van de regionale economie”). Hierbinnen ondersteunt het JTF in ZV-VO de volgende activiteiten en typen acties:

A - Productieve investeringen in kmo's die leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie.

Voorbeelden van concrete acties:

- Elektrificatie van productieprocessen in de groene chemie, door pilots, proefinstallaties en proeffabrieken.
- De inzet van gerecyclede en biobased grondstoffen eveneens in de vorm van experimenten en (eerste) opschalingen daarvan.
- Het benutten van groene waterstof voor chemische productieprocessen.
- Digitalisering: in de transitie naar een circulaire en biobased chemie veranderen de waardeketens compleet: van lineair, centraal aangestuurde waardeketens, naar circulaire en decentrale modellen.

C - Investerings in onderzoek en innovatie, onder meer door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties (...)

Voorbeelden van concrete acties:

- Onderzoeksprojecten met betrokkenheid van tertiaire onderwijsinstellingen gericht op hogere TRL-niveaus voor vergroening van de chemie.
- Samenwerkingsprojecten tussen bedrijven en kennisinstellingen met datzelfde doel.

H - Investerings in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit (waaronder robstisering). Daarbij gaat het om:

- De inzet van digitalisering in o.a. kmo's voor vergroening en verslimming van productie en opslag in chemie en duurzame energie.
- Het via sensing en daaraan gekoppelde digitalisering optimaliseren van processen en systemen in de groene chemie.

In deze prioriteit wordt een deel van de middelen (mede) ingezet voor systemen en infrastructuur voor de arbeidsmarkt.

2. Investerings in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur. Deze actielijn correspondeert met spoor 2 van de nationale JTF-programmastructuur ("Investerings in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur"). Hierbinnen ondersteunt het JTF in ZV-VO de

volgende activiteiten en typen acties:

D - Investerings in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie (...).

Voorbeelden van concrete acties:

- Betaalbare schone en hernieuwbare energie.
- Aanleg van een regionaal waterstofnetwerk voor groene waterstof (voor zover niet al wordt gedaan in het kader van de nationale backbone) en de verbinding daarvan met andere regio's mits de impact ten faveure van het JTF-gebied is.
- Regionale infrastructuur voor afvang, opslag en hergebruik van CO2 voor zover afkomstig uit duurzame bronnen.
- Uitbreiding van het elektriciteitsnet.
- Uitwisseling van warmte via warmtenetten, voor zover hierbij sprake is van warmte uit hernieuwbare bronnen.

In deze prioriteit wordt een deel van de middelen (mede) ingezet voor systemen en infrastructuur voor de arbeidsmarkt.

3. Bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden; aantrekken van talent voor de chemie en bredere techniek, toekomstbestendige arbeidsmarkt door leven lang ontwikkelen.

Hierbinnen ondersteunt het JTF in ZV-VO de volgende activiteiten en typen acties:

K - Bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden.

Voorbeelden van concrete acties:

- Ondersteuning voor arbeidsmobiliteit;
- Steun voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden;
- Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen, bijvoorbeeld door versnelde en flexibel aan te passen opleidingen voor beroepen waar veel krapte is, om- en bijscholingstrajecten gericht op chemie- en procesoperators (zoals Bio Based Europe Training Center) of een extra impuls voor Leven Lang Ontwikkelen voor technische beroepen gericht op het onbenut arbeidspotentieel.

L - Begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan. Niet-werkenden activeren en met een passend arbeidsaanbod en mensen van buitenaf verleiden om naar ZV-VO te komen.

Voorbeelden concrete acties:

- Maatregelen voor betere toegang tot de arbeidsmarkt;
- Steun voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden.

O- Andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie, met inbegrip van, in naar behoren gemotiveerde gevallen, investeringen in infrastructuur ten behoeve van opleidingscentra en kinder- en ouderenzorgvoorzieningen zoals aangegeven in territoriale plannen voor een rechtvaardige transitie overeenkomstig artikel 11. Nieuw arbeidsaanbod/schoolverlaters: het optimaliseren van opleidingsmogelijkheden, ook bij/met bedrijven, het vergroten van de instroom in richtingen die relevant zijn voor de transitie en het maximaliseren van uitstroom uit opleiding naar banen in het gebied. Binnen deze activiteit is o.a. ruimte voor het doorontwikkelen van instellingen zoals het Centrum van Toptechniek, Huis voor Techniek, Delta Kenniscentrum en Delta Academy Zeeland. Daarnaast kan voortgebouwd worden op de Energie- en Grondstoffen Alliantie en kunnen de kansen en aantrekkingskracht van techniek op een structurele manier onder de aandacht gebracht worden in het onderwijs.

- Maatregelen voor de modernisering en versterking van de arbeidsmarktinstellingen en -diensten om de vaardigheidsbehoeften te beoordelen, eraan tegemoet te komen, en voor tijdige en op maat gesneden hulp te zorgen;
- Het ontwikkelen van doorlopende leerlijnen met onderwijs- en kennisinstellingen o.a. gericht op beroepen voor de koolstofarme economie;
- Het faciliteren van werknemers van elders, bijv. in de vorm van (extra) activiteiten van een expatcentre en het eventueel aantrekken van werknemers elders uit de EU;
- Het creëren van samenwerkingsverbanden om arbeidsmarkttuitdagingen in collectief verband op te lossen, bijvoorbeeld door de Techniekcoalitie

installatiebranche.

Vanwege de overlap tussen de inzet van het ESF+ en Activiteit M (actieve inclusie van werkzoekenden) is ervoor gekozen om deze activiteit niet op te nemen binnen het JTF.

De acties voldoen aan het ‘Do No Significant Harm’ principe. Veelal is er, dankzij de aard van acties (bv. innovatie, digitalisering, arbeidsmarkt) geen sprake van een milieu-impact. Voor acties geldt dat de milieu-impact wordt beoordeeld door de daarvoor aangewezen instanties. Alleen wanneer alle (milieu)vergunningen zijn verkregen, komen acties in aanmerking voor steun. Bovendien geldt dat acties alleen kunnen worden ondersteund, wanneer de netto milieu-opbrengst per saldo positief uitpakt. Het is aan aanvragers dit aan te tonen.

De belangrijkste doelgroepen – artikel 22, lid 3, punt d), iii), van de GB-verordening

Doelgroepen ZV-VO op een rij

- **Bedrijfsleven:**
 - **Innovatief MKB** incl. start- en scale-ups. Participatie van het grootbedrijf is voorzien, maar onder strikte voorwaarden (zie TJTP H2) en niet voor productieve investeringen.
 - **Partners aan Vlaamse zijde**, in het kader van de North Sea Port samenwerking en met bedrijven, mits de impact neerslaat in ZV-VO.
 - **Andere chemiepartners in Overig Zeeland**
 - **Bedrijven in andere chemieclusters rondom gedeelde opgaven**
 - **Strategische partners voor CCS/CCU**, waaronder havens van Antwerpen, Gent, Rotterdam
 - **Bedrijven uit andere sectoren**, waaronder energie/offshore
- **(Semi)-overheden**, onder meer Provincie Zeeland en North Sea Port
- **Kennis- en onderwijsinstellingen** (MBO, HBO, WO) en samenwerkingsverbanden/koepelorganisaties
- **Arbeidsmarktpartijen:** vakbonden, werkgeversorganisaties, arbeidsmarktregio's

Ecosysteemaanpak: samenwerking in triple helix, voortbouwend op bestaande structuren

Het JTF is bedoeld om de gevolgen van de klimaattransitie van het gehele economische ‘ecosysteem’ in ZV-VO op te vangen, met primaire focus op de chemie.

Acties ter waarborging van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie - artikel 22, lid 3, punt d), iv), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening

Bij de uitvoering van dit Programma JTF 2021-2027 worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals bedoeld in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU") en in artikel 10 VWEU, met inbegrip van de beginselen subsidiariteit en evenredigheid als bedoeld in artikel 5 van het VEU. Hierbij wordt rekening gehouden met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

In de projectselectie wordt geborgd dat de projecten in dit programma de horizontale beginselen naleven. Projecten moeten daarnaast voldoen aan de verplichtingen van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming met artikel 9 en met de wetgeving van de Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten.

Indicatie van de beoogde specifieke gebieden, met inbegrip van het geplande gebruik van territoriale instrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), v), van de GB-verordening

Voor het JTF is de NUTS 3 regio Zeeuws-Vlaanderen (NL341) geselecteerd. De Zeeuwse havens vormen met die van Gent het grensoverschrijdende haven-industrieel netwerk North Sea Port. De Kanaalzone en de havens van Vlissingen-Oost vormen hiervan het Zeeuwse deel aan weerszijden van de Westerschelde. Het Zeeuwse JTF-gebied bestaat uit het COROP-gebied Zeeuws-Vlaanderen plus de gemeenten Vlissingen en Borssele, die de havens met industriegebieden omsluiten. Dit gebied wordt aangeduid als Zeeuws-Vlaanderen Vlissingen-Oost (ZV-VO).

Er is sprake van 100% inzet van gebiedsgerichte territoriale instrumenten (GTI) bij de uitvoering van het OP ZV-VO.

Lidstaat Nederland is met de Europese Commissie in dialoog over een steunkaartnotificatie die bestaat uit een concreet voorstel en een reservering voor het

JTF deel, waarin de gemeente Terneuzen als deel van het COROP-gebied Zeeuws-Vlaanderen is opgenomen.

De interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties – artikel 22, lid 3, punt d), vi), van de GB-verordening

Samenwerkingsverbanden houden zich niet aan lands- of regiogrenzen. Ook ontwikkelingen zoals de waterstofinfrastructuur, elektrificatie, CO₂-afvang, transport en benutting, en een warmtenet overstijgen de grenzen van de COROP-regio. Er wordt daarom met het JTF maximaal gezocht naar de ruimte om met partijen buiten de aangewezen COROP-gebieden samen te werken, waarbij de randvoorwaarde wel is dat de effecten van JTF-ondersteunde activiteiten altijd direct in de COROP-regio landen. Hierbij zijn in ieder geval partners in de rest van Zuid-Nederland van belang, in Vlaanderen (binnen de Kanaalzone Gent-Terneuzen), in Duitsland (chemie in Nordrhein Westfalen), en in West-Nederland (Rotterdam/Rijnmond). Specifiek voor de Kanaalzone geldt dat dit feitelijk één functionerend Vlaams-Nederlands ecosysteem is, waar ook Vlissingen-Oost toe behoort. Daarbij is deze regionale context ook van belang voor de arbeidsmarkt, dit thema vraagt om samenwerking over regiogrenzen. Verder zal er afstemming plaatsvinden over de uitvoering binnen het JTF en samenwerking gezocht worden op relevante dossiers met andere industrieclusters, die eveneens zijn geselecteerd als JTF regio's.

Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), vii), van de GB-verordening

Mede met het oog op het aanjaagkarakter van het JTF en de beschikbaarheid van leningen in de pijlers 2 en 3 van het JTM kiest ZV-VO ervoor de JTF-middelen voornamelijk in de vorm van subsidie uit te keren. Subsidies zijn bij uitstek het instrument om in de investeringsbehoeften te voorzien en de genoemde acties te ondersteunen (zie ook hoofdstuk 1).

Er liggen op dit moment geen concrete plannen in de regio om gebruik te maken van de tweede of derde pijler, maar het is wel goed mogelijk dat de pijlers tijdens de uitvoering van het programma in een (financierings)behoefte voorzien. Indien ZV-VO op de tweede en derde pijler van het JTM inzet, houdt de regio maximaal oog voor synergie met het JTF (inzet draagt bij aan dezelfde doelen, zoals in dit hoofdstuk verwoord) en complementariteit (pijlers 2 en 3 van het JTM worden ingezet op andere typen activiteiten dan het JTF).

2.1.1.1.2. Indicatoren

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ii), GB-verordening, en artikel 8 van de EFRO- en CF-verordening

Tabel 2: Outputindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID	Indicator	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Streefcijfer (2029)
4	JSO8.1	JTF		RCO01	Ondersteunde ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot)	ondernemingen	37,00	156,00
4	JSO8.1	JTF		EEO01	Totaal aantal deelnemers	personen	442,00	4.423,00
4	JSO8.1	JTF		RCO02	Ondernemingen ondersteund door subsidies	ondernemingen	27,00	53,00
4	JSO8.1	JTF		RCO04	Ondernemingen met niet-financiële steun	ondernemingen	11,00	108,00
4	JSO8.1	JTF		RCO10	Ondernemingen die samenwerken met onderzoeksorganisaties	ondernemingen	3,00	9,00
4	JSO8.1	JTF		RCO61	Oppervlakte van nieuwe of gemoderniseerde faciliteiten voor diensten voor arbeidsvoorziening	vierkante meter	2.252,00	5.630,00
4	JSO8.1	JTF		RCO101	Kmo's die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap	ondernemingen	10,00	33,00
4	JSO8.1	JTF		RCO121a	Ondernemingen die worden ondersteund om een vermindering van de broeikasgasemissies van de in bijlage I bij Richtlijn 2003/87/EG vermelde activiteiten te verwezenlijken	ondernemingen	4,00	7,00

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ii), van de GB-verordening

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID	Indicator	Meeteenheid	Uitgangs- of referentiewaarde	Referentiejaar	Streefcijfer (2029)	Gegevensbron	Opmerkingen
4	JSO8.1	JTF		RCR01	Banen gecreëerd in ondersteunde entiteiten	jaarlijkse VTE's	0,00	2021	21,00	eigen data	
4	JSO8.1	JTF		RCR02	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan: subsidies, financieringsinstrumenten)	euro	0,00	2021	33.782.708,00	eigen data	
4	JSO8.1	JTF		RCR03	Kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) die product- of procesinnovatie introduceren	ondernemingen	0,00	2021	28,00	eigen data	
4	JSO8.1	JTF		EECR03	Deelnemers die na deelname een kwalificatie behalen	personen	0,00	2021	1.810,00	eigen data	

4	JSO8.1	JTF		EECR04	Deelnemers die na deelname aan het werk zijn	personen	0,00	2021	3.418,00	eigen data	
4	JSO8.1	JTF		RCR65	Jaarlijks aantal gebruikers van nieuwe of gemoderniseerde faciliteiten voor diensten voor arbeidsvoorziening	gebruikers/jaar	0,00	2021	536,00	eigen data	
4	JSO8.1	JTF		RCR98	Kmo-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (naar type vaardigheid: technisch, management, ondernemerschap, groen, overig)	deelnemers	0,00	2021	4.289,00	eigen data	

2.1.1.1.3. Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), viii), van de GB-verordening

Tabel 4: Dimensie 1 — Interventiegebied

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
4	JSO8.1	JTF		013. Digitalisering van kleine en middelgrote ondernemingen (met inbegrip van e-commerce, e-business en genetwerkte bedrijfsprocessen, digitale innovatiehubs, levende laboratoria, internetondernemers en startende ondernemingen op het gebied van ICT, b2b)	5.630.452,00
4	JSO8.1	JTF		021. Bedrijfsontwikkeling en internationalisering van kmo's, met inbegrip van productieve investeringen	844.567,70
4	JSO8.1	JTF		023. Ontwikkeling van vaardigheden voor slimme specialisatie, de industrietransitie, ondernemerschap en het aanpassingsvermogen van ondernemingen	7.882.632,20
4	JSO8.1	JTF		026. Steun voor innovatieclusters, onder meer tussen ondernemingen, onderzoeksinstituten, overheidsinstanties en bedrijfsnetwerken, voornamelijk ten behoeve van kmo's	2.815.226,00
4	JSO8.1	JTF		028. Technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en instellingen voor hoger onderwijs	3.519.032,25
4	JSO8.1	JTF		029. Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en universiteiten gericht op de koolstofarme economie, bestendigheid tegen en adaptatie aan klimaatverandering	3.378.270,80

4	JSO8.1	JTF		053. Slimme energiesystemen (met inbegrip van slimme netwerken en ICT-systemen) en de daarmee verbonden opslag	3.519.032,25
4	JSO8.1	JTF		075. Ondersteuning van milieuvriendelijke productieprocessen en een efficiënt gebruik van hulpbronnen in kmo's	7.038.064,50
4	JSO8.1	JTF		076. Ondersteuning van milieuvriendelijke productieprocessen en een efficiënt gebruik van hulpbronnen in grote ondernemingen	7.038.064,50
4	JSO8.1	JTF		124. Infrastructuur voor beroepsonderwijs en -opleiding en volwasseneneducatie	2.111.419,25
4	JSO8.1	JTF		134. Maatregelen voor betere toegang tot de arbeidsmarkt	703.806,50
4	JSO8.1	JTF		139. Maatregelen voor de modernisering en versterking van de arbeidsmarktinstellingen en -diensten om de vaardigheidsbehoeften te beoordelen, eraan tegemoet te komen, en voor tijdige en op maat gesneden hulp te zorgen	1.407.613,00
4	JSO8.1	JTF		141. Ondersteuning voor arbeidsmobiliteit	1.055.709,63
4	JSO8.1	JTF		145. Steun voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden	1.759.516,12
4	JSO8.1	JTF		146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	7.601.109,30
4	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 5: Dimensie 2 — financieringsvorm

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
4	JSO8.1	JTF		01. Subsidie	56.304.516,00
4	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 6: Dimensie 3 — territoriale uitvoeringsmechanismen en territoriale focus

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
4	JSO8.1	JTF		08. ITI - Andere types van beoogde gebieden	56.304.516,00
4	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 7: Dimensie 6 – secundaire thema's ESF+

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
------------	-------------------------	-------	----------------	------	-----------------

Tabel 8: Dimensie 7 - ESF+*, EFRO, CF en JTF gendergelijkheidsdimensie

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
4	JSO8.1	JTF		03. Genderneutraal	56.304.516,00
4	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

* In principe draagt 40 % van het ESF+ bij aan gendertracking. 100 % is van toepassing wanneer de lidstaat ervoor kiest gebruik te maken van artikel 6 van de ESF+-verordening

2.1.1. Prioriteit: 5. West-Noord-Brabant

2.1.1.1. Specifieke doelstelling: JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JTF)

2.1.1.1.1. Steunverlening van de fondsen

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), i), iii), iv), v), vi) en vii), van de GB-verordening

Gerelateerde soorten acties - Artikel 22, lid 3, punt d), i), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening

Het JTF in West-Noord-Brabant is bedoeld om de negatieve sociaaleconomische effecten van de transitie naar een klimaatneutrale economie op te vangen, die optreden in de chemiesector (chemiecluster Moerdijk) en de energie (sluiting Amercentrale). Het JTF in West-Noord-Brabant zet specifiek in op drie sporen, in lijn met de drie landelijke JTF-sporen:

1. **Vernieuwing en versterking van de regionale economie**, met in West-Noord-Brabant focus op elektrificatie van processen, proces- en productinnovatie in de chemie (circulair, biobased) en energieconversie en opslag.
2. **Investerings in technologie, systemen en infrastructuur**; de 'hardware' voor een toekomstbestendige economie.
3. **Een wendbare en weerbare beroepsbevolking**, om zo veranderingen in de aard van het werk en de groeiende mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt als gevolg van de transitie op te vangen.

Spoor 1: Vernieuwing en versterking van de regionale economie. Activiteiten:

- A: productieve investeringen in kleine en middelgrote ondernemingen die leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie.
- B: investeringen in de oprichting van nieuwe bedrijven, onder meer via bedrijfsincubatoren en adviesdiensten, die leiden tot het scheppen van banen.
- C: investeringen in onderzoek en innovatie, onder meer door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties, en ter bevordering van de overdracht van geavanceerde technologieën.
- H: investeringen in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit

Voorbeelden van typen acties:

- **Onderzoek en innovatie gericht op circulaire en biobased chemie**, met nadruk op product- en procesinnovaties in het stadium van demonstraties en proefinstallaties. Concrete acties kunnen zich richten op:

- Circulaire chemie, met o.a. het doorontwikkelen van de pyrolysetechniek en versterking van het pyrolysecluster als regionaal speerpunt.
- Biobased grondstoffen: acties gericht op de eiwittransitie en biobased waardeketens in de chemie (bv. stikstof als grondstof voor fermentatie, benutting reststromen en agrarische producten waaronder suikerbieten en aardappelen, productie van ethyleen uit bio-ethanol, inzet van schimmels voor biomassa als grondstof).
- Proces- en productinnovatie op het vlak van elektrificatie van processen (ter vervanging van fossiele brandstoffen), duurzame energie, restwarmte van niet-fossiele bronnen en CCU (Carbon Capture Usage: hergebruik van afgevangen CO2 als industriële grondstof).

Dit gebeurt o.a. in netwerken van kmo's, kennis- en onderwijsinstellingen, via technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en instellingen, en versterking van innovatieclusters, rondom de hierboven genoemde thema's.

- **Investerings in kmo's en in nieuwe bedrijvigheid, met als doel economische diversificatie** en baancreatie in de circulair en biobased chemie, door het ondersteunen van spin-offs, spin-outs en startups binnen de circulaire en biobased chemie en door ondersteuning bij de ontwikkeling van vaardigheden binnen kmo's.
- **Digitale innovatie benodigd voor de transitie naar groene chemie** (van lineaire naar circulaire, complexere waardeketens), met als doel tot toekomstbestendige banen in de groene chemie te komen, met focus op het kmo.
- Vanuit spoor 1 worden ook **integrale acties ondersteund die én op innovatie én op arbeidsmarkt inzetten** (o.a. ondersteunen van aanpassingen door werknemers, ondernemers en ondernemingen en het ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, de industrietransitie, ondernemerschap en het aanpassingsvermogen van ondernemingen).

Spoor 2: Investerings in technologie, systemen en infrastructuur. Activiteiten:

- D: investeringen in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie, met inbegrip van technologieën voor energieconversie en opslag, en ter vermindering van broeikasgasemissies.
- J - investeringen in de bevordering van de circulaire economie, onder meer door het voorkomen en verminderen van afval, efficiënt gebruik van hulpbronnen, hergebruik, herstel en recycling

Voorbeelden van typen acties:

- **Investerings in technologie, systemen en infrastructuur** gericht op:
 - Elektrificatie van processen in de (chemische) industrie, ten behoeve van de verduurzaming van het industriecluster als geheel (bv. energie-logistieke hub, opwaardering van het plaatselijke elektriciteitsnet) en van elektrificatie van MKB (midden en kleinbedrijf) in de chemie.

- o Lokale CO2-infrastructuur om tot nieuwe economische toepassingen te komen voor (afgevangen) CO2 als grondstof en voor transport naar eindgebruikers (o.a. tuinders).
- o Groene waterstofinfrastructuur, met de Amer Energie Hub als beoogde locatie voor groene waterstof. Het gaat om installaties voor de productie, transport en opslag van groene waterstof t.b.v. een openbare groene waterstofinfrastructuur voor de industrie.

Concrete acties zijn gericht op het ontwikkelen van vaardigheden voor dergelijke technologie, systemen en infrastructuur, het realiseren van slimme energiesystemen, ondersteuning van milieuvriendelijke productieprocessen en technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en instellingen voor hoger onderwijs.

- **Investerings ter bevordering van de circulaire economie**, onder meer door onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen gericht op de circulaire economie (binnen de onder spoor 1 geschetste thematische focus).
- Tot slot worden vanuit spoor 2 ook **arbeidsmarktprojecten** gefinancierd, via de onder spoor 1 geschetste lijnen.

Het programma gaat daarbij specifiek op zoek naar acties met een ‘hefboomwerking’, die een impuls kunnen geven aan de vermarkting van duurzame technologieën.

Spoor 3: Een wendbare en weerbare beroepsbevolking. Activiteiten:

- K - bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden
- O - andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie (...)

Acties, steeds met professionals (werkend en werkzoekend) en jongeren als doelgroepen:

- Onder K acties om het transitie-effect van veranderingen in de aard van werk op te vangen:
 - o Acties op het gebied van een leven lang ontwikkelen, door het opleiden van jongeren in de techniek, bijscholing van zittende werknemers, voorkomen van uitstroom uit techniek (via bijscholingsprogramma's).
 - o Acties gericht op de ontwikkeling van benodigde (digitale) kennis en vaardigheden van werknemers benodigd voor werken in de ‘groene chemie’.
 - o Acties die de transitiepaden van werk-naar-werk ondersteunen door om- en bijscholing
- Onder O acties die de transitie-effecten van toenemende krapte én van veranderingen in de aard van werk opvangen:
 - o Acties die bijdragen aan bredere bekendheid van werken in de groene chemie

- o Het aanpassen van opleidingen aan de veranderende eisen die de transitie naar groene chemie stelt. Denk aan het opzetten van een biobased transitielectoraat, een universitaire opleiding of een MBO-opleiding of een hybride leeromgeving.

De voorziene acties passen binnen K en O. Activiteiten L (begeleiding van werkzoekenden) en M (actieve inclusie) zijn als zodanig niet geselecteerd, aangezien inzet op dit vlak al vanuit regulier arbeidsmarktbeleid wordt gepleegd.

De soorten acties voldoen aan het ‘Do No Significant Harm’ principe. Voor het merendeel van de acties is er, dankzij de aard van de acties geen sprake van een milieu-impact (dit geldt bv. voor acties op het gebied van innovatie, digitalisering, arbeidsmarkt). Voor die acties die vergunningsplichtig zijn, omdat er mogelijk (tijdelijke) milieu-impact kan optreden, geldt dat de milieu-impact wordt beoordeeld door de daarvoor aangewezen instanties. Alleen wanneer een project uitvoeringsgereed is, en dus ook alle (milieu)vergunningen zijn verkregen, komt het in aanmerking voor financiële steun vanuit het JTF. Bovendien geldt dat acties alleen kunnen worden ondersteund, wanneer de netto milieu-opbrengst (in termen van CO2-reductie en reductie van de uitstoot van andere schadelijke stoffen) per saldo positief uitpakt voor de regio. Het is aan subsidieaanvrager dit aan te tonen.

De belangrijkste doelgroepen – artikel 22, lid 3, punt d), iii), van de GB-verordening

Het JTF gaat uit van een ‘ecosysteemaanpak’ (zie TJTP H.2) met deelname van:

- **Bedrijfsleven:** Het mkb (of kmo), inclusief start- en scale-ups is de primaire doelgroep in het JTF West-Noord-Brabant. De focus ligt op de chemiesector, maar samenwerking met aanpalende sectoren is mogelijk (zie TJTP).
- **Kennis- en onderwijsinstellingen** (MBO, HBO, WO) en samenwerkingsverbanden/koepels.
- **Overheden:** gemeenten (op arbeidsmarkt), arbeidsmarktregio's, UWV, havenbedrijven.
- **Overige arbeidsmarktpartijen:** vakbonden, werkgeversorganisaties, regionale mobiliteitsteams (RMTs).
- **Arbeidsmarktdoelgroepen:** werkenden in de chemie en industrie, werkzoekenden, zij-instromers, scholieren en studenten.

Acties ter waarborging van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie - artikel 22, lid 3, punt d), iv), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening

Bij de uitvoering van dit Programma JTF 2021-2027 worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals bedoeld in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU") en in artikel 10 VWEU, met inbegrip van de beginselen subsidiariteit en evenredigheid als bedoeld in artikel 5 van het VEU. Hierbij

wordt rekening gehouden met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

In de projectselectie wordt geborgd dat de projecten in dit programma de horizontale beginselen naleven. Projecten moeten daarnaast voldoen aan de verplichtingen van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming met artikel 9 en met de wetgeving van de Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten.

Indicatie van de beoogde specifieke gebieden, met inbegrip van het geplande gebruik van territoriale instrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), v), van de GB-verordening

Voor het JTF is NUTS 3 regio West-Noord-Brabant (NL411) geselecteerd. Deze regio is voor het JTF in 2 gebieden onderverdeeld, met een grote onderlinge afhankelijkheid:

- **Noordwestflank COROP-gebied als kerngebied ('binnenste cirkel')**: een aaneengesloten gebied dat bestaat uit de gemeenten Geertruidenberg, Drimmelen, Moerdijk, Steenbergen en Bergen op Zoom. Hier ligt het chemisch complex Moerdijk, de Amercentrale Geertruidenberg, en de Green Chemistry Campus (Bergen op Zoom). In dit gebied ligt dus de kern van de chemie, en kent de industrie de grootste klimaatopgave. Ook is het sociaaleconomisch belang van de industrie hier het grootst en worden de sociaaleconomische effecten van de transitie primair gevoeld.
- **Overige gemeenten in COROP-gebied ('ruimere cirkel')**: hoewel de chemie en overige zware industrie in West-Noord-Brabant hier niet primair gevestigd is, worden de sociaaleconomische effecten van de transitie hier wel gevoeld. Immers is West-Noord-Brabant één 'Daily Urban System': óók werknemers uit de 'ruimere cirkel' werken in de chemie. Ook zitten ketens van bedrijven die afhangen van de chemie hier gevestigd; wegvallen van chemiebanen in het kerngebied leidt dus óók hier tot baanverlies. Tot slot zijn belangrijke onderwijs- en kennispartners en innovatieve bedrijven hier gevestigd; partijen die een cruciale rol spelen in de uitvoering van het JTF.

De acties beschreven in **spoor 1 en 2** vinden primair in het kerngebied plaats, terwijl de acties binnen **spoor 3** zowel in het kerngebied als in de ruimere cirkel. De sociaaleconomische impact van maatregelen landt in het gehele COROP-gebied.

Lidstaat Nederland is met de EC in dialoog over een steunkaartnotificatie die bestaat uit een concreet voorstel en een reservering voor het JTF deel, waarin ook delen van COROP West-Noord-Brabant zijn opgenomen met het oog op de uitvoering van het JTF.

Er is sprake van 100% inzet van gebiedsgerichte territoriale instrumenten bij de uitvoering van het OP West-Noord-Brabant.

De interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties – artikel 22, lid 3, punt d), vi), van de GB-verordening

Samenwerkingsverbanden houden zich niet aan lands- of regiogrenzen. Het JTF West-Noord-Brabant geeft daarom binnen projecten ruimte aan samenwerking met partijen buiten het aangewezen COROP-gebied, onder de voorwaarde dat de impact van projecten binnen het COROP-gebied landt.

Ten eerste is samenwerking met bedrijven in de overige COROP-regio's van Noord-Brabant is relevant, onder meer met partijen in aanpalende sectoren (o.a. energie, High Tech Systems & Materials, agri, afvalverwerking, logistiek) die van belang zijn voor de transitie naar een groene chemie.

Daarnaast is samenwerking met andere chemieclusters van belang. Het chemisch cluster in West-Noord-Brabant is nauw verbonden met de chemische clusters in Antwerpen, Rotterdam, Zuid-Limburg en Noord-Rijn Westfalen (ARRRA). Het maakt zodoende integraal onderdeel uit van de Noordwest-Europese chemiesector. Moedijk kampt inhoudelijk met dezelfde uitdagingen als de overige chemieclusters in Zuid-Nederland (Chemelot en Kanaalzone Gent-Terneuzen) en in het bredere ARRRA-cluster. Inhoudelijk zijn er de meeste raakvlakken met de chemieclusters in Zuid-Nederland, maar gezien de geografische nabijheid ligt ook samenwerking met partners in West-Nederland (JTF-gebied Rijnmond) voor de hand, o.a. op arbeidsmarkt.

Samenwerking met partijen buiten West-Noord-Brabant kan zich in beginsel op alle genoemde type acties richten, maar ligt met name voor de hand op innovatieactiviteiten (bovenregionale consortia), investeringen in technologie, systemen en infrastructuur voor zover het bovenlokale ontwikkelingen betreft, en op arbeidsmarktvlak. Verder vindt er op programmaniveau afstemming plaats over de uitvoering tussen de intermediaire instanties in de zes geselecteerde JTF-gebieden (zie hoofdstukken 5 en 6 van het OP).

Ook biedt het programma de mogelijkheid grensoverschrijdend of transnationaal samen te werken, in het bijzonder waar dit nodig is om partners uit andere lidstaten te betrekken die specifieke kennis of kunde inbrengen die noodzakelijk is voor het realiseren beoogde effecten. Op dit moment zijn er nog geen concrete acties hiertoe voorzien, maar de mogelijkheid is er nadrukkelijk wel.

Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), vii), van de GB-verordening

Mede met het oog op het aanjaagkarakter van het JTF en de beschikbaarheid van leningen in de pijlers 2 en 3 van het JTM kiest West-Noord-Brabant ervoor de JTF-middelen in de vorm van subsidie uit te keren. Subsidies zijn bij uitstek het instrument om in de investeringsbehoeften te voorzien en de genoemde acties te ondersteunen (zie H.1)

In West-Noord-Brabant wordt daarnaast een deel van de JTF-middelen ingezet als kapitaaldeelname voor groene start-ups en scale-ups in de sfeer van energieopslag en conversie en de groene chemie/biobased economy. Er is een behoefte in de markt aan risicokapitaal. De komende tijd wordt dit nader uitgewerkt en wordt het aandeel middelen dat aan kapitaaldeelname via een revolverend fonds wordt besteed, bepaald, waarna tabel 5 wordt aangepast.

Het is tot slot ook mogelijk dat de pijlers 2 en 3 van het JTM worden ingezet.

2.1.1.1.2. Indicatoren

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ii), GB-verordening, en artikel 8 van de EFRO- en CF-verordening

Tabel 2: Outputindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID	Indicator	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Streefcijfer (2029)
5	JSO8.1	JTF		RCO01	Ondersteunde ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot)	ondernemingen	40,00	158,00
5	JSO8.1	JTF		EECO01	Totaal aantal deelnemers	personen	622,00	6.217,00
5	JSO8.1	JTF		RCO02	Ondernemingen ondersteund door subsidies	ondernemingen	29,00	58,00
5	JSO8.1	JTF		RCO04	Ondernemingen met niet-financiële steun	ondernemingen	11,00	109,00
5	JSO8.1	JTF		RCO05	Nieuwe ondernemingen die worden ondersteund	ondernemingen	2,00	4,00
5	JSO8.1	JTF		RCO10	Ondernemingen die samenwerken met onderzoeksorganisaties	ondernemingen	10,00	32,00
5	JSO8.1	JTF		RCO61	Oppervlakte van nieuwe of gemoderniseerde faciliteiten voor diensten voor arbeidsvoorziening	vierkante meter	4.000,00	10.000,00
5	JSO8.1	JTF		RCO101	Kmo's die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap	ondernemingen	8,00	27,00

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ii), van de GB-verordening

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID	Indicator	Meeteenheid	Uitgangs- of referentiewaarde	Referentiejaar	Streefcijfer (2029)	Gegevensbron	Opmerkingen
5	JSO8.1	JTF		RCR01	Banen gecreëerd in ondersteunde entiteiten	jaarlijkse VTE's	0,00	2021	24,00	eigen data	
5	JSO8.1	JTF		RCR02	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan: subsidies, financieringsinstrumenten)	euro	0,00	2021	30.693.057,00	eigen data	
5	JSO8.1	JTF		RCR03	Kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) die product- of procesinnovatie introduceren	ondernemingen	0,00	2021	42,00	eigen data	
5	JSO8.1	JTF		EECR03	Deelnemers die na deelname een kwalificatie behalen	personen	0,00	2021	3.109,00	eigen data	
5	JSO8.1	JTF		EECR04	Deelnemers die na deelname aan het werk zijn	personen	0,00	2021	5.596,00	eigen data	
5	JSO8.1	JTF		RCR65	Jaarlijks aantal gebruikers van nieuwe of gemoderniseerde faciliteiten voor diensten voor arbeidsvoorziening	gebruikers/jaar	0,00	2021	952,00	eigen data	
5	JSO8.1	JTF		RCR97	Ondersteunde leerplaatsen in kmo's	personen	0,00	2021	203,00	eigen data	
5	JSO8.1	JTF		RCR98	Kmo-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (naar type vaardigheid: technisch, management, ondernemerschap, groen, overig)	deelnemers	0,00	2021	3.519,00	eigen data	

2.1.1.1.3. Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), viii), van de GB-verordening

Tabel 4: Dimensie 1 — Interventiegebied

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
5	JSO8.1	JTF		010. Onderzoek en innovatie in kmo's, waaronder netwerkactiviteiten	2.239.130,50
5	JSO8.1	JTF		012. Onderzoek en innovatie in openbare onderzoekscentra, instellingen voor hoger onderwijs en kenniscentra, waaronder netwerkactiviteiten (industriële onderzoek, experimentele ontwikkeling, haalbaarheidsstudies)	3.000.000,00
5	JSO8.1	JTF		013. Digitalisering van kleine en middelgrote ondernemingen (met inbegrip van e-commerce, e-business en genetwerkte bedrijfsprocessen, digitale innovatiehubs, levende laboratoria, internetondernemers en startende ondernemingen op het gebied van ICT, b2b)	3.000.000,00
5	JSO8.1	JTF		023. Ontwikkeling van vaardigheden voor slimme specialisatie, de industrietransitie, ondernemerschap en het aanpassingsvermogen van ondernemingen	4.428.266,00
5	JSO8.1	JTF		025. Incubatie, ondersteuning voor spin-offs, spin-outs en start-ups	2.000.000,00
5	JSO8.1	JTF		026. Steun voor innovatieclusters, onder meer tussen ondernemingen, onderzoeksinstanties, overheidsinstanties en bedrijfsnetwerken, voornamelijk ten behoeve van kmo's	2.826.087,00
5	JSO8.1	JTF		027. Innovatieprocessen in kmo's (innovatie op basis van processen, organisatie, marketing, co-creatie, gebruikers en vraag)	413.043,50
5	JSO8.1	JTF		028. Technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en instellingen voor hoger onderwijs	3.916.087,00
5	JSO8.1	JTF		030. Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen gericht op de circulaire economie	4.575.087,00
5	JSO8.1	JTF		053. Slimme energiesystemen (met inbegrip van slimme netwerken en ICT-systemen) en de daarmee verbonden opslag	3.807.606,00
5	JSO8.1	JTF		075. Ondersteuning van milieuvriendelijke productieprocessen en een efficiënt gebruik van hulpbronnen in kmo's	7.369.780,00
5	JSO8.1	JTF		136. Specifieke ondersteuning van werkgelegenheid bij jongeren en sociaaleconomische integratie van jongeren	1.533.774,00
5	JSO8.1	JTF		139. Maatregelen voor de modernisering en versterking van de arbeidsmarktinstellingen en -diensten om de vaardigheidsbehoeften te beoordelen, eraan tegemoet te komen, en voor tijdige en op maat gesneden hulp te zorgen	2.500.000,00
5	JSO8.1	JTF		141. Ondersteuning voor arbeidsmobiliteit	500.000,00
5	JSO8.1	JTF		145. Steun voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden	2.652.174,00

5	JSO8.1	JTF		146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	11.543.481,00
5	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 5: Dimensie 2 — financieringsvorm

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
5	JSO8.1	JTF		01. Subsidie	56.304.516,00
5	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 6: Dimensie 3 — territoriale uitvoeringsmechanismen en territoriale focus

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
5	JSO8.1	JTF		08. ITI - Andere types van beoogde gebieden	56.304.516,00
5	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 7: Dimensie 6 – secundaire thema's ESF+

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)

Tabel 8: Dimensie 7 - ESF+*, EFRO, CF en JTF gendergelijkheidsdimensie

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
5	JSO8.1	JTF		03. Genderneutraal	56.304.516,00
5	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

* In principe draagt 40 % van het ESF+ bij aan gendertracking. 100 % is van toepassing wanneer de lidstaat ervoor kiest gebruik te maken van artikel 6 van de ESF+-verordening

2.1.1. Prioriteit: 6. Zuid-Limburg

2.1.1.1. Specifieke doelstelling: JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JTF)

2.1.1.1.1. Steunverlening van de fondsen

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), i), iii), iv), v), vi) en vii), van de GB-verordening

Gerelateerde soorten acties - Artikel 22, lid 3, punt d), i), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening

Inleiding

Het opvangen van de sociaaleconomische gevolgen van de energie- en grondstoffentransitie van de chemie staat centraal in de JTF-inzet van Zuid-Limburg. De fossiele chemie, gecentreerd op chemiecluster Chemelot, zorgt voor veel directe én indirecte banen. Veel fossiele banen gaan echter met de transitie naar een duurzame industrie verloren. Dit leidt ook tot baanverlies in andere sectoren. Ook zorgt de transitie ervoor dat er andersoortige kennis en vaardigheden aan werknemers in de chemie wordt gevraagd. Bovendien dreigt er een mismatch op de arbeidsmarkt te ontstaan: enerzijds neemt de krapte op de arbeidsmarkt toe door de klimaattransitie, met name voor technisch en ICT-personeel, anderzijds beschikken werkzoekenden niet over de juiste skills om werk te vinden.

Om deze transitie-effecten op te vangen, zet Zuid-Limburg het JTF in om nieuwe, duurzame banen te creëren, waarbij het Chemelotcluster als basis dient voor toekomstbestendige, duurzame werkgelegenheid in de groene chemie en in aanpalende sectoren (diversificatie). Daarbij ligt de focus op **circulair materiaalgebruik** (mechanische en chemische recycling, restafval als grondstof), **biograndstoffen** en een **duurzame energievoorziening** (elektrificatie, waterstof). Om binnen deze thema's tot nieuwe banen te komen, ondersteunt het JTF de ontwikkeling en toepassing van kennis en innovatie én investeringen in benodigde technologieën, systemen, infrastructuur. Ook ondersteunt het JTF arbeidsmarktinzet gericht op een veerkrachtige en weerbare beroepsbevolking in het licht van de transitie.

Het JTF in Zuid-Limburg zet in op drie sporen, die voortkomen uit hoofdstuk 2 van het TJTP van Zuid-Limburg en die corresponderen met de drie landelijke sporen binnen JTF Nederland (zie hoofdstuk 1 van het OP JTF). Het CEAP (Circular Economy Action Plan), de Chemelot strategie 2050, de CES Chemelot, het Regioplan en het Masterplan Chemelot vormen daarbij de belangrijkste inhoudelijke kaders voor de JTF-inzet.

Spoor 1 – Vernieuwing en versterking van de regionale economie: circulaire innovatie en toepassingen. In het JTF van Zuid-Limburg worden de

volgende activiteiten ondersteund:

- C: investeringen in onderzoek en innovatie, onder meer door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties, en ter bevordering van de overdracht van geavanceerde technologieën.
- H: Investerings in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit.
- Investerings in de arbeidsmarkt.

Concrete acties richten zich op toepassing en opschaling van innovatie onder het MKB, op diverse gebieden:

- Circulair materiaal- en watergebruik: acties op het gebied van circulair ontwerp en innovatie op het gebied van afval als grondstof (door o.a. mechanische recycling, solvolyse, pyrolyse én vergassing) worden ondersteund.
- Innovatie in de biobased chemie wordt ook ondersteund, specifiek gaat het om acties op het gebied van innovatieve toepassing van biograndstoffen (o.a. als vervanging van fossiele nafta, productie van drop-in chemicaliën en dedicated biobased polymeren). Biomassa als brandstof is niet voorzien.
- Digitale innovaties in de chemie, bedoeld om de overgang van lineaire naar circulaire, complexe ketens te faciliteren en zo tot nieuwe banen te komen, worden ondersteund.
- Overige proces- en productinnovatie die bijdraagt aan een groene chemie wordt ondersteund, waaronder op het gebied van elektrificatie (o.a. door plasmatechnologie en elektrificatie van thermische processen) en innovatieve productie en toepassingen van groene waterstof als grondstof en energiedrager in de chemie.
- Vanuit spoor 1 worden ook integrale acties ondersteund die én op innovatie én op arbeidsmarkt inzetten (o.a. ondersteunen van aanpassingen door werknemers, ondernemers en ondernemingen en het ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, de industrietransitie, ondernemerschap en het aanpassingsvermogen van ondernemingen).

In innovatieprojecten ligt de nadruk op demonstratie in de reële omgeving en de laatste stappen tot marktintroductie.

Spoor 2 - Investerings in technologie, systemen en infrastructuur: circulaire fundament. Activiteiten:

- D: investeringen in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur (...)
- J: investeringen in de bevordering van de circulaire economie (...)
- Investerings in de arbeidsmarkt.

Concrete acties richten zich op diverse thema's:

- Groene waterstofinfrastructuur: o.a. de aanleg van een lokale waterstofringleiding, aansluitingen op de landelijke waterstofinfrastructuur, en installaties voor de productie van groene waterstof worden ondersteund, mits waterstof groen wordt geproduceerd (o.b.v. duurzame energie) en wordt gebruikt om de industrie te verduurzamen.
- Circulaire infrastructuur: acties gericht op de aanleg van pijpleidingen, een waterstofringleiding, en vervoer van grondstoffen (o.a. uitbreiding van de havencapaciteit en vervoer tussen haven en Chemelot-site) worden ondersteund.
- CO2-infrastructuur: de aanleg van pijpleidingen voor lokaal transport en installaties voor hergebruik van CO2 wordt ondersteund, evenals lokale aantakking op (inter)nationale CO2-buisleidingen (o.a. met Rotterdam (Porthos) en Noordrijn-Westfalen, (evt. gekoppeld aan een waterstofnetwerk).
- Lokale openbare infrastructuur voor elektrificatie van het chemiecluster.
- Tot slot worden vanuit spoor 2 ook integrale acties met een arbeidsmarktcomponent gefinancierd (zie spoor 1).

Voor acties onder spoor 2 geldt dat er sprake moet zijn van een 'hefboomwerking': acties moeten een impuls geven aan de vermarkting van duurzame technologieën. Ook moet er sprake zijn van 'open access': voorzieningen zijn (evt. tegen betaling en met technische voorwaarden) voor alle partijen in het cluster toegankelijk.

Spoor 3 – Een wendbare en weerbare beroepsbevolking: circulaire human capital agenda. Activiteiten:

- K: bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden.
- L: begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan.
- M: Actieve inclusie van werkzoekenden.
- O: Andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie (...)

Concrete acties die worden ondersteund, zijn:

- Toekomstbestendig onderwijs en arbeidsmarkt door leven lang ontwikkelen. Onder meer de volgende acties worden ondersteund: ontwikkelen van 'circulaire economie-modules' voor werkenden i.s.m. onderwijs, realisatie van makerspaces/fieldlabs voor studenten en professionals, een Expertisecentrum Circular Engineering, en het verbeteren van onderwijscurricula (integreren van circulaire kennis, ontwikkelen van curricula of delen daarvan).

- Aantrekken en behoud talent voor de chemie. Het gaat onder meer om het aantrekken van zij-instromers (o.a. met een Talentenbureau), het aantrekken van jeugd (o.a. met een Talent Office, ondersteuning bij matching van vraag en aanbod) en inzet op duurzame inzetbaarheid.
- Begeleiding en actieve inclusie van werkzoekenden, waaronder ondersteuning bij matching van vraag en aanbod en actieve inclusie.

De soorten acties voldoen aan het ‘Do No Significant Harm’ principe. Voor het merendeel is er, dankzij de aard van de acties geen sprake van een milieu-impact (bv. acties op innovatie, digitalisering, arbeidsmarkt). Voor die acties die vergunningplichtig zijn, omdat er mogelijk (tijdelijke) milieu-impact kan optreden, geldt dat de milieu-impact wordt beoordeeld door de daarvoor aangewezen instanties. Alleen wanneer een project uitvoeringsgereed is, en dus ook alle (milieu)vergunningen zijn verkregen, komt het in aanmerking voor financiële steun vanuit het JTF programma. Bovendien geldt dat acties alleen kunnen worden ondersteund, wanneer de netto milieu-opbrengst (in termen van CO2-reductie en reductie van de uitstoot van andere schadelijke stoffen) per saldo positief uitpakt voor de regio. Het is aan subsidieaanvrager dit aan te tonen.

De belangrijkste doelgroepen – artikel 22, lid 3, punt d), iii), van de GB-verordening

Het JTF gaat uit van een ‘ecosysteemaanpak’ (zie TJTP H.2) met:

- **Bedrijfsleven:** Het mkb (of kmo), inclusief start- en scale-ups als primaire doelgroep in spoor 1 en 2. Deelname van het grootbedrijf (o.a. Sabic, OCI Nitrogen) in projecten als cofinancier, observant of stakeholder is mogelijk, maar directe financiering aan het grootbedrijf is niet voorzien. De focus ligt op de chemie, maar samenwerking met aanpalende sectoren t.b.v. een groene chemie is ook voorzien (zie TJTP).
- **Kennis- en onderwijsinstellingen** (MBO, HBO, WO), o.a.:
 - Brightlands Chemelot Campus
 - AMIBM
 - Maastricht University
 - Kennis-As Limburg
- **Overheden:** gemeenten, provincie, arbeidsmarktregio’s, UWV.
- **Overige arbeidsmarktpartijen:** vakbonden, werkgeversorganisaties, regionale mobiliteitsteams (RMTs).
- **Arbeidsmarktdoelgroepen:** werkenden in de chemie en industrie, werkzoekenden, zij-instromers, scholieren en studenten.

Het JTF bouwt voort op de bestaande samenwerking binnen de Chemelot Circular Hub (CCH).

Acties ter waarborging van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie - artikel 22, lid 3, punt d), iv), van de GB-verordening, en artikel 6 van de ESF+-verordening

Bij de uitvoering van dit Programma JTF 2021-2027 worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals bedoeld in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (“VEU”) en in artikel 10 VWEU, met inbegrip van de beginselen subsidiariteit en evenredigheid als bedoeld in artikel 5 van het VEU. Hierbij wordt rekening gehouden met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

In de projectselectie wordt geborgd dat de projecten in dit programma de horizontale beginselen naleven. Projecten moeten daarnaast voldoen aan de verplichtingen van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming met artikel 9 en met de wetgeving van de Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten.

Indicatie van de beoogde specifieke gebieden, met inbegrip van het geplande gebruik van territoriale instrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), v), van de GB-verordening

Voor het JTF is de COROP-regio Zuid-Limburg (NUTS 3: NL423) geselecteerd: het grondgebied van de gemeenten Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, en Voerendaal . Dit betekent dat de regio Zuid-Limburg als zodanig centraal staat in het JTF-transitieplan, en dat de impact van JTF-acties in ieder geval duidelijk in de zestien gemeenten van het COROP-gebied Zuid-Limburg moet landen. Het terrein van Chemelot (gelegen in de gemeente Sittard-Geleen) is het duidelijke zwaartepunt binnen de JTF-inzet, en dan met name binnen de sporen 1 en 2.

Lidstaat Nederland is met de Europese Commissie in dialoog over een steunkaartnotificatie die bestaat uit een concreet voorstel en een reservering voor het JTF deel, waarin ook delen van Zuid-Limburg zijn opgenomen met het oog op de uitvoering van het JTF-programma.

Er is sprake van 100% inzet van gebiedsgerichte territoriale instrumenten bij de uitvoering van het OP JTF Zuid-Limburg.

De interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties – artikel 22, lid 3, punt d), vi), van de GB-verordening

Voor grensregio Zuid-Limburg is interregionale en grensoverschrijdende samenwerking een zeer relevant thema; dit geldt ook voor het JTF programma. Het

chemiecluster Chemelot is via buisleidingen, spoor en weg verbonden met Rotterdam en Noord-Nederland, België (Antwerpen en Gent) en Noordrijn-Westfalen. Ook vindt er kennisuitwisseling en samenwerking op innovatie plaats met andere chemieclusters in het ARRA-cluster (Antwerpen-Rotterdam-Rijn-Ruhr-area). Er vindt afstemming plaats met de programma-autoriteit in de regio Nordrhein-Westfalen over synergie en samenwerking tussen Zuid-Limburg en Nordrhein-Westfalen (en de diverse chemie- en industrieclusters daarbinnen) in de uitvoering van het JTF.

Er wordt daarom met het JTF ruimte geboden aan interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties, waarbij de impact van acties uiteraard binnen het COROP-gebied Zuid-Limburg moet landen. Zowel de overige chemieclusters in Nederland (Moerdijk, Kanaalzone Gent-Terneuzen, Rotterdam) als de chemieclusters in Nordrhein-Westfalen (Duitsland) zijn daarbij natuurlijke samenwerkingspartners bij de ontwikkeling van kennis en vaardigheden. Het JTF staat dan ook open voor samenwerking met deze partners. Ook op arbeidsmarktgebied is er ruimte voor samenwerking over regio- en landsgrenzen.

Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten – artikel 22, lid 3, punt d), vii), van de GB-verordening

Mede met het oog op het aanjaagkarakter van het JTF en de beschikbaarheid van leningen in de pijlers 2 en 3 van het JTM kiest Zuid-Limburg ervoor de JTF-middelen in de vorm van **subsidie** uit te keren. Subsidies zijn bij uitstek het instrument om in de investeringsbehoeften (o.a. technologische, financiële en juridische risico's bij demonstratie en opschaling van innovatie) te voorzien en de genoemde acties te ondersteunen, zoals ook in hoofdstuk 1 van voorliggend OP toegelicht.

De regio Zuid-Limburg beoogt ook pijler 3 van het JTM in te zetten. Voor de inzet binnen pijler 3 ligt er een subsidieaanvraag voor Het Groene Net (HGN) en voor Mijwater. Beide zijn warmtenetten en de subsidie is bedoeld voor investeringen om aan te sluiten op deze warmtenetten (zie hoofdstuk 2 van het TJTP voor meer informatie). Voor het equity deel van de funding wordt gebruik gemaakt van de 2e pijler van het JTM.

2.1.1.1.2. Indicatoren

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ii), GB-verordening, en artikel 8 van de EFRO- en CF-verordening

Tabel 2: Outputindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID	Indicator	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Streefcijfer (2029)
6	JSO8.1	JTF		RCO01	Ondersteunde ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot)	ondernemingen	29,00	123,00

6	JSO8.1	JTF		RCO02	Ondernemingen ondersteund door subsidies	ondernemingen	21,00	41,00
6	JSO8.1	JTF		RCO04	Ondernemingen met niet-financiële steun	ondernemingen	9,00	85,00
6	JSO8.1	JTF		RCO10	Ondernemingen die samenwerken met onderzoeksorganisaties	ondernemingen	15,00	41,00
6	JSO8.1	JTF		EECO11	Deelnemers met hoger onderwijs	personen	643,00	6.433,00
6	JSO8.1	JTF		RCO61	Oppervlakte van nieuwe of gemoderniseerde faciliteiten voor diensten voor arbeidsvoorziening	vierkante meter	4.504,00	11.260,00
6	JSO8.1	JTF		RCO101	Kmo's die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap	ondernemingen	8,00	25,00

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ii), van de GB-verordening

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID	Indicator	Meeteenheid	Uitgangs- of referentiewaarde	Referentiejaar	Streefcijfer (2029)	Gegevensbron	Opmerkingen
6	JSO8.1	JTF		RRCR02	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan: subsidies, financieringsinstrumenten)	euro	0,00	2021	31.671.289,00	eigen data	
6	JSO8.1	JTF		RRCR03	Kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) die product- of procesinnovatie introduceren	ondernemingen	0,00	2021	44,00	eigen data	
6	JSO8.1	JTF		EECR03	Deelnemers die na deelname een kwalificatie behalen	personen	0,00	2021	1.609,00	eigen data	
6	JSO8.1	JTF		EECR04	Deelnemers die na deelname aan het werk zijn	personen	0,00	2021	3.539,00	eigen data	
6	JSO8.1	JTF		RRCR65	Jaarlijks aantal gebruikers van nieuwe of gemoderniseerde faciliteiten voor diensten voor arbeidsvoorziening	gebruikers/jaar	0,00	2021	1.072,00	eigen data	
6	JSO8.1	JTF		RRCR98	Kmo-personeel dat een opleiding in vaardigheden voor	deelnemers	0,00	2021	3.216,00	eigen data	

					slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (naar type vaardigheid: technisch, management, ondernemerschap, groen, overig)						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3. Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), viii), van de GB-verordening

Tabel 4: Dimensie 1 — Interventiegebied

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
6	JSO8.1	JTF		010. Onderzoek en innovatie in kmo's, waaronder netwerkactiviteiten	2.516.496,44
6	JSO8.1	JTF		012. Onderzoek en innovatie in openbare onderzoekscentra, instellingen voor hoger onderwijs en kenniscentra, waaronder netwerkactiviteiten (industriële onderzoek, experimentele ontwikkeling, haalbaarheidsstudies)	2.516.496,44
6	JSO8.1	JTF		013. Digitalisering van kleine en middelgrote ondernemingen (met inbegrip van e-commerce, e-business en genetwerkte bedrijfsprocessen, digitale innovatiehubs, levende laboratoria, internetondernemers en startende ondernemingen op het gebied van ICT, b2b)	788.263,28
6	JSO8.1	JTF		014. Digitalisering van grote ondernemingen (met inbegrip van e-commerce, e-business en genetwerkte bedrijfsprocessen, digitale innovatiehubs, levende laboratoria, internetondernemers en ICT-start-ups, b2b)	2.026.962,72
6	JSO8.1	JTF		023. Ontwikkeling van vaardigheden voor slimme specialisatie, de industrietransitie, ondernemerschap en het aanpassingsvermogen van ondernemingen	6.586.883,01
6	JSO8.1	JTF		026. Steun voor innovatieclusters, onder meer tussen ondernemingen, onderzoeksinstellingen, overheidsinstanties en bedrijfsnetwerken, voornamelijk ten behoeve van kmo's	3.957.567,05
6	JSO8.1	JTF		027. Innovatieprocessen in kmo's (innovatie op basis van processen, organisatie, marketing, co-creatie, gebruikers en vraag)	1.075.425,83
6	JSO8.1	JTF		028. Technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en instellingen voor hoger onderwijs	8.560.506,69
6	JSO8.1	JTF		030. Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen gericht op de circulaire economie	3.941.315,70
6	JSO8.1	JTF		053. Slimme energiesystemen (met inbegrip van slimme netwerken en ICT-systemen) en de daarmee verbonden opslag	988.136,76

6	JSO8.1	JTF		075. Ondersteuning van milieuvriendelijke productieprocessen en een efficiënt gebruik van hulpbronnen in kmo's	3.705.511,10
6	JSO8.1	JTF		076. Ondersteuning van milieuvriendelijke productieprocessen en een efficiënt gebruik van hulpbronnen in grote ondernemingen	3.705.511,10
6	JSO8.1	JTF		135. Maatregelen voor betere toegang tot de arbeidsmarkt voor langdurig werklozen	4.025.773,18
6	JSO8.1	JTF		136. Specifieke ondersteuning van werkgelegenheid bij jongeren en sociaaleconomische integratie van jongeren	703.806,46
6	JSO8.1	JTF		139. Maatregelen voor de modernisering en versterking van de arbeidsmarktinstellingen en -diensten om de vaardigheidsbehoeften te beoordelen, eraan tegemoet te komen, en voor tijdige en op maat gesneden hulp te zorgen	3.828.707,18
6	JSO8.1	JTF		141. Ondersteuning voor arbeidsmobiliteit	563.045,10
6	JSO8.1	JTF		142. Maatregelen ter bevordering van de deelname van vrouwen aan de arbeidsmarkt en ter verkleining van de genderkloof op de arbeidsmarkt	703.806,46
6	JSO8.1	JTF		145. Steun voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden	760.111,00
6	JSO8.1	JTF		146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	5.350.190,50
6	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 5: Dimensie 2 — financieringsvorm

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
6	JSO8.1	JTF		01. Subsidie	56.304.516,00
6	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 6: Dimensie 3 — territoriale uitvoeringsmechanismen en territoriale focus

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
6	JSO8.1	JTF		08. ITI - Andere types van beoogde gebieden	56.304.516,00
6	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

Tabel 7: Dimensie 6 – secundaire thema's ESF+

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
------------	-------------------------	-------	----------------	------	-----------------

Tabel 8: Dimensie 7 - ESF+*, EFRO, CF en JTF gendergelijkheidsdimensie

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	Code	Bedrag (in EUR)
6	JSO8.1	JTF		03. Genderneutraal	56.304.516,00
6	JSO8.1	Totaal			56.304.516,00

* In principe draagt 40 % van het ESF+ bij aan gendertracking. 100 % is van toepassing wanneer de lidstaat ervoor kiest gebruik te maken van artikel 6 van de ESF+-verordening

2.2. Prioriteiten technische bijstand

3. Financieringsplan

Referentie: Artikel 22, lid 3, punt g), i), ii) en iii), artikel 112, leden 1, 2 en 3, en de artikelen 14 en 26 van de GB-verordening

3.1. Overdrachten en bijdragen (1)

Referentie: Artikelen 14, 26 en 27, van de GB-verordening

Programmawijziging in verband met	☐ bijdrage aan InvestEU
	☐ overdrachten naar instrumenten in direct of indirect beheer
	☐ overdracht tussen EFRO, ESF+ en Cohesiefonds of naar een ander fonds of fondsen

(1) Alleen van toepassing op programmawijzigingen overeenkomstig de artikelen 14 en 26, met uitzondering van aanvullende overdrachten naar het JTF overeenkomstig artikel 27 van de GB-verordening. De overdrachten hebben geen invloed op de jaarlijkse verdeling van financiële toewijzingen op MFK-niveau voor een lidstaat.

Tabel 15 A: Bijdragen aan InvestEU* (verdeling per jaar)

Bijdrage van		Bijdrage tot	Uitsplitsing per jaar							
Fonds	Regiocategorie	InvestEU-venster	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal

* Voor elk nieuw bijdrageverzoek worden in een programmawijziging de totale bedragen voor elk jaar vastgesteld per fonds en per regiocategorie.

Tabel 15 B: Bijdragen aan InvestEU* (samenvatting)

Fonds	Regiocategorie	Duurzame infrastructuur a)	Innovatie en digitalisering b)	Kleine of middelgrote onderneming c)	Sociale investeringen en vaardigheden d)	Totaal (e)=(a)+(b)+(c)+(d)
Totaal						

* Cumulatieve bedragen voor alle bijdragen die tijdens de programmeringsperiode via programmawijzigingen zijn gedaan. Bij elk nieuw bijdrageverzoek worden in een programmawijziging de totale bedragen voor elk jaar vastgesteld per fonds en per regiocategorie.

Motivering, rekening houdend met de wijze waarop deze bedragen bijdragen tot de verwezenlijking van de in het programma geselecteerde beleidsdoelstellingen overeenkomstig artikel 10, lid 1, van de InvestEU-verordening

--

Tabel 16 A: Overdrachten naar instrumenten in direct of indirect beheer (uitsplitsing per jaar)

Overdrachten van		Overdrachten naar		Uitsplitsing per jaar							
Fonds	Regiocategorie	Instrument		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal

Tabel 16 B: Overdrachten naar instrumenten in direct of indirect beheer* (samenvatting)

Fonds	Regiocategorie	Totaal
Totaal		

* Cumulatieve bedragen voor alle overdrachten die tijdens de programmeringsperiode via programmawijzigingen zijn gedaan. Bij elk nieuw overdrachtverzoek worden in een programmawijziging de totale overgedragen bedragen voor elk jaar vastgesteld per fonds en per regiocategorie.

Overdrachten naar instrumenten in direct of indirect beheer - Motivering

--

Tabel 17 A: Overdrachten tussen EFRO, ESF+ en Cohesiefonds of naar een ander fonds of fondsen (uitsplitsing per jaar)

Overdrachten van		Overdrachten naar		Uitsplitsing per jaar							
Fonds	Regiocategorie	Fonds	Regiocategorie	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal

* Overdracht naar andere programma's. Overdrachten tussen EFRO en ESF+ mogen alleen binnen dezelfde regiocategorie gebeuren.

Tabel 17 B: Overdrachten tussen EFRO, ESF+ en Cohesiefonds of naar een ander fonds of fondsen (samenvatting)

	EFRO			ESF+			CF	EFMZVA	AMIF	ISF	BMVI	Totaal
	Meer ontwikkeld	Transitie	Minder ontwikkeld	Meer ontwikkeld	Transitie	Minder ontwikkeld						

	EFRO			ESF+			CF	EFMZVA	AMIF	ISF	BMVI	Totaal
	Meer ontwikkeld	Transitie	Minder ontwikkeld	Meer ontwikkeld	Transitie	Minder ontwikkeld						
Totaal												

* Cumulatieve bedragen voor alle overdrachten die tijdens de programmeringsperiode via programmawijzigingen zijn gedaan. Bij elk nieuw overdrachtverzoek worden in een programmawijziging de totale overgedragen bedragen voor elk jaar vastgesteld per fonds en per regiocategorie.

Overdrachten tussen fondsen in gedeeld beheer, met inbegrip van fondsen voor het cohesiebeleid - Motivering

--

3.2. JTF: toewijzing in het programma en overdrachten (1)

3.2.1. Toewijzing JTF aan het programma vóór overdrachten per prioriteit (waar relevant) (2)

Referentie: Artikel 27 van de GB-verordening

Tabel 18: JTF-toewijzing aan het programma overeenkomstig artikel 3, JTF-verordening, vóór overdrachten

JTF-prioriteit	Toewijzing JTF
Groningen-Emmen	144.638.358,00
IJmond	25.640.436,00
Groot-Rijnmond	25.640.436,00
Zeeuws-Vlaanderen	25.640.436,00
West-Noord-Brabant	25.640.436,00
Zuid-Limburg	25.640.436,00
Totaal	272.840.538,00

(1) De overdrachten hebben geen invloed op de jaarlijkse verdeling van financiële toewijzingen op MFK-niveau voor een lidstaat.

(2) Van toepassing op de eerste vaststelling van programma's met JTF-toewijzing.

3.2.2. Overdrachten naar het JTF als aanvullende steun (1) (waar nodig)

Overdracht naar JTF	☐ betreft interne overdrachten binnen het programma met JTF-toewijzing
	☐ betreft overdrachten van andere programma's naar het programma met JTF-toewijzing

(1) Deel in te vullen door ontvangend programma. Indien een door het JTF ondersteund programma aanvullende steun ontvangt (zie artikel 27 van de GB-verordening) binnen het programma en uit andere programma's, moeten alle tabellen in dit deel worden ingevuld. Bij de eerste vaststelling met JTF-toewijzing moet dit deel de in de partnerschapsovereenkomst voorgestelde voorlopige overdrachten bevestigen of corrigeren.

Tabel 18 A: Overdrachten naar het JTF binnen het programma (verdeling per jaar)

Overdrachten van		Overdrachten naar	Uitsplitsing per jaar							
Fonds	Regiocategorie	JTF-prioriteit*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal

* JTF-middelen moeten worden aangevuld met middelen van EFRO of ESF+ van de regiocategorie waarin het betrokken gebied zich bevindt.

Tabel 18 B: Overdracht van EFRO- en ESF+-middelen naar het JTF binnen dit programma

Overdracht binnen het programma* (aanvullende steun) per regiocategorie	JTF-toewijzing in het programma* uitgesplitst naar regiocategorie, waarvan grondgebied in** (per JTF-prioriteit)	
	JTF-prioriteit	Bedrag

* Programma met JTF-toewijzing

** JTF-middelen moeten worden aangevuld met middelen van EFRO of ESF+ van de regiocategorie waarin het betrokken gebied zich bevindt.

Tabel 18C: Overdrachten naar het JTF van andere programma's (verdeling per jaar)

Overdrachten van		Overdrachten naar	Uitsplitsing per jaar							
Van fonds	Regiocategorie	JTF-prioriteit*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal

* JTF-middelen moeten worden aangevuld met middelen van EFRO of ESF+ van de regiocategorie waarin het betrokken gebied zich bevindt.

Tabel 18D: Overdracht van EFRO- en ESF+-middelen van andere programma's naar het JTF in dit programma

Overdracht(en) van ander(e) programma('s)** per regiocategorie	Aanvullende steun aan het JTF in dit programma* aan grondgebied*** in een gegeven regiocategorie (per prioriteit)	
	JTF-prioriteit	Bedrag

* Programma met JTF-toewijzing dat aanvullende steun ontvangt van EFRO en ESF+.

** Programma dat voorziet in de aanvullende steun uit het EFRO en het ESF+ (bron).

*** JTF-middelen moeten worden aangevuld met middelen van EFRO of ESF+ van de regiocategorie waarin het betrokken gebied zich bevindt.

3.2.2. Overdrachten naar het JTF als aanvullende steun (1) (waar nodig)

Motivering voor de aanvullende overdracht uit het EFRO en het ESF+ op basis van de geplande interventietypes

Referentie: artikel 22, lid 3, punt d), ix), van de GB-verordening

--

3.3. Overdrachten tussen regiocategorieën als gevolg van de tussentijdse evaluatie

Tabel 19 A: Overdrachten tussen regiocategorieën als gevolg van de tussentijdse evaluatie, binnen het programma (uitsplitsing per jaar)

Overdrachten van Regiocategorie*	Overdrachten naar Regiocategorie*	Uitsplitsing per jaar			
		2025	2026	2027	Totaal

* Alleen van toepassing op het EFRO en het ESF+.

Tabel 19 B: Overdrachten tussen regiocategorieën als gevolg van de tussentijdse evaluatie, naar andere programma's (uitsplitsing per jaar)

Overdrachten van Regiocategorie*	Overdrachten naar Regiocategorie*	Uitsplitsing per jaar			
		2025	2026	2027	Totaal

* Alleen van toepassing op het EFRO en het ESF+.

3.4. Terugboekingen (1)

Tabel 20A: Terugboekingen (uitsplitsing per jaar)

Overdrachten van	Overdrachten naar		Uitsplitsing per jaar							
			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
InvestEU of ander EU-instrument	Fonds	Regiocategorie								

(1) Alleen van toepassing op programmawijzigingen voor middelen die zijn teruggeboekt van andere instrumenten van de Unie, met inbegrip van elementen van het AMIF, het ISF en het BMVI, in direct of indirect beheer, of van InvestEU.

Tabel 20B: Terugboekingen* (samenvatting)

Van	Aan						
	EFRO			ESF+			Cohesiefonds
InvestEU / instrument	Meer ontwikkeld	Transitie	Ontwikkeld	Meer ontwikkeld	Transitie	Ontwikkeld	

* Cumulatieve bedragen voor alle overdrachten die tijdens de programmeringsperiode via programmawijzigingen zijn gedaan. Bij elk nieuw overdrachtverzoek worden in een programmawijziging de totale overgedragen bedragen voor elk jaar vastgesteld per fonds en per regiocategorie.

3.5. Financiële toewijzingen per jaar

Referentie: Artikel 22, lid 3, punt g), i), van de GB-verordening, en de artikelen 3, 4 en 7 van de JTF-verordening

Tabel 10: Financiële toewijzingen per jaar

Fonds	Regiocategorie	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Totaal
							Financiële toewijzing zonder flexibiliteitsbedrag	Flexibiliteitsbedrag	Financiële toewijzing zonder flexibiliteitsbedrag	Flexibiliteitsbedrag	
JTF* - Artikel 3 JTF-middelen		0,00	46.609.400,00	47.358.086,00	48.121.746,00	48.900.678,00	20.260.057,00	20.260.056,00	20.665.257,00	20.665.258,00	272.840.538,00
JTF - Artikel 4 JTF-middelen		0,00	173.736.020,00	176.526.740,00							350.262.760,00
JTF - Artikel 7 JTF-middelen in verband met artikel 3 JTF-middelen		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
JTF - Artikel 7 JTF-middelen in verband met artikel 4 JTF-middelen		0,00	0,00	0,00							0,00
Totaal JTF		0,00	220.345.420,00	223.884.826,00	48.121.746,00	48.900.678,00	20.260.057,00	20.260.056,00	20.665.257,00	20.665.258,00	623.103.298,00
Totaal		0,00	220.345.420,00	223.884.826,00	48.121.746,00	48.900.678,00	20.260.057,00	20.260.056,00	20.665.257,00	20.665.258,00	623.103.298,00

* Bedragen na de aanvullende overdracht naar het JTF

3.6. Totale financiële toewijzingen per fonds en nationale medefinanciering

Referentie: Artikel 22, lid 3, punt g), ii), artikel 22, lid 6, en artikel 36 van de GB-verordening

Overdracht naar doelstelling “Investeren in werkgelegenheid en groei”: programma's die gebruikmaken van technische bijstand uit hoofde van artikel 36, lid 5, GB-verordening, overeenkomstig de keuze die is gemaakt in de partnerschapsovereenkomst

Tabel 11: Totaal financiële toewijzingen per fonds en nationale bijdrage

Specifieke beleids-/JTF-doelstelling nummer of technische bijstand	Prioriteit	Grondslag voor berekening van de steun van de Unie	Fonds	Regiocategorie*	Uniebijdrage (a)=(b)+(c)+(i)+(j)	Uitsplitsing van EU-bijdrage				Nationale bijdrage (d)=(e)+(f)	Indicatieve uitsplitsing van de nationale bijdrage		Totaal (g)=(a)+(d)	Medefinanciering sppercentage (h)=(a)/(g)
						EU-bijdrage		Flexibiliteitsbedrag			Publiek (e)	Particulier (f)		
						zonder technische bijstand in het kader van artikel 36, lid 5, punt b)	voor technische bijstand in het kader van artikel 36, lid 5, punt c)	zonder technische bijstand in het kader van artikel 36, lid 5, punt i)	voor technische bijstand in het kader van artikel 36, lid 5, punt j)					
8	1	Totaal	JTF** - Artikel 3 JTF-middelen		144.638.368,00	118.214.437,00	4.728.577,00	20.860.918,00	834.436,00	144.638.364,00	72.319.182,00	72.319.182,00	289.276.732,00	50,0000006914%
8	1	Totaal	JTF** - Artikel 4 JTF-middelen		185.681.455,00	178.539.871,00	7.141.584,00			185.681.460,00	92.840.730,00	92.840.730,00	371.362.915,00	49,9999993268%
8	1	Totaal	JTF**		330.319.823,00	296.754.308,00	11.870.161,00	20.860.918,00	834.436,00	330.319.824,00	165.159.912,00	165.159.912,00	660.639.647,00	49,9999999243%
8	2	Totaal	JTF** - Artikel 3 JTF-middelen		25.640.434,00	20.956.195,00	838.247,00	3.698.070,00	147.922,00	25.640.436,00	12.820.218,00	12.820.218,00	51.280.870,00	49,9999980500%
8	2	Totaal	JTF** - Artikel 4 JTF-middelen		32.916.261,00	31.650.251,00	1.266.010,00			32.916.260,00	16.458.130,00	16.458.130,00	65.832.521,00	50,0000007595%
8	2	Totaal	JTF**		58.556.695,00	52.606.446,00	2.104.257,00	3.698.070,00	147.922,00	58.556.696,00	29.278.348,00	29.278.348,00	117.113.391,00	49,9999995731%
8	3	Totaal	JTF** - Artikel 3 JTF-middelen		25.640.434,00	20.956.195,00	838.247,00	3.698.070,00	147.922,00	25.640.436,00	12.820.218,00	12.820.218,00	51.280.870,00	49,9999980500%
8	3	Totaal	JTF** - Artikel 4 JTF-middelen		32.916.261,00	31.650.251,00	1.266.010,00			32.916.260,00	16.458.130,00	16.458.130,00	65.832.521,00	50,0000007595%
8	3	Totaal	JTF**		58.556.695,00	52.606.446,00	2.104.257,00	3.698.070,00	147.922,00	58.556.696,00	29.278.348,00	29.278.348,00	117.113.391,00	49,9999995731%
8	4	Totaal	JTF** - Artikel 3 JTF-middelen		25.640.434,00	20.956.195,00	838.247,00	3.698.070,00	147.922,00	25.640.436,00	12.820.218,00	12.820.218,00	51.280.870,00	49,9999980500%
8	4	Totaal	JTF** - Artikel 4 JTF-middelen		32.916.261,00	31.650.251,00	1.266.010,00			32.916.260,00	16.458.130,00	16.458.130,00	65.832.521,00	50,0000007595%
8	4	Totaal	JTF**		58.556.695,00	52.606.446,00	2.104.257,00	3.698.070,00	147.922,00	58.556.696,00	29.278.348,00	29.278.348,00	117.113.391,00	49,9999995731%
8	5	Totaal	JTF** - Artikel 3 JTF-middelen		25.640.434,00	20.956.195,00	838.247,00	3.698.070,00	147.922,00	25.640.436,00	12.820.218,00	12.820.218,00	51.280.870,00	49,9999980500%
8	5	Totaal	JTF** - Artikel 4 JTF-middelen		32.916.261,00	31.650.251,00	1.266.010,00			32.916.260,00	16.458.130,00	16.458.130,00	65.832.521,00	50,0000007595%
8	5	Totaal	JTF**		58.556.695,00	52.606.446,00	2.104.257,00	3.698.070,00	147.922,00	58.556.696,00	29.278.348,00	29.278.348,00	117.113.391,00	49,9999995731%

Specifieke beleids-/JTF-doelstelling nummer of technische bijstand	Prioriteit	Grondslag voor berekening van de steun van de Unie	Fonds	Regiocategorie*	Uniebijdrage (a)=(b)+(c)+(i)+(j)	Uitsplitsing van EU-bijdrage				Nationale bijdrage (d)=(e)+(f)	Indicatieve uitsplitsing van de nationale bijdrage		Totaal (g)=(a)+(d)	Medefinanciering spcentage (h)=(a)/(g)
						EU-bijdrage		Flexibiliteitsbedrag			Publiek (e)	Particulier (f)		
						zonder technische bijstand in het kader van artikel 36, lid 5, punt b)	voor technische bijstand in het kader van artikel 36, lid 5, punt c)	zonder technische bijstand in het kader van artikel 36, lid 5, punt i)	voor technische bijstand in het kader van artikel 36, lid 5, punt j)					
8	6	Totaal	JTF** - Artikel 3 JTF-middelen		25.640.434,00	20.956.195,00	838.247,00	3.698.070,00	147.922,00	25.640.436,00	12.820.218,00	12.820.218,00	51.280.870,00	49,9999980500%
8	6	Totaal	JTF** - Artikel 4 JTF-middelen		32.916.261,00	31.650.251,00	1.266.010,00			32.916.260,00	16.458.130,00	16.458.130,00	65.832.521,00	50,0000007595%
8	6	Totaal	JTF**		58.556.695,00	52.606.446,00	2.104.257,00	3.698.070,00	147.922,00	58.556.696,00	29.278.348,00	29.278.348,00	117.113.391,00	49,9999995731%
Totaal			JTF** - Artikel 3 JTF-middelen		272.840.538,00	222.995.412,00	8.919.812,00	39.351.268,00	1.574.046,00	272.840.544,00	136.420.272,00	136.420.272,00	545.681.082,00	49,9999994502%
Totaal			JTF** - Artikel 4 JTF-middelen		350.262.760,00	336.791.126,00	13.471.634,00			350.262.760,00	175.131.380,00	175.131.380,00	700.525.520,00	50,0000000000%
Algemeen totaal					623.103.298,00	559.786.538,00	22.391.446,00	39.351.268,00	1.574.046,00	623.103.304,00	311.551.652,00	311.551.652,00	1.246.206.602,00	49,9999997593%

* Voor EFRO en ESF+: minder ontwikkeld, overgang en meer ontwikkeld en, in voorkomend geval, speciale toewijzing voor ultraperifere en noordelijke dunbevolkte regio's. Voor het Cohesiefonds: niet van toepassing. Voor technische bijstand hangt de toepassing van regiocategorieën af van de selectie van het fonds.

** Geef de totale JTF-middelen aan, met inbegrip van de aanvullende steun die is overgedragen van het EFRO en het ESF+. De tabel mag de bedragen overeenkomstig artikel 7, van de JTF-verordening niet bevatten. In het geval van uit het JTF gefinancierde technische bijstand moeten de JTF-middelen worden opgesplitst in middelen die verband houden met de artikelen 3 en 4 JTF-verordening. Voor artikel 4 JTF-verordening is er geen flexibiliteitsbedrag.

4. Randvoorwaarden

Referentie: Artikel 22, lid 3, punt i), van de GB-verordening

Tabel 12: Randvoorwaarden

Randvoorwaarde	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving van de randvoorwaarde	Criterium	Naleving van criteria	Verwijzing naar relevante documenten	Motivering
1. Doeltreffende toezichtmechanismen van de markt voor overheidsopdrachten			Ja	Monitoringmechanismen voor alle overheidsopdrachten en de aanbesteding ervan in het kader van de fondsen overeenkomstig de Uniewetgeving inzake aanbestedingen. Dit vereiste omvat: 1. Regelingen om te zorgen voor de verzameling van doeltreffende en betrouwbare gegevens over procedures voor overheidsopdrachten boven de EU-drempels overeenkomstig de rapportageverplichtingen van de artikelen 83 en 84 van Richtlijn 2014/24/EU, en de artikelen 99 en 100 van Richtlijn 2014/25/EU.	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Aanbestedingswet 2012 (herzien per 1 juli 2016, o.a. ter implementatie van de richtlijn 2014/24 en 2014/25) • TenderNed, https://www.tenderned.nl 	Op 1 april 2013 is in Nederland de eerste versie van de Aanbestedingswet 2012 in werking getreden. Per 1 juli 2016 is deze wet herzien, o.a. ter implementatie van de richtlijn 2014/24 en 2014/25. Artikel 2.132 van de Aanbestedingswet 2012 bepaalt dat de aanbestedende dienst over de gunning van een overheidsopdracht en de instelling van een dynamisch aankoopstelsel een proces-verbaal opstelt dat een aantal basisgegevens omvat, o.a. namen van de winnende bidder (lid 1h), het aantal initiële bidders (lid 1 c-e) en de contractuele waarde (lid 1b). Alle aanbestedende diensten zijn verplicht tot publicatie van hun aankondigingen van opdrachten en aankondigingen van gegunde opdrachten op het nationale platform TenderNed, indien de waarde van de opdracht gelijk is tot of boven de

Randvoorwaarde	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving van de randvoorwaarde	Criterium	Naleving van criteria	Verwijzing naar relevante documenten	Motivering
							EUdrempelwaarden. Op deze manier wordt voldaan aan criterium 1.
				2. Regelingen om ervoor te zorgen dat de gegevens ten minste de volgende elementen omvatten: a. Kwaliteit en intensiteit van de concurrentie: namen van de winnende inschrijvers, aantal initiële inschrijvers en contractuele prijs b. Informatie over de definitieve prijs na voltooiing en over de deelname van kmo's als rechtstreekse inschrijvers indien de nationale systemen dergelijke informatie verstrekken	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Aanbestedingswet 2012 (herzien per 1 juli 2016, o.a. ter implementatie van de richtlijn 2014/24 en 2014/25) • TenderNed, https://www.tenderned.nl • Onderzoeksrapport “Effecten van de Aanbestedingswet 2012, Perceel 1: Deelname MKB aan overheidsopdrachten en het Feitenonderzoek” • 2021 Monitor Aanbestedingen in Nederland 2017-2019 	2.a) idem criterium 1 2.b) In Nederland is het niet verplicht om de informatie genoemd onder criterium 2.b. te verzamelen. Niettemin wordt er onderzoek naar de participatie van MKB in aanbestedingen gedaan, bijvoorbeeld in een onderzoek van 2015 over de Effecten van de Aanbestedingswet 2012 en de deelname MKB aan overheidsopdrachten. Hieruit bleek o.a. dat in 2014 63% van alle aanbestedingen boven de EU-drempels werden toegekend aan MKBs. In 2021 verscheen de tweede editie van het rapport, “2021 Monitor Aanbestedingen in Nederland 2017-2019”, ivm de monitoringsrapportage aanbesteden (art 83 en 85).
				3. Regelingen om te zorgen voor de monitoring en de analyse van de gegevens door de bevoegde nationale autoriteiten in overeenstemming met artikel 83, lid 2, van Richtlijn 2014/24/EU en artikel 99, lid 2, van Richtlijn 2014/25/EU	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • 34 329 Wijziging van de Aanbestedingswet 2012 in verband met de implementatie van aanbestedingsrichtlijnen 2014/23/EU, 2014/24/EU en 2014/25/EU, Nr. 3 MEMORIE VAN TOELICHTING 	De Memorie van Toelichting bij de wijziging van de aanbestedingswet 2012 legt het met betrekking tot de invulling van artikel 83 (2)/99(2) uit dat er verschillende controlemechanismen zijn voor de rechtmatige toepassing van de

Randvoorwaarde	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving van de randvoorwaarde	Criterium	Naleving van criteria	Verwijzing naar relevante documenten	Motivering
							<p>aanbestedingsregels.</p> <p>Er zijn mogelijkheden voor toezichthoudende autoriteiten of structuren om problemen aan te kaarten bij instanties als de Ombudsman of het parlement. Er zijn geen belemmeringen om, binnen de grenzen van het procesrecht, problemen voor te leggen aan de rechter.</p> <p>Op grond van artikel 83 en 85 van de Aanbestedingsrichtlijn levert Nederland elke drie jaar een toezichtrapport aan de EC aan.</p>
				4. Regelingen om de resultaten van de analyse beschikbaar te maken voor het publiek in overeenstemming met artikel 83, lid 3, van Richtlijn 2014/24/EU en artikel 99, lid 3, van Richtlijn 2014/25/EU	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • 34 329 Wijziging van de Aanbestedingswet 2012 in verband met de implementatie van aanbestedingsrichtlijnen 2014/23/EU, 2014/24/EU en 2014/25/EU, Nr. 3 <p>MEMORIE VAN TOELICHTING</p> <ul style="list-style-type: none"> • Procurement Monitoring Report of the Netherlands, laatste versie van 2021 (eerdere versie: 2018) • 2021 Monitor Aanbestedingen in Nederland 2017-2019 	<p>De Memorie van Toelichting over de wijziging van de aanbestedingswet 2012 legt met betrekking tot artikel 83 (3)/99(3) uit dat de uitkomsten van accountscontroles openbaar worden gemaakt. Eveneens worden deze uitkomsten gebruikt ihkv op te stellen toezichtsrapporten.</p> <p>Zie ook publicatie van het ‘Public Procurement Monitoring Report of the Netherlands’ (mei 2021) en de ‘2021 Monitor Aanbestedingen in Nederland 2017-2019’ (mei 2021). Beide documenten zijn ook gepubliceerd als</p>

Randvoorwaarde	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving van de randvoorwaarde	Criterium	Naleving van criteria	Verwijzing naar relevante documenten	Motivering
							<p>onderdeel van de brief aan de Tweede Kamer “Programma Beter Aanbesteden, onderzoek inkoopvolume en monitoringsrapportage”.</p> <p>Artikel 4.12a van de Aanbestedingswet geeft invulling aan artikel 83(3): aanbestedende diensten zijn verplicht om processen-verbaal van alle gegunde overheidsopdrachten en ingestelde dynamische aankoopssystemen, op diens verzoek, te verstrekken aan de Minister van Economische Zaken.</p>
				<p>5. Regelingen om ervoor te zorgen dat alle informatie die wijst op vermoedelijke manipulatie wordt meegedeeld aan de bevoegde nationale instanties in overeenstemming met artikel 83, lid 2, van Richtlijn 2014/24/EU en artikel 99, lid 2, van Richtlijn 2014/25/EU</p>	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Mededingingswet • 34 329 Wijziging van de Aanbestedingswet 2012 in verband met de implementatie van aanbestedingsrichtlijnen 2014/23/EU, 2014/24/EU en 2014/25/EU, Nr. 3 MEMORIE VAN TOELICHTING • Informatiefolder “Betaal niet teveel...ziet u afspraken tussen bedrijven bij aanbestedingen? Meld ze bij ACM” • Informatie van de ACM over collusie bij aanbestedingen(zie hier) 	<p>De Mededingingswet heeft als doel de concurrentie te bevorderen. De Autoriteit Consument en Markt (ACM) handhaaft de wet en heeft als taak overtredingen van de Mededingingswet en het EU-Verdrag op te sporen. Op basis van deze wet, de Aanbestedingswet 2012, de Wet op het financieel toezicht en uitvoerende regelingen ziet de ACM erop toe dat marktdeelnemers zich houden aan de regels voor concurrentie en marktwerking. De ACM helpt aanbestedende diensten bij het herkennen van afstemming tussen</p>

Randvoorwaarde	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving van de randvoorwaarde	Criterium	Naleving van criteria	Verwijzing naar relevante documenten	Motivering
							<p>concurrenten bij inkooptrajecten. Om verboden afspraken tussen bedrijven te herkennen wordt op de website van ACM informatie gepubliceerd. Evenzo is er een meldpunt ingericht waar anonieme meldingen gedaan kunnen worden.</p> <p>Bovendien zijn de gegevens in TenderNed openbaar en dus ook beschikbaar voor de ACM. TenderNed is een onderdeel van PIANOo (expertisecentrum aanbesteden). ACM werkt nauw samen met PIANOo. Zie ook criterium 3.</p>
2. Middelen en capaciteit voor de effectieve toepassing van de staatssteunregels			Ja	<p>De beheersautoriteiten hebben de instrumenten en de capaciteit om de naleving van de staatssteunregels te controleren:</p> <p>1. Voor ondernemingen in moeilijkheden en ondernemingen die aan een terugvorderingsverplichting zijn onderworpen.</p>	Ja	artikel 2 van Verordening (EU) 651/2014	<p>Onderneming in moeilijkheden</p> <p>In ieder aanvraagformulier voor ondersteuning uit de fondsen wordt de aanvrager – in het geval van een consortium alle deelnemers - gevraagd of de betreffende onderneming in moeilijkheden verkeert volgens de definitie van artikel 2 van Verordening (EU) 651/2014. Hiertoe moet een formulier met een verklaring ‘geen financiële moeilijkheden’ worden ingevuld en ondertekend. Dit wordt beoordeeld door de</p>

Randvoorwaarde	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving van de randvoorwaarde	criterium	Naleving van criteria	Verwijzing naar relevante documenten	Motivering
							<p>managementautoriteit aan de hand van de jaarrekening. Voor de beoordeling van ondersteuning uit EFRO kan ook gebruik gemaakt worden van ARACHNE.</p> <p>Ondernemingen waartegen een vordering loopt</p> <p>In ieder aanvraagformulier wordt de aanvrager gevraagd of er tegen de betreffende onderneming een bevel tot terugvordering van steun uitstaat. Er wordt door de managementautoriteit vooral gesteund op deze verklaring van de aanvrager.</p> <p>Gezien het zeer geringe aantal terugvorderingen wordt voor een pragmatische insteek gekozen. Hierbij neemt ook het Interdepartementaal Steun Overleg (ISO) een rol in. Zodra het ISO over een terugvorderingsbevel geïnformeerd is, kunnen de managementautoriteiten hierover geïnformeerd worden.</p>
			Ja	2. Door toegang tot deskundig advies en richtsnoeren inzake staatssteun die worden verstrekt door deskundigen van lokale of nationale instanties.	Ja	Interdepartementale afspraken 2017 (in het bijzonder afspraak 11): https://wetten.overheid.nl/BWBR0040099/2017-10-21	In 2017 zijn in Nederland de interdepartementale afspraken inzake staatssteun geactualiseerd. In afspraak 11 staan de taken van het

Randvoorwaarde	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving van de randvoorwaarde	Criterium	Naleving van criteria	Verwijzing naar relevante documenten	Motivering
							<p>Interdepartementaal Steun Overleg (ISO) beschreven. Hier is onder meer vastgelegd dat het ISO op verzoek adviezen kan geven over staatssteunvraagstukken aan ministeries, decentrale overheden, interdepartementale gremia of onderdelen daarvan. In voorkomend geval zal het ISO zich verstaan met andere commissies binnen de Rijksdienst die belast zijn met het geven van adviezen op juridisch gebied, zoals bijvoorbeeld de Interdepartementale Commissie Europees Recht (ICER). Hiermee wordt gewaarborgd dat de managementautoriteiten toegang hebben tot advies van staatssteun experts op nationaal niveau.</p> <p>Verder heeft het landelijke kenniscentrum 'Europa decentraal' het Coördinatiepunt Staatssteun (CPS) ingericht en biedt ondersteuning aan decentrale overheden bij het doen van kennisgevingen.</p>
3. Effectieve toepassing en uitvoering van het EU-Handvest van			Ja	Er is voorzien in doeltreffende mechanismen om de naleving van het Handvest van de grondrechten van de Europese	Ja	Handvest grondrechten: https://ecer.minbuza.nl/ecer/eu-essentieel/handvest-grondrechten	Teneinde ervoor zorg te dragen dat de bepalingen uit het Handvest worden nageleefd door de programma's ondersteunt uit de fondsen gebruikt

Randvoorwaarde	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving van de randvoorwaarde	Criterium	Naleving van criteria	Verwijzing naar relevante documenten	Motivering
de grondrechten				Unie (“het Handvest”) te waarborgen, waaronder:			Nederland de Richtsnoeren voor de eerbiediging van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie bij de tenuitvoerlegging van de Europese Structuur- en investeringsfondsen (hierna: de Richtsnoeren).
				1. Regelingen om ervoor te zorgen dat programma’s die worden ondersteund door de fondsen en de uitvoering ervan de relevante bepalingen van het Handvest naleven.			
				2. Regelingen voor rapportage aan het monitoringcomité over gevallen van door de fondsen gesteunde acties die niet conform zijn met het Handvest en klachten met betrekking tot het Handvest die zijn ingediend volgens de overeenkomstig artikel 69, lid 7, van de GB-verordening ingestelde regelingen.	Ja	Klachtenprocedure algemeen: https://mensenrechten.nl/nl/college-voor-jou	Klachten over de niet-naleving van het Verdrag kunnen in Nederland centraal bij het College voor de Rechten van de Mens ingediend worden. In alle Monitoringscomité ’s zit op basis van Artikel 34 van de CPR een vertegenwoordiger die o.a. de naleving van het Handvest onder zijn of haar verantwoordelijkheid heeft. Dit lid heeft de rol om de beheers autoriteit actief te bevragen over naleving van het Handvest in het programma. Tenminste een keer per jaar wordt dit punt op de agenda van het Monitoringscomité geagendeerd.
4. Uitvoering en toepassing van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCPRD) in overeenstemming met Besluit 2010/48/EG van de Raad.			Ja	Er is voorzien in een nationaal kader voor de uitvoering van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap (UNCPRD), met onder meer: 1. Meetbare doelstellingen, gegevensverzameling en toezichtmechanismen.	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • VN-Verdrag (ratificatie NL juni 2016) • Jaarlijkse rapportage rapportage over de naleving van het VN-verdrag handicap in Nederland • Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte • Wet Banenafspraak/Quotumwet , kennisdocument voorjaar 2020. • Programma Iedereen onderweg: Vernieuwingsagenda 	In juni 2016 heeft Nederland het VN-Verdrag inzake rechten van personen met een handicap geratificeerd. De regering heeft in overleg met personen met een beperking en organisaties die een rol spelen bij de implementatie van het VN-verdrag het programma “Onbeperkt Meedoen” opgezet. Het programma omvat concrete doelen en een tijdsplan voor de geplande activiteiten. Eenmaal per jaar wordt een voortgangsrapportage gerapporteerd aan de Tweede Kamer, waarbij de behaalde doelstellingen in vastgestelde

Randvoorwaarde	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving van de randvoorwaarde	Criterium	Naleving van criteria	Verwijzing naar relevante documenten	Motivering
						doelgroepenvervoer en openbaar vervoer <ul style="list-style-type: none"> Rapport Inzicht in Inclusie (2018) Programma VN-verdrag Onbeperkt meedoen!: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/06/01/programma-vn-verdrag-onbeperkt-meedoen 	indicatoren worden gerapporteerd. Deze voortgangsrapportages worden tevens aan het VN-Comité gerapporteerd.
				2. Regelingen om ervoor te zorgen dat het beleid, de wetgeving en de normen inzake toegankelijkheid naar behoren tot uiting komen in de voorbereiding en de uitvoering van de programma's.	Ja	PM	Het programma sluit aan bij bestaande Nederlandse wetgeving, zoals de Grondwet, die stelt dat de overheid een rol heeft in het bevorderen van voldoende werkgelegenheid, waaronder voor mensen met een beperking. In de Wet gelijke behandeling op grond van handicap en chronische ziekte is het VN Verdrag bij wet uitgewerkt. Aanvullend zijn er sinds 2015 ook het Wet Banenafpraak en Quotumwet en is in 2019 het programma 'Iedereen onderweg' ingevoerd.
				3. Regelingen voor rapportage aan het monitoringcomité over gevallen van door de fondsen gesteunde acties die niet conform zijn met het UNCRPD en klachten met betrekking tot het UNCRPD die zijn ingediend volgens de overeenkomstig artikel 69, lid 7, ingestelde regelingen.	Ja	PM	PM

5. Programma-autoriteiten

Referentie: Artikel 22, lid 3, punt k), en de artikelen 71 en 84 van de GB-verordening

Tabel 13: Programma-autoriteiten

Programma-autoriteiten	Naam van de instelling	Naam contactpersoon	Functie	E-mail
Beheerautoriteit	Ministerie SZW/DSU/UVB	Reyhan Cephe		rcephe@minszw.nl
Auditautoriteit	ADR	Ron Berendsen		r.j.m.berendsen@minfin.nl
Instantie die betalingen van de Commissie ontvangt	Ministerie SZW/PDV	Mary Eaton		meaton@minszw.nl
Instantie die betalingen van de Commissie ontvangt in geval van technische bijstand in het kader van artikel 36, lid 5, van de GB-verordening	College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Rotterdam	Ruud van Raak		rghj.vanraak@rotterdam.nl
Instantie die betalingen van de Commissie ontvangt in geval van technische bijstand in het kader van artikel 36, lid 5, van de GB-verordening	Ministerie SZW/DSU/UVB	PM		PM@PM.nl
Instantie die betalingen van de Commissie ontvangt in geval van technische bijstand in het kader van artikel 36, lid 5, van de GB-verordening	SNN	Atze Dijkstra		dijkstra@snn.nl
Instantie die betalingen van de Commissie ontvangt in geval van technische bijstand in het kader van artikel 36, lid 5, van de GB-verordening	Stimulus	Ir. J.C.H. Overbeek		H.Overbeek@stimulus.nl

Verdeling van de terugbetaalde bedragen voor technische bijstand uit hoofde van artikel 36, lid 5, van de GB-verordening indien meerdere instanties zijn aangewezen om betalingen van de Commissie te ontvangen

Referentie: Artikel 22, lid 3, van de GB-verordening

Tabel 13 A: Het aandeel van de in artikel 36, lid 5, punt b), van de GB-verordening vermelde percentages dat zou worden vergoed aan de instanties die betalingen van de Commissie ontvangen indien technische bijstand wordt verstrekt uit hoofde van artikel 36, lid 5 (in procentpunten)

SNN	25,00
Stimulus	25,00
Ministerie SZW/DSU/UVB	25,00
College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Rotterdam	25,00

6. Partnerschap

Referentie: artikel 22, lid 3, punt h), van de GB-verordening

Voor een succesvolle klimaattransitie is voldoende draagvlak voor het realiseren van de transitie van wezenlijk belang. De klimaattransitie zal ingrijpende gevolgen hebben op de leefomgeving, de economie, de werkgelegenheid en het milieu voor de huidige en toekomstige generaties. Om een rechtvaardige transitie te realiseren is het van essentieel belang dat verschillende maatschappelijke en sociale groepen binnen de samenleving meebeslissen over het klimaatbeleid en de gewenste interventies.

Betrokkenheid tijdens de voorbereiding

Elke regio heeft bij het opstellen van haar transitieplan op eigen wijze partijen betrokken in de voorbereidingen. De samenstelling van deze betrokkenheid verschilt per regio, maar betreft provincies, gemeenten, partijen uit het maatschappelijk middenveld, bedrijven, sociale partners, onderwijsinstellingen en jongerenorganisaties. Elke regio heeft daarna het transitieplan voorgelegd in een schriftelijke consultatieronde en zijn er diverse stakeholder bijeenkomsten geweest. De samenstelling en vorm is per regio verschillend. Daarnaast is vanuit het Rijk ook overleg gevoerd met medeoverheden, maatschappelijke en sociale partners over de invulling van het JTF-Programma. Voor de volledige lijst van betrokken partijen bij de regio zie bijlage.

Betrokkenheid tijdens de uitvoering en monitoring

Ook in de uitvoering blijven partners betrokken. De volgende gremia zijn betrokken bij de uitvoering, toezicht en evaluatie van het programma:

- Regionale stuurgroep
- Comité van Toezicht
- Deskundigencommissie

Regionale stuurgroepen

Elke regio richt voor de uitvoering van het JTF een regionale stuurgroep in. De regionale stuurgroepen zijn een representatieve vertegenwoordiging van meest relevante stakeholders zowel voor het economische en arbeidsmarktdeel. Daarnaast kunnen andere relevante partijen en instellingen deelnemen aan de stuurgroep.

Comité van Toezicht

Er wordt bij de uitvoering van het JTF-programma gewerkt met een Comité van Toezicht (CvT) met een toezichthoudende rol. Het CvT ziet toe op de correcte uitvoering van het programma: het evalueert de uitvoering en de voortgang van het programma, en brengt advies uit over de door de beheerautoriteit

(Ministerie van Sociale Zaken) voorgestelde wijzigingen van het programma. Voor het JTF wordt een nieuw comité ingesteld bestaande uit:

- Vertegenwoordiger werkgever
- Vertegenwoordiger werknemer
- Vertegenwoordigers JTF-regio's
- Vertegenwoordiger kennisinstellingen
- Vertegenwoordiger onderwijsinstellingen
- Vertegenwoordiger milieuorganisatie
- Vertegenwoordiger jongerenorganisatie
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap
- Maatschappelijke middenveld

Deskundigencommissie

Een expertgroep van onafhankelijke deskundigen op de terreinen van het JTF-programma zal de inhoudelijke en eventuele vergelijkende beoordeling van projectaanvragen uitvoeren. Nadat aanvragen door de Intermediaire Instanties zijn getoetst op volledigheid en op passendheid aan het territoriale rechtvaardige transitieplan en het JTF-programma, beoordeelt de deskundigencommissie de kwaliteit van de aanvragen en geeft zij een zwaarwegend advies aan de intermediaire instantie op basis van de kwalitatieve rangschikking van de aanvragen. De criteria voor de selectie van deskundigen in de commissie zijn:

- Onafhankelijkheid; geen betrokkenheid bij aanvragers.
- Deskundigheid: inhoudelijke expertise op het/de terrein(en) van het programma.

De deskundigencommissie wordt benoemd door de Intermediaire Instantie in samenspraak met de beheerautoriteit en op advies van het Comité van Toezicht.

Betrokkenheid tijdens de evaluatie

Voor de evaluatie van het JTF-programma wordt het evaluatieplan JTF 2021-2027 opgesteld en uitgevoerd. Voor elk onderzoek in het kader van dit evaluatieplan wordt een begeleidingscommissie ingesteld ter begeleiding van het onderzoek. De samenstelling van de begeleidingscommissie wordt bepaald aan de hand het type onderzoek dat plaatsvindt, maar zal in ieder geval bestaan uit relevante stakeholders vanuit het maatschappelijke middenveld.

Code of conduct on partnership

Hierbij is de 'code of conduct on Partnership' (Verordening (EU) Nr. 240/2014 in acht genomen. Hier wordt op de volgende manier invulling aan gegeven:

- Er wordt transparantie betracht over welke partners zijn geconsulteerd in de voorbereiding (Bijlage

transitieplan en dit hoofdstuk) en in de uitvoering (website van de Beheerautoriteit en Intermediaire instanties) .

- Partners zijn voorzien van voldoende informatie en hebben voldoende tijd gehad om te reageren in de consultatie
- Partners zijn in alle fasen betrokken: Programmavoorbereiding, uitvoering, monitoring en evaluatie.
- Ondersteuning van capacity building: Bij de totstandkoming van de transitieplannen is geconstateerd dat er een reeds sterke regionale infrastructuur is ter bevordering van sociaaleconomisch beleid. Er wordt daarom weinig aanleiding gezien om aan ‘capacity building’ te doen. Wel wordt vanuit de Beheerautoriteit en de Intermediaire instanties gerichte ondersteuning en advies gegeven aan potentiële aanvragers, door middel van informatiebijeenkomsten, workshops, events, online voorlichten en communicatiemiddelen (Zie hoofdstuk 7)
- Platforms om te leren van goede praktijken: het is belangrijk om kennisuitwisseling tussen de regio’s te bevorderen en zal er gedurende de looptijd van het programma geïnvesteerd worden in het delen van kennis en goede praktijken tussen de regio’s. Daarnaast is het van belang dat andere regio’s zijnde niet geselecteerd voor het JTF ook kennis nemen van de goede praktijken die opgedaan zijn uit het JTF. Hiervoor zullen leercirkels en events worden opgezet ten behoeve van kennisdeling.

7. Communicatie en zichtbaarheid

Referentie: Artikel 22, lid 3, punt j), van de GB-verordening

Inleiding

Het Just Transition Fund (JTF) draagt bij aan de overgang naar een Klimaatneutraal Europa. Hoofddoel van het JTF is regio's die sterk afhankelijk zijn van inkomsten en werkgelegenheid uit fossiele brandstoffen op een rechtvaardige gelijkwaardige manier in staat te stellen een energietransitie in te gaan. Een transitie die rekening houdt met de sociale- en economische aspecten en de milieueffecten.

JTF financiert innovatie van de regionale economie en vermindert de negatieve gevolgen voor de werkgelegenheid. In de periode 2021-2027 kan Nederland in totaal aanspraak maken op 623 miljoen euro.

De voor lidstaat Nederland bestemde financiële JTF-middelen gaan naar regionale gebieden (COROP-gebieden) die voor grote transitieopgaven staan. Denk aan Groningen (met name Delfszijl), IJmond, Groot-Rijnmond, West-Brabant, Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Limburg. Deze regio's stellen met relevante stakeholders een regionaal transitieplan op. Daarin worden de te verwachten regionale effecten benoemd van de klimaatdoelstellingen die de Europese Unie gesteld heeft voor de periode 2030 t/m 2050. De grootste opgaven zijn het versnellen van de energietransitie, het vernieuwen van de economie en het veerkrachtig maken van de arbeidsmarkt.

Rijk, provincies en gemeenten bundelen de krachten om gezamenlijk het JTF-programma vorm te geven. Zij doen dit onder de naam Just Transition Fund, met als ondertitel: Fonds voor een rechtvaardige transitie.

Uitvoering Van Beleid, onderdeel van de directie Dienstverlening, Samenwerkingsverbanden en Uitvoering (DSU) van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vervult de rol van beheerautoriteit. De uitvoering van het JTF-programma ligt in de regio's (Noord-Nederland, Zuid-Nederland en West-Nederland) in samenwerking met drie intermediaire instanties.

Communicatiedoelen

De gemeenschappelijke communicatiestrategie bevat de volgende doelen:

- Zichtbaarheid geven aan het programma.
- Onderstrepen van het belang van de bijdrage van Europees geld aan de klimaattransitie. Laten zien wat er met Europees geld gebeurt en vooral wat de resultaten zijn.
- Faciliteren van de begunstigden bij hun communicatieverplichtingen en communicatieactiviteiten. Dit geldt met name voor strategische projecten of projecten die een grote maatschappelijke impact hebben.

Doelgroepen

1. (Potentiële) begunstigden
2. Stakeholders
3. Publieke doelgroepen

- De politiek (decisionmakers op lokaal-regionaal-landelijk-Europees niveau).

- Het grote publiek (Nederlandse burgers).

Strategische projecten of projecten met grote impact

Bij de publieke doelgroepen is vaak weinig bekend over resultaten van Europese programma's en de impact op onze samenleving. Strategische projecten of projecten die een grote maatschappelijke impact hebben worden bij voorkeur uitgelicht. Een cross-mediale aanpak heeft hierbij de voorkeur.

Landelijke samenwerking

Om het effect van onze communicatie-inspanningen bij publieke doelgroepen te versterken, wordt op lidstaatniveau samengewerkt. In de gezamenlijke communicatie over resultaten stellen we projecten en eindgebruikers centraal omdat dat de geloofwaardigheid van onze boodschap vergroot. We communiceren over 'Europa' of 'Just Transition Fonds'.

Communicatiekanalen: cross mediale aanpak

1. Programmawebsite van de intermediaire instanties

De website van de beheerautoriteit Uitvoering Van Beleid bevat algemene informatie over het Just Transition Fonds en documentatie die voor geheel Nederland van toepassing is. Voor specifieke regionale onderdelen verwijst de website naar de intermediaire instanties voor informatie per specifieke regio. De website wordt zo ingericht dat informatie voor een (potentiële) begunstigde en intermediair snel vindbaar is in begrijpelijke taal en met zichtbare actuele projecten.

2. Online media

Bijvoorbeeld:

- Betaalde en onbetaalde exposure via sociale media: linkedIn, twitter, facebook en Instagram
- Publieksversie jaarverslag
- Digitale nieuwsbrief
- Externe kanalen programmapartners, Europa om de Hoek en EC
- Webinars

3. Evenementen

Bijvoorbeeld:

- Werkbezoeken

- Publiciteitsmomenten
- Mediacampagnes

4. Print media

Bijvoorbeeld:

- Factsheets over openstellingen
- Advertorials in relevante bladen
- Artikelen en persberichten

Indicatoren voor monitoring en evaluatie van communicatie:

- Projecten volgen
- Aantal bezoekers op de websites.
- Volgers, bereik en interactie op onze sociale mediakanalen.
- Klanttevredenheidsonderzoek gedurende de looptijd.
- Oplage en bereik bij print- en mediacampagnes.
- Het aantal plaatsingen van persberichten
- Het aantal nieuwsberichten

De streefwaarden worden aangepast in de jaarlijkse planning.

8. Gebruik van eenheidskosten, vaste bedragen, vaste percentages en niet aan kosten gekoppelde financiering

Referentie: Artikelen 94 en 95 van de GB-verordening

Tabel 14: Gebruik van eenheidskosten, vaste bedragen, vaste percentages en niet aan kosten gekoppelde financiering

Beoogd gebruik van de artikelen 94 en 95, GB-verordening	Ja	Nee
Vanaf de goedkeuring zal in het kader van het programma gebruik worden gemaakt van de vergoeding van de Uniebijdrage op basis van eenheidskosten, vaste bedragen en vaste percentages per prioriteit overeenkomstig artikel 94 van de GB-verordening	☒	☐
Vanaf de goedkeuring zal in het kader van het programma gebruik worden gemaakt van de vergoeding van de Uniebijdrage op basis van financiering die niet gekoppeld is aan kosten overeenkomstig artikel 95 van de GB-verordening	☐	☒

Aanhangsel 1: Bijdragen van de Unie op basis van eenheidskosten, vaste bedragen en vaste percentages

A. Samenvatting van de belangrijkste elementen

Prioriteit	Fonds	Specifieke doelstelling	Regiocategorie	Het geraamde aandeel van de totale financiële toewijzing binnen de prioriteit waarop de SCO zullen worden toegepast in %	Soort(en) concrete actie		Indicator die aanleiding geeft tot vergoeding		Meeteenheid voor de indicator die aanleiding geeft tot vergoeding	Soort SCO (standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages)	Bedrag (in EUR) of percentage (in geval van vaste percentages) van de vereenvoudigde kostenopties
					Code(1)	Beschrijving	Code(2)	Beschrijving			
1	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		32,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO1		Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigden. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen).	Uur	Eenheidskosten	€55
1	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		8,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO2		Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigden. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen)	uur	Eenheidskosten	67
1	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		8,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO3		Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring	Eenheidskosten	7800

Prioriteit	Fonds	Specifieke doelstelling	Regiocategorie	Het geraamde aandeel van de totale financiële toewijzing binnen de prioriteit waarop de SCO zullen worden toegepast in %	Soort(en) concrete actie		Indicator die aanleiding geeft tot vergoeding		Meeteenheid voor de indicator die aanleiding geeft tot vergoeding	Soort SCO (standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages)	Bedrag (in EUR) of percentage (in geval van vaste percentages) van de vereenvoudigde kostenopties
					Code(1)	Beschrijving	Code(2)	Beschrijving			
								maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.	wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.		
1	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		2,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO4		Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.	Eenheidskosten	9600
1	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		0,40%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO5		De door de II gecontroleerde en goedgekeurde kosten derden die door de begunstigde zijn ingediend. Het gaat hierbij alleen om kosten derden gebaseerd op facturen van meer dan 250 euro.	Euro	Vast percentage	1%
2	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een		32,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen	SCO1		Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten.	Uur	Eenheidskosten	€55

Prioriteit	Fonds	Specifieke doelstelling	Regiocategorie	Het geraamde aandeel van de totale financiële toewijzing binnen de prioriteit waarop de SCO zullen worden toegepast in %	Soort(en) concrete actie		Indicator die aanleiding geeft tot vergoeding		Meeteenheid voor de indicator die aanleiding geeft tot vergoeding	Soort SCO (standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages)	Bedrag (in EUR) of percentage (in geval van vaste percentages) van de vereenvoudigde kostenopties
					Code(1)	Beschrijving	Code(2)	Beschrijving			
		klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs			en ondernemers aan veranderingen			Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigden. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen).			
2	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		8,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO2		Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigden. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen)	uur	Eenheidskosten	67
2	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		8,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO3		Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd,	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.	Eenheidskosten	7800

Prioriteit	Fonds	Specifieke doelstelling	Regiocategorie	Het geraamde aandeel van de totale financiële toewijzing binnen de prioriteit waarop de SCO zullen worden toegepast in %	Soort(en) concrete actie		Indicator die aanleiding geeft tot vergoeding		Meeteenheid voor de indicator die aanleiding geeft tot vergoeding	Soort SCO (standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages)	Bedrag (in EUR) of percentage (in geval van vaste percentages) van de vereenvoudigde kostenopties
					Code(1)	Beschrijving	Code(2)	Beschrijving			
								tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.			
2	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		2,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO4		Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.	Eenheidskosten	9600
2	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		0,20%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO5		De door de II gecontroleerde en goedgekeurde kosten derden die door de begunstigde zijn ingediend. Het gaat hierbij alleen om kosten derden gebaseerd op facturen van meer dan 250 euro.	Euro	Vast percentage	1%
3	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		32,00%	021. Bedrijfsontwikkeling en internationalisering van kmo's, met inbegrip van productieve investeringen	SCO1		Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigten. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor	Uur	Eenheidskosten	€55

Prioriteit	Fonds	Specifieke doelstelling	Regiocategorie	Het geraamde aandeel van de totale financiële toewijzing binnen de prioriteit waarop de SCO zullen worden toegepast in %	Soort(en) concrete actie		Indicator die aanleiding geeft tot vergoeding		Meeteenheid voor de indicator die aanleiding geeft tot vergoeding	Soort SCO (standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages)	Bedrag (in EUR) of percentage (in geval van vaste percentages) van de vereenvoudigde kostenopties
					Code(1)	Beschrijving	Code(2)	Beschrijving			
								de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen).			
3	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		8,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO2		Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigden. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen)	uur	Eenheidskosten	67
3	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		8,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO3		Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.	Eenheidskosten	7800
3	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de		2,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan	SCO4		Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde.	Eenheidskosten	9600

Prioriteit	Fonds	Specifieke doelstelling	Regiocategorie	Het geraamde aandeel van de totale financiële toewijzing binnen de prioriteit waarop de SCO zullen worden toegepast in %	Soort(en) concrete actie		Indicator die aanleiding geeft tot vergoeding		Meeteenheid voor de indicator die aanleiding geeft tot vergoeding	Soort SCO (standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages)	Bedrag (in EUR) of percentage (in geval van vaste percentages) van de vereenvoudigde kostenopties
					Code(1)	Beschrijving	Code(2)	Beschrijving			
		Overeenkomst van Parijs			veranderingen			medewerker per maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.	De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.		
3	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		0,40%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO5		De door de II gecontroleerde en goedgekeurde kosten derden die door de begunstigde zijn ingediend. Het gaat hierbij alleen om kosten derden gebaseerd op facturen van meer dan 250 euro.	Euro	Vast percentage	1%
4	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		32,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO1		Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigden. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen).	Uur	Eenheidskosten	€55
4	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de		8,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan	SCO2		Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de	uur	Eenheidskosten	67

Prioriteit	Fonds	Specifieke doelstelling	Regiocategorie	Het geraamde aandeel van de totale financiële toewijzing binnen de prioriteit waarop de SCO zullen worden toegepast in %	Soort(en) concrete actie		Indicator die aanleiding geeft tot vergoeding		Meeteenheid voor de indicator die aanleiding geeft tot vergoeding	Soort SCO (standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages)	Bedrag (in EUR) of percentage (in geval van vaste percentages) van de vereenvoudigde kostenopties
					Code(1)	Beschrijving	Code(2)	Beschrijving			
		Overeenkomst van Parijs				veranderingen		geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigden. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen)			
4	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		8,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO3		Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.	Eenheidskosten	7800
4	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		2,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO4		Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.	Eenheidskosten	9600

Prioriteit	Fonds	Specifieke doelstelling	Regiocategorie	Het geraamde aandeel van de totale financiële toewijzing binnen de prioriteit waarop de SCO zullen worden toegepast in %	Soort(en) concrete actie		Indicator die aanleiding geeft tot vergoeding		Meeteenheid voor de indicator die aanleiding geeft tot vergoeding	Soort SCO (standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages)	Bedrag (in EUR) of percentage (in geval van vaste percentages) van de vereenvoudigde kostenopties
					Code(1)	Beschrijving	Code(2)	Beschrijving			
								aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.			
4	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		0,40%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO5		De door de II gecontroleerde en goedgekeurde kosten derden die door de begunstigde zijn ingediend. Het gaat hierbij alleen om kosten derden gebaseerd op facturen van meer dan 250 euro.	Euro	Vast percentage	1%
5	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		32,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO1		Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigden. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen).	Uur	Eenheidskosten	€55
5	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		8,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO2		Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigden. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten	uur	Eenheidskosten	67

Prioriteit	Fonds	Specifieke doelstelling	Regiocategorie	Het geraamde aandeel van de totale financiële toewijzing binnen de prioriteit waarop de SCO zullen worden toegepast in %	Soort(en) concrete actie		Indicator die aanleiding geeft tot vergoeding		Meeteenheid voor de indicator die aanleiding geeft tot vergoeding	Soort SCO (standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages)	Bedrag (in EUR) of percentage (in geval van vaste percentages) van de vereenvoudigde kostenopties
					Code(1)	Beschrijving	Code(2)	Beschrijving			
								derden op basis van facturen)			
5	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		8,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO3		Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.	Eenheidskosten	7800
5	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		2,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO4		Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.	Eenheidskosten	9600
5	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie		0,40%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers	SCO5		De door de II gecontroleerde en goedgekeurde kosten derden die door de begunstigde zijn ingediend. Het	Euro	Vast percentage	1%

Prioriteit	Fonds	Specifieke doelstelling	Regiocategorie	Het geraamde aandeel van de totale financiële toewijzing binnen de prioriteit waarop de SCO zullen worden toegepast in %	Soort(en) concrete actie		Indicator die aanleiding geeft tot vergoeding		Meeteenheid voor de indicator die aanleiding geeft tot vergoeding	Soort SCO (standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages)	Bedrag (in EUR) of percentage (in geval van vaste percentages) van de vereenvoudigde kostenopties
					Code(1)	Beschrijving	Code(2)	Beschrijving			
		uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs				aan veranderingen			gaat hierbij alleen om kosten derden gebaseerd op facturen van meer dan 250 euro.		
6	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		32,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO1		Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigden. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen).	Uur	Eenheidskosten	€55
6	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		8,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO2		Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigden. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen)	uur	Eenheidskosten	67
6	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		8,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO3		Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per maand aan de	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit	Eenheidskosten	7800

Prioriteit	Fonds	Specifieke doelstelling	Regiocategorie	Het geraamde aandeel van de totale financiële toewijzing binnen de prioriteit waarop de SCO zullen worden toegepast in %	Soort(en) concrete actie		Indicator die aanleiding geeft tot vergoeding		Meeteenheid voor de indicator die aanleiding geeft tot vergoeding	Soort SCO (standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages)	Bedrag (in EUR) of percentage (in geval van vaste percentages) van de vereenvoudigde kostenopties
					Code(1)	Beschrijving	Code(2)	Beschrijving			
								concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.	betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.		
6	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		2,00%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO4		Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.	Eenheidskosten	9600
6	JTF	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs		0,40%	146. Ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen	SCO5		De door de II gecontroleerde en goedgekeurde kosten derden die door de begunstigde zijn ingediend. Het gaat hierbij alleen om kosten derden gebaseerd op facturen van meer dan 250 euro.	Euro	Vast percentage	1%

(1) Dit verwijst naar de code voor de interventiegebiedsdimensie in tabel 1 van bijlage I bij de GB-verordening en bijlage IV bij de EFMZVA-verordening.

(2) Dit verwijst naar de code van een gemeenschappelijke indicator, indien van toepassing.

B. Bijzonderheden per soort concrete actie

Soort concrete actie verkorte titel	SCO1
De beheersautoriteit heeft steun ontvangen van een extern bedrijf om de vereenvoudigde kosten op te stellen	☐
Naam van het externe bedrijf	
1. Beschrijving van het type concrete actie en tijdspad voor de uitvoering ervan (1)	<p>Voor alle type acties genoemd onder A geldt dat ze zich karakteriseren als ontwikkelprojecten. De SCO is van toepassing op dit type concrete actie. Op de lijn van innovatie naar eerste toepassingen en demonstraties. Los van de externe investeringen, waarop deze standaardprijs geen betrekking heeft, geldt daarvoor dat het type personeel dat begunstigden inzetten vergelijkbaar is qua werk- en denkniveau. Het gaat uitdrukkelijk niet om standaard werkzaamheden welke personeel binnen de type acties uitvoert. Het is ontwikkelwerk. Voor alle type acties gaat het om deze reden om de inzet van personeel van vergelijkbaar werk- en denkniveau niveau. Dit blijkt ook uit de grote basis historische gegevens, waarbij tevens geen materiële verschillen zijn geconstateerd tussen de management autoriteiten/landsdelen. Een gemiddelde is dan ook goed te verdedigen als standaard eenheidsschaal voor de personeelskosten van dit type acties.</p> <p>De aard van het personeel dat tijdens het OP-JTF 2021-2027 ingezet gaat worden is vergelijkbaar met het OP-EFRO 2014-2020.</p>
2. Specific objective(s)	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	168.000.000,00

Indicatoren

3. Indicator triggering reimbursement (2)	Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigden. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen).
---	---

4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Uur
5. Standaarschaal van eenheidskosten, vast bedrag of vast percentage	Eenheidskosten
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	€55
7. Categories of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	Alleen de loonkosten (directe loonkosten en een vaste opslag voor werkgeverslasten + overhead) van begunstigen/projectpartners. De vaste opslag heeft betrekking op overhead voor de gehele organisatie.
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation?	Nee
9. Adjustment(s) method (3)	De methode wordt gedurende de programmaperiode niet aangepast. De indexering is vooraf meegenomen op dezelfde wijze als de Europese Commissie dat bijvoorbeeld ook doet bij het toedelen van de middelen voor de EFRO-programma's. De geanalyseerde data om tot een gemiddeld uurtarief te komen, is gebaseerd op het OP-EFRO programma 2014 – 2020.
10. Verification of the achievement of the units delivered - beschrijf welk(e) document(en)/systeem zal/zullen worden gebruikt om de verwezenlijking van de geleverde eenheden te verifiëren - beschrijf wat en door wie zal worden gecontroleerd tijdens de beheersverificaties - beschrijf wat de regelingen zijn om de relevante gegevens/documenten te verzamelen en op te slaan.	Ter onderbouwing van de urendeclaratie dient een tijdig geautoriseerde urenstaat aangeleverd te worden. De II's ontvangen in het online systeem de gedeclareerde kosten van de subsidiebegunstigde. Deze kosten hebben ook betrekking op de uren die de begunstigde declareert. De II's controleren middels de controlemethodiek of de gedeclareerde uren overeenkomen met de onderliggende documenten (project gerelateerde ondertekende urenstaten). De onderliggende documenten worden opgeslagen in het online systeem. Als de gedeclareerde uren overeenstemmen met de onderliggende documentatie (en deze documentatie is project gerelateerd en tijdig ondertekend) is de eenheidsprijs per uur declarabel.
11. Mogelijk averechtse prikkels, mitigerende maatregelen (4) en het geraamde risiconiveau (hoog/medium/laag)	Pervers gebruik van het standaardtarief wordt niet verwacht. Het standaardtarief is lager dan de gemiddelde tarieven in nationale regelingen (het veelal gebruikte 60 euro tarief van RVO). Hoewel dit nationale tarief niet 100% vergelijkbaar is met de eenheidsprijs van € 55, indiceert dit wel dat het tarief in lijn ligt met het nationaal gebruikte tarief. Hierbij is de eenheidsprijs van € 55 lager (daarmee aan de veilige kant) ten opzichte van het nationale € 60 tarief.

B. Bijzonderheden per soort concrete actie

Soort concrete actie verkorte titel	SCO2
-------------------------------------	------

De beheersautoriteit heeft steun ontvangen van een extern bedrijf om de vereenvoudigde kosten op te stellen	☐
Naam van het externe bedrijf	
1. Beschrijving van het type concrete actie en tijdspad voor de uitvoering ervan (1)	<p>Voor alle type acties genoemd onder A geldt dat ze zich karakteriseren als ontwikkelprojecten. De SCO is van toepassing op dit type concrete actie. Op de lijn van innovatie naar eerste toepassingen en demonstraties. Los van de externe investeringen, waarop deze standaardprijs geen betrekking heeft, geldt daarvoor dat het type personeel dat begunstigden inzetten vergelijkbaar is qua werk- en denkniveau. Het gaat uitdrukkelijk niet om standaard werkzaamheden welke personeel binnen de type acties uitvoert. Het is ontwikkelwerk. Voor alle type acties gaat het om deze reden om de inzet van personeel van vergelijkbaar werk- en denkniveau niveau. Dit blijkt ook uit de grote basis historische gegevens, waarbij tevens geen materiële verschillen zijn geconstateerd tussen de management autoriteiten/landsdelen. Een gemiddelde is dan ook goed te verdedigen als standaard eenheidsschaal voor de personeelskosten van dit type acties.</p> <p>Voor de overige subsidiabele kosten is over het standaard uurtarief een opslag van 40% gezet. Deze is ontleend aan artikel 56 van Vo 2021/1060 De tijdlijn is tevens de tijdlijn van het programma, er is met een gevalideerde methode geïndexeerd. Belangrijk is te benadrukken dat deze eenheidsschaal (opslag 40%) alle subsidiabele kosten van projectuitvoerders/begunstigden omvat.</p> <p>Het type concrete acties waarop deze SCO (standaard tarief van € 67) van toepassing is, is hetzelfde als de SCO waar het standaard tarief van € 55 betrekking op heeft. Het soort personeel en soort concrete acties is hetzelfde. Het tarief van € 67 omvat naast directe en indirecte loonkosten, tevens de overige subsidiabele kosten. Hierbij is een opslag van 40% verdisconteerd met het standaard € 55 tarief. Deze verdiscontering van 40% is tevens een methode die in het OP EFRO 2014-2020 toegepast kan worden door begunstigden. Begunstigden mogen hierbij zelf kiezen of ze gebruik maken van het € 67 tarief. Indien deze methodiek wordt gekozen, betekent dit dat alle projectpartners binnen een project deze methodiek moeten hanteren en dat naast deze kostenoptie geen andere kosten (bijv. o.b.v. facturen) kunnen worden gedeclareerd.</p> <p>De aard van het personeel dat tijdens het OP-JTF 2021-2027 ingezet gaat worden is vergelijkbaar met het OP-EFRO 2014-2020.</p>
2. Specific objective(s)	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis

	van de Overeenkomst van Parijs
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	42.000.000,00

Indicatoren

3. Indicator triggering reimbursement (2)	Aantal geregistreerde, gedeclareerde en door de II goedgekeurde uren in projecten. Het betreft hierbij alleen de geregistreerde en gedeclareerde uren die verantwoord zijn door personeel van begunstigen. Het vaste tarief wordt niet toegepast op uren die worden gedeclareerd voor de inzet van externen (kosten derden op basis van facturen)
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	uur
5. Standaarschaal van eenheidskosten, vast bedrag of vast percentage	Eenheidskosten
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	67
7. Categories of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	De loonkosten en overige kosten van begunstigen/projectpartners (direct en indirect).
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation?	Ja
9. Adjustment(s) method (3)	De methode wordt gedurende de programmaperiode niet aangepast. De indexering is vooraf meegenomen op dezelfde wijze als de Europese Commissie dat bijvoorbeeld ook doet bij het toedelen van de middelen voor de EFRO-programma's. De geanalyseerde data om tot een gemiddeld uurtarief te komen, is gebaseerd op het OP-EFRO programma 2014 – 2020. Voor de vaste opslag van 40% geldt dat deze niet is geïndexeerd en gekozen is obv art. 56 VO 2021/1060.
10. Verification of the achievement of the units delivered - beschrijf welk(e) document(en)/systeem zal/zullen worden gebruikt om de verwezenlijking van de geleverde eenheden te verifiëren - beschrijf wat en door wie zal worden gecontroleerd tijdens de	Ter onderbouwing van de urendeclaratie dient een tijdig geautoriseerde urenstaat aangeleverd te worden. De II's ontvangen in het online systeem de gedeclareerde kosten van de subsidiebegunstigde. Deze kosten hebben ook betrekking op de uren die de begunstigde declareert. De II's controleren middels de controlemethodiek of de gedeclareerde uren overeenkomen met de onderliggende documenten (project gerelateerde ondertekende urenstaten). De onderliggende documenten worden opgeslagen in het

<p>beheersverificaties</p> <p>- beschrijf wat de regelingen zijn om de relevante gegevens/documenten te verzamelen en op te slaan.</p>	<p>online systeem. Als de gedeclareerde uren overeenstemmen met de onderliggende documentatie (en deze documentatie is project gerelateerd en tijdig ondertekend) is de eenheidsprijs per uur declarabel.</p>
<p>11. Mogelijk averechtse prikkels, mitigerende maatregelen (4) en het geraamde risiconiveau (hoog/medium/laag)</p>	<p>Pervers gebruik van het standaardtarief wordt niet verwacht. Het standaardtarief is (exclusief opslag voor overige kosten van 40%) lager dan de gemiddelde tarieven in nationale regelingen (het veelal gebruikte 60 euro tarief van RVO). Hoewel dit nationale tarief niet 100% vergelijkbaar is met de eenheidsprijs van € 55 (waarop het tarief van € 67 is gebaseerd), indiceert dit wel dat het tarief in lijn ligt met het nationaal gebruikte tarief. Hierbij is de eenheidsprijs van € 55 lager (daarmee aan de veilige kant) ten opzichte van het nationale € 60 tarief.</p>

B. Bijzonderheden per soort concrete actie

Soort concrete actie verkorte titel	SCO3
De beheersautoriteit heeft steun ontvangen van een extern bedrijf om de vereenvoudigde kosten op te stellen	☐
Naam van het externe bedrijf	
1. Beschrijving van het type concrete actie en tijdspad voor de uitvoering ervan (1)	<p>Voor alle type acties genoemd onder A geldt dat ze zich karakteriseren als ontwikkelprojecten. De SCO is van toepassing op dit type concrete actie. Op de lijn van innovatie naar eerste toepassingen en demonstraties. Los van de externe investeringen, waarop deze standaardprijs geen betrekking heeft, geldt daarvoor dat het type personeel dat begunstigden inzetten vergelijkbaar is qua werk- en denkniveau. Het gaat uitdrukkelijk niet om standaard werkzaamheden welke personeel binnen de type acties uitvoert. Het is ontwikkelwerk. Voor alle type acties gaat het om deze reden om de inzet van personeel van vergelijkbaar werk- en denkniveau niveau. Dit blijkt ook uit de grote basis historische gegevens, waarbij tevens geen materiële verschillen zijn geconstateerd tussen de management autoriteiten/landsdelen. Een gemiddelde is dan ook goed te verdedigen als standaard eenheidsschaal voor de personeelskosten van dit type acties.</p> <p>De aard van het personeel dat tijdens het OP-JTF 2021-2027 ingezet gaat worden is vergelijkbaar met het OP-EFRO 2014-2020</p> <p>Het type concrete acties voor deze SCO op basis van een maandtarief is hetzelfde als de eerder genoemde SCO m.b.t. het uurtarief van € 55. Het maandtarief is berekend op basis van het vaste uurtarief van € 55.</p>
2. Specific objective(s)	<p>JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis</p>

	van de Overeenkomst van Parijs
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	42.000.000,00

Indicatoren

3. Indicator triggering reimbursement (2)	Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.
5. Standaarschaal van eenheidskosten, vast bedrag of vast percentage	Eenheidskosten
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	7800
7. Categories of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	Alleen de loonkosten (directe loonkosten en een vaste opslag voor werkgeverslasten + overhead) van begunstigten/projectpartners. De vaste opslag heeft betrekking op overhead voor de gehele organisatie.
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation?	Nee
9. Adjustment(s) method (3)	De methode wordt gedurende de programmaperiode niet aangepast. De indexering is vooraf meegenomen op dezelfde wijze als de Europese Commissie dat bijvoorbeeld ook doet bij het toedelen van de middelen voor de EFRO-programma's. De geanalyseerde data om tot een gemiddeld uurtarief te komen, is gebaseerd op het OP-EFRO programma 2014 – 2020.
10. Verification of the achievement of the units delivered - beschrijf welk(e) document(en)/systeem zal/zullen worden gebruikt om de verwezenlijking van de geleverde eenheden te verifiëren - beschrijf wat en door wie zal	Ter onderbouwing van de urendeclaratie dient een werkgeversverklaring aangeleverd te worden. De II's ontvangen in het online systeem de gedeclareerde kosten van de subsidiebegunstigde. Deze kosten hebben ook betrekking op de uren die de begunstigde declareert. De II's controleren middels de controlemethodiek of de gedeclareerde inzet per maand overeenkomt met de onderliggende documenten (werkgeversverklaring). De

<p>worden gecontroleerd tijdens de beheersverificaties</p> <p>- beschrijf wat de regelingen zijn om de relevante gegevens/documenten te verzamelen en op te slaan.</p>	<p>onderliggende documenten worden opgeslagen in het online systeem. Als de gedeclareerde inzet per maand overeenstemt met de werkgeversverklaring, is deze declarabel.</p> <p>Deze methode wordt reeds toegepast in het OP-EFRO 2014-2020 na wijziging van de CPR (OMNIBUS) in 2018. Alleen de grondslag om tot een maandtarief te komen is nieuw. De werkgeversverklaringen worden opgeslagen in het online systeem.</p>
<p>11. Mogelijk averechtse prikkels, mitigerende maatregelen (4) en het geraamde risiconiveau (hoog/medium/laag)</p>	<p>Pervers gebruik van het standaardtarief wordt niet verwacht. Het standaardtarief (€ 55) waarop het maandbedrag is gebaseerd is lager dan de gemiddelde tarieven in nationale regelingen (het veelal gebruikte 60 euro tarief van RVO). Hoewel dit nationale tarief niet 100% vergelijkbaar is met de eenheidsprijs van € 55, indiceert dit wel dat het tarief in lijn ligt met het nationaal gebruikte tarief. Hierbij is de eenheidsprijs van € 55 lager (daarmee aan de veilige kant) ten opzichte van het nationale € 60 tarief. Dit effect werkt door op het maandtarief van € 7.800.</p>

B. Bijzonderheden per soort concrete actie

Soort concrete actie verkorte titel	SCO4
De beheersautoriteit heeft steun ontvangen van een extern bedrijf om de vereenvoudigde kosten op te stellen	☐
Naam van het externe bedrijf	
1. Beschrijving van het type concrete actie en tijdspad voor de uitvoering ervan (1)	<p>Voor alle type acties genoemd onder A geldt dat ze zich karakteriseren als ontwikkelprojecten. De SCO is van toepassing op dit type concrete actie. Op de lijn van innovatie naar eerste toepassingen en demonstraties. Los van de externe investeringen, waarop deze standaardprijs geen betrekking heeft, geldt daarvoor dat het type personeel dat begunstigden inzetten vergelijkbaar is qua werk- en denkniveau. Het gaat uitdrukkelijk niet om standaard werkzaamheden welke personeel binnen de type acties uitvoert. Het is ontwikkelwerk. Voor alle type acties gaat het om deze reden om de inzet van personeel van vergelijkbaar werk- en denkniveau niveau. Dit blijkt ook uit de grote basis historische gegevens, waarbij tevens geen materiële verschillen zijn geconstateerd tussen de management autoriteiten/landsdelen. Een gemiddelde is dan ook goed te verdedigen als standaard eenheidsschaal voor de personeelskosten van dit type acties.</p> <p>Voor de overige subsidiabele kosten is over het standaard uurtarief een opslag van 40% gezet. Deze is ontleend aan artikel 56 van Vo 2021/1060 De tijdlijn is tevens de tijdlijn van het programma, er is met een gevalideerde methode geïndexeerd. Belangrijk is te benadrukken dat deze eenheidsschaal (opslag 40%) alle subsidiabele kosten van projectuitvoerders/begunstigden omvat.</p>

	<p>Het type concrete acties waarop deze SCO (maandtarief van € 9600) van toepassing is, is hetzelfde als de SCO waar het standaard tarief van € 55 betrekking op heeft. Het soort personeel en soort concrete acties is hetzelfde. Het tarief van € 9600 omvat naast directe en indirecte loonkosten, tevens de overige subsidiabele kosten. Hierbij is een opslag van 40% verdisconteerd met het standaard € 55 tarief. Deze verdiscontering van 40% is tevens een methode die in het OP EFRO 2014-2020 toegepast kan worden door begunstigden. Begunstigden mogen hierbij zelf kiezen of ze gebruik maken van het € 9600 maandtarief. Indien deze methodiek wordt gekozen, betekent dit dat alle projectpartners binnen een project deze methodiek moeten hanteren en dat naast deze kostenoptie geen andere kosten (bijv. o.b.v. facturen) kunnen worden gedeclareerd.</p> <p>De aard van het personeel dat tijdens het OP-JTF 2021-2027 ingezet gaat worden is vergelijkbaar met het OP-EFRO 2014-2020.</p>
2. Specific objective(s)	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	10.000.000,00

Indicatoren

3. Indicator triggering reimbursement (2)	Een door de werkgever opgesteld document met vermelding van het vaste percentage van de tijd dat de medewerker per maand aan de concrete heeft gewerkt. De werkgeversverklaring moet zijn geautoriseerd door een daartoe bevoegd persoon. De werkgeversverklaring wordt eenmalig aangeleverd, tenzij de inzet van een medewerker tussentijds wijzigt.
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Maand: Aantal maanden maal procentuele inzet voor project per maand. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de deeltijdfactor die een medewerker werkzaam is bij de subsidiebegunstigde. De werkgeversverklaring wordt hierop aangepast. Dit betekent dat het maandbedrag wordt aangepast naar rato inzet van het dienstverband en naar rato inzet voor het project.
5. Standaarschaal van eenheidskosten, vast bedrag of vast percentage	Eenheidskosten
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	9600
7. Categories of costs covered by	De loonkosten en overige kosten van begunstigden/projectpartners

the unit cost, lump sum or flat rate	(direct en indirect)
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation?	Ja
9. Adjustment(s) method (3)	<p>De methode wordt gedurende de programmaperiode niet aangepast. De indexering is vooraf meegenomen op dezelfde wijze als de Europese Commissie dat bijvoorbeeld ook doet bij het toedelen van de middelen voor de EFRO-programma's. De geanalyseerde data om tot een gemiddeld uurtarief te komen, is gebaseerd op het OP-EFRO programma 2014 – 2020.</p> <p>Voor de vaste opslag van 40% geldt dat deze niet is geïndexeerd en gekozen is obv art. 56 VO 2021/1060.</p>
<p>10. Verification of the achievement of the units delivered</p> <p>- beschrijf welk(e) document(en)/systeem zal/zullen worden gebruikt om de verwezenlijking van de geleverde eenheden te verifiëren</p> <p>- beschrijf wat en door wie zal worden gecontroleerd tijdens de beheersverificaties</p> <p>- beschrijf wat de regelingen zijn om de relevante gegevens/documenten te verzamelen en op te slaan.</p>	<p>Ter onderbouwing van de urendeclaratie dient een werkgeversverklaring m.b.t de procentuele inzet per maand aangeleverd te worden.</p> <p>De II's ontvangen in het online systeem de gedeclareerde kosten van de subsidiebegunstigde. Deze kosten hebben ook betrekking op de uren die de begunstigde declareert. De II's controleren middels de controlemethodiek of de gedeclareerde inzet per maand overeenkomt met de onderliggende documenten (werkgeversverklaring). De onderliggende documenten worden opgeslagen in het online systeem. Als de gedeclareerde inzet overeenstemt met de werkgeversverklaring, is deze declarabel.</p> <p>Deze methode wordt reeds toegepast in het OP-EFRO 2014-2020 na wijziging van de CPR (OMNIBUS) in 2018. Alleen de grondslag om tot een maandtarief te komen is nieuw. De werkgeversverklaringen worden opgeslagen in het online systeem.</p>
11. Mogelijk averechtse prikkels, mitigerende maatregelen (4) en het geraamde risiconiveau (hoog/medium/laag)	<p>Pervers gebruik van het standaard maandtarief wordt niet verwacht. Het standaardtarief exclusief opslag van 40% voor overige kosten (€ 55) waarop het maandbedrag is gebaseerd, is lager dan de gemiddelde tarieven in nationale regelingen (het veelal gebruikte 60 euro tarief van RVO). Hoewel dit nationale tarief niet 100% vergelijkbaar is met de eenheidsprijs van € 55, indiceert dit wel dat het tarief in lijn ligt met het nationaal gebruikte tarief. Hierbij is de eenheidsprijs van € 55 lager (daarmee aan de veilige kant) ten opzichte van het nationale € 60 tarief. Dit effect werkt door op het maandtarief van € 9.600.</p>

B. Bijzonderheden per soort concrete actie

Soort concrete actie verkorte titel	SCO5
De beheersautoriteit heeft steun ontvangen van een extern bedrijf om de vereenvoudigde kosten op te stellen	☐

Naam van het externe bedrijf	
1. Beschrijving van het type concrete actie en tijdsplan voor de uitvoering ervan (1)	<p>Voor alle type acties genoemd onder A geldt dat ze zich karakteriseren als ontwikkelprojecten. De SCO is van toepassing op dit type concrete actie. Op de lijn van innovatie naar eerste toepassingen en demonstraties.</p> <p>De kleine kosten derden (onder € 250 per factuur) vergen relatief veel administratie- en controletijd. Tijdens het OP-EFRO 2014-2020 zijn aanzienlijk veel kosten derden (facturen of documenten met vergelijkbare bewijskracht) gedeclareerd met een individueel lage omvang. Indien sprake is van bevindingen ten aanzien van deze kosten, ervaart de begunstigde het uitzoekwerk of een aanvullende toelichting hierop niet als proportioneel. Dit in verband met de vaak minimale omvang van een factuur. Ook voor de subsidieverstrekker leidt het declareren van dergelijke kosten tot relatief veel werk. Om deze reden is onderzocht of ter vervanging van kosten derden met een individuele omvang < € 250 een SCO mogelijk is.</p>
2. Specific objective(s)	JSO8.1. Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	2.000.000,00

Indicatoren

3. Indicator triggering reimbursement (2)	De door de II gecontroleerde en goedgekeurde kosten derden die door de begunstigde zijn ingediend. Het gaat hierbij alleen om kosten derden gebaseerd op facturen van meer dan 250 euro.
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Euro
5. Standaarschaal van eenheidskosten, vast bedrag of vast percentage	Vast percentage
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	1%
7. Categories of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	Alleen kosten derden onder € 250 per factuur.
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation?	Nee

9. Adjustment(s) method (3)	De methode wordt gedurende de programmaperiode niet aangepast.
<p>10. Verification of the achievement of the units delivered</p> <p>- beschrijf welk(e) document(en)/systeem zal/zullen worden gebruikt om de verwezenlijking van de geleverde eenheden te verifiëren</p> <p>- beschrijf wat en door wie zal worden gecontroleerd tijdens de beheersverificaties</p> <p>- beschrijf wat de regelingen zijn om de relevante gegevens/documenten te verzamelen en op te slaan.</p>	<p>De II controleert de gedeclareerde kosten derden. Deze kosten derden worden door de begunstigde ingediend in het online systeem. Hierbij kunnen begunstigden alleen kosten derden (facturen) indienen met een omvang groter dan € 250. Over de gecontroleerde en goedgekeurde kosten derden berekent de management autoriteit 1%.</p> <p>De management autoriteit zal op basis van een controlemethodiek de onderliggende documenten van de kosten derden boven € 250 controleren middels de gehanteerde controlemethodiek. Ter onderbouwing van kosten derden dienen begunstigden een factuur (of document met vergelijkbare bewijskracht) en een betaalbewijs aan te leveren. Deze controles vonden ook in de vorige EFRO programmaperiodes plaats. De onderbouwing van de kosten derden wordt opgeslagen in het online systeem.</p> <p>De methodiek ten aanzien van de opslag van 1% wordt als volgt voorgesteld:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bij vaststelling van het project wordt 1% berekend over gedeclareerde en goedgekeurde kosten derden. Op deze manier wordt voorkomen dat correcties in kosten derden ook telkens leiden tot een correctie op de berekende opslag van 1%. 2. Kosten derden (facturen of documenten met soortgelijke bewijskracht) met een omvang < € 250 kunnen niet meer gedeclareerd worden. Deze worden als niet-subsidiabel aangemerkt. 3. Of de grens van € 250 wordt gepasseerd wordt beoordeeld op basis van het individuele document. Meerdere facturen kunnen bijvoorbeeld niet bij elkaar worden opgeteld en als totaal worden gedeclareerd. Het is wel mogelijk een verzamelfactuur of een periodieke magazijnuitgiften te declareren, indien de individuele omvang hiervan minimaal € 250 is.
<p>11. Mogelijk averechtse prikkels, mitigerende maatregelen (4) en het geraamde risiconiveau (hoog/medium/laag)</p>	<p>Pervers gebruik van het de flatrate wordt niet verwacht.</p> <p>De effecten van de vereenvoudiging worden als hoog ingeschat, doordat het aantal facturen met een omvang < € 250 in totaal 38% van de huidige dataset EFRO 2014-2020 omvat. Het is mogelijk dat begunstigden de SCO toepassen waarbij in werkelijkheid beperkt sprake is van kosten < € 250. Dit effect bestaat echter ook omgekeerd</p> <p>De SCO betreft bij 1% van de totale subsidiabele kosten derden. Indien sprake is van een project met € 1.000.000 aan kosten derden, betreft 1% hiervan € 10.000. Bij een subsidiepercentage van 30% betreft dit € 3.000. Het risico op misbruik met een hoge financiële impact wordt om deze reden als laag ingeschat.</p>

(1) Beoogde aanvangsdatum van de selectie van acties en beoogde einddatum van de voltooiing ervan (zie artikel 63, lid 5, van de GB-verordening).

(2) Voor acties die meerdere vereenvoudigde kostenopties omvatten die verschillende categorieën kosten, verschillende projecten of opeenvolgende fasen van een actie bestrijken, moeten de velden 3 tot en met 11 voor elke indicator die aanleiding geeft tot vergoeding worden ingevuld.

(3) Geef, indien van toepassing, de frequentie en timing van de verrekening aan en een duidelijke verwijzing naar een specifieke indicator (met een link naar de website waar de indicator staat gepubliceerd, indien van toepassing).

(4) Zijn er mogelijke negatieve implicaties voor de kwaliteit van de ondersteunde acties en, zo ja, welke maatregelen (zoals kwaliteitsverzekering) worden genomen om het risico af te dekken?

C. Berekening van de standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages

1. Bron van de gegevens die worden gebruikt voor de berekening van de standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages (wie de gegevens heeft geproduceerd, verzameld en geregistreerd; waar de gegevens zijn opgeslagen; vervaldata; validering enz.)

Historische data van alle 4 de EFRO OP's in Nederland uit de periode 2014-2020 vormen de gegevensbron. Data zijn afkomstig uit het (online) beheersysteem Navision van de vier Managementautoriteiten EFRO in Nederland. Via Business Object zijn de data geanalyseerd door een werkgroep van de vier EFRO management autoriteiten. Analyses en berekeningen zijn door EFRO MA Noord gegenereerd voor alle vier de management autoriteiten. Ze zijn telkens opnieuw te genereren en de datadump die ten grondslag ligt aan de berekening ligt vast bij management autoriteit noord en wordt bewaard.

De data zijn ook verstrekt aan de audit autoriteit voor validatie in het assessment bij deze SCO. De berekeningen zijn gebaseerd op de werkelijk gedeclareerde loonkosten door de begunstigden met betrekking tot het OP EFRO 2014-2020 die door de EFRO management autoriteiten zijn gedeclareerd bij de EC. In totaal omvatte de dataset zoals gebruikt voor de berekeningen € 115.879.277 aan loonkosten + opslag (opslag voor werkgeverslasten en overhead).

De gebruikte data zijn op totaalniveau aangesloten met SFC. De populatie valt hiermee binnen de scope van de jaarlijkse controles van de audit autoriteit. Een aantal declaraties zijn uit de onderzoekspopulatie gehaald. De aanpassingen op de onderzoekspopulatie hebben bijvoorbeeld betrekking op gedeclareerde uurtarieven die door de EFRO management autoriteiten deels zijn gecorrigeerd of niet in de juiste verhouding zijn gedeclareerd (op totaalniveau ingediend door de begunstigde i.p.v. op uurtariefniveau). Deze data verstoren de uitkomst van een gewogen gemiddeld uurtarief, doordat deze data de gedeclareerde uurtarieven te hoog of te laag doen voorstellen. Uit deze data is namelijk niet direct te herleiden wat het werkelijk gedeclareerde uurtarief is. Ten behoeve van de kwaliteit van de dataset zijn versturende data uit de onderzoekspopulatie gehaald, zodat de berekening is gebaseerd op data die de werkelijkheid weerspiegelt.

Op basis van bovenstaande is gewaarborgd dat de gebruikte data betrouwbaar en relevant zijn.

Voor conclusie ten aanzien van betrouwbare en relevante data verwijzen wij tevens naar het rapport dat voort is gekomen uit het assessment van de audit autoriteit.

2. Gelieve aan te geven waarom de voorgestelde methode en berekening op basis van artikel 94, lid 2, van de GB-verordening relevant zijn voor het type concrete actie.

SCO 1 t/m 4

Het type concrete acties in het EFRO-programma is sterk vergelijkbaar met het JTF-programma. Het gaat hierbij om de doelgroepen mkb-bedrijven (waaronder o.a. start-ups), grote ondernemingen en kennisinstellingen. De aard van de projecten die deze doelgroepen uitvoeren vertonen ook veel gelijkenis met het JTF-programma. Dit blijkt uit de interventiecodes die voor beide programma's van toepassing zijn.

Voor het OP-EFRO 2021-2027 wordt voor de inzet van personeel (ter uitvoering van een project) een standaard uurtarief van € 55 gehanteerd. Dit uurtarief wordt door begunstigen gedeclareerd door de werkelijk bestede uren te vermenigvuldigd met € 55. Dit tarief van € 55 is gebaseerd op historische data uit het OP-EFRO 2014-2020. Bij het OP-EFRO 2014-2020 werden uurtarieven gedeclareerd op basis van het brutosalarijs van medewerkers die ten behoeve van een subsidieproject zijn ingezet.

Gezien het feit dat de doelstellingen van het JTF-programma veel gelijkenis vertonen met het EFRO-programma, zal het soort medewerker dat subsidie begunstigen gaan inzetten voor JTF projecten veelal vergelijkbaar zijn met het EFRO-programma.

Voor alle type acties genoemd onder A geldt dat ze zich karakteriseren als ontwikkelprojecten. De concrete acties bevinden zich op de lijn van innovatie naar eerste toepassingen en demonstraties. Los van de externe investeringen, waarop deze standaardprijs geen betrekking heeft, geldt daarvoor dat het type personeel dat begunstigen inzetten vergelijkbaar is qua werk- en denkniveau. Het gaat uitdrukkelijk niet om standaard werkzaamheden welke personeel binnen de type acties uitvoert. Het is ontwikkelwerk. Voor alle type acties gaat het om deze reden om de inzet van personeel van vergelijkbaar werk- en denkniveau niveau. Dit blijkt ook uit de grote basis historische gegevens, waarbij tevens geen materiële verschillen zijn geconstateerd tussen de management autoriteiten/landsdelen. Een gemiddelde is dan ook goed te verdedigen als standaard eenheidsschaal voor de personeelskosten van dit type acties.

SCO 5:

Binnen alle type acties genoemd onder A geldt dat ze zich karakteriseren als ontwikkelprojecten. Op de lijn van innovatie naar eerste toepassingen en demonstraties. De ervaring leert dat er een vergelijkbaar aandeel kleine kosten derden (onder € 250 per factuur) wordt gedeclareerd in dit type projecten. Deze kosten relatief veel administratie en controletijd. Tijdens het OP-EFRO 2014-2020 zijn aanzienlijk veel kosten derden (facturen of documenten met vergelijkbare bewijskracht) gedeclareerd met een individueel lage omvang. Een vergoeding van 1% berekend over de kosten derden welke individueel groter zijn dan € 250, ligt in lijn met de werkelijke declaratie in het huidige EFRO programma. Deze methode is daarom relevant om de administratieve last te verlagen, zonder dat daarmee de begunstigde of de EC wordt benadeeld.

3. Gelieve aan te geven hoe de berekeningen zijn uitgevoerd, met name door eventuele veronderstellingen ten aanzien van kwaliteit of hoeveelheden te beschrijven. Indien relevant, moeten statistische bewijzen en

referentiewaarden worden gebruikt en, indien daarom wordt verzocht, moeten deze worden verstrekt in een formaat dat kan worden gebruikt door de Commissie.

SCO1

De berekeningen zijn gebaseerd op de data met betrekking tot de uurtarieven uit de EFRO programmaperiode 2014-2020 van alle 4 de Nederlandse OP's. Het gaat hierbij alleen om de uurtarieven die in het huidige OP als 'loonkosten plus vaste opslag' zijn gedeclareerd.

In grote lijnen is de berekening als volgt uitgevoerd:

1. Niet relevante data is uit het databestand gehaald (zoals uurtarieven waarbij sprake is van een correctie).
2. Een gemiddeld uurtarief (overkoepelend voor alle MA's) is berekend op basis van de dataset voor de periode tot ACR 2020. De uitkomst betreft het basis uurtarief.
3. De werkgeverslasten zijn aangepast naar de gemiddelde werkgeverslasten zoals weergegeven door het CBS gedurende de huidige programmaperiode 2014-2020. Het gemiddelde basis uurtarief is hierop aangepast.
4. Het gemiddelde uurtarief (basistarief) is geïndexeerd op basis van de gemiddelde indexatie zoals weergegeven door het CBS.

SCO2:

Bij het gemiddeld uurtarief is een flat rate van 40% opgeteld. Hierbij is het overhead component eenmalig meegenomen (is niet dubbel aanwezig).

SCO3:

Het gemiddeld en geïndexeerde uurtarief is doorerekend naar een maandtarief. Het maandtarief is hierbij berekend door het uurtarief te vermenigvuldigen met een inzet van 1.720 uur op jaarbasis. Om tot een maandbedrag te komen is deze uitkomst gedeeld door 12.

SCO4:

Het gemiddeld en geïndexeerde uurtarief is doorerekend naar een maandtarief. Het maandtarief is hierbij berekend door het uurtarief te vermenigvuldigen met een inzet van 1.720 uur op jaarbasis. Om tot een maandbedrag te komen is deze uitkomst gedeeld door 12.

SCO5:

Op basis van de dataset is geanalyseerd wat de verhouding declaraties < € 250 is ten opzichte van de totale declaraties. Hierbij zijn alleen declaraties onderzocht met betrekking tot kosten derden. Daarnaast is deze verhouding ook voor de bedragen kleiner dan € 100, € 300, € 350, € 500 en € 1.000 bepaald. Uit deze analyse blijkt dat het aandeel voor de bedragen < € 250 gemiddeld 0,95% is.

Uit de analyse blijkt dat bedragen tot € 250 een beperkte omvang hebben ten opzichte van de hele

populatie (0,95% ten opzichte van 4,19% bij bedragen tot € 500). Het heeft de voorkeur om voor toepassing van deze SCO een afgerond percentage toe te passen. Om deze reden wordt een percentage van 1% (flat rate) gehanteerd ter dekking van kosten tot € 250.

Bij de bepaling van de grens is ook het 'aantal' meegewogen. Ondanks dat de omvang 'slechts' 0,95% van de totale kosten beslaat, betreft het wel 38% van het aantal facturen dat is gedeclareerd.

4. Leg uit hoe u ervoor heeft gezorgd dat alleen subsidiabele uitgaven zijn opgenomen in de berekening van de standaardschaal van eenheidskosten, vaste bedragen of vaste percentages.

Wij hebben hiervoor gezorgd door uitsluitend gecorrigeerde en geaccepteerde kosten mee te nemen. Zie hiervoor ook de eerste stap benoemd onder vraag 3; niet relevante data is uit de dataset gehaald.

5. Beoordeling door de auditautoriteit(en) van de berekeningsmethode, de bedragen en de regelingen om de verificatie, kwaliteit, verzameling en opslag van gegevens te waarborgen.

De ingediende SCO's zijn nog niet beoordeeld door de auditautoriteit. Het rapport van de AA volgt derhalve op een later moment.

Aanhangsel 2: Bijdragen van de Unie op basis van financiering die niet gekoppeld is aan kosten

A. Samenvatting van de belangrijkste elementen

Prioriteit	Fonds	Specifieke doelstelling	Regiocategorie	Het totale bedrag dat wordt gedekt door niet aan kosten gekoppelde financiering	Type(s) concrete actie		Voorwaarden waaraan moet worden voldaan of resultaten die moeten worden verwezenlijkt die vergoeding door de Commissie triggeren	Indicator		Meeteenheid voor de voorwaarden waaraan moet worden voldaan of resultaten die moeten worden verwezenlijkt die aanleiding geven tot vergoeding door de Commissie	Beoogd type vergoedingsmethode die wordt gebruikt om de begunstigde(n) te vergoeden
					Code (1)	Beschrijving		Code (2)	Beschrijving		

(1) Dit verwijst naar de code voor de interventiegebiedsdimensie in tabel 1 van bijlage I bij de GB-verordening en bijlage IV bij de EFMZVA-verordening.

(2) Dit verwijst naar de code van een gemeenschappelijke indicator, indien van toepassing.

B. Bijzonderheden per soort concrete actie

Aanhangsel 3: Lijst van geplande concrete acties van strategisch belang met tijdschema

Artikel 22, lid 3, van de GB-verordening

--

1. Overzicht van het transitieproces en vaststelling van de zwaarst getroffen gebieden in de lidstaat

Referentie: artikel 11, lid 2, punten a) en b), artikel 6

Inleiding

De transitie naar een klimaatneutrale en circulaire economie vormt één van de belangrijkste beleidsdoelstellingen van de Europese Unie. Met de vaststelling van de Europese Klimaatwet van 30 juni 2021 en het Fit for 55-pakket zet de Unie versneld in op het afbouwen van broeikasgasemissies voor een klimaatneutrale economie in 2050. Deze doelstelling leidt in de Europese economie tot een versnelling in het terugdringen van het gebruik van fossiele brand- en grondstoffen en het omvormen van de bestaande industrie naar duurzame productievormen. Daar waar die omvorming niet mogelijk is, is er behoefte aan nieuwe bedrijvigheid. Deze diversificatie van de economie vindt in sommige regio's al plaats; in andere regio's moet deze diversificatie nog van de grond komen. Bij zowel de omvorming als diversificatie van de economie is innovatie een belangrijk instrument om tot de transitie te komen. Zowel de omvorming van de bestaande industrie als de diversificatie hebben grote gevolgen voor de arbeidsmarkt en het aanbod: huidige en toekomstige werknemers moeten nieuwe vaardigheden en kennis opdoen, zodat zij in de toekomst de voor deze transities noodzakelijke vacatures passend kunnen vervullen in de getroffen regio's en industrieën.

Het Nederlandse Klimaatakkoord, dat voor een belangrijk deel de inhoud bepaalt van het Nederlandse Integraal Energie- en Klimaatplan (INEK), vormt de basis voor de Nederlandse aanpak om klimaatneutraal te worden. Het is een overeenkomst tussen overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties in Nederland om de uitstoot van broeikasgassen via sectorale en cross-sectorale maatregelen terug te dringen. Arbeidsmarkt en scholing vormen belangrijke randvoorwaarden om een succesvolle klimaattransitie in gang te zetten, en zijn bepalend voor de snelheid, kosten en draagvlak van de klimaattransitie. De transitie heeft grote invloed op de banen en benodigde vaardigheden van mensen. Uit alle regionale energieplannen (RES) blijkt dat deze randvoorwaarden nog niet goed verankerd zijn, in weerwil van een advies van de SER uit 2019 waarmee een succesvolle transitie in het geding dreigt te komen. Nederland zet het Fonds voor een rechtvaardige transitie (Just Transition Fund of JTF) in op die regio's die het hardst getroffen worden in de omslag naar een klimaatneutrale en circulaire economie, met als doel daar de sociaaleconomische gevolgen van de verschillende transities (omvorming economie, diversificatie en veranderende arbeidsmarkt) op te vangen.

In de Annex D van het Landenrapport Nederland 2020 van de Europese Commissie (EC) worden de in aanmerking komende gebieden en de randvoorwaarden voor een doeltreffende uitvoering van het JTF voor de periode 2021-2027 in Nederland gepresenteerd. Voor Nederland worden de volgende gebieden genoemd: de **provincie Groningen** (omvattend de drie COROP-gebieden Delfzijl en omgeving, Oost-Groningen en Overig Groningen), **IJmond, Groot-Rijnmond, Zeeuws-Vlaanderen** en **andere zones in Zeeland, West Noord-Brabant en Zuid-Limburg**. De zwaarst getroffen regio's zijn afgeleid van de ruimere analyse – die in het verslag van de Europese Commissie is opgenomen – van de gebieden in Nederland die voor ernstige sociaaleconomische uitdagingen staan als gevolg van het transitieproces naar een klimaatneutrale economie van de Unie in 2050. In dit hoofdstuk borduren we voort op de gebieden die in de Annex D al zijn opgenomen. De focus van deze analyse ligt op die COROP-gebieden die in de overgang naar een klimaatneutrale samenleving grote veranderingen ondergaan, met sociale en economische effecten. De gebieden die worden voorgedragen voor de uitvoering van het JTF overlappen grotendeels met de gebieden die zijn aangemerkt als industriële clusters in het Nederlandse

Klimaatakkoord.

Transitieproces

Energie- en grondstoffentransitie industrieclusters als belangrijke pijler in Nederlands klimaatbeleid

Nederland en de EU nemen maatregelen om klimaatverandering te verminderen en de gevolgen op te vangen. Het doel is om, in lijn met de Europese Klimaatwet in 2050, klimaatneutraal te zijn. Hiervoor moet de uitstoot van broeikasgassen sterk worden verminderd: een vermindering in CO₂-emissies met 55% in 2030 (in vergelijking met 1990) en klimaatneutraal in 2050. De nieuwe Nederlandse regering (Rutte IV) zet, om deze doelstellingen te halen, in op een nog hogere reductiedoelstelling (circa 60% CO₂-emissiereductie in 2030) en stelt daarmee hogere ambities dan de Europese streefwaarden. Er komt een nationaal klimaat- en transitiefonds van €35 miljard voor de aankomende tien jaar om de klimaatdoelstellingen te realiseren.

Kortom, Nederland ondergaat een ingrijpende klimaattransitie: het gebruik van fossiele brandstoffen wordt uitgefaseerd ten gunste van hernieuwbare energie. Ook is er een ingrijpende grondstoffentransitie gaande: het gebruik van fossiele grondstoffen wordt afgebouwd en hier komen duurzame alternatieven (circulair, bio-gebaseerd) voor in de plaats. De uitfasering van fossiele brand- en grondstoffen komt in Nederland naar voren in de stopzetting van de gaswinning in Groningen in 2022, maar ook in de sluiting van alle kolencentrales in Nederland tot aan 2030 (met recent de Onyx centrale in Rotterdam), de omschakeling naar duurzame brandstoffen (met de clusters in Zuid-Nederland en Rijnmond als grootste importregio, in directe verbinding met Antwerpen en Ruhrgebied (ARRRA-cluster)) en in het afbouwen van de fossiel gestuurde productieprocessen in de Nederlandse chemie- en (staal)industrie.

Naast het realiseren van compleet nieuwe productieprocessen vergt dit ook een complete ombouw van waardeketens. De transitie heeft daardoor ook effect op een breed spectrum van toeleveranciers en indirecte banen. Bovendien zal de petrochemie – net zoals de kolencentrales – geheel verdwijnen. Wat betreft de nieuwe Europese programmaperiode gaat de Riverstone Centrale in Rotterdam dicht (2022) en gaat de Amercentrale uiterlijk in 2024 volledig over op biomassa. De twee overige centrales (Maasvlakte en Eemshaven) sluiten uiterlijk in 2030.

Dit alles heeft grote gevolgen voor de gehele Nederlandse samenleving, maar bovenal in de zes in Annex D genoemde clusters, waar de fossiele industrie en fossiele energiesector als werkgevers van groot sociaaleconomisch belang zijn.

In het kader van het Klimaatakkoord, geeft de industrie in Nederland via Cluster Energie Strategieën (CES) invulling aan de afspraken om de broeikasgasemissies terug te dringen. Dit gebeurt in programma's voor Rotterdam-Moerdijk, Zeeland-West Brabant, Noord-Nederland, Chemelot en Noordzeekanaalgebied, waarin de regionale industrieclusters uit de in de inleiding benoemde COROP-gebieden een voorname rol hebben. In de programma's geeft de industrie richting aan haar plannen om tot CO₂-emissiereductie te komen en te voldoen aan de klimaatopgave in 2030, met een doorkijk naar klimaatneutraliteit in 2050. Dit geeft aan dat de transities in de regio's volop gaande zijn. De reductie van de emissies sinds 1990 van 86,4 Mton naar 54,1 Mton in 2020, bewijst dat de aanpak werkt, maar er moeten nog grote stappen gezet

worden om de doelen van 2030 (minimaal 14,3 Mton CO₂-reductie ten opzichte van het basispad in 2030 voor de reductie tot 49%) en 2050 (vrijwel geen industriële emissies) te halen. Voor het jaar 2030 heeft de nieuwe regering een hogere streefwaarde (60%) vastgesteld, hiervoor moeten nog aanvullende afspraken met de industrie worden gemaakt.

Het afbouwen van de fossiel gestuurde productieprocessen kent in de Nederlandse industrie in algemene zin drie fases, die zich deels parallel aan elkaar voltrekken en die per cluster een nadere invulling kennen:

- **Efficiency, ontwikkelen van energie-infrastructuur en CCU en CCS (2020 t/m 2025):** hierbij worden voornamelijk efficiencymaatregelen genomen en gebruik gemaakt van nuttige reststromen;
- **Stappen naar nieuwe energiesystemen (2020 t/m 2030):** in deze fase wordt fossiele energie vervangen door duurzame energiebronnen (o.a. sluiting gaswinning en kolencentrales);
- **Vernieuwing van het grondstoffsysteem (2020-2050):** in de laatste fase worden fossiele grondstoffen vervangen door bio-grondstoffen en recycling in combinatie met groene waterstof als grond- en brandstof. Deze fase is al gestart, wordt gekenmerkt door innovatie en de toepassing daarvan, krijgt de komende jaren verder vorm, en loopt door tot aan 2050.

Sociaaleconomische effecten: gevolgen uitfasering van fossiele banen en tekort aan voldoende en geschikt personeel als dubbele opgave arbeidsmarkt

De transitie naar klimaatneutraliteit leidt tot grote sociaaleconomische effecten in de regio's waar de genoemde industrieclusters in gelegen zijn, en tot transitie-effecten op de arbeidsmarkt. We onderscheiden twee grote, parallelle en met elkaar samenhangende sociaaleconomische effecten waar actie op nodig is:

- **De uitfasering van fossiele economische activiteiten met banenverlies tot gevolg.** Er gaan onder meer fossiele banen verloren in de gaswinning, kolencentrales, aardolieverwerking en fossiele chemie- en staalproductie. Dit vraagt om inzet op diversificatie van de economie, om innovatie in de regio aanwezige bedrijfssectoren en het creëren van nieuwe werkgelegenheid passend bij de noodzakelijke toekomstige arbeidsmarkt. De inzet op innovatie is zowel reactief op de transitie en de gevolgen ervan alsook proactief.
- **De transformatie van fossiele banen.** Daarmee veranderen ook de eisen die aan de getroffen en de in de toekomst benodigde werknemers worden gesteld. Deze transformatie van banen leidt tot een kwalitatieve en kwantitatieve mismatch op de arbeidsmarkt, met enerzijds werkloosheid onder kwetsbare doelgroepen en anderzijds een tekort aan geschikte werknemers (en daardoor op termijn verlies van banen uit de regio) tot gevolg. Dit vraagt om inzet op om- en bijscholing van werkenden in de getroffen regio's en sectoren maar ook een tijdige investering in de om- en bijscholing van werkzoekenden om te voldoen aan de toekomstige vraag naar voldoende en geschikt personeel noodzakelijk voor deze transitie. Dit vraagt tevens om het aanpassen van de huidige opleidingen voor jongeren gericht op de toekomstige klimaat neutrale en digitale arbeidsmarkt.

Daarbij spelen deze effecten zich af in de context van een tekort aan (technisch) personeel en een groeiende kwalitatieve mismatch van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Het tekort wordt door de klimaattransitie alleen maar groter. Dit bedreigt de transitie zelf, en leidt ertoe dat baanpotentieel dat niet kan worden ingevuld, verdwijnt, waarmee regio's in een negatieve sociaaleconomische spiraal belanden en het welzijn van de plaatselijke bevolking wordt geschaad.

We zoomen nu nader op deze effecten in.

Uitfasering fossiele productieprocessen zorgt voor groot verlies aan banen in industrieclusters en vraagt om diversificatie

Een groot deel van de banen die veel bijdragen aan de CO₂-uitstoot wordt in de komende jaren uitgefaseerd. Deze banen zijn met name gerelateerd aan de fossiele en grondstoffenindustrie. Het betreft in de nieuwe programmaperiode vooral de stopzetting van de gaswinning, de sluiting van de kolencentrales, de aardolieverwerking en de uitfasering van fossiele industriële productieprocessen in de industrieclusters (staal en chemie). TNO verwacht uit onderzoek dat er rond de 11.000 fte. verdwijnt als gevolg van de klimaattransitie in de fossiele industrie (Verkenning werkgelegenheidseffecten van klimaatmaatregelen, 2019). Het betreft volgens het onderzoek met name banen in de bulkoverslag kolen (-22% in 2030 in vergelijking met aantal banen in 2018; 1.700 à 1.750 fte.) en aardolieproducentenketen (-10% in 2030; 900 fte.). Ook in de aardolieraffinage (-10%; 500 fte.), tankstations (-10%; 400 fte.) en garagebedrijven (-4%; 3000 fte.) gaan volgens TNO banen verdwijnen door de klimaattransitie. TNO geeft wel aan van een grote onzekerheidsfactor uit te gaan: +/- 30%. In het TNO-onderzoek is de versnelde stopzetting van de gaswinning in Groningen in 2022 niet meegenomen, want dit besluit van de nationale regering vond plaats na oplevering van het onderzoek. Het Joint Research Center (JRC) schatte in 2020 het verlies aan banen als gevolg van de stopzetting van de gaswinning op ruim 2.000 directe banen en een gedeelte van de 19.000 banen die nauw gerelateerd zijn aan de gaswinning (opslag, handel en transport van aardgas) of daarvan afhankelijk zijn.

Dit heeft in de getroffen regio's een verlies van vrijwel alle fossiele werkgelegenheid tot gevolg. Daarmee komt de werkgelegenheid en uiteindelijk het welzijn van de inwoners in de getroffen regio's buitengewoon onder druk te staan. De opgave is om mensen die hun baan dreigen te verliezen in de getroffen regio's op te vangen. Een oplossing hiervoor is diversificatie van de economie: nieuwe, duurzame bedrijvigheid in de regio aantrekken en ontwikkelen, om zo toekomstbestendige banen te creëren. In elk van de regio's is deze transitie volop gaande, hetgeen in de paragrafen per regio nader wordt toegelicht. Om het verlies van banen te compenseren en te zorgen dat werknemers die worden getroffen in een ander bedrijf of bedrijfstak een baan vinden, wordt in de regio's geïnvesteerd in de benodigde technologie, (eco)systemen en infrastructuur ('hardware') die nodig zijn om nieuwe economische activiteiten te ontplooiën, en in kennis en innovatie die nodig zijn om als regio in toekomstbestendige werkgelegenheid te voorzien. Een andere oplossing voor het verlies van fossiele werkgelegenheid is het om- en bijscholen van het personeel, het opleiden van jongeren (inclusief het werven van jongeren voor technische beroepen) en het begeleiden van inactieven naar de arbeidsmarkt. Dit is zelfs noodzakelijk om de nieuwe banenkansen die voortkomen uit diversificatie te verzilveren (zie ook 1.2.3).

Zie Bijlage 1. Plan voor Rechtvaardige Transitie Nederland H1 voor het gehele hoofdstuk 1

2. Beoordeling van de transitieproblemen voor elk van de vastgestelde gebieden

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt c)

Gebied: Groningen-Emmen

2.1. Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

2.1.1 Inleiding

In de sociaaleconomische structuur van de provincie Groningen en gemeente Emmen (hierna: JTF-regio Groningen) (Emmen is via het lokale industriecluster nauw verbonden met de gaswinning en industrie in Groningen) spelen de gaswinning en de op fossiele grondstoffen gefundeerde industrie een dominante rol. De combinatie van de stopzetting van de gaswinning in 2022, de voortdurende negatieve maatschappelijke gevolgen van de gaswinning en de klimaattransitie hebben een enorme economische en sociaal-maatschappelijke impact op de regio. Het gaat hier dan ook om een transformatie-opgave die een integrale aanpak vraagt met een totaalpakket aan sociaal-maatschappelijke en economische maatregelen. JTF wordt in de JTF-regio Groningen ingezet voor een klimaattransitie waarbij het opvangen van de gevolgen moet gebeuren door het realiseren van een nieuw perspectief: het duurzaam economisch en maatschappelijk voordeel halen uit de transitie. In dit hoofdstuk wordt een integraal transitiepad beschreven welke aansluit bij het Nationaal Programma Groningen (*'Een goede toekomst voor elke Groninger'*) en de RIS3 van Noord-Nederland (NN = de provincies Groningen, Fryslân, Drenthe). Het pad kenmerkt zich door een integrale aanpak en samenhangende doelstellingen: economisch, groen en sociaal.

De menselijke factor krijgt nadrukkelijk aandacht en erkenning bij de transformatie naar een nieuwe groene economie. Het gaat hierbij om zowel het voorzien in het menselijk kapitaal en de skills die nodig zijn om nieuwe kansen te benutten, als de transitie succesvol te doorlopen. Doel daarbij is dat iedereen mee kan in de transitie en de inwoners weer een toekomstperspectief ervaren.

2.1.2 Impact stopzetting gaswinning en klimaattransitie

Door de combinatie van de klimaattransitie met de stopzetting van de gaswinning in Groningen is een transformatie van de sociaaleconomische structuur in JTF-regio Groningen noodzakelijk. Dit is een urgente, veelomvattende en omvangrijke maar ook kansrijke opgave waar de regio samen met Rijk en EU in wil investeren met JTF.

De gaswinning en de op fossiele grondstoffen gefundeerde industrie spelen een dominante rol in de sociaaleconomische structuur van dit gebied. Door de stopzetting van de gaswinning verdwijnt een belangrijke pijler onder de sociaal economische structuur en staan het BRP en de regionale werkgelegenheid onder druk. Het JRC-rapport *'The socio-economic impacts of the closure of the Groningen gas field'* (JRC 2020) stelt dat ruim 20.000 banen worden geraakt, verdeeld over de verschillende onderdelen in de keten. De provincie Groningen was bovendien in 2018 en 2019 de enige provincie in Nederland die geen economische groei kende, maar juist krimp: -2,4 in 2018 en -1,7 in 2019 (CBS, 2020).

Deze ontwikkelingen vinden plaats in een regio die al worstelt met sociaaleconomische uitdagingen en de negatieve externaliteiten van de gaswinning (aardbevingen) en de sociaal-maatschappelijk onvrede daarover. Echter, het acute en disruptieve karakter biedt de regio ook perspectief, namelijk de mogelijkheid voor een snelle en krachtige transitie en tot nieuwe groene (en digitale) economische (en daaraan gekoppelde sociaal-maatschappelijke) sterkte(n) te komen. Een pad gericht op een betere toekomst: een veilige, welvarende en groene toekomst. Het is dit perspectief dat centraal staat in het transitieplan voor Groningen.

De economie in NN is voor een belangrijk deel gebaseerd op de beschikbaarheid van fossiele

brandstoffen. De regio kent een hoge CO2-intensiteit en moet een grote bijdrage leveren aan de nationale klimaatopgave. De transitie naar een klimaatneutrale economie zal een stevige impact op bedrijven en inwoners hebben door de combinatie met de stopzetting van de gaswinning en de sluiting van de Eemshaven gascentrale in uiterlijk 2030. Het gevolg daarvan is o.a. dat de regio op zoek moet naar een nieuw Economisch Perspectief in lijn met de RIS3 van NN.

Op maatschappelijk vlak zien we de negatieve gevolgen voor het (toch al lage) besteedbare inkomen van de inwoners. Baanverlies zet dit besteedbare inkomen verder onder druk, waardoor de (energie-)armoede nog verder toeneemt. De combinatie van een lager inkomen en de onvrede over de gaswinning werpt een drempel op voor inwoners om zich te laten scholen en het draagvlak voor de klimaattransitie. JTF wordt ingezet om beide aspecten (scholing en draagvlak) te stimuleren.

2.1.3 Getroffen sectoren

De transitie raakt een groot deel van de economische activiteiten in JTF-regio Groningen en - vanwege de verbondenheid met activiteiten- in heel NN. Een deel van die activiteiten zal de komende periode verdwijnen, vooral de productie, de handel en de distributie van aardgas. Bedrijven, systemen en sectoren moeten transformeren, soms als direct gevolg van de klimaattransitie en het stopzetten van de gaswinning, en soms als indirect gevolg daarvan. Zij moeten hun activiteiten, bedrijfsprocessen en hun werk aanpassen en vernieuwen. Wanneer dat niet (goed) lukt, kunnen deze activiteiten en de bijbehorende werkgelegenheid verdwijnen.

Direct getroffen sectoren:

A) Sector: Winning, productie en distributie van en handel in aardgas.

- **Effect:** De productie, handel en distributie van aardgas verdwijnen op korte termijn of moeten fundamenteel transformeren. Dit heeft effect op de werkgelegenheid: dit leidt tot direct verlies van banen. Het JRC gaat in haar rapport uit van een verlies van respectievelijk 2031 (winning en productie) en 2575 (handel en distributie) banen. Daarnaast heeft de stopzetting van de gaswinning impact op ongeveer 16.000 indirecte banen die nauw gerelateerd zijn aan de gaswinning of daarvan afhankelijk zijn.
- **Kansen:** De beschikbare kennis en infrastructuur kan worden benut voor nieuwe vormen van energie en een vernieuwde energie-infrastructuur van transport en opslag van (andere vormen van) gas.

B) Sector: Industrie

- **Effect:** De procesindustrie gebruikt fossiele brandstoffen als energiebron en als grondstof voor de productie van chemicaliën. Zij moet op zoek naar alternatieve energiebronnen, grondstoffen en productiemethoden, omdat anders installaties buiten werking worden gesteld. Dat leidt tot hoge kosten en treft een keten van industriële activiteiten, bijvoorbeeld de productie van zout en chloor in Delfzijl en plastics en vezels in Emmen. De industrieclusters in Delfzijl en Emmen bieden gezamenlijk werk aan ruim 20.000 medewerkers. Of dat werk behouden blijft, is afhankelijk van de mate waarin deze bedrijven erin slagen over te stappen op andere grondstoffen en vormen van energie en/of in staat zijn andere (circulaire) ketens te vormen. Wanneer dat lukt, zullen kwalificaties van (bestaande en toekomstige) medewerkers veranderen. Om- en bijscholing van werknemers en aanpassing van opleidingen voor jongeren zijn in dat geval noodzakelijk
- **Kansen:** De transitie en het besluit tot stopzetting van de gaswinning noodzaken de bedrijven om versneld nieuwe technologieën, nieuwe ketens en duurzame producten te ontwikkelen. De

uitgangspositie van deze sectoren is sterk op het gebied van:

- o de ontwikkeling van hernieuwbare koolstofindustrie op basis van circulaire en biograndstoffen en het hergebruik CO₂;
- o nieuwe industrie voor duurzame producten en energiedragers, zoals syngas, groene waterstof en groen gas;
- o de koppeling van agrifood en chemie, zoals de ontwikkeling van eiwitketens en vergroening van de chemie.

Naast de direct getroffen sectoren is er ook een fors aantal andere sectoren dat ook gebruik maakt van fossiele brand- en grondstoffen (bijv. industriële dienstverleners, toeleveranciers) en als gevolg van de klimaattransitie moet investeren om productieprocessen geschikt te maken voor nieuwe brand- en grondstoffen. De aard en omvang van de werkgelegenheid zal hierdoor veranderen. Rapporten ((TNO (2019), PBL (2020) en Technopolis (2016)) laten zien dat in de JTF-regio Groningen werkgelegenheid dreigt weg te vallen door de klimaattransitie, maar dat er aan de andere kant ook nieuwe werkgelegenheid voor terugkomt. Echter, de nieuwe werkgelegenheid vraagt om nieuwe vaardigheden en kennis, waardoor werknemers niet automatisch de overstap van de ene sector naar de andere kunnen maken. Hierdoor dreigt ook in Groningen en Emmen een toename van de mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

De Cluster Energie Strategie (CES) van de industrietafel NN schetst de route naar een nul emissie-industrie in 2050. NN werkt aan een regio met een toekomstbestendige, groene en digitale economische structuur, die past bij ons regio-specifieke karakter en onderscheidend vermogen heeft. Daarin neemt de groene en gedigitaliseerde industrie een volwaardige plaats in en zijn de 'oude' elementen vervangen door de ontwikkeling van nieuwe, groene en digitale economische sterkte(n). Dit ontwikkelingsperspectief is de basis van de NN'se RIS3. Kern daarbij is dat het gaat om sterkten die aansluiten bij de bestaande competenties van de regio. Vergroening, digitalisering en economische transformatie gaan met andere woorden hand in hand, waarbij voortgebouwd wordt op onze regionale sterkten en de kansen die voortkomen uit de vier transitie zoals in onze RIS3 genoemd: van fossiel naar duurzaam, van lineair naar circulair, van analoog naar digitaal en van zorg naar gezondheid.

2.1.4 Getroffen arbeidsmarkt

Zonder ondersteunende en mitigerende maatregelen leidt het stopzetten van de gaswinning tot het verlies van werkgelegenheid en tot het risico dat werknemers hun baan verliezen, omdat zij niet kunnen voldoen aan de eisen die de veranderingen in het werk met zich meebrengen. Het JRC-rapport gaat uit van ruim 20.000 banen in heel NN als gevolg van de stopzetting van de gaswinning. Deze banen zijn vooral te vinden in de industrie, die in dit gebied van relatief groot belang is. De voorziene maatregelen zijn er op gericht om de effecten daarvan op te vangen. Er gebeurt echter meer dan alleen banenverlies. De klimaattransitie als geheel levert naar verwachting namelijk *nieuwe* banen op (TNO (2019), PBL (2020) en Technopolis (2016)).

Echter, Volgens prognoses krijgt NN door vergrijzing en wegtrekkende jongeren vanaf 2022 te maken met een steeds sterker krimpende bevolking: tegen 2050 -6,1% in NN en in Groningen -8,6% is de prognose (Primos (2021)).

Evenals de totale bevolking zal ook de potentiële beroepsbevolking van NN (inwoners van 15-75 jaar) de komende 30 jaar afnemen. Het Noorden telt in 2050 naar schatting circa 16% minder 15-75-jarigen dan in 2020 (Primos (2021)). Om een voldoende omvang van de beroepsbevolking te houden, moet de

arbeidsparticipatie de komende jaren omhoog.

Van het aantal werkenden is 10% (31.000 personen) bovendien 60+ en gaat de komende jaren met pensioen, in het bijzonder in de industrie. Daar gaat het om 13%, in totaal 4.300 werknemers. In deze sector is bovendien al sprake van krapte.

Naast genoemde demografische factoren kunnen ook sectorspecifieke en -overstijgende ontwikkelingen leiden tot een grotere krapte op de arbeidsmarkt. Eén daarvan is de klimaattransitie. Deze transitie vereist enorm veel technisch geschoolde vakmensen. Aan deze groep is op dit moment al een groot tekort. Met de klimaattransitie zal de vraag naar technische beroepen alleen maar toenemen. Met oog op de effecten van de klimaattransitie is het daarom essentieel dat ingezet wordt op al het potentieel op de arbeidsmarkt en in het onderwijs.

Voor NN geldt dat de voorgenomen investeringen in zon- en windenergie en in de waterstofinfrastructuur leiden tot extra werkgelegenheid, met name in de bouw en installatietechniek (SER (2018)). Naast een toename van het aantal (met name technische) banen, zal ook de aard van het werk veranderen. Naar verwachting is er behoefte aan de verbreding van vaardigheden. Tenslotte leiden snelle veranderingen ertoe dat werknemers in staat moeten zijn voortdurend te veranderen en hun kennis en ervaring te vernieuwen ('een leven lang leren en ontwikkelen').

2.2. Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen tegen 2030 met het oog op het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt d)

Inleiding

JTF wordt ingezet om de regionale economie en arbeidsmarkt te transformeren voor een nieuw economisch en groen perspectief. Dit vindt plaats via drie met elkaar samenhangende sporen:

Spoor 1: Een nieuw Economisch Perspectief

Dit spoor kent twee lijnen:

a) Vernieuwing economie

JTF wordt ingezet op een transformatie van de regionale economie waarbij in aansluiting op de transitie van de RIS3 en gebaseerd op de regiospecifieke structuur en eigenschappen wordt ontwikkeld. Dit is nodig als antwoord op het wegvallen van de grote fossiele pijler in de sociaaleconomische structuur van NN. Het gaat hier om een samenhangend geheel van activiteiten gericht op het realiseren van nieuwe sterktes die voortkomen uit de transitie en die aansluiten bij het karakter van de beroepsbevolking. Met behulp van de digitalisering worden nieuwe waardeketens, verdienmodellen en ecosystemen ontwikkeld.

b) Versterken van de kennis- en innovatiesysteem:

Versterking van de kennisinfrastructuur als basis voor de vernieuwing van de economie door de bestaande samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven te versterken voor nieuwe innovatietrajecten.

Hierbij is speciale aandacht voor de samenwerking met het MKB en het MKB onderling, waarbij (nieuw) ondernemerschap, bijv. via startups, een belangrijke doelstelling vormt.

In dit spoor worden de volgende activiteiten uit de JTF-verordening ondersteund: A, B, C en H.

Spoor 2: Groen Perspectief

Het 'groene spoor' kent twee lijnen waarbij het benutten van kansen uit de vergroening nauw samenhangt met 'Vernieuwing economie' uit spoor 1:

a. Randvoorwaarden

Met JTF stimuleren van de transformatie naar groene productieprocessen in de industrie. Door het vervangen van fossiele grond- en brandstoffen door groene waterstof, circulariteit, CCU en CCS wordt de uitstoot van broeikasgassen verminderd. Hiervoor zijn investeringen nodig in regionale en lokale 'infrastructurele backbones' en utilitaire functies voor duurzame energie, regelbaar vermogen en hulp- en grondstoffen in industriële clusters. Digitalisering speelt hierbij een belangrijke rol.

b. Het benutten van kansen die voortkomen uit de vergroening

Met JTF wordt op basis van in de regio aanwezige kennis en innovatiekracht ingezet op het versnellen van de transitie naar nieuwe vormen van energie en duurzame grondstoffen, naar nieuwe (circulaire) waardeketens en de verwaarding van nieuwe functies daarbinnen.

In dit spoor worden de volgende activiteiten uit de JTF-verordening ondersteund: D, E en J.

Spoor 3: Menselijk kapitaal en maatschappelijk perspectief

Via dit spoor wordt ondersteunend aan spoor 1 en 2 voorzien in acties gericht op het versterken van het menselijk kapitaal. Daarnaast zijn specifieke acties voorzien voor de relatief grote groep kwetsbaren in JTF regio Groningen - die door de gevolgen van de energie en klimaattransitie extra geraakt dreigen te worden - en waarbij we nu juist kansen zien om deze groep te betrekken met als doel "no one left behind" en het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor de transitie naar hernieuwbare energie.

Dit spoor valt uiteen in twee lijnen:

a) randvoorwaarden:

Met oog op de toekomst is het van groot belang voor de JTF-regio Groningen dat er voldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar is, in het bijzonder in de technische beroepen, waarin nu al een tekort bestaat. De regio wordt gekenmerkt door een vergrijzende en krimpende bevolking, een relatief

grote groep werknemers die de komende jaren wegens pensionering de arbeidsmarkt verlaat en een relatief grote groep jongeren die zonder goede startkwalificaties de arbeidsmarkt betreedt. Daar komt bij dat door het wegvallen van de gaswinning en fossiele productieprocessen in bedrijven veel van de huidige werknemers en werkzoekenden moeten worden bijgeschoold om op de arbeidsmarkt actief te kunnen blijven. Voor de JTF-regio Groningen is het daarom van eminent belang dat de aankomende en huidige beroepsbevolking beschikt over de juiste (digitale, sociale en technische) vaardigheden om de transformatie van de economie en de klimaattransitie mogelijk te maken.

JTF wordt ingezet op directe ondersteuning in de vorm van om- en bijscholing, het aanpassen van opleidingen aan de nieuwe vereisten en het (verder) ontwikkelen van (digitale, sociale en technische) vaardigheden en ondernemerschap, in het bijzonder bij kwetsbare groepen. Tevens wordt er ingezet op partijen die nodig zijn om investeringen in menselijk kapitaal effectief te laten zijn, zoals kennisinstellingen en scholingsinstituten.

b) Een succesvolle maatschappelijke transformatie:

Door de gaswinning en de afhandeling van de geleden schade is het van belang om in de JTF-regio Groningen draagvlak onder de bevolking te ontwikkelen voor de klimaattransitie om toegang tot deze nieuwe vormen van energie mogelijk te maken. JTF wordt ingezet om woningen aan te sluiten op duurzame energiebronnen, waarbij het voorkomen van energiearmoede een belangrijk element vormt, en op het begeleiden van kwetsbare werknemers en werkzoekenden naar een goede (start)positie op de arbeidsmarkt.

In dit spoor worden de volgende activiteiten uit de JTF-verordening ondersteund: K, L en O.

Milieu-impact:

De soorten acties onder de drie sporen voldoen aan het 'Do No Significant Harm' principe. In de meeste gevallen is er, dankzij de aard van de acties (bv. op het gebied van innovatie, digitalisering, arbeidsmarkt) geen sprake van een milieu-impact. Voor vergunningplichtige investeringen geldt dat de milieu-impact wordt beoordeeld door de daarvoor aangewezen instanties. Alleen wanneer een project uitvoeringsgereed is, en ook alle (milieu)vergunningen zijn verkregen, komt het in aanmerking voor financiële steun vanuit het JTF programma. Bovendien geldt dat acties alleen kunnen worden ondersteund, wanneer de netto milieu-opbrengst (in termen van CO2-reductie en reductie van de uitstoot van andere schadelijke stoffen) per saldo positief uitpakt voor de EU. Het is aan subsidieaanvrager dit aan te tonen.

2.3. Samenhang met andere nationale, regionale of territoriale strategieën en plannen ter zake

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt e)

Wij werken toe naar een regio met een toekomstbestendige, groene en digitale economische structuur, die past bij het regio-specifieke karakter en onderscheidend vermogen heeft. Daarin neemt de groene en gedigitaliseerde industrie een volwaardige plaats in en zijn de 'oude' elementen vervangen door de ontwikkeling van nieuwe, groene en digitale economische sterkte(n), gefundeerd op bestaande regionale competenties.

Het JTF wordt hierbij ingezet als integraal investeringsprogramma voor het realiseren van de transitieopgaven, waarbij we de inzet vanuit het Nationaal Programma Groningen (NPG), EFRO/RIS3, ESF+ en provinciale programma's verbinden om tot een zo groot mogelijke synergie en daarmee impact van onze acties en investeringen te komen.

Nationaal Programma Groningen

Het NPG investeert in de toekomst van het aardbevingsgebied in de provincie Groningen door de leefomgeving, de economie, het onderwijs, de arbeidsmarkt, de natuur en het klimaat te versterken. Dit moet zorgen voor meer brede welvaart in de provincie Groningen, minder werkloosheid en een hoger besteedbaar inkomen. Hierbij wordt binnen het NPG het initiatief 'Werken aan Ontwikkeling' uitgevoerd waarin het leven lang leren voor de gehele (potentiële) beroepsbevolking gedurende alle levensfasen wordt gestimuleerd met extra aandacht voor kinderen.

Daarnaast wordt geïnvesteerd in gezondheid, het terugdringen van de CO₂-uitstoot en meer groen.

Inhoudelijk sluiten het TJTP en het NPG op elkaar aan, in het bijzonder het sociale en economische spoor. In de uitvoering worden JTF en NPG met elkaar verbonden voor een grotere impact. Waar het NPG investeert in de ontwikkeling van vernieuwende initiatieven en proeftuinen biedt het JTF de mogelijkheid tot verdere implementatie, grootschaliger uitrol en investeringen.

Research and Innovation Strategy for Smart Specialization NN (RIS 3)/EFRO

De RIS3 geeft nadrukkelijk richting aan de doelstellingen van onze regionale transitie. In de RIS3 staat de strategie beschreven op basis waarvan NN een toekomstbestendige economie en arbeidsmarkt realiseert vanuit het perspectief van *Brede Welvaart*. Het EFRO-programma is een belangrijk instrument om de RIS3 doelen te realiseren. Bij EFRO ligt de nadruk op innovatie, in het creëren van een 'rijke voedingsbodem' en het 'planten en laten ontkiemen van meerdere nieuwe zaadjes' binnen de transitie van de RIS3. Het JTF wordt ingezet om deze kansen verder uit te bouwen resulterend in werkgelegenheid en nieuwe ketens passend bij de regionale structuur.

Regionale plannen voor het stimuleren van een wendbare en weerbare beroepsbevolking

Bij de uitvoering van het TJTP sluiten we aan bij regionale initiatieven die er zijn gericht op het wendbaar en weerbaar maken van de bestaande en toekomstige beroepsbevolking. Het JTF is nodig om deze initiatieven ook grootschalige uitvoering te geven in de regio.

Zo is in het startdocument van de Scholingsalliantie Noord opgenomen dat overheden, branches en opleidingsfondsen gezamenlijk een leven lang leren en ontwikkelen willen stimuleren door de versterking van de leercultuur bij bedrijven en werkenden/werkzoekenden en door het toegankelijk maken van het scholingsaanbod.

Klimaatakkoord

In het Klimaatakkoord is de ambitie uitgesproken dat de Nederlandse industrie in 2050 circulair is en geen broeikasgas meer uitstoot. In het kader van het Klimaatakkoord heeft de industrie in NN een plan opgesteld om te komen tot 0 CO₂-emissie in 2057. De prognose voor 2030 is een CO₂-reductie van 52-62%. Qua bandbreedte sluit de agenda daarmee goed aan op aanvullende ambities die voortkomen uit het

Fit for 55 pakket. Daarnaast zijn er verschillende plannen opgesteld om de doelen van het klimaatakkoord te realiseren:

- ***Chemport Industrieagenda's Eemsdelta en Emmen.***

De regio heeft samen met de bedrijven ontwikkelpaden geschetst voor duurzame en toekomstbestendige industrie. Daarbij zijn vijf strategieën geschetst: elektrificatie, (systeem)innovatie, circulaire en hernieuwbare grondstoffen, digitalisering en ketenintegratie. Onder meer de Chemport suikeragenda met een routekaart voor kansrijke crossovers tussen de suikersector en chemie en de propositie circulaire kunststoffen gericht op de ontwikkeling van nieuwe waardeketens in de kunststofindustrie zijn daaruit voortgevloeid. Het TJTP biedt een belangrijke impuls om kansen uit deze agenda om te zetten in investeringen die bijdragen aan substantiële reductie van CO2 op Europees niveau.

- ***Hydrogen Valley - Northern Netherlands Hydrogen Investment Plan.***

Bedrijven en kennisinstellingen in NN hebben gezamenlijk een plan opgesteld voor de ontwikkeling van waterstofwaardeketens in de regio. Het plan bevat een investeringsportefeuille van ongeveer €9 miljard en versterkt de mogelijkheden van de industrie op diversificatie naar waardeketens op basis van hernieuwbare energiedragers en grondstoffen. De maatregelen in spoor 2 zijn erop gericht om in onze regio de doelen van circulariteit en CO2-reductie uit de Europese Waterstofstrategie en het Nationaal Waterstof Programma te versnellen.

Overige nationale programma's

Wat betreft innovatie wordt op nationaal niveau afstemming gezocht met onder meer om het MKB-Instrumentarium Topsectoren (MIT), Kennis- en Innovatie Agenda's (KIA's), Opschalingsmechanisme Groene Waterstof, Groeifonds en Rijksregelingen voor innovatiebevordering. Nationale regelingen zijn vooral gericht op grotere en al innovatieve bedrijven en minder gericht op maatwerk.

2.4. Soort voorgenomen concrete acties

Referentie: artikel 11, lid 2, punten g) tot en met k), en artikel 11, lid 5

Om het doel van een nieuw perspectief te bereiken, worden per spoor in samenhang (vanuit integraal perspectief) verschillende activiteiten gestimuleerd, gefaciliteerd en gefinancierd. Deze zijn niet uitputtend. In het programma wordt die eis van integraliteit verder uitgewerkt: een aanvraag voor een productieve investering kan bv. de verplichting gelden om te beschrijven hoe werknemers en werkzoekenden worden geschoold in de toepassing daarvan. De activiteiten komen zoveel mogelijk tot stand in nauwe samenwerking met actieve deelname van regionale partners..

Spoor 1: Een nieuw Economisch Perspectief

Voorbeelden van acties zijn:

Vernieuwing van de economie:

- het tot stand brengen van (duurzame) startups;
- digitalisering en robotisering van het MKB in relatie tot de transities;
- het opzetten van “First-of-a kind” of Flagship projecten van nieuwe technologie in clusters en individuele bedrijven in de proces- en maakindustrie;
- het realiseren van “Demonstrators at Scale” voor eerste commerciële toepassing van innovatieve technologie in de proces- en maakindustrie.

Versterken van de kennisinfrastructuur:

- de (door-)ontwikkeling van campussen en andere vormen van innovatie-ecosystemen waar bedrijven en kennisinstellingen gezamenlijk kennis delen en overdragen en tot innovaties komen (bv. . Ook activiteiten die bijdragen aan het organiserend vermogen van MKB-bedrijven horen hierbij);
- het omzetten van de ontwikkelde kennis van bedrijven en kennisinstellingen in scholingsprogramma's en curricula;
- het uitvoeren van systeemstudies, gericht op het in kaart brengen van kansrijke modaliteiten in de energie-infrastructuur;
- haalbaarheids- en engineerstudies voor de ombouw van de bestaande industrie en/of de realisatie van nieuwe waardenketens.

Doelgroepen:

Doelgroep van deze lijn zijn partners betrokken bij de transitieopgave. Denk aan het regionale (MKB-)bedrijfsleven - inclusief innovatieve start- en scale-ups - zelfstandig, met elkaar of in samenwerking met kennis- en onderwijsinstellingen op WO-, HBO- en MBO-niveau. Het programma biedt nadrukkelijk ook ruimte voor samenwerkingsprojecten waarin (MKB-)bedrijven met andere partijen samen nieuwe duurzame industriële waardeketens naar praktijktesten en toepassing brengen.

Spoor 2 Groen Perspectief:

Dit spoor voorziet niet in directe steun voor investeringen ter vermindering van de broeikasgasemissies van de in bijlage I bij Richtlijn 2003/87/EG vermelde activiteiten van bestaande ondernemingen.

Voorbeelden van acties zijn:

Voorwaarden:

- de productie van hernieuwbare energie;
- het ondersteunen van (MKB-)bedrijven bij het (versneld) terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen als energiebron;
- Het ondersteunen van bedrijven door onder meer innovaties bij de (versnelde) omschakeling naar groene grondstoffen, duurzame waterstof, circulariteit, CCU en CCS en daarmee bij de aanpassing van hun productieprocessen;
- De ontwikkeling en het gebruik van de regionale en lokale “infrastructurele backbones” en het

realiseren van utilitaire functies voor duurzame energie, regelbaar vermogen, en hulp- en grondstoffen in industriële clusters.

Het benutten van kansen die voortkomen uit de vergroening:

- Acties gericht op nieuwe toepassingen en businessmodellen, bijvoorbeeld door toepassen van groene grondstoffen;
- Acties gericht op intersectorale benutting van kansen die voortkomen uit opgaven op andere domeinen, bijvoorbeeld de koppeling tussen de versterkingsopgave en verduurzaming van woningvoorraad.

Doelgroepen:

Deze lijn richt zich op partners betrokken bij de transitieopgave. Denk aan (MKB-)bedrijven en de keten bestaande uit toeleveranciers, producenten, logistiek, afnemers. Het programma biedt nadrukkelijk ook ruimte voor samenwerkingsprojecten waarin (MKB-)bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen samen optrekken, om de transitie oplossingen tot daadwerkelijke toepassing te brengen.

Spoor 3 Menselijk kapitaal en maatschappelijk perspectief:

Voorbeelden van acties zijn:

Voorwaarden:

- Het stimuleren van de (potentiële) beroepsbevolking tot scholing en een leven lang ontwikkelen. Daarbij gaat het over bestaande werknemers die hun baan als gevolg van de klimaattransitie dreigen te verliezen of zien veranderen, alsmede werkzoekenden, die zich de vaardigheden eigen moeten maken die straks noodzakelijk zijn, bij voorkeur in sectoren en beroepen met een toenemende vraag. Het creëren van passende werkgelegenheid is hier een onderdeel van;
- Activiteiten die erop zijn gericht om de leercultuur van de beroepsbevolking en bedrijven te stimuleren en scholing en deelnemers/bedrijven aan elkaar te koppelen, waar mogelijk gekoppeld aan onderdelen van de kennisinfrastructuur (zoals campussen);
- Investerings in programma's om de startpositie van jongeren op de arbeidsmarkt te versterken om de uitstroom van opleidingen beter te laten aansluiten op de vraag.

Een succesvolle maatschappelijke transformatie:

- De toegang tot nieuwe vormen van energie voor alle inwoners mogelijk maken. Het voorkomen en bestrijden van energiearmoede maakt hier expliciet deel van uit;
- Maatregelen te stimuleren die lasten en lusten van nieuwe energieoplossingen met elkaar in evenwicht brengen.

Doelgroepen:

De belangrijkste doelgroep bestaat wederom uit alle partners betrokken bij de transitieopgave, met aandacht voor integraliteit tussen de drie programmalijnen. De arbeidsmarktaanpak heeft een ecosysteembenadering nodig. Meerjarige publiek-private aanpak met onderwijs, bedrijfsleven, overheid (sociale diensten, werkplaatsen) in de arbeidsmarktregio, werkgevers- en werknemersorganisaties, O&O-fondsen, etc. Zij-instromers, nieuwkomers op de arbeidsmarkt en bestaande werknemers vormen een belangrijke doelgroep. Ketenregie vanuit een organisatie die goed thuis is in de inhoudelijke uitdagingen, maar ook gewend is om de verbinder te zijn tussen bedrijven (ook onderling), overheid en onderwijsinstellingen, is dan noodzakelijk.

2.4.1 Productieve investeringen in andere ondernemingen dan KMO's

De economische structuur van de regio kenmerkt zich door een sterke verwevenheid van MKB en grote bedrijven, onder andere in industriële clusters en in regionale waardeketens en innovatie-ecosystemen. Er is een sterke ketenafhankelijkheid. Om de transitie op gang te brengen zijn bovendien grote investeringen nodig en wordt daarmee ook een beroep op grote bedrijven gedaan, die dergelijke investeringen kunnen doen. Om de doelen van het TJTP met betrekking tot diversificatie van de economie, baancreatie en klimaatneutraliteit te kunnen realiseren in NN is steun aan een aantal specifieke investeringsprojecten van grotere bedrijven noodzakelijk. Dergelijke ondersteuning is een randvoorwaarde voor een succesvolle transformatie van het MKB en het realiseren van nieuwe duurzame waardeketens. Hiermee zorgen we voor de juiste randvoorwaarden voor een effectieve inzet van JTF voor het MKB door ondersteuning van een selectief aantal strategische projecten van consortia van MKB en grootbedrijf, die van belang zijn voor de transformatie van het gehele ecosysteem. Het gaat daarbij om projecten die bijdragen aan de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050 en die leiden tot baanbehoud en -creatie in Groningen. Er is geen sprake van relocatie.

Uit de kloofanalyse blijkt dat inzet op grote bedrijven noodzakelijk is voor het doelbereik van JTF in de JTF-regio Groningen. De regio heeft aan de hand van vijf criteria (JTF-subsidiabel; bijdrage aan doelen TJTP wat betreft diversificatie, klimaatneutraal en baancreatie; haalbaarheid; timing en additionaliteit) een limitatieve selectie van zeven projecten met investeringen in (consortia met) niet-MKB-bedrijven opgesteld. De JTF-steun leidt volgens verwachting tot minimaal 1.200 nieuwe directe en 2.300 nieuwe indirecte banen en tot een behoud van ongeveer 2.000 directe en 2.000 indirecte banen. De steun leidt ook tot een flinke terugdringing van de CO₂-uitstoot met minimaal meer dan 1.900 kton per jaar.

Nadere toelichting op de kloofanalyse en indicatieve lijst van te ondersteunen acties en ondernemingen is opgenomen in bijlage 2 van **Bijlage 9. Groningen-Emmen**

2.4.2. Samenhang met andere relevante programma's van de Unie

Om het transitieplan te realiseren, put NN uit verschillende Europese fondsen en middelen. Onze ambitie is om de programmering van Europese, nationale en regionale fondsen en programma's, zoveel mogelijk in samenhang te benutten voor de geformuleerde opgave: niemand blijft achter. Fondsen en projectinitiatieven worden zoveel mogelijk in onderlinge samenhang geprogrammeerd, zodat we synergie creëren, overlap tegengaan en verbindingen leggen in de ondersteuning. Voor Europese fondsen gaat het in ieder geval om EFRO (het benutten van kansen in de nieuwe economie), ETS/INTERREG (benutten van kansen in en met grensoverschrijdende samenwerking), ESF+ (human capital vraagstukken, met name aan de onderkant van de arbeidsmarkt), GLB (benutten van kansen in de circulaire economie) Horizon Europe (aanboren en benutten van kansen in het innovatie-ecosysteem) en CEF (waterstofinfrastructuur), Innovation Fund (groene waterstof en verduurzaming industrie), het RRF (inzet op groene waterstof,

human capital) en IPCEI als enabler voor investeringen in waterstof.

Het ESF+ wordt in de regio onder meer ingezet voor actieve inclusie van werkzoekenden. JTF wordt in aansluiting hierop ingezet op om- en bijscholing werknemers en werkzoekenden, het begeleiden van werkzoekenden naar een baan, alsmede activiteiten gericht op jongeren en hun technische vaardigheden (activiteiten K en L).

2.4.3. Samenhang met geplande steun uit andere pijlers van het mechanisme

De provincie Groningen wil gebruik maken van de 3e pijler van het Just Transition Mechanism (JTM) om te investeren in een warmtenet. Het Groningse gas speelt nu nog een centrale rol in onze energievoorziening en moet worden vervangen door een duurzaam, haal- en betaalbaar alternatief. Dit draagt bij aan het doel om CO₂ neutraal te worden en zal de rol van het Gronings gas vervangen als warmtebron. Regionale bronnen zoals geothermie, groengas en restwarmte uit de industrie zullen een substantiële rol gaan spelen in ons energiesysteem. Ook moeten hiertoe woningen worden aangepast en moet er nieuwe infrastructuur worden aangelegd.

Energiearmoede komt in Groningen vaker voor dan in de rest van het land. Huishoudens met weinig investeringsruimte zijn zelf niet in staat om verduurzamingsmaatregelen uit te voeren en door een stijgende gasprijs worden zij harder geraakt dan andere huishoudens die dat wel kunnen. Regionale overheden werken samen met de netbeheerder, inwoners en andere organisaties om dit te realiseren.

De uitrol van een warmtenet in de gemeente Groningen (WarmteStad) maakt onderdeel uit van een wijkgerichte aanpak, waarmee Groningen haar klimaatambities wil realiseren. Deze uitrol vindt gefaseerd plaats. In totaal betreft het de realisatie van een warmtenetwerk van 23.000 WEq, gevoed met warmte uit duurzame warmtebronnen. Met het project wordt een CO₂-reductie van 667 kton behaald. Voor een volledige beschrijving van de business case wordt verwezen naar de bijgevoegde 2-pager, **Bijlage 5. Groningen-Emmen**.

Just Transition Mechanism (3e pijler/JTM)

De business cases voor WarmteStad zijn niet uit reguliere instrumenten te financieren. Daarom wordt een beroep gedaan op de bancaire financiering uit het JTM in combinatie met de giften die binnen de 3e pijler voor Nederland beschikbaar zijn. Dit komt neer op een publieke lening van € 85 miljoen in combinatie met € 13,5 miljoen aan giften.

Just Transition Scheme (2e pijler/JTS)

Implementing partners zoals InvestNL of de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) kunnen steun in de vorm van equity verlenen. Hiervoor wordt een beroep gedaan op garanties van InvestEU die onder gunstigere voorwaarden kunnen worden verstrekt binnen het label JTS/2e pijler.

Gebied: IJmond

2.1. Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt c)

I. Vaststelling van getroffen economische activiteiten en sectoren

Staalindustrie kern van industriecluster IJmond en van JTF-inzet

De IJmond behoort tot één van de vijf grote industriële clusters van Nederland. De staalindustrie is met ca. 9.000 directe banen en een BRP-bijdrage van 16,8% een grote werkgever en economische drager. Tata Steel Nederland (TSN) vormt de basis van het cluster, met daaromheen veel indirecte banen. De staalproductie vormt de basis van internationale waardeketens in de industrie (auto-industrie, bouw, verpakkingsindustrie, witgoed, etc.) en zorgt voor banen in andere sectoren (installatie, onderhoud, logistiek, zakelijke diensten). Voor de staal geldt een multiplier van 3 á 4 [1]: ca. 30.000 indirecte banen, zowel in de IJmond als daarbuiten.

Alle banen in industrie en energie zijn in de IJmond goed voor 19,9% van de banen (14.000) en 29% van het BRP (TJTP H. 1, o.b.v. Eurostat/CBS, LISA, 2018). Wanneer we inzoomen op ‘energie-intensieve sectoren’ [2] in 2020, valt op dat:

- Het metaalcluster bestaat uit 9.700 banen, waarvan het overgrote deel (9.100) in de ‘vervaardiging van metalen in primaire vorm’ (staalindustrie) en het overige in vervaardiging van producten van metaal.
- De overige industrie bestaat o.a. uit chemie (o.a. papier) en agrofood.

Zie "*Tabel 1.0 Banen industrie IJmond (2020 o.b.v. LISA)*" in **Bijlage 4. IJmond - Bijlagen 1 - 6**

Staalindustrie zorgt voor CO2- uitstoot en druk op leefomgeving

Het energieverbruik van bedrijven in de IJmond ligt hoog; jaarlijks nemen zij 4,3% van het elektriciteitsverbruik en 1,8% van het gasverbruik door Nederlandse bedrijven af (CBS, 2020). Ook het steenkolenverbruik is hoog [3].

Hierdoor ligt ook de CO2-uitstoot hoog: 6,9 Mton CO2-equivalent (eq) in 2019, waarvan 6,3 Mton door staalwinning. Dit is exclusief de uitstoot van de Vattenfall-centrales, waar van de restgassen van staalproductie elektriciteit wordt gemaakt. Mét deze uitstoot bedraagt de emissie zelfs 12,6 Mton CO2-eq. Het aandeel van de IJmond in de totale emissie door bedrijven in Nederland is 13% (vs. een aandeel van de regio van 0,9% in de landelijke werkgelegenheid). Binnen de IJmond veroorzaken TSN en de centrale van Vattenfall Power Velsen samen 98% van de uitstoot; deze installaties behoren tot de top 10 van hoogste CO2-uitstoters in Nederland (Emissieautoriteit, 2020).

Daarnaast stoten de centrales van de industrie in de IJmond diverse andere schadelijke stoffen uit, waaronder fijnstof, NOx, lood, H2S, en andere Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Dit zorgt voor een hoge druk op de leefomgeving, grote maatschappelijke zorgen en negatieve gezondheidseffecten.

Transitie in 3 stappen

De staalindustrie ondergaat in stappen een grote transitie naar een duurzame en schone staalproductie, en naar nieuwe, duurzame banen (diversificatie):

- **Stap 1a naar groen staal: DRI 1 (2021-2030).** DRI-technologie (direct reduced iron) is een relatief nieuwe staalproductietechnologie, waarbij ijzererts direct wordt gereduceerd met behulp van aardgas, groen gas of waterstof, in plaats van met kolen. Dit reduceert de CO₂-uitstoot van het staalproces fors. Vóór 2030 wordt de eerste DRI-installatie gerealiseerd, waarbij Hoogoven 6 en Kooks- en Gasfabriek 2 gesloten worden. Dit resulteert in een CO₂-reductie van 3,1 à 3,8 Mton. Nu al wordt er gewerkt aan de realisatie van infrastructuur voor groene elektriciteit en waterstof. Ook de verduurzaming van overige installaties (o.a. de bekledingslijnen) vindt hier plaats.
- **Stap 1b (parallel aan 1a): diversificatie IJmond als energy hub (2020-2030 en daarna).** Parallel aan 1a werkt de regio aan de diversificatie van de economie, om de afhankelijkheid van de staalindustrie te verkleinen. Voor IJmond is de ontwikkeling naar een duurzame “energy hub” de inzet (zie 2.1.IV).
- **Stap 2 naar groen staal: DRI 2 (2030-2040).** De tweede DRI-installatie wordt direct na de eerste gerealiseerd, waarmee de oude hoogoven 7 wordt gesloten. De vervanging van hoogoven 7 door DRI 2 gaat bovendien gepaard met de sluiting van kooks- en gasfabriek 1 en sinterlijnen. Stap 2 levert additioneel 4,4-6,4 Mton CO₂-reductie per jaar op.
- **Stap 3: volledig groen staal (2030-2050).** Groene waterstofproductie wordt opgevoerd en wordt in toenemende mate worden ingezet in de DRI-installaties (tot ongeveer 80%).

II. Onderscheid krimpende sectoren en sectoren die een transformatie ondergaan

Met de transitie ontstaan er twee parallelle ‘werkgelegenheidsstromen’:

- Enerzijds resulteert de transitie in het afbouwen van de fossiele productie van ruwijzer of staal. Hierdoor treedt een **banenverlies** op in die delen van de staalproductie en logistieke processen die zijn gericht op het verwerken van kolen en sinter (kooks- en gasfabriek 1 & 2 en sinterlijnen). Hier werken momenteel ongeveer 550 medewerkers; deze banen verdwijnen tot aan 2030. Tot aan 2050 wordt de transitie naar ‘groen staal’ voltooid, waarmee vrijwel alle fossiele banen in de staal verdwijnen.
- Anderzijds is er sprake van een nieuwe ‘stroom’ aan **duurzame, niet-fossiele banen**. De nieuwe, duurzame banen die zijn voorzien, komen deels voort uit de **transformatie** van de staalsector (naar groen staal) en deels uit **diversificatie** (IJmond als energy hub, zie 2.1.IV).

Hoe het saldo van beide stromen uitpakt, is van vele factoren afhankelijk. De regio slaagt er alleen in het verlies aan fossiele banen op te vangen, indien voldoende in nieuwe kennis, nieuwe infrastructuur en een toekomstbestendige arbeidsmarkt wordt geïnvesteerd (mét JTF-bijdrage).

III. Sociale, economische en milieueffecten

Banenverlies

Door de klimaattransitie in de (staal)industrie krimpt het aantal fossiele banen in de IJmond. Het potentieel aantal getroffen banen in de staalindustrie bedraagt ca. 9.000 banen, plus de ca. 30.000 indirecte banen die voor een groot deel ook buiten de IJmond landen.

Afgezien van de 550 banen in de verwerking van kolen en sinter die tot aan 2030 verdwijnen, is vanuit de industriepannen nog niet exact bekend hoeveel fossiele banen er op welk moment verloren gaan. Wel is een IJmond-specifieke raming opgesteld voor het staalcluster en de overige industrie, die baanverlies met én zonder JTF-inzet in beeld brengt (zie 2.2.II).

Risico op ontvolking

Door de ligging van de IJmond binnen de MRA (Metropoolregio Amsterdam) en de verwachte regionale groei van de bevolking is er geen direct risico op ontvolking. Echter, wanneer de uitfasering van fossiele banen in de staalindustrie onvoldoende gepaard gaat met het ontstaan van nieuwe banen, leidt dit tot oplopende werkloosheid en kan een negatieve sociaaleconomische spiraal ontstaan.

Behoeftte aan omscholing

De klimaattransitie gaat gepaard met veranderingen in de aard van het werk. Digitale vaardigheden en IT-kennis in de industrie en kennis van duurzame technieken worden steeds belangrijker. In de staalindustrie zelf vinden tot aan 2030 de veranderingen voornamelijk plaats in het “upstream” deel van staalproductieactiviteiten, waar ongeveer 1.800 werknemers actief zijn. Hier is de behoefte aan bijscholing het grootst. Ook is er ook omscholing van werkenden nodig die hun baan verliezen in de staalindustrie en nieuwe werk vinden dat ontstaat als gevolg van diversificatie in de IJmond.

Klimaattransitie leidt tot krapte

Naast baanverlies en kwalitatieve veranderingen, veroorzaakt de klimaattransitie nog een derde arbeidsmarkteffect: een **toenemend tekort aan technisch personeel** en een groeiende **kwalitatieve mismatch** op de arbeidsmarkt, waarbij enerzijds mensen hun baan in de staalindustrie verliezen en – door verouderde kennis en vaardigheden – niet aan het werk komen, terwijl anderzijds duurzame, bedrijven niet aan geschikt personeel komen.

De arbeidsmarkt in de IJmond is, met een lage werkloosheid [4] en een spanningsindicator [5] van 3,28 (UWV, 2021), krap. Met name het tekort aan technisch personeel (+51% toename van de spanningsindicator tussen 2019 en 2021) en ICT-personeel (+80%) groeit. Het PBL verwacht dat door de energietransitie de krapte verder toeneemt (zie H. 1 TJTP). Juist in de IJmond, met haar grote aandeel in de (staal)industrie, is dit effect sterk. De oplopende krapte werkt ontwrichtend voor de economie en maatschappij (uitvallen van sectoren, rem op economische groei) en belemmert de klimaattransitie, waar technisch geschoolden voor nodig zijn.

Milieueffecten

De transitie naar duurzame staalindustrie draagt bij aan een vermindering van de uitstoot van CO₂ én aan vermindering van de milieudruk (fijnstof, stikstof) op de leefomgeving. Daarmee zijn de milieueffecten per saldo naar verwachting positief (zie 2.2.II). Acties moeten voldoen aan vigerende milieueisen en beschikken over de benodigde vergunningen.

IV. Potentieel aan economische diversificatie en ontwikkelingskansen

De IJmond kent kansen voor **economische diversificatie**: het stimuleren van opkomende sectoren buiten de staal. Belangrijke troeven hierbij zijn de strategische ligging aan zee en in het NZKG (Noordzeekanaalgebied), de grote energievraag, de sterke energie-infrastructuur en de industriële kennisbasis. Aanvullende sterkten zijn de aanwezigheid van staal als grondstof voor windturbines, de plannen voor een energiehaven t.b.v. wind op zee (Velsen-Noord) en diverse (geplande) windmolenparken op zee.

Hierdoor heeft de IJmond de potentie “**energy hub**” te zijn voor het NZKG en de MRA: een plek waar energiestromen samenkomen, waar opslag en conversie naar andere energiedragers plaatsvindt en van waaruit innovatieve technieken op energieopwekking en -besparing worden ontwikkeld en geëxporteerd. Concrete kansen zijn:

- **De IJmond als schone productie- en opslaglocatie voor groene waterstof**, via een waterstofbackbone verbonden met de rest van de MRA. De IJmond kan zo een sleutelpositie vervullen in de ontwikkeling van een ‘**hydrogen hub**’ in de MRA [6]. Ook nieuwe waterstoftoepassingen zijn kansrijk, bijvoorbeeld de productie van synthetische brandstoffen of de toepassing van waterstof als brandstof in de industrie, zwaar vervoer (over weg en water) of de gebouwde omgeving.
- **De IJmond als “slimme werkplaats”** voor de productie, installatie, transport en onderhoud van bestaande en toekomstige wind- en zonneparken op zee, en als aanlandingsplaats voor elektriciteit van zee
- **De IJmond als hub voor de opslag, transport en hergebruik van CO₂.**
- **Innovaties op het gebied van duurzame en ‘smart’ industrie.** Dit is kansrijk dankzij de kennisbasis in industrie in de IJmond én (in de bredere MRA) in digitale technologieën.

Voetnoten:

[1] Eurofer, 2020 & FNV, 2021

[2] Dit behelst een groot gedeelte van de industrie en energie, maar niet de gehele sectoren. O.b.v. de afbakening van de “Monitor topsectoren 2018; Sectorplan Procesindustrie” gaat het om sectoren met de volgende SBI-codes in het LISA Werkgelegenheidsregister: Energie: 0620, 0910, 272, 3511, 3512, 3513, 3514, 3530; Agrofood: 10, 11, 12; Procesindustrie: 6, 8, 10, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 35; Chemische industrie: 19, 20, 22.

[3] Jaarlijks gebruikt de staalindustrie 2,82 Mton kolen in de cokesoven en 1,52 Mton in hoogovens. Decarbonisation options for the Dutch steel industry | PBL Netherlands Environmental Assessment Agency.

[4] Afhankelijk van bron, peildatum en gebiedsafbakening varieert de werkloosheid van 2,8% (zie TJTP H. 1) in de IJmond tot 3,7% in de IJmond en Zuid-Kennemerland (2020).
<https://arbeidsmarktinzicht.nl/content/states/index/1923>

[5] De spanningsindicator is de verhouding tussen het aantal openstaande vacatures en het aantal geregistreerde werkzoekenden dat direct inzetbaar is. Hoe hoger de waarde, hoe krappere de arbeidsmarkt. Een waarde van boven de 2 geldt als indicator voor een krappe arbeidsmarkt.

[6] Zie o.a. www.noordzeekanaalgebied.nl/hydrogen-hub-amsterdam-nzkg-gelanceerd-op-world-hydrogen-congress

2.2. Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen tegen 2030 met het oog op het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt d)

I. Ontwikkelingsbehoeften

Om de effecten van de transitie op te vangen, heeft de IJmond behoefte aan (1) vernieuwing, versterking en diversificatie van de regionale economie, (2) aan investeringen in technologie, systemen en infrastructuur om nieuwe, duurzame banen te creëren en (3) aan investeringen in een wendbare en weerbare beroepsbevolking.

Vernieuwing en versterking van de regionale economie

- **Innovatie t.b.v. duurzame en schone staalproductie:** o.a. de toepassing van DRI ten behoeve van een duurzame staalindustrie en innovatieve elektrificatie van fabrieksonderdelen.
- **Innovatieve groene waterstoftoepassingen** ter bevordering van de waterstofeconomie.
- **Innovaties op duurzame energie**, o.a. uitkoppeling van niet-fossiele restwarmte en innovatieve vormen van energieopwekking.
- **Innovatieve toepassingen voor CO₂ als grondstof:** nieuwe toepassingen voor hergebruik van CO₂.
- **Overige innovaties op duurzame, 'smart' industrie**, waaronder energieplatforms voor bedrijven, 'smart industry' en circulaire bedrijvigheid.

Investeringen in technologie, systemen en infrastructuur

- **Installaties voor duurzame en schone staalproductie:** o.a. de opschaling van DRI en productiesites voor groene waterstof t.b.v. duurzaam staal.
- **Infrastructuur voor groene waterstof:** installaties voor groene waterstofproductie, -opslag, en -transport t.b.v. een duurzame industrie.
- **Elektriciteitsnet t.b.v. IJmond als slimme werkplaats voor duurzame energie.** Investering in het elektriciteitsnet zijn een randvoorwaarde, wil de IJmond zich kunnen ontwikkelen tot 'energy hub'. Ook is er behoefte aan andere investeringen, waaronder in technische werkplaatsen.
- **CO₂-infrastructuur:** lokale CO₂-leidingen voor transport in de IJmond (t.b.v. opslag en

hergebruik).

Wendbare en weerbare beroepsbevolking

- **Leven lang ontwikkelen**, met als doel werknemers – van alle opleidingsniveaus en leeftijden – aan de slag te houden in de staalindustrie en werkzoekenden nieuw werk te laten vinden. De nadruk ligt op digitale en technische vaardigheden benodigd voor een duurzame staalindustrie of in opkomende industrieën (zie 2.1.IV).
- Er is, in het verlengde van bovenstaande, behoefte aan het bevorderen van **kennistoepassing** op de werkvloer, bv. door skills labs en proefopstellingen, zodat kennis uit innovatieprojecten landt bij werknemers.
- **Duurzame en inclusieve inzetbaarheid**. De uitdaging is werknemers in een transformerende (staal)industrie aan het werk te houden, als voorwaarde voor een rechtvaardige transitie. Er is specifiek inzet nodig op kwetsbare doelgroepen (55-plussers, laaggeschoolden, mensen met afstand tot de arbeidsmarkt). Concreet is er behoefte aan jobcarving (anders indelen van werk, zodat banen vrijkomen voor kwetsbare groepen), job en life coaching (begeleiding bij veranderingen), ondersteuning bij aanpassingen op het werk en overige duurzame inzetbaarheid.
- **Baanbegeleiding van werkzoekenden**. Als gevolg van de transitie treedt baanverlies op, en door de veranderende eisen aan het werk wordt het voor bepaalde doelgroepen werkzoekenden steeds lastiger een baan te vinden. Dit vraagt om baanbegeleiding van werklozen, met specifieke aandacht voor kwetsbare doelgroepen.
- **Aantrekken en vasthouden van talent**: Er is behoefte aan maatregelen die de krapte-effecten van de transitie opvangen, door het aantrekken en vasthouden van talent voor de (staal)industrie. Ook de hierboven beschreven inzet op scholing (kwalitatieve mismatch verkleinen), duurzame inzetbaarheid (werkenden behouden) en het begeleiden van werklozen (onbenut potentieel benutten) dragen bij aan het terugdringen van de krapte.

II. Ontwikkelingsdoelstellingen

Behoud banen

Het JTF voorkomt in de IJmond mede het verlies van ca. 1.800 directe banen tot aan 2030 (afgerond op 100-tallen). Uitgaande van een multiplier van 3 à 4 op (inter)nationale schaal – dus ook buiten de IJmond – wordt in totaal het verlies van ca. 7.000 à 8.000 banen voorkomen.

Het aantal van 1.800 behouden directe banen is het saldo van twee werkgelegenheidsscenario's (zie bijlage 1):

1. Een scenario waarbij JTF-gelden in de IJmond als vliegwiel dienen voor publieke en private investeringen. Door stijgende arbeidsproductiviteit gaan er wel banen verloren in de staalindustrie, maar dit effect wordt geremd door de opkomst van groene staalproductie. Ook ontstaat er nieuwe werkgelegenheid ('IJmond als Energy Hub'): dit zorgt voor een werkgelegenheidsstijging van 1% per jaar in de overige industrie. Per saldo blijft de daling van het aantal banen in de gehele industrie beperkt (van 11.500 in 2020 naar **11.200 banen in 2030**).
2. Een scenario zonder JTF en een onsuccesvolle transitie. Hierdoor verliest de staalindustrie steeds meer draagvlak, en is op termijn (gedeeltelijke) sluiting onvermijdelijk. Ook mist de regio kansen voor diversificatie. Per saldo neemt het aantal banen in de industrie sterk af, tot **9.400 banen in**

2030.

De JTF-inzet maakt deel uit van een breder palet aan publieke en private inzet op een succesvolle transitie (zie 2.3). Het werkgelegenheidseffect van het JTF is niet los te zien van dit bredere palet.

CO2-reductie & gezondheid

Het NZKG heeft als doelstelling om de CO2-uitstoot (18,3 Mton) in 2030 met bijna de helft te reduceren en in 2050 naar bijna niets; het JTF draagt hieraan bij. TSN levert als grootste uitstoter van de IJmond een groot aandeel van de emissiereductie van de IJmond. Ook draagt het JTF bij aan een schonere leefomgeving en daarmee verbeterde volksgezondheid in de IJmond, door inzet op een schonere (staal)industrie.

Specifiek voor TSN is in het klimaatakkoord een reductie afgesproken van 30% (van 12,6 Mton naar 8,8 Mton per jaar; een reductie van 3,6 Mton) tot aan 2030. Dit doel heeft TSN in een *Expression of Principles* bijgesteld naar een reductie van 40% (5 Mton per jaar).

2.3. Samenhang met andere nationale, regionale of territoriale strategieën en plannen ter zake

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt e)

I. Nationaal

Klimaatakkoord

Het JTF IJmond draagt bij aan de doelen uit het Nederlandse Klimaatakkoord en het Integraal Nationaal Energie- en Klimaatplan (INEK), en dan specifiek aan de doelen voor industrieclusters. Om de industrie te verduurzamen zet het Klimaatakkoord in op een aantal routes, met de SDE++ subsidieregeling voor bedrijven en de CO2-heffing als beleidsmaatregelen. Het JTF is een aanvullende manier om de verduurzaming van de industrie te bevorderen.

Grondstoffenakkoord

Ook draagt het JTF bij aan realisatie van het grondstoffenakkoord. Op gebied van circulaire economie heeft de Nederlandse overheid net als de EU het doel gesteld om in 2050 volledig circulair te worden, met als tussendoel om in 2030 50% minder grondstoffen te verbruiken. De JTF inzet in de IJmond draagt bij aan het behalen van deze doelstellingen.

Nationaal programma Waterstof (NWP)

Het JTF in de IJmond draagt bij aan het NWP, door bij te dragen aan de productie van groene waterstof, de benodigde waterstofinfrastructuur, en nieuwe toepassingen van waterstof. Waar mogelijk zoekt de

regio afstemming met het NWP en regionale partners daarbinnen.

LLO

Met het JTF geeft de IJmond een extra impuls aan een Leven Lang Ontwikkelen (in lijn met de Kamerbrief Routekaart Leren en Ontwikkelen) voor de technische beroepen gericht op het onbenut arbeidspotentieel. Denk aan oudere werknemers (55+) langer aan het werk houden door blijvend te investeren in het skillsniveau, of kosteloos omscholen.

II. Landsdelig

RIS3 2021-2027 West-Nederland

De RIS3 richt zich op brede implementatie van innovaties, het creëren van draagvlak voor innovaties en het wegnemen van belemmeringen voor opschaling. De strategie is om met innovaties een slimme, circulaire, veilige, gezonde en CO₂-neutrale toekomst dichterbij brengen.

Het JTF IJmond sluit op diverse manieren aan op de RIS3 en brengt de strategie in praktijk:

- Focus op missiegedreven innovatiebeleid, met onder meer de energietransitie als missie. De inzet op IJmond als energy hub in het kader van diversificatie is in lijn hiermee.
- Skillsontwikkeling: de koppeling tussen innovatie en ontwikkelen van ‘new skills’ wordt in de RIS3 duidelijk gelegd, ook het JTF gaat hiervan uit.
- Focus op valorisatie: toepassen van kennis en innovatie.
- Ecosysteem-aanpak: de RIS3 gaat uit van het versterken van het innovatie-ecosysteem, evenals het JTF.

III. Regionaal

Er zijn diverse beleidstukken op economie, ruimte en energie waar het JTF op voortborduurde en aan bijdraagt:

- **Het Transitieplan JTF IJmond** vormt de basis voor de inzet van de JTF-middelen in de IJmond en voor voorliggend hoofdstuk. Het plan is opgesteld in samenspraak met stakeholders in de IJmond: provincie, gemeenten, arbeidsmarktregio's, kennis- en onderwijspartijen en het bedrijfsleven. Het plan is bestuurlijk vastgesteld door de IJmond-gemeenten en de provincie Noord-Holland.
- **Regioplan NZKG:** is opgesteld door het Bestuursplatform Energietransitie NZKG in 2020 en beschrijft hoe het industriecluster de doelstellingen uit het Klimaatakkoord gaat bereiken (CO₂-reductie en energiebesparing)
- De **Cluster Energie Strategie (CES) 1.0 NZKG:** beschrijft de benodigde investeringen in fabrieken en infrastructuur voor het NZKG om bij te kunnen dragen aan de klimaatdoelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs. De CES 1.0 NZKG richt zich onder andere op de verzwaring van het elektriciteitsnet, een Regional Integrated Backbone (RIB) voor waterstof en de distributie

van CO2.

- De **Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid**: beschrijft waar en hoe de regio in 2030 duurzame elektriciteit kan opwekken, hoe de warmtevoorziening in de gebouwde omgeving er uit gaat zien en wat de betekenis is voor de regionale energie-infrastructuur.
- **MRA Agenda IJmond**: deze is opgesteld in 2019 door de gemeente Velsen, Heemskerk en Beverwijk, en heeft als ambities o.a. een bijdrage leveren aan de energietransitie en het versterken van de Techport.
- **Made in IJmond gebiedsprogramma**: opgesteld in 2017 door de vijf regiogemeenten met als doel de regionaal aanwezige economische potentie te benutten en versterken.
- **Techport- Meerjarenplan 2019-2022**: opgesteld in 2019 door Techport in samenwerking met de partners. Inzet is om te investeren in innovatie in de maak- en onderhoudsindustrie en in een toekomstbestendige arbeidsmarkt.

Op de arbeidsmarkt zijn de volgende beleidskaders relevant:

- **Regionale aanpak Arbeidsmarkt Zuid-Kennemerland en IJmond 2020-2022**: opgesteld door de regiogemeenten met het UWV, werkgevers- en werknemersorganisaties en het onderwijs. In de aanpak wordt gestreefd naar een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en levenslang ontwikkelen.
- **Regionale Uitvoeringsagenda RPA Noord-Holland Noord**: jaarlijks arbeidsmarktprogramma opgesteld door RPAhn, de regiogemeenten, het UWV, werkgevers- en werknemersorganisaties en het onderwijs gericht op leven lang ontwikkelen, duurzame inzetbaarheid en inclusiviteit.
- **House of Skills** werkt in de MRA aan het matchen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt door te kijken naar benodigde en aangeboden skills.
- **Human Capital Agenda Klimaatopgave (HCA K)**: is een initiatief van de provincies Noord-Holland en Flevoland, MRA en House of Skills om te voorzien in de behoefte van voldoende vakmensen. Ontwikkelcoalities gaan aan de slag met voldoende technische instroom en samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
- **Manifest Werken & Ontwikkelen 2030**: is een initiatief van de provincie Noord-Holland waarin afspraken gemaakt zijn over inzet op arbeidsmarktgebied tot aan 2030.

De arbeidsmarktinzet binnen het JTF is aanvullend op deze arbeidsmarktinzet, en bouwt voort op inzichten die in deze trajecten zijn opgedaan (bv. op het vlak van skillsgericht werken).

Lokaal is tot slot de **Roadmap Plus** van TSN relevant. Hiermee zet TSN in op reductie van de overlast voor de leefomgeving (geur, geluid, lucht). De investeringen bedragen € 300 mln. t/m 2025. De uitvoering valt buiten de kaders van het JTF; wel wordt synergie gezocht (zie 2.4).

2.4. Soort voorgenomen concrete acties

Referentie: artikel 11, lid 2, punten g) tot en met k), en artikel 11, lid 5

I. Voorgenomen acties

1. Duurzame en schone staalindustrie als toekomstbestendige werkgever:

- **Innovatieprojecten ten behoeve van duurzame staalproductie.**
 - Testen en toepassen van DRI (zie 2.1) op de schaal van proefinstallaties.
 - Innovatieve vormen van elektrificatie van fabrieksonderdelen van TSN (o.a. warmwalsbanden en verzink- of bekledingslijnen).
 - Innovatieve uitkoppeling van restwarmte uit de productie van groen waterstof en groen staal (o.b.v. DRI).

- **Investerings in technologie, systemen en infrastructuur** t.b.v. een duurzame staalindustrie:
 - Technologie, systemen en infrastructuur benodigd voor de toepassing van DRI bij TSN.
 - Infrastructuur voor groene waterstof t.b.v. de productie van groen staal, met H2ermes als concrete actie: groene waterstoffabriek op het terrein van TSN.
 - Meekoppelkansen Roadmap Plus (zie 2.3), waarbij vermindering van overlast en CO2-reductie hand in hand gaan.

2. Diversificatie van de economie: IJmond als energy hub en duurzaam industriecluster:

- **Groene waterstofhub:**
 - Ontwikkelen en opschalen van waterstofprojecten voor de productie, het transport en de opslag van groene waterstof. Naast het project H2ermes kan ook de realisatie van andere productiesites voor groene waterstof worden ondersteund, evenals de aansluiting op de landelijke waterstofbackbone en de aanleg van lokale waterstofinfrastructuur (RIB).
 - Ontwikkeling en opschaling van innovatieve groene waterstoftoepassingen, bv. voor synthetische brandstoffen of als brand- en grondstof in de industrie of in de scheepvaart.
- **Slimme werkplaats voor duurzame energie:**
 - Investerings in de energie-infrastructuur voor de aanlanding van wind op zee.
 - Uitbouw van ‘technische werkplaatsen’ zoals de beoogde Energiehaven (Velsen-Noord) als uitvalsbasis worden voor het aanleggen en onderhouden van windparken.
 - Ontwikkeling van innovatieve vormen van energieopwekking zoals drijvende zonneparken en getijdenenergie.
- **Transport, opslag en hergebruik van CO2:**
 - Infrastructuur voor opslag en hergebruik van CO2 (behoefte van 1 Mton CO2, ook na overstap op DRI).
 - Innovatief hergebruik van afgevangen CO2 als grondstof in de industrie.
- **Innovaties op het gebied van duurzame en ‘smart’ industrie:**
 - Online energieplatforms voor de uitwisseling van groene energie (B-to-B)
 - Innovatieve energie-efficiënte oplossingen in de industrie die breder kunnen worden vermarkt (bv. innovatieve elektroboilers of elektrificatie van industriële processen).
 - Innovatie op ‘smart’ & duurzame maintenance en industrie: stimuleren van (digitale) innovaties t.b.v. een energie-efficiënte, slimme industrie (o.a. door een Techport Innovation Centre, fieldlabs)
 - Digitale werkplaats midden- en kleinbedrijf (MKB) ter stimulering van (digitale) innovaties die bijdragen aan een duurzame industrie en aan de energietransitie.
 - Nieuwe bedrijvigheid in relatie tot de circulaire economie o.a. het digitaal inzichtelijk maken en benutten van circulaire reststromen door afvalscans.

N.B.: niet de productie van groene energie of energiebesparing op zich wordt gefinancierd, maar investeringen die bijdragen aan innovatieve verdienmodellen en nieuwe banen (diversificatie).

Tot slot is ook industriële restwarmtebenutting voorzien in pijler 2 en 3 van het JTM.

3. Transitie naar toekomstbestendige arbeidsmarkt:

- Leven lang ontwikkelen en skillsontwikkeling: bijscholing en een leven lang ontwikkelen van technisch personeel in de industrie, van alle leeftijden en opleidingsniveaus, bv. via fieldlabs, kennis- en expertisecentra en programma's voor het vergroten van de (digitale) vaardigheden waar de klimaattransitie om vraagt.
- Kennistoepassing op de werkvloer, door onder meer 'skills labs' en proefopstellingen bij bedrijven op te richten, gekoppeld aan (innovatie)projecten onder de paden 1 en 2.
- Duurzame en inclusieve inzetbaarheid: de regio zet in op jobcarving, job en life coaching, ondersteuning bij aanpassingen op het werk en overige maatregelen die duurzame inzetbaarheid vergroten (denk aan het activeren van werkgevers om ieders talent te benutten).
- Baanbegeleiding van werkzoekenden: begeleiding van werkzoekenden die hun baan verliezen in de fossiele staalindustrie, met specifieke aandacht voor langdurig werklozen en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. De koppeling wordt gelegd met arbeidsmarktbeleid van aansluitende regio's (zie 2.3) om mobiliteit op de arbeidsmarkt te stimuleren.
- Aantrekken en vasthouden van talent: acties om het imago van de techniek als werkgever te verbeteren, en om niet-werkenden en werkzoekenden te begeleiden naar een baan in de techniek. Hiertoe is een oriëntatie, kennis- en expertisecentrum voor offshore windenergie voorzien, evenals een 'servicepunt techniek'.

Van IJmondiale transitiepaden naar landelijke JTF-sporen (zie bijlage 6)

De landelijke JTF-strategie kent drie sporen: (1) vernieuwing en versterking van de regionale economie; (2) investeringen in technologie, systemen en infrastructuur en (3) een wendbare en weerbare beroepsbevolking. Transitiepad 1 (Duurzame staalindustrie) en transitiepad 2 (Diversificatie van de economie) van de IJmond worden bereikt door gecombineerde inzet op sporen 1 én 2. Transitiepad 3 van de IJmond wordt bereikt via spoor 3 én via arbeidsmarktinzet in sporen 1 en 2.

Integrale aanpak

In het JTF programma gaat de IJmond op zoek naar een integrale benadering, waarin activiteiten uit de 3 sporen worden gecombineerd. Hierbij wordt de verbinding gemaakt met de arbeidsmarktinfrastructuur rondom LLO en inclusieve arbeidsmarkt. Van begunstigden wordt verwacht dat zij 'Social Return on Investment' (SROI) realiseren: tewerkstelling van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

Doelgroepen & ecosysteemaanpak

Het JTF is bedoeld om de transitie van het gehele 'ecosysteem' mogelijk te maken. De inzet is een aanpak

waarin het bredere MKB, grootbedrijf, kennis- en arbeidsmarktpartijen samenwerken.

- Het MKB geldt als primaire doelgroep voor innovatiebevordering. Doel is het MKB te stimuleren innovaties voor een duurzame staalindustrie én voor de IJmond als energy hub te ontwikkelen. Het MKB is ook een belangrijke doelgroep voor andere acties.
- Het grootbedrijf vormt met TSN de kern van de staalindustrie, en diverse grootbedrijven zijn nodig voor infra. Deelname van het grootbedrijf is daarom nodig, maar wel onder voorwaarden:
 - Géén steun aan projecten waaraan enkel het grootbedrijf participeert (als enige begunstigde).
 - Wél projecten die uitgaan van samenwerkingen tussen het mkb, grootbedrijf en andere partijen. Het grootbedrijf kan deelnemen als co-financier, door inbreng van eigen middelen, kennis of onderzoeksfaciliteiten, of in specifieke gevallen ook als mede-begunstigde. Dit laatste kan alleen in open innovatieprojecten of investeringen in infrastructuur met ‘open access’.

Inzet financiële middelen

IJmond zet de JTF-middelen in als subsidie.

Randvoorwaarden bij acties (naast voorwaarden JTF-verordening), zijn:

1. **Positieve bijdrage aan leefkwaliteit en leefomgeving.**
2. **Robuuste bijdrage aan duurzame industrie** in de IJmond én de regio
3. **Ruimtelijke inpassing** aan de voorkant regelen, met oog voor slim en efficiënt ruimtegebruik.
4. **Ecosysteem-aanpak**
5. **Voor innovatie:** acties moeten zich richten op demonstratie en vermarkting van innovaties.
6. **Voor infra:** open access, ‘hefboomwerking’ voor de transitie en aantoonbare financieringsbehoefte.
7. Positieve bijdrage aan **duurzaam behoud van arbeid** en **SROI**.

II. Verwachte bijdrage om het effect van de transitie te verzachten

De acties dragen bij aan het behouden en creëren van banen in de regio door voor duurzame en toekomstbestendige werkgelegenheid te zorgen (zie 2.2.II). Daarnaast draagt de arbeidsinzet bij aan een rechtvaardige transitie, waarin werkenden en werkzoekenden succesvol meekomen.

III. Kloofanalyse productieve investeringen

In de interpretatie van de IJmond vinden er geen productieve investeringen in grootbedrijf plaats. In enkele projecten wordt het grootbedrijf ondersteund bij innovatie, maar dit gebeurt op het niveau van proefinstallaties (pre-operationeel) en gaat gepaard met risico's voor bedrijven. Het gaat om:

- Uitkoppeling restwarmte H2ermes (groene waterstofproductie) door Nobian, HVC en TSN
- Transitie bekledingslijnen door TSN
- Nieuwe toepassingen van waterstof (NXT Hydrogen) door GP Groot
- Gebruik van elektroboiler door Crown van Gelder.

Ook is steun aan grootbedrijf voorzien voor infrastructuur: H2ermes, voor groene waterstofproductie (met Nobian en TSN als grootbedrijf). Dit project komt het cluster als geheel ten goede.

Evenwel toont de IJmond in bijlage 3 (kloofanalyse) aan dat, mochten de activiteiten worden gezien als productieve investeringen in het grootbedrijf, deze een substantiële bijdrage leveren aan de creatie van banen.

IV. Overzicht mogelijk begunstigde partijen die op grond van bijlage I in Richtlijn 2003/87/EG in aanmerking komen voor kosteloze toewijzing

Relevant in dit kader is steun aan:

1.TSN: steun is voorzien voor innovatie op het gebied van staalproductie met DRI, voor de aanleg van infrastructuur voor groene waterstof en de verduurzaming van fabrieksonderdelen. De steun voor DRI-innovatie en voor groene waterstof valt buiten de scope van artikel 11.2.i, daar het geen verduurzaming van bestaande ETS-activiteiten betreft, maar nieuwe innovatie- c.q. infrastructuuractiviteiten.

De steun aan de verduurzaming van fabrieksonderdelen (specifiek: bekledingslijnen) betreft innovatie. Daarom valt ook deze activiteiten naar verwachting buiten de scope van artikel 11.2.i. Voor de volledigheid is in bijlage 4 aanvullende informatie aangeleverd.

2.Gasunie bedrijft in Beverwijk een compressorstation voor aardgas. JTF-steun aan Gasunie is voorzien voor de aanleg van groene waterstofinfrastructuur. Deze steun staat volledig los van het compressorstation en valt niet binnen de scope van artikel 11.2.i.

3.Crown van Gelder heeft een papierfabriek in Velsen. JTF-steun is voorzien voor een proefinstallatie: een innovatieve elektroboiler (t.b.v. diversificatie: duurzame industrie). Het gaat hier om innovatie (additionele proefinstallatie), niet om de verduurzaming van een bestaande activiteit. Artikel 11.2.i is niet van toepassing.

V. Synergie en complementariteit

Synergie met andere relevante programma's van de Unie

Het ESF+ richt zich op mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie zoals statushouders, langdurig werklozen, arbeidsbeperkten, oudere werklozen, kwetsbare jongeren en gedetineerden. In de gehele regio,

zonder sectorale focus. Het JTF is hier onderscheidend aan door:

- **thematische focus** (opvangen gevolgen klimaattransitie);
- **sectorale focus** (staalindustrie);
- **doelgroep** (niet enkel de onderkant van de arbeidsmarkt, maar alle werkenden en werklozen);
- **geografische focus** (IJmond centraal).

EFRO (KvW 2021-2027) heeft als doelstellingen een slim en groen Europa, met aandacht voor het versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en de invoering van geavanceerde technologieën. Om de complementariteit van JTF met KvW III zo groot mogelijk te laten zijn, wordt – naast de specifiekere focus van het JTF – ook voorzien dat het JTF zich op grootschaliger projecten richt, voorbij prototyping/praktijktest, richting demonstratie en proeffabrieken.

Synergie en complementariteit andere pijlers JTM

IJmond zet in op pijler 2 en 3 van het JTM. Als concreet project heeft HVC met gemeenten en woningcorporaties de business case voor het ‘Warmtenet IJmond’ in ontwikkeling. De business case richt zich op de aanleg van het warmtenet, incl. investeringen in aansluitingen, uitkoppelingen en opwek. Diverse restwarmtebronnen vanuit groene waterstofproductie, geothermie en aquathermie kunnen woningen en gebouwen van warmte voorzien. Dit leidt tot een besparing van 25.000 ton CO₂, in totaal 550.000 ton CO₂ tot 2050 (zie bijlage 2).

Daarnaast is ook overige inzet van de JTM pijlers 2 en 3 mogelijk t.b.v. spoor 2 (groene waterstof, CO₂, elektrificatie).

Gebied: Groot-Rijnmond

2.1. Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt c)

Inleiding

Binnen regio Rijnmond concentreren de industrie, de werkgelegenheid én de transitieopgave zich in het zogenaamde ‘*Havenindustriële cluster*’ (HIC) het petrochemisch industriecomplex in het havengebied van Rotterdam. In het HIC is een hoge dichtheid van bedrijven uit de sector industrie volgens sector C van de SBI en – meer gedetailleerd – de sectoren energie (LISA 0620, 0910, 272, 3511 t/m 3514, 3530), procesindustrie (LISA 6, 8, 10, 17, 19 t/m 25, 35) en chemische industrie (LISA 19, 20, 22).

De gevolgen van de transitie naar duurzame industrie klinken door in de maatschappij, de arbeidsmarkt, de economie van het HIC. Traditionele, vaak lager geschoolde werkgelegenheid verdwijnt. Nieuwe technologieën vereisen nieuwe skills, nieuwe ketens, nieuwe markten. Deze ontwikkelingen verergeren de krapte en mismatches op de arbeidsmarkt binnen Rijnmond. Om het hoofd te bieden aan directe effecten

en problemen als gevolg van de gestarte transitie, zet Rijnmond in op de activiteiten in dit hoofdstuk.

CO2 opgave

Rijnmond is één van de zes geselecteerde JTF-regio's. Terugdringen van CO2 uitstoot is cruciaal om de Europese en nationale klimaatopgaven te realiseren. Tabel 1 in hoofdstuk 1 toont dat Rijnmond verantwoordelijk is voor 22,8% van de landelijke CO2 uitstoot. De CO2-intensiteit voor Rijnmond is 3,3 maal zo hoog als het EU gemiddelde en 2,8 keer zo hoog als het NL gemiddelde. Ingezoomd op de CO2 cijfers voor de industrie, zonder energie-component blijkt dat de CO2-intensiteit van de industrie in Rijnmond 4,7 maal zo hoog is als het EU gemiddelde (zie tabel 2 in bijlage cijfermatige onderbouwing). De uitstoot van de industrie is substantieel hoger dan in de andere JTF regio's, met 17 uitstoters uit de 'top 50' gevestigd in Rijnmond verantwoordelijk voor meer dan 27% van de 'ETS-geregistreerde' uitstoot (zie tabel 5 in bijlage cijfermatige onderbouwing).

Toegevoegde waarde en werkgelegenheid industrie

De toegevoegde waarde van regio Rijnmond (BRP) is met € 61,3 miljard veruit het hoogst van alle JTF regio's. Dit is zelfs nagenoeg gelijk aan de toegevoegde waarde van alle overige JTF regio's samen. De toegevoegde waarde daarbinnen van specifiek de industrie valt met € 6,8 miljard tevens op. Deze industrie biedt werkgelegenheid aan meer dan 45.000 fte. In absolute zin is Rijnmond hiermee motor van de Nederlandse industrie. De urgentie om te verduurzamen moet dan ook zowel de bestaande industrie bereiken, als stimulansen geven tot nieuwe waardeketens te komen.

Transitiepaden

Voor het HIC is de transitie naar een duurzame industrie uitgewerkt in een specifiek clusterplan. Het clusterplan Rotterdam-Moerdijk bevat een roadmap voor het realiseren van een emissie-arme en circulaire industrie. De roadmap bevat drie (in de tijd deels overlappende) paden in de transitie:

Stap 1: efficiency, ontwikkelen energie infrastructuur en CCUS (2018-2025)

Efficiency maatregelen en nuttige toepassingen van reststromen, afvang en hergebruik CO2.

CO2-reductie potentieel 4,9 Mt CO2-reductie (scope 1) tot 2030. Daarnaast 2,6 à 3,5 Mt CO2-reductie in gebouwde omgeving en glastuinbouw door levering van industriële restwarmte en CO2.

Stap 2: naar een nieuw energiesysteem (2020-2030)

Vervangen van fossiele door duurzame energiebronnen (duurzaam geproduceerde elektriciteit en waterstof) in de industrie.

CO2-reductie potentieel 3,5 à 4 Mt in 2030.

Stap 3: vernieuwen van het grondstoffensysteem (2030-2050)

Vervangen van fossiele grondstoffen en transportbrandstoffen door bio grondstoffen, recycling en CO2 i.c.m. groene waterstof.

CO2-reductie potentieel 1 Mt in 2030.

Met een potentiële reductie van 13 Mt in 2030 is de ambitie van 55% reductie (Fit for 55) ten opzichte van 20Mt in 1990 haalbaar (reductie met 55% is tot 9 Mt, potentie strekt tot 7 Mt).

Arbeidsmarkt

De urgentie op de arbeidsmarkt is tweeledig: enerzijds terugdringen van het vacatureoverschot, anderzijds bemensen van veranderende industriële banen. Aanpak hiervan vergt actie op meerdere dimensies: toeleiding en instroom, doorstroom, om- en bijscholing en randvoorwaarden zoals bereikbaarheid. In tabel 6 in bijlage cijfermatige onderbouwing zijn gegevens over werkgelegenheid (in FTE), participatie en werkloosheid per regio gegeven. Rijnmond heeft het hoogste aantal medewerkers in de industrie in vergelijking met de andere regio's. Zuid-Holland kent hierbij liefst 7,6% beroepsbevolking van 60+, vergrijzing die op korte termijn leidt tot extra uitstroom van arbeidskrachten. De arbeidsparticipatie is in Rijnmond met 68,9% daarentegen substantieel lager dan NL gemiddeld 79,3%. De werkloosheid is in Rijnmond met 4,7% ook hoger dan NL gemiddeld 3,9%. Er is dus een flink 'onbenut potentieel' in de beroepsbevolking. De transitie vergroot de krapte en verergert de verschuiving van werkgelegenheid naar opleidingsniveaus. De transitie tekent zich af in arbeidsmarkt cijfers:

- de krapte in technische beroepen is groot, met meer dan 75.000 vacatures van 258.000 (bijna 30% in één van twaalf sectoren) – alleen voor ICT-beroepen is de 'spanningsindicator' (BRC) nog hoger dan voor technische beroepen,
- vacatures in technische beroepen naar ISCO opleidingsniveau 1 nemen in aandeel af, nemen toe in niveau 2 en nemen sterk toe in niveau 3.

Indirecte werkgelegenheid

De zeehaven-gerelateerde directe werkgelegenheid in Rotterdam-Rijnmond bedroeg 101.443 werkzame personen in 2017. Gecombineerd met de hoeveelheid indirecte werkgelegenheid, zijn er 183.675 personen werkzaam in deze regio. Vanuit deze verhouding (10:8) kan worden gesteld dat er aan de 45.300 directe fte, circa 36.000 fte indirecte werkgelegenheid is verbonden.

Banenverlies en nieuwe banen

Het PBL laat zien dat het aantal banen in de bestaande fossiele industrie in Rijnmond daalt en dat nieuwe banen ontstaan in nieuwe waardeketens. Binnen de complexiteit van kwantitatieve schatting van werkgelegenheidseffecten, is het saldo van de scenario's echter telkens negatief. Een belangrijke conclusie uit de PBL studie is dat het werkloosheidsrisico van werknemers in een aantal sectoren uitzonderlijk sterk stijgt. In Rijnmond betreft dit personen in de aardolieverwerking.

Volgens berekeningen zijn er in Rijnmond meer dan 31.000 personen werkzaam in kwetsbare sectoren (zie tabel 10 in bijlage cijfermatige onderbouwing). Nadere analyses (zie paragraaf 5 sub d en tabel 13 in bijlage cijfermatige onderbouwing) tonen een krimp in de kolensector van 22% en in de keten van

olieproducten van 10%. Daar staan groeikansen in de energiesector en installatiebranche tegenover. Per saldo is de reële schatting een “verlies” van circa 2.000 fte aan directe fte in energie-intensieve sectoren in Rijnmond tot 2030. Het belang is daarmee groot deze tendensen om te zetten in nieuwe banen, door transitie en vernieuwing van de chemische sector en door ontwikkeling van Rijnmond als Europese “energy hub”.

Verlies van banen is al gestart met de gedwongen sluiting van kolencentrales. Gesteld wordt dat circa éénderde van de arbeidsplaatsen in de haven verandert door de energietransitie. Naar verwachting ontstaat op korte termijn bedrijvigheid dicht bij de huidige beroepen, bijvoorbeeld in de installatiebranche. Op langere termijn ontstaan fundamenteel nieuwe banen, waarbij energie en digitalisering steeds meer in elkaar grijpen. Om Mainport Rotterdam ook na de energietransitie te behouden als de belangrijkste energiehaven van Europa, moet men anticiperen op deze toekomst, mee veranderen en voorop lopen. Belangrijk hierbij is aandacht voor het beschikbare potentieel aan arbeidskrachten.

Om-, na- en bijscholingsopgave

De *skill relatedness* is in de energie, chemie en havenindustrie klein. Vaardigheden van de werknemers in deze sectoren laten zich goed overdragen binnen de sectorkolom (ook naar niet-fossiele vormen van bijvoorbeeld procesindustrie), maar veel minder naar andere sectoren als gevolg van het hoog specialistische karakter gekoppeld aan het relatief lage opleidingsniveau. Werknemers in de aardolie verwerkende industrie, waar banen verloren gaan, vinden hierdoor niet zomaar een baan in een andere sector. Rotterdam heeft meer dan vijf keer zoveel werknemers in de aardolieverwerking dan gemiddeld in Nederlandse regio's. Dit geeft aan dat de om- en bijscholingsnoodzaak hoog is.

Krapte op de arbeidsmarkt

De grote opgaven in de gebouwde omgeving (energiebesparing, installatie van zonnepanelen, warmtepompen etc.) vragen op de korte termijn van de bouw- en installatiesector extra inzet van mbo- en hbo-ers. Ook in de netwerkbedrijven zijn op korte termijn vele monteurs nodig. De vraag naar technologische vaardigheden neemt in alle sectoren toe. Nu al zijn er tekorten voor procestechniek & maintenance, elektro- & installatietechniek en metaal & werktuigbouwkunde op mbo- en hbo-niveau. Deze krapte groeit bij de transitie naar nieuwe energietechnologieën.

De instroom van jongeren in sectoren van de energietransitie is beperkt. In de huidige energiesectoren zijn vooral ervaren krachten actief; 45+ (en voor meer dan 7% zelfs 60+), man en voltijds. Uitzondering hierop zijn de werkzaamheden in de ontwerpfase, advies en verkoop waar vaker vrouwen werkzaam zijn. Aandacht voor duurzame inzetbaarheid en voorkoming van vervroegde uittreding binnen de leeftijdsgroep 45+ van de beroepsbevolking is van groot belang.

De actuele en toenemende krapte op de arbeidsmarkt (vacature-overschot) is het belangrijkste pijnpunt in de energietransitie in Rijnmond. Het al bestaande groot tekort aan technisch personeel in het HIC, neemt naar verwachting de komende jaren toe. Het inzetten van nu nog onbenut potentieel en het vergroten van sociale inclusie zijn noodzakelijke oplossingsrichtingen. Wanneer niets gebeurt, geeft dit serieuze vertraging bij de voorgenomen transitieën.

De instroom bij opleidingen in de techniek neemt af. Voor de gehele onderwijsketen (PO, VO, MBO, HBO en WO) is meer instroom noodzakelijk, juist ook uit specifieke doelgroepen die tot op heden relatief ondervertegenwoordigd zijn bij bedrijven in het HIC. Dat is noodzakelijk om het toenemend aantal vacatures voor bestaande banen in te vullen, maar vooral om door het aantrekken van jonge talentvolle mensen bij bestaande bedrijven aan nieuwe ideeën en een andere (inclusieve en duurzame) cultuur te kunnen werken. Strategische personeelsplanning betekent voor werkgevers ook het verder kijken dan de huidige arbeidspool en aandacht voor arbeidskrachten uit kwetsbare groepen.

Sociale innovatie onderwijs en arbeidsmarkt

Een succesvolle energietransitie is mede afhankelijk van beschikbaar en te werven talent. Met een fors vacatureoverschot vraagt deze enorme uitdaging om kwantitatieve en kwalitatieve aanpassingen van arbeidsmarkt en onderwijs. Een toekomstgerichte aanpak met bijbehorend (financieel) instrumentarium om initiatieven te faciliteren en op te schalen. Dit vraagt om extra investeringen en innovaties bij bedrijfsleven en onderwijs.

MBO instellingen staan voor een grote uitdaging. Aan de ene kant werken ze steeds beter samen met bedrijven om snel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en behoeftes, aan de andere kant kampen ze met vergrijzing bij docenten en hebben ze moeite voldoende nieuwe docenten aan te trekken.

In de groeisectoren van de energietransitie ontbreekt soms een sociale infrastructuur: nog geen cao, salarissen liggen lager, meer tijdelijk werk en nog onvoldoende toegang tot opleidingsbudgetten. Dat maakt een overstap naar deze branches lastiger. Op deze aspecten is *sociale innovatie* nodig, bijvoorbeeld in flankerende programma's rond her-, bij- en omscholing. Daarbij is een modulair, flexibel opleidingsaanbod noodzakelijk.

Ten aanzien van de arbeidsmarkt- en sociale effecten is bredere aanpak gewenst: naast arbeidsmarktprojecten met directe link met de klimaattransitie, ook ondersteuning van acties gericht op het verkrijgen/behouden van werk en sociale inclusie gericht op sectoren en doelgroepen die indirect worden geraakt door de klimaattransitie ("rechtvaardige transitie").

2.2. Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen tegen 2030 met het oog op het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt d)

Focus

De hoofdlijnen zijn versnellen van de energietransitie, vernieuwen van de economie en veerkrachtig maken van de arbeidsmarkt voor de transitie. Daarnaast zijn enorme investeringen nodig in de benodigde 'backbone infrastructuur' die randvoorwaardelijk is aan de doelen voor 2030. Die infrastructurele investeringen kunnen echter niet uit JTF betaald worden.

Rijnmond zet de beperkte middelen in met grote focus, waar geen investeringen in gebouwen of basisinfrastructuur toe behoren. Dit laat onverlet dat er zogenaamde spillover effecten zijn naar de gebouwde omgeving, naar draagvlak en naar acceptatie van maatregelen in de energietransitie.

Een ketenaanpak in de tijd is nodig om de drie programmalijnen succesvol te realiseren. Dit vraagt een integrale blik op zowel economie als arbeidsmarkt. De gevolgen van de transitie in werkgelegenheid en scholingsbehoefte zijn groot en direct. De transitie raakt de fundamenten van de arbeidsmarkt voor het HIC. De technologische innovaties die tot doorbraak komen, zijn mede bepalend voor de benodigde opleidingen. Zonder juist gekwalificeerd personeel, geen nieuwe waardeketens.

Acties die zowel de economische kant als de arbeidsmarktaspecten aanpakken, versterken de resultaten. Rijnmond streeft bij selectie van projecten naar dergelijke verbindingen en integrale aanpakken. Bijvoorbeeld in projecten t.a.v. nieuwe technieken met vertaalslag naar opleiding in het gebruiken/bedienen van die techniek. Bijvoorbeeld in projecten waar door de transitie in potentie werkgelegenheid verloren kan gaan, door aanwezigheid van vertaalslag naar een sociaal en/of scholingsplan.

Spoor 1:

Vernieuwen en versterken van de regionale economie met nieuwe, duurzame en/of circulaire industriële ketens

Doelstelling

Dit spoor steunt ontwikkelingen waarin nieuwe waardeketens de fossiele industrie vervangen. Het stimuleren van de afzetmarkt voor groene waterstof, inzet op industriële elektrificatie, zon, wind, technologische innovaties die dichterbij de markt worden gebracht. Denk aan circulaire chemie ter verwaardiging van nieuwe circulaire grondstoffen, verwerking van reststromen tot bruikbare grondstoffen, hergebruik Lithium-batterijen en duurzame productie van groene methanol voor de chemie en transportsector. Al deze processen zijn relatief nieuw en ondervinden uitdagingen in het financieren van de onrendabele top in opschaling naar praktijkschaal.

Toepassing van innovatie betekent ook 'het dichterbij brengen van (nieuwe) bedrijvigheid in de verdere toekomst'. Als de nieuwe keten uiteindelijk de bouw van een fabriek behoeft, kan het totale proces (van lab-opstelling via pilot en demo naar de bouw van de fabriek) al snel vele jaren duren. Basic engineering van projecten gericht op nieuwe waardenketens valt onder de reikwijdte van spoor 1, alhoewel de bouw van de beoogde fabrieken nog jaren kan duren.

Spoor 2:

Versnellen van de transitie met investeringen in technologie, systemen en infrastructuur tot decarbonisatie van bestaande industriële ketens

Doelstelling

Doel van dit spoor is bestaande industrie, inclusief ketenpartners (met inbegrip van mobiliteit en logistiek), te helpen bij het mitigeren van directe gevolgen van de transitie. Hoofdstuk 1 toont de noodzaak hiertoe in Rijnmond, waar met name de sectoren energie, chemische industrie en procesindustrie te maken hebben met zowel verduurzaming van processen als met fundamentele wijziging van grondstoffen. Denk aan het uitvoeren van redesign scans tot decarbonisatie en doen van investeringen gericht op het aanpassen van productieprocessen naar niet-fossiel. Het vervangen van fossiele grondstoffen door elektrificatie, waterstof e.d. Denk aan industriële elektrificatie waarbij aardgas wordt vervangen en initiatieven gericht op het benutten van reststromen, biomassa en CO2 in industriële processen. Denk aan decarbonisering van logistieke keten die gekoppeld is aan de industrie, zoals goederenvervoer over water, weg, spoor.

Spoor 3:

Wendbare en weerbare beroepsbevolking in duurzaam toekomstbestendig HIC

Doelstelling

Doel is beschikbaarheid van voldoende juist opgeleide en gemotiveerde beroepsbevolking voor de opgaven, bij een toenemend vacature-overschot. De interventies vanuit JTF zijn aanvullend op bestaand instrumentarium aan wetgeving, sociale plannen en het Westhavenarrangement, waarin Ministerie SZW samen met UWV, FNV en werkgeversorganisaties arbeidskrachten die worden getroffen door sluiting van de kolencentrales in het HIC van werk naar werk helpen. Om potentieel te mobiliseren, passend (bij-/om-) te scholen en duurzaam in te zetten, is een brede en integrale aanpak nodig met uiteenlopende acties. Prioriteit ligt op het aanboren van onbenut arbeidspotentieel, o.a. in kwetsbare groepen. Het gaat hierbij om scholieren/studenten, werk-naar-werk, werkzoekenden, parttimers die meer willen werken, etc. Werkgevers moeten hun vraag naar arbeid aanpassen, o.a. door jobcarving, alsook het anders inrichten van organisatie- en bedrijfsprocessen.

De behoefte aan scholingsinfrastructuur in duurzame energie is nog volop in ontwikkeling. Een arbeidsmarktfaciliteit à la het Scholingsfonds biedt ruimte tot flexibel reageren op deze ontwikkelingen.

De arbeidsmarktinterventies richten zich op de jonge generatie met het oog op opleidingen van de toekomst en op de oudere generatie gericht op duurzame inzetbaarheid. Opleidingscentra, vakbonden, werkgevers, overheid en expertisecentra moeten integraal samenwerken, geen enkele partij kan dit alleen.

Bijdrage aan het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

Paragraaf 2.1 duidt de potentiële reductie van de transitiepaden voor Rijnmond op 13 Mt tegen 2030. Daarmee is de ambitie van 55% reductie (Fit for 55) t.o.v. 20Mt in 1990 haalbaar (55% reductie % is tot 9 Mt, potentie strekt tot 7 Mt). De focus in JTF Rijnmond versterkt en versnelt de uitvoering van deze transitiepaden en richt zich op het mitigeren van de sociaal-economische gevolgen op de arbeidsmarkt.

JTF Rijnmond past binnen de kaders van het Landelijk Klimaatakkoord, het nationaal waterstof programma, de Groiefonds-propositie ‘Groenvermogen van de Nederlandse industrie’, het SER-advies regionale koplopersprogramma en het Rijksbrede programma circulaire economie (RPCE) - zie hoofdstuk 1. Binnen het Klimaatakkoord en de nationale strategieën legt het TJTP Rijnmond met de beperkte middelen focuspunten voor het HIC.

Regionaal sluit JTF aan bij het Clusterplan Rotterdam Moerdijk, Rotterdams Klimaatakkoord, Havenvisie Rotterdam en Deltalinqs Climate Program (DCP). In deze plannen zijn componenten uit de Regionale Energiestrategie Den Haag-Rotterdam uitgewerkt naar het HIC.

Clusterplan Rotterdam-Moerdijk

In dit koploper programma voor de regio Rotterdam-Moerdijk staat aangegeven met welke concrete plannen de afspraken uit het Klimaatakkoord gerealiseerd gaan worden. Naast het commitment van betrokken bedrijven en andere relevante spelers in de regio geven de plannen ook weer wat nodig is van de overheid. Specifiek voor de energie infrastructuur is dat nog nader uitgewerkt in de Cluster Energie Strategieën (CES).

Het clusterplan Rotterdam-Moerdijk bevat een roadmap voor het realiseren van een emissie arme en circulaire industrie. De roadmap bevat 3 (elkaar in de tijd deels overlappende) stappen:

- Stap 1: efficiency, ontwikkelen energie infrastructuur en CCUS
- Stap 2: naar een nieuw energiesysteem
- Stap 3: vernieuwen van het grondstoffensysteem

Rotterdams Klimaatakkoord (RKA)

Het RKA bevat een overzicht van sleutelprojecten die de bedrijven willen realiseren en de randvoorwaarden die van overheidszijde nodig zijn om het cluster om te bouwen naar een nieuwe economie.

- Deal 1: Investeringsagenda energietransitie HIC
- Deal 2: Arbeids- en scholingsagenda energietransitie
- Deal 3: Versnellingshuis energietransitie HIC
- Deal 4: Grootschalige productie, import en toepassing van waterstof
- Deal 5: Industriële elektrificatie
- Deal 6: Duurzame warmte vanuit de industrie
- Deal 7: Benutten van reststromen, biomassa, CO2 in het HIC

Havenvisie Rotterdam

De Havenvisie geeft de ambitie aan voor de toekomst van de Rotterdamse haven, ook als de omstandigheden veranderen. De herijkte Havenvisie is tot stand gekomen in samenwerking tussen Havenbedrijf Rotterdam, gemeente Rotterdam, het Rijk, Deltalinqs, Provincie Zuid-Holland en in afstemming met de DCMR. De herijkte Havenvisie neemt de ambitieuze doelstellingen zoals opgenomen

in de Rotterdamse bijdrage aan het klimaatakkoord (Rotterdam-Moerdijk) één op één over. Daarnaast krijgen de door de Verenigde Naties vastgestelde Sustainable Development Goals (SDGs) voor duurzame economische ontwikkeling een centrale plaats. Hiermee onderstrepen de eerder genoemde vijf partijen het belang van het creëren van maatschappelijke en economische waarde.

Deltalinqs Climate Program (DCP)

DCP verenigt bedrijven in het Rotterdams havengebied die de energietransitie willen realiseren en gelijktijdig de concurrentiepositie als innovatief havencluster willen versterken. Hierin werkt Deltalinqs samen met haar partners aan de transitie naar de nieuwe economie. Binnen het programma wordt met het Havenbedrijf Rotterdam samen gewerkt aan de noodzakelijke steun voor innovatieve sleutelprojecten door het verbinden van partijen, organiseren van financiering en met overheden meedenken over wet- en regelgeving die aansluit bij de uitvoeringspraktijk en benodigde infrastructuur.

Complementaire financiering

Om de doelen uit de beleidskaders te realiseren zijn substantiële investeringen vanuit meerdere bronnen vereist. JTF zal complementair zijn aan Europese en nationale budgetten uit EFRO, ESF+, RRF, CEF, LIFE, Horizon Europe, Nationaal Groeifonds, Cluster Energiestrategie (CES) etc. Afstemming met deze fondsen is voorzien.

Regionale Innovatiestrategie (RIS), EFRO, ESF+

De strategie voor de periode 2021-2027 is missiegedreven en sluit aan op het nationale en Europese innovatiebeleid, dat gericht is op een slimme economische transformatie. De RIS is de blauwdruk voor het nieuwe EFRO. De belangrijkste beleidsdoelstellingen zijn een slim en groen Europa. EFRO bestaat uit een innovatiedeel en een klimaatdeel. EFRO en JTF zullen afgestemd worden ingezet om synergie te bewerkstelligen. Hierbij sluit JTF met de nadruk op daadwerkelijke opschaling, toepassing en uitrol aan op de EFRO-nadruk op onderzoek, ontwikkeling en innovatie.

ESF+ richt zich in Nederland hoofdzakelijk op de actieve inclusie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, kwetsbare werkenden en leerlingen in speciaal- en praktijkonderwijs. Deze doelgroepen hebben extra hulp nodig om te (blijven) participeren op de arbeidsmarkt. Deze hulp krijgt binnen de arbeidsmarktregio's vorm door scholen, gemeenten en O&O-fondsen. In veel gevallen zullen de JTF-projecten ook de ESF-doelstellingen (en vice versa) ondersteunen en versterken. Hierbij richt ESF zich op actieve inclusie in de arbeidsmarkt in volle breedte, waarbij JTF zich specifiek richt op het mitigeren van de arbeidsmarktgevolgen van de transitie in het HIC naar duurzame industrie. Het gecoördineerd inzetten van ESF+ en JTF in Rijnmond realiseert een groter innovatie- en uitvoeringspotentieel voor de genoemde arbeidsmarktvaartstukken in de regio.

Samenwerking

Rijnmond streeft naar optimale realisatie van doelen en inzet van middelen en staat daarin open voor samenwerking met het rijk en andere JTF regio's, bijv. op onderwerpen die in meerdere regio's spelen zoals havenindustrie, chemie en waterstof. Samenwerking met Moerdijk ligt voor de hand, gezien de nabijheid en inhoudelijke raakvlakken. Een opleidingsfaciliteit kan bijvoorbeeld gericht zijn op

werknemers en studenten uit beide regio's. Het Deltacorridor project is een goed voorbeeld van een initiatief dat meerdere regio's verbindt.

2.4. Soort voorgenomen concrete acties

Referentie: artikel 11, lid 2, punten g) tot en met k), en artikel 11, lid 5

De soorten acties die worden voorgenomen onder JTF Rijnmond dragen direct bij aan het mitigeren van de gevolgen van de transitie naar duurzame industrie in het HIC. Noodzaken in het omgaan met die gevolgen zijn hiervoor geduid als (onder andere) het verduurzamen van productieprocessen, het benutten van circulaire grondstoffen, het stimuleren van duurzame waardeketens, het behouden en transformeren van werkgelegenheid en het adequaat bemensen van de beroepen in de duurzame industrie naar omvang, opleiding en skills. Per spoor zijn hiertoe (voorbeelden van) soorten acties geïdentificeerd.

Spoor 1:

Vernieuwen en versterken van de regionale economie met duurzame en/of circulaire industriële ketens

- Acties die bijdragen aan nieuwe waardeketens, denk aan industriële elektrificatie, groene waterstof, benutten van reststromen en CO₂ in industriële processen, duurzame warmte
- Vroege haalbaarheidsstudies (economisch, commercieel, technisch) gericht op 'programma van eisen' voor toepassingen
- Late haalbaarheidsstudies (economisch, commercieel, technisch) gericht op 'blauwdruk' voor productiefaciliteiten
- Hergebruik, recycling en verwaarding van reststromen tot alternatieve grondstoffen
- Pilots waar 'proof of concept' op industriële schaal wordt getoetst / gedemonstreerd. Inzet van JTF als de-risking van kapitaalintensieve innovatieve investeringen op TRL 4-7
- Realisatie van moderne installaties in het HIC, inrichten productiefaciliteiten voor chemie
- (Door)ontwikkeling van innovaties en haalbaarheidsstudie die oplossingen bieden voor de transitie (nieuwe waardeketens)
- Ondersteuning in het investeringsgereed maken van business cases ('toeleiding kapitaal')
- Verbindingen binnen voorgaande typen acties naar aanpassing van werknemers, ondernemers en ondernemingen aan veranderingen, opleiding en toegang tot de arbeidsmarkt

Spoor 2:

Versnellen van de transitie met investeringen in technologie, systemen en infrastructuur tot decarbonisatie van industriële ketens

- Instrumenten tot haalbaarheid, ontwerp en toepassing van verduurzamingsmaatregelen (bijvoorbeeld 'redesign scans' tot decarbonisatie) voor de keten en voor productieprocessen
- Bedrijven ondersteunen bij aanpassing van processen in de industrie op niet-fossiele en circulaire productiemethoden (nadrukkelijk binnen de voorwaarden van de JTF-verordening, artikel 11, lid 2 onder i)

- Vervolginvesteringen in daadwerkelijk toepassen van aanpassingen tot decarbonisatie (nadrukkelijk binnen de voorwaarden van de JTF-verordening, artikel 11, lid 2 onder i)
- Toepassingsgerichte samenwerking tussen mkb'er(s) en grote bedrijven (en kennisinstellingen) aan oplossingen binnen de regionale transitie - inclusief gezamenlijke gebruik (gedeelde) innovatie-infrastructuur voor bedrijven (fieldlabs), instrumenten voor (innovatie)trajecten en skillsontwikkeling, waar deze specifiek van meerwaarde zijn voor decarbonisatie in chemieketens
- Ondersteuning in het opwerken van toepassingen naar financierbare businesscases ('toeleiding kapitaal')
- Vervangen van fossiele grondstoffen door elektrificatie, waterstof, reststromen e.d.
- Klimaatneutrale logistiek: personen- en kleinschalige logistiek via elektrische oplossingen, zware logistiek en binnenvaart, bijvoorbeeld via waterstof
- Verbindingen binnen voorgaande typen acties naar aanpassing van werknemers, ondernemers en ondernemingen aan veranderingen, opleiding en toegang tot de arbeidsmarkt

Spoor 3:

Een wendbare en weerbare beroepsbevolking

- Acties gericht op de veranderende vraag naar arbeid als gevolg van de energietransitie, bijvoorbeeld met 'Redesign scans' binnen (individuele) bedrijven (naar voorbeelden van House of Skills Amsterdam) en met Fieldlabs gericht op het concreet maken van de benodigde vaardigheden voor werk in de energietransitie
- Acties gericht op veranderend werkgeverschap en sociale innovatie, bijvoorbeeld door samenwerking in regionale mobiliteitsteams (complementair aan de reguliere gemeentelijke taak, specifiek gericht op van-werk-naar-werk-begeleiding als gevolg van reorganisatie na verduurzaming bestaande industrie), en door ketenaanpakken van instroom, doorstroom, arbeidsmobiliteit en duurzame inzetbaarheid (van werk naar werk, van uitkering naar werk en van school naar werk, job carving)
- Acties gericht op om-, na- en bijscholing, bijvoorbeeld door scholingstrajecten naar kansrijke beroepen in de haven (mogelijk met behulp van Het Rotterdams Scholingsfonds), door innovatieve curricula en laagdrempelige, breed toegankelijke, faciliteiten (bijvoorbeeld opleidingsschip, Fieldlabs), door stimuleren van hybride docentschap en ontwikkeling van modulaire opleidingen naar circulaire chemie en verwante ketens
- Acties om nieuw arbeidspotentieel en jongeren te mobiliseren tot instroom in opleidingen en werk in het HIC als plaats om als werknemer het verschil te maken in de energietransitie. Beroependemonstraties gecombineerd met informatie over de opleidingen en de sector (vergelijkbaar met Skillsmasters, Shell Ecomarathon, etc.) en door 'experiences' in de haven en groene industrie organiseren om potentiële werknemers een goed beeld te geven van werken in de haven
- Acties gericht op veranderende skills en aansluiting opleidingen op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld door publiek-private samenwerking in regionale leer-werk-bedrijven, door te experimenteren met skills-standaard en instrumenten (*House of Industry Skills*) en door loopbaanoriëntaties, levenslang-leren en matchingsprocessen specifiek voor de vacatures in duurzame industrie in het HIC
- Acties gericht op organisatie van voorzieningen en dienstverlening ten behoeve van voorgaande acties, bijvoorbeeld door het stichten van een LeerWerkbedrijf Haven van de Toekomst (in een public private partnership), het uitbreiden van de leerwerkplaats, investeringen in het slechten van mobiliteitsbarrières () en het opzetten van een netwerk van HR professionals in de haven

Doelgroepen

Rijnmond richt zich op alle partners betrokken bij de transitieopgave. (Mkb-)Bedrijven of organisaties van of gericht op bedrijven, inclusief de ketens bestaande uit toeleveranciers, producenten, logistiek en afnemers. Deze bedrijven zullen met name – doch niet uitsluitend – behoren tot de sectoren met de volgende SBI-codes in het LISA Werkgelegenheidsregister: Energie: 0620, 0910, 272, 3511, 3512, 3513, 3514, 3530; Procesindustrie: 6, 8, 10, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 35; Chemische industrie: 19, 20, 22. Woningcorporaties, eigenaren van vastgoed en overheden. Werkgevers- en werknemersorganisaties, vakbonden. Opleidingsinstellingen en kennisinstituten als organisaties, maar ook hun ‘gebruikers’ oftewel deelnemers in de terminologie van de indicatoren: scholieren, studenten, werkzoekenden, zij-instromers, nieuwkomers op de arbeidsmarkt en bestaande werknemers, Speciaal opgerichte coöperaties of andere samenwerkingsverbanden gericht op energietransitie. Energiemaatschappijen, netbeheerders, warmtebedrijven. Kortom: elke organisatie die een rol speelt bij het faciliteren en realiseren van de energietransitie, zowel naar economische als naar sociale component.

Vanuit de integrale benadering streeft het programma nadrukkelijk naar samenwerkingsprojecten waarin mkb en kennis- en onderwijsinstellingen samen optrekken om decarbonisatie-oplossingen tot daadwerkelijke toepassing te brengen, nieuwe duurzame waardeketens in de praktijk ontstaan en verbindingen worden gelegd tussen bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en overheid. De arbeidsmarktaanpak heeft een ecosysteembenadering nodig. Meerjarige publiek-private aanpak tot en met ketenregie vanuit een organisatie die goed thuis is in de inhoudelijke uitdagingen, maar ook gewend is om de verbinder te zijn tussen bedrijven (ook onderling), overheid en onderwijsinstellingen, is mogelijk. Het programma staat nadrukkelijk open voor publiek-private aanpakken met onderwijs, bedrijfsleven, overheid (sociale diensten, werkplaatsen) in de arbeidsmarktregio, werkgeversorganisaties, O&O-fondsen, etc.

Grote ondernemingen zijn geen primaire doelgroep voor het programma. In elk geval zal inzet bij grote ondernemingen alleen gericht zijn op innovatie tot en met haalbaarheid en investeringen in eerste toepassing (pilots). Steun aan grote ondernemingen voor productieve investeringen en/of steun aan ETS-installaties conform Richtlijn 2003/87/EG (bijlage 1) is niet voorzien.

Integrale benadering

Acties die zowel de economische kant als de arbeidsmarktaspecten aanpakken, versterken de resultaten. Bij de selectie van projecten zal dan ook worden gestreefd naar dergelijke verbindingen en integrale aanpakken. Bijvoorbeeld in projecten ten aanzien van nieuwe technieken door aanwezigheid van vertaalslag naar opleiding in het gebruiken / bedienen van die techniek. Bijvoorbeeld in projecten waar door de transitie in potentie werkgelegenheid verloren kan gaan, door aanwezigheid van vertaalslag naar een sociaal en/of scholingsplan (zoals de sociale vangnetten van het Kolenfonds – verbonden aan de sluiting van de Hemwegcentrale).

Financiering

Binnen dit programma worden de middelen in beginsel ingezet in de vorm van subsidie. Subsidies zijn bij uitstek het instrument om de genoemde acties te ondersteunen. Het gebruik van financieringsinstrumenten (zoals het bestaande fonds SOFIE – Stadshavens Ontwikkelingsfonds voor Innovatie en Economie) wordt serieus overwogen en onderzocht.

Toelichting op synergie met andere pijlers van het mechanisme voor een rechtvaardige transitie

Naast pijler 1 biedt het JTM mogelijkheden om middelen in te zetten vanuit Invest EU (pijler 2) en de EIB (pijler 3). Het verstrekken van leningen en/of garanties is opportuun wanneer dit voorziet in een gat in het financieringsaanbod op de markt. Dit is onder andere relevant voor investeringen in de noodzakelijke infrastructuur voor de transitie (bijvoorbeeld doch niet limitatief: warmtenetten, waterstof). De mogelijkheden tot financiering via pijler 2 of 3 worden daartoe onderzocht in relatie tot het recent opgerichte Energietransitiefonds Rotterdam en het Rotterdams Energietransitie Budget (ETB). Hierbij zoekt Rijnmond samenspraak met EIB en andere programma's c.q. fondsen.

JTM proposities voor bijvoorbeeld duurzame warmtesystemen in Rijnmond zijn het doorverbinden van warmtesystemen binnen de glastuinbouwgebieden en woonkernen van het Westland en het Oostland gebied. Hierbij worden verschillende koppelingen tussen o.a. geothermiebronnen, restwarmtenetten en andere toekomstige warmtebronnen beoogd. Daarnaast bijvoorbeeld het opzetten van regionaal warmtesysteem in de regio Holland-Rijnland, door middel van de verbinding van verschillende geothermieprojecten en de koppeling aan toekomstige restwarmtesystemen. Dit onder de naam van 'Warmterotonde en aardwarmte Rijnland'. Ook het (door)ontwikkelen van deze warmtesystemen door publieke warmtepartij HVC en het verder ontwikkelen van een warmtesysteem op basis van aquathermie, zijn voorbeelden van kansrijke proposities.

Gebied: Zeeuws-Vlaanderen

2.1. Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt c)

I. Vaststelling van de getroffen economische activiteiten en industriële sectoren

Chemische sector prominent aanwezig in het Zeeuwse JTF-gebied; naftakrakers, ammoniakfabriek, raffinaderij als economische drager

De Zeeuwse havens vormen met die van Gent het grensoverschrijdende haven-industrieel netwerk North Sea Port. De Kanaalzone en de havens van Vlissingen-Oost vormen hiervan het Zeeuws deel aan weerszijden van de Westerschelde. Het Zeeuwse JTF-gebied bestaat uit het COROP-gebied Zeeuws-Vlaanderen plus de gemeenten Vlissingen en Borssele, die de havens met industriegebieden omsluiten. Zie kaartje in **Bijlage 7. Zeeuws-Vlaanderen bijlagen**. We duiden dit gebied in het vervolg aan als ZV-VO (Zeeuws-Vlaanderen Vlissingen-Oost).

De energietransitie is van invloed op de gehele economie, maar raakt de energie-intensieve sectoren (afbakening o.b.v. Monitor topsectoren 2018)[1], in het bijzonder. Voor ZV-VO zijn deze sectoren een belangrijke economische drager en banenmotor. Zij vormen met 10,9% aan directe banen en bijna 15% van het BRP een belangrijke sector in ZV-VO. Hierbinnen vormt de chemie de kern met 4,6% van de banen en een bijdrage van 13% aan het BRP (4-6 keer meer dan landelijk, waar het 1,1% aan werkgelegenheid in de chemie en een aandeel van 2,3% in het totale BRP betreft (LISA, 2022). Het gaat om 8.674 banen in de energie-intensieve industrie waarvan 3.662 in de chemie (LISA, 2022). Naast de

chemie is de procesindustrie een grote werkgever met 4,2% van de banen. Naast directe werkgelegenheid is er ook sprake van substantiële indirecte werkgelegenheid waarbij elke directe baan in de energie-intensieve industrie goed is voor ten minste één baan in andere sectoren.

Belangrijkste activiteiten die voor de productie van plastics, kunstmest en brandstoffen op dit moment nog sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen:

- Naftakrakers van Dow, Terneuzen;
- Ammoniakfabriek van Yara, Sluiskil;
- Zeeland Refinery, Borssele.

Energieverbruik en CO₂-uitstoot ligt bovengemiddeld hoog in ZV-VO door chemie

Jaarlijks zijn de bedrijven uit ZV-VO goed voor 2,0% van het elektriciteitsverbruik door bedrijven in Nederland[2] en voor 5,4% van het gasverbruik door bedrijven in Nederland (CBS, 2020). Vergeleken met het aandeel van ZV-VO in de nationale werkgelegenheid en het BNP (beide ca. 0,8%) is het aandeel energieverbruik dus hoog. Samen met het gebruik van fossiele grondstoffen geeft dit een hoge CO₂-uitstoot. De chemie vormt de kern van de hoge CO₂-uitstoot in de regio. Drie van de 50 grootste CO₂ uitstoters van NL bevinden zich hier en zijn goed voor 6% van de totale CO₂ uitstoot door bedrijven in NL. Dit hoge aandeel in energieverbruik, CO₂ uitstoot én in het verdienvermogen voor de Zeeuwse economie maakt dat de JTF-inzet zich primair richt op het verduurzamen van de chemie in ZV-VO.

II. Onderscheid tussen krimpende sectoren en sectoren die een transformatie ondergaan

Krimp voorzien voor traditionele raffinage

Door de uitfasering van fossiele brandstoffen, zal de vraag naar brandstoffen geproduceerd door de raffinage in Europa krimpen [3]. Hoewel dit deels opgevangen kan worden door meer levering aan de chemie en de productie van hernieuwbare brandstoffen, zal de omvang van de raffinagesector afnemen.

Chemie verandert en krimpt, tenzij succesvolle transitie wordt doorgemaakt

Voor de chemie wordt door de transitie naar groene chemie geen directe krimp van het aantal banen verwacht [4] als de sector slaagt in die transitie. Wel veranderen bijna alle banen in de chemie ingrijpend van karakter en benodigde competenties. Een succesvolle transitie naar duurzame chemie is een randvoorwaarde voor behoud van banen op de lange termijn. Het risico van ‘uitfasering’ van de chemische industrie – en daarmee van krimp – is anders levensgroot. Ook voor toeleverende bedrijven heeft dat grote gevolgen.

Sectoren waarvan de activiteiten, processen en productie naar verwachting een transformatie zullen ondergaan

De chemische industrie in ZV-VO is dé sector die een transformatie en diversificatie (binnen de focus van het JTF) moet ondergaan. De sector kan deze transitie niet alleen maken; er is samenwerking nodig met

andere sectoren. Relevante sectoren zijn onder meer energie, HTSM, agrifood, de afvalverwerkingsbranche en installatie- en maintenancebranche. Ook partijen verder in de productieketens waar chemie voor aan de basis staat zijn partners in de transitie naar groene chemie.

III. Sociale, economische en milieueffecten van de transitie: potentiële aantal getroffen banen en banenverlies, risico op ontvolking, en verwachte behoeften aan omscholing, rekening houdend met de prognoses voor de vaardigheidsbehoeften;

Verlies fossiele banen in de chemie

Fossiele activiteiten en de bijbehorende banen in de chemie worden tot aan 2030 en 2050 uitgefaseerd. Tegelijkertijd vormt het chemische cluster in ZV-VO de basis voor nieuwe werkgelegenheid in de ‘groene chemie’: gedreven door duurzame energievormen (groene elektriciteit en waterstof) en gebaseerd op circulaire processen en biogebaseerde materialen. Er is dus sprake van twee parallelle stromen: enerzijds het verdwijnen van fossiele banen en anderzijds het ontstaan van nieuwe, groene banen. In sommige gevallen gaat het daarbij om dezelfde bedrijven en medewerkers die nieuwe economische activiteiten uitvoeren (transformatie van werkgelegenheid), in andere gevallen om nieuwe bedrijven en banen (diversificatie). Hoe het saldo van verdwijnende en nieuwe banen uitpakt, is onzeker. In beginsel verdwijnen alle 8.700 ‘fossiele’ banen in de energie-intensieve sectoren in de periode tot aan 2050, of veranderen geheel van aard. Dat werkt ook door in de ketens van toelevering en afzet, waarin ook veranderingen aan de orde zijn. Een indicatieve vergelijking tussen een fossiel nul-scenario met sterke afname van fossiele werkgelegenheid en een JTF-scenario met gedeeltelijke of (meer dan) gehele compensatie door nieuwe banen komt het JTF-scenario 860 banen gunstiger uit tot 2030 [5]. Dat verschil loopt op naar 2.500 banen tot 2050.

Dubbele vergrijzing en risico op ontvolking

Hoewel er wordt verwacht dat de totale bevolking van Zeeland toeneemt tot 2040, neemt de beroepsbevolking 15-75 af [6] en de bevolking van 75+ stijgt. In ZV-VO en vooral in Zeeuws-Vlaanderen is dat effect groter dan gemiddeld in Zeeland. Een beperkt verlies aan banen zou vanuit dat perspectief nog aanvaardbaar kunnen zijn – doch vanuit economisch perspectief niet – maar de perceptie dat de arbeidsmarkt onvoldoende kansen biedt is één van de oorzaken achter de krimpende beroepsbevolking. Jongeren trekken weg voor tertiaire scholing en mensen van buitenaf menen door de perifere ligging dat er wellicht te weinig kansen in ZV-VO zijn. Het is dus met het oog op het ontvolgingsrisico relevant om te streven naar behoud van banen in de energie-intensieve industrie.

Verwachte behoefte aan om- en bijscholing en vergroten participatie

Omdat een groot deel van de banen in de energie-intensieve sectoren verandert van aard en competenties, is er een grote om- en bijscholingsbehoefte. Dat geldt in absolute zin maar zeker relatief; deze sectoren zijn de kurk waar ZV-VO op drijft.

De arbeidsmarkt in Zeeland is zeer krap en een van de krapste binnen Nederland. Het werkloosheidspercentage bedroeg in Q2 van 2021 3,0% en ligt daarmee lager dan de 3,3% werkloosheid op Nederlands niveau (UWV 2021). In Q2 van 2021 waren er 106 openstaande vacatures per 100 werklozen (CBS 2021). Net als in andere landsdelen is de krapte op de arbeidsmarkt in Zeeland vooral te

merken in de ICT en technische beroepen en dat neemt toe als gevolg van de energietransitie [7][8]. Om de transitie te realiseren is er behoefte aan mensen die in de groene chemie en duurzame energie kunnen werken. Als gevolg van de transitie ontstaat er dus een groeiende arbeidsvraag naar mensen met specifieke technische opleidingen en competenties op MBO4/HBO-niveau die passen bij de groene chemie/duurzame energie. Het veranderende skillsniveau dat van het personeel gevraagd wordt in het kader transitie van een fossiele naar een groene chemie is een aanvullende uitdaging. De gevolgen van de transitie vergroten dus de krapte op de arbeidsmarkt, die verder toeneemt als gevolg van vergrijzing in de provincie. Het vergroten van het arbeidsaanbod – ook van buiten ZV-VO - en van de participatie (ook van mensen die nu buitenspel staan) is dus belangrijk. De JTF-inzet wordt gekoppeld aan een ‘ladder’ waarbij eerst gekeken wordt of mensen die nu werkzaam zijn binnen de chemie om- of bijgeschoold kunnen worden voor de groene chemie. Binnen de tweede trede wordt gekeken of mensen die in de arbeidsmarktregio binnen het JTF-gebied wonen hiervoor om- of bijgeschoold kunnen worden. Hetzelfde geldt voor de derde en vierde trede waar dit respectievelijk betrekking heeft op mensen binnen overig Zeeland/aangrenzend West-Brabant en mensen in Nederland als geheel. Mocht dat onvoldoende arbeidsaanbod opleveren, dan wordt binnen de vijfde trede gekeken naar mensen van buiten Nederland.

Het jaarlijkse tekort in energie-intensieve sectoren in Zeeuws-Vlaanderen komt uit op zo’n 75 tot 150 personen per jaar. Het cumulatieve tekort loopt daardoor op van zo’n 250 personen in 2021 tot ruim 800 in 2030 (zie ook Bijlage C). Dat is zo’n 9% van de huidige werkgelegenheid in de energie-intensieve sectoren in ZV-VO.

IV. Potentieel aan economische diversificatie en de ontwikkelingskansen

ZV-VO heeft een aantal generieke troeven in huis die economische diversificatie en ontwikkelingskansen mogelijk maken:

- **Gunstige geografische ligging** met diepzeehavens aan de Noordzee, onderdeel van het ARRA-cluster en internationaal verbonden via (water)weg, spoor en buis. Aanvullend daarop zijn er internationale samenwerkingsverbanden, zoals ‘Trilateral Chemical Region’.
- **Sterke combinatie van wereldmarktleiders, innovatief MKB, en onderwijsinstellingen** in de (maak)chemie en industrie die sterk zijn in valorisatie en de implementatie van innovaties, en daardoor een stevige kennisbasis.
- ZV-VO, maar ook Zuid-(West)-Nederland en (West-)Vlaanderen als breder gebied, beschikt daarnaast **over sterke sectoren buiten de chemie** – zoals de staalindustrie, agrifood, de procesindustrie, de offshore-industrie – en kennis over sleuteltechnologieën. De complementariteit van de industrie in ZV-VO is waardevol voor de transitie.
- De grootschalige (toenemende) **beschikbaarheid van hernieuwbare energie en groene waterstof** vanuit offshore wind, met de aanlanding van wind-op-zee in Borssele.

ZV-VO heeft volop ontwikkelkansen op het gebied van een groene chemie en bredere industrie, met circulaire chemie en gebruik van biograndstoffen als speerpunten. Ook de verduurzaming van de energievoorziening en elektrificatie van productieprocessen is een ontwikkelkans, evenals de productie en het gebruik van groene waterstof, en afvang, opslag en hergebruik van CO₂ (CCU/CCS) mits afkomstig uit duurzame bronnen. Het toepassen van nieuwe materialen en nieuwe productietechnieken is ook een ontwikkelkans. Ook digitalisering/robotisering om de gevolgen van de transitie op te vangen – zowel in de chemie als in andere energie-intensieve sectoren – is een ontwikkelkans. Het gaat hierbij om digitalisering binnen de transities naar groene chemie en duurzame energie.

Voetnoten:

[1] Dit behelst een groot gedeelte van de industrie en energie, maar niet de gehele sectoren. O.b.v. de afbakening van de “Monitor topsectoren 2018; Sectorplan Procesindustrie” gaat het om sectoren met de volgende SBI-codes in het LISA Werkgelegenheidsregister: Energie: 0620, 0910, 272, 3511, 3512, 3513, 3514, 3530; Agrofood: 10, 11, 12; Procesindustrie: 6, 8, 10, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 35; Chemische industrie: 19, 20, 22.

[2] Gegevens over via het openbare net geleverde gas en elektriciteit, exclusief eigen opwekking en gebruik. Het betreft alleen het verbruik van bedrijven

[3] https://www.clingendaelenergy.com/inc/upload/files/CIEP_paper_2017-02_web.pdf

[4] <https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2020-regionale-arbeidsmarkteffecten-van-de-energietransitie-een-scenarioverkenning-4207.pdf>

[5] Bron: berekeningen Bureau BUITEN

[6] <https://themasites.pbl.nl/o/regionale-bevolkingsprognose/>

[7] <https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2020-regionale-arbeidsmarkteffecten-van-de-energietransitie-een-scenarioverkenning-4207.pdf>

[8] <https://www.topsectorenergie.nl/sites/default/files/uploads/Bijlage%20Ontwikkelingen%20op%20de%20arbeidsmarkt%20in%20de%20%28duurzame%29%20energiesector.pdf>

2.2. Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen tegen 2030 met het oog op het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt d)

I. Ontwikkelingsbehoeften om de problemen die met de transitie gepaard gaan, aan te gaan

Algemene ontwikkelingsbehoeften naar een duurzame chemie

De ontwikkelingsbehoefte in de transitie naar een duurzame chemie is tweevoudig, zoals geschetst in de JTF-strategie van Zuid-Nederland[1]: duurzame grondstoffen (biobased en circulair) en duurzame energie (elektrificatie, groene waterstof en CCS/CCU uit duurzame bronnen). Voor die vijf zijn er ontwikkelingsbehoeften op het gebied van **innovatie**, de inzet/aanleg van **technologicën en infrastructuur** en inzet op **arbeidsmarktopgaven**. Deze behoeften zijn hieronder voor ZV-VO nader toegelicht, in lijn met de drie landelijke JTF-sporen (zie hoofdstuk 1 OP JTF).

Behoeften spoor 1: Vernieuwing en versterking van de regionale economie

ZV-VO zet met dit spoor in op nieuwe, toekomstbestendige banen om daarmee het verlies van fossiele banen op te vangen. Enerzijds door het via innovatie omvormen van de fossiele industrie en energie tot een duurzame industrie met nieuwe, toekomstbestendige banen. Anderzijds wordt innovatie ingezet voor duurzame diversificatie langs de lijnen van de RIS3 (bv. in de sterk in ontwikkeling zijnde ‘wind op zee’-

sector) en waarmee nieuwe, duurzame bedrijvigheid in de regio wordt ontwikkeld. Ook digitalisering en versterking ondernemerschap in duurzame chemie en energie maakt deel uit van dit spoor. De Zeeuwse kennisinstellingen en hun samenwerking met de Universiteit van Gent zijn hierbij belangrijk.

Behoeften spoor 2: Investerings in technologie, systemen en infrastructuur

Om in ZV-VO te komen tot nieuwe banen is het om te investeren in de 'hardware' van de economie. Binnen spoor 2 is het doel om aan deze hardware bij te dragen, als randvoorwaarde voor het opvangen van de gevolgen van de transitie. Het gaat om investeringen in technologie, systemen en infrastructuur voor een duurzame maak- en procesindustrie, om investeringen in hernieuwbare energie en de bevordering van de circulaire economie ten behoeve van de groene chemie.

De belangrijkste ontwikkelingsbehoeften op een rij:

- Groene waterstof: Het havengebied van North Sea Port is het grootste waterstofcluster van Nederland met 1/3 van de totale industriële waterstofconsumptie. Het bestaande en nieuwe gebruik zal verduurzaamd moeten worden. Er is infrastructuur nodig om de waterstofketen met elkaar te verbinden.
- CO₂-infrastructuur: Er is behoefte aan een regionale CO₂-infrastructuur voor afvoer van afgevangen CO₂ vanaf Gent, Terneuzen en Vlissingen. Daarnaast zijn er enkele projecten voor lokaal hergebruik van CO₂. Daarbij kan alleen met JTF-middelen worden geïnvesteerd als het gaat om CO₂ uit duurzame bronnen.
- Elektriciteit: Zeeuws-Vlaanderen is aangesloten op het 150 kV hoogspanningsnet, wat onvoldoende vermogen biedt voor vergaande elektrificatie en andere (duurzaamheids)initiatieven. Voor Zeeuws-Vlaanderen zijn er plannen in ontwikkeling om aan te sluiten op het 380-kV net van Borssele. Vlissingen wordt hier al op aangetakt.

Behoeften spoor 3: Een wendbare en weerbare beroepsbevolking

Er zijn **behoeften en opgaven op het gebied van de arbeidsmarkt**. Het gaat hierbij om om- en bijscholing van werkenden, het bieden van kansen aan werklozen en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en om het vergroten van het arbeidsaanbod vanuit het onderwijs en van elders. In een nadere verkenning voor de arbeidsmarkt is opgehaald dat er in Zeeland behoefte is aan technisch personeel over de hele breedte. Door de transitie ontstaat er een groeiende arbeidsvraag naar mensen met specifieke technische opleidingen en competenties. De als gevolg van de transitie groeiende krapte is het grootst voor MBO-4- en HBO-personeel voor technische beroepen, zoals procesoperators en elektrotechnici. Ook voor maintenance-beroepen wordt extra krapte verwacht. Er is ook sprake van stijgende vraag naar R&D personeel als gevolg van onderzoek naar groene productieprocessen.

Samenhang binnen en tussen de sporen

De innovatiebehoeften in spoor 1 vertonen een nauwe relatie met de thema's onder spoor 2 en vice versa. Zo moet er worden geïnnoveerd om van laboratoriumschaal via pilot-installatie en proeffabriek uiteindelijk (op de langere termijn) te komen tot elektrificatie van processen en het benutten van gerecyclede en niet-fossiele grondstoffen. Infrastructureel vergt dat ook het nodige en de ervaring uit de innovatietrajecten wordt benut voor het optimaliseren van de infrastructuur. Binnen de sporen 1 en 2 is ruimte voor integrale projecten waarin ook de arbeidsmarktaspecten direct worden meegenomen.

II. Doelstellingen en verwachte resultaten van de uitvoering van de prioriteit van het JTF, waaronder de verwachte bijdrage aan het scheppen en behouden van banen.

Behoud banen

Het JTF voorkomt in Zeeuws-Vlaanderen en de gemeenten Vlissingen en Borssele mede het verlies van 860 directe banen tot aan 2030. Uitgaande van een multiplier van 1 voor de Zeeuws-Vlaanderen zelf, wordt het verlies van eenzelfde aantal indirecte banen in de regio voorkomen.

Dit aantal is het saldo van twee werkgelegenheidsscenario's (zie bijlage A):

1. Een scenario waarbij JTF-gelden in ZV-VO als vliegwiel dienen voor publieke en private investeringen in de chemie. We verwachten in het "JTF-scenario" het behoud van het huidig aantal banen; het aantal banen in de chemie blijft gelijk en de vergroening van de chemie zorgt ook voor het behoud van banen in aanverwante sectoren (o.a. energie, agro, maintenance, procesindustrie, zie ook 2.1.I). Per saldo is de verwachting dat het aantal banen in de chemie plus overige industrie licht ook in 2030 op ongeveer **8.700 banen** uitkomt.
2. Een scenario zonder JTF en een onsuccesvolle transitie. Hierdoor verliest de chemie steeds meer draagvlak, en is op termijn (gedeeltelijke) sluiting onvermijdelijk. Per saldo neemt het aantal banen in de chemie plus overige industrie samen af tot **7.800 banen in 2030**.

Voetnoten:

[1] De JTF-strategie van Zuid-Nederland is gezamenlijk door de drie Zuid-Nederlandse regio's opgeteld. Deze strategie vormt voor ZV-VO de inhoudelijke basis van dit regionale hoofdstuk

2.3. Samenhang met andere nationale, regionale of territoriale strategieën en plannen ter zake

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt e)

I. Nationaal

Klimaatakkoord

Het JTF in ZV-VO draagt bij aan de doelen uit het Nederlandse Klimaatakkoord en het Integraal Nationaal Energie- en Klimaatplan (INEK), en dan specifiek aan de doelen voor industrieclusters. Om de industrie te verduurzamen zet het Klimaatakkoord in op een aantal routes, met de SDE++ subsidieregeling voor bedrijven en de CO2-heffing als meest concrete beleidsmaatregelen. Het JTF vormt een aanvullende manier om – via innovatiebevordering, aanleg van technologie en infrastructuur en om- en bijscholing – de verduurzaming van de industrie in ZV-VO te bevorderen.

Grondstoffenakkoord/Programma Circulaire Economie

Het JTF in ZV-VO draagt bij aan realisatie van het grondstoffenakkoord. Op gebied van circulaire energie heeft de Nederlandse overheid net als de EU het doel gesteld om in 2050 volledig circulair te worden, met

als tussendoel om in 2030 50% minder grondstoffen te verbruiken[1]. Het in 2016 opgestelde programma Circulaire Economie zet hiervoor de lijnen uit, die verder zijn uitgewerkt in het Grondstoffenakkoord en 5 transitieagenda's. De inzet van het JTF draagt bij aan de doelstellingen uit het Grondstoffenakkoord.

II. Landsdelig

JTF-strategie Zuid-Nederland

De JTF-strategie van Zuid-Nederland vormt de inhoudelijke basis en onderbouwing voor de inzet van JTF-middelen in de drie gebieden. Centraal staat de rechtvaardige en succesvolle transitie naar duurzame chemie. De inhoudelijke opgave – de transitie naar duurzame grond- en brandstoffen – is op hoofdlijnen in elk van de JTF-regio's gelijk, en de chemieclusters (Kanaalzone, Moerdoek én Chemelot) zijn zowel fysiek (buisleidingen, spoor, en weg) als via samenwerkingsverbanden verbonden. Dit vraagt om samenwerking op landsdelig niveau, via gezamenlijke innovatie- en infrastructuurprojecten, bij de uitvoering van het JTF. Tegelijkertijd heeft elke regio ook haar eigen specifieke uitdagingen en kansen.

Actieagenda Groene Chemie, Nieuwe Economie van ENZuid

Eén van de landsdelige samenwerkingsverbanden tussen de chemieclusters in Zuid-Nederland is het initiatief "Groene Chemie". Sinds de lancering van de actieagenda in februari 2021 werkt een coalitie van partijen aan ketenvorming in de groene chemie, langs vier lijnen:

- Biomassa als grondstof voor de chemie
- Afval als grondstof voor de chemie
- CO₂ als 'ontluikende' grondstof voor de chemie
- Nieuwe, innovatieve op groene elektriciteit gebaseerde processen

De actieagenda bepleit een programmatische aanpak voor de transitie naar een groene chemie, evenals concrete acties (22 in totaal) op het gebied van adoptie en implementatie van innovatie, financiering van initiatieven en publieke randvoorwaarden. De actieagenda vormt een inhoudelijke onderbouwing voor de JTF-inzet van Zuid-Nederland, en het JTF kan een belangrijke bron zijn van financiering van de voorziene inzet.

Regionale Innovatie Strategie Slimme Specialisatie (RIS3) van Zuid-Nederland

Met het JTF beoogt ZV-VO de innovatieprincipes uit de RIS3 toe te passen, en bij te dragen aan de innovatiedoelstellingen van de RIS3:

- In de RIS3 van Zuid-Nederland staat innovatie op vijf maatschappelijke transities (energie, klimaat, grondstoffen, landbouw en voeding en gezondheid) centraal. Met name de energietransitie en grondstoffentransitie hebben samenhang met het JTF.
- In de RIS3 worden als sterke 'clusters' (feitelijk sectoren) naast chemie ook HTSM, Agrofood, logistiek, biobased, life science en maintenance aangewezen. Inzet met het JTF is om – door samenwerking tussen deze sectoren – de chemie te vergroenen.
- In de RIS3 van Zuid-Nederland is geconstateerd dat Zuid-Nederland over een sterke kennisbasis bezit in onder meer digitale technologieën, fotonica, geavanceerde materialen, Life Science & biotech, chemische technologie en nanotech. Inzet van deze technologieën kan op diverse

manieren bijdragen aan de transitie naar een groene chemie.

Regionaal

Smart Delta Resources: Regioplan 2030-2050

Smart Delta Resources (SDR) is de samenwerking tussen 15 industriële en publieke bedrijven samen met de provincies Zeeland en Oost-Vlaanderen. Deze bedrijven zijn de koplopers in de energietransitie en vervullen daarmee een belangrijke voorttrekkende rol. In het **Regioplan (en het in ontwikkeling zijnde Regioplan+)** wordt in vier programmalijnen gewerkt, die nauw onderling samenhangen:

- Hydrogen Delta.
- Carbon Connect Delta
- Spark Delta
- Heat Delta

Overig relevant regionaal beleid

- **Cluster Energie Strategie (CES) Schelde-Deltaregio:** beschrijft de benodigde investeringen in fabrieken en infrastructuur voor de Schelde-Deltaregio. Deze strategie dient als input voor het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK) van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)
- **Regionale Energie Strategie (RES 1.0) Zeeland:** beschrijft welke gebieden qua infrastructuur geschikt zijn voor de opwek van zonne- en/of windenergie en welke infrastructuur nodig is om het opwekvermogen aan het net te koppelen en wat daarvan de consequenties zijn (ruimtelijk, financieel, planmatig en voor de besluitvorming). Ook de warmtetransitie en de Zeeuwse aanpak daarvoor krijgt aandacht in de RES. Om ook aan het draagvlak bij jongeren te werken, is er ook een **kinder-RES** gemaakt.
- **Wind in de Zeilen**, het compensatieprogramma van Rijk en regio ter compensatie van het wegvallen van de komst van de mariniers naar Vlissingen.
- **Aanvalsplan arbeidsmarkt Zeeland:** Om de tekorten op de arbeidsmarkt tegen te gaan, werkt het aanvalsteam aan drie pijlers:
 - Iedereen doet mee: Zeeuwen voor Zeeuwse vacatures
 - Samen de schouders eronder: werkenden optimaal inzetten
 - Marketing: niet-Zeeuwen voor Zeeuwse vacatures

Voetnoten:

[1] <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/circulaire-economie/nederland-circulair-in-2050>

2.4. Soort voorgenomen concrete acties

Referentie: artikel 11, lid 2, punten g) tot en met k), en artikel 11, lid 5

Drie sporen JTF ZV-VO, aansluitend op de landelijke sporen

Spoor 1 – Vernieuwing en versterking van de regionale economie. Dit spoor richt zich vooral op innovatie in de chemie en rond duurzame energie en op elektrificatie van productieprocessen, vernieuwing van productie en gebruik van groene waterstof en innovatie gericht op de inzet van gerecyclede of biobased grondstoffen. De volgende activiteiten worden ondersteund:

- A: productieve investeringen in kmo's die leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie
- C: investeringen in onderzoek en innovatie, o.a. door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties, en ter bevordering van de overdracht van geavanceerde technologieën.
- H: investeringen in digitalisering, digitale innovatie en connectiviteit.

Het JTF ondersteunt binnen A de toepassing en opschaling van innovatie, met het mkb (of kmo) als belangrijkste stuwende kracht, teneinde tot nieuwe vormen van bedrijvigheid en daarmee nieuwe banen te komen. Concrete acties:

- Elektrificatie van productieprocessen in de groene chemie, door pilots, proefinstallaties en proeffabrieken.
- Inzet van gerecyclede en biobased grondstoffen eveneens in de vorm van experimenten en (eerste) opschalingen daarvan.
- Benutten van groene waterstof voor chemische productieprocessen.
- Digitalisering: in de transitie naar een circulaire en biobased chemie veranderen de waardeketens compleet: van lineair, centraal aangestuurde waardeketens, naar circulaire en decentrale modellen.

Concrete acties onder C:

- Onderzoeksprojecten met betrokkenheid van tertiaire onderwijsinstellingen gericht op hogere TRL-niveaus voor vergroening van de chemie.
- Samenwerkingsprojecten tussen bedrijven en kennisinstellingen met datzelfde doel.

Onder H gaat het om:

- Inzet van digitalisering in onder andere kmo's voor vergroening en verslimming van productie en opslag in chemie en duurzame energie.
- Via sensing en daaraan gekoppelde digitalisering optimaliseren van processen en systemen in de groene chemie.

Spoor 2 – Investerings in technologie, systemen en infrastructuur

Spoor 2 zet in op versterking van systemen en infrastructuur die randvoorwaardelijk zijn voor het transitieproces naar een groene chemie. De volgende activiteiten worden ondersteund:

- D: investeringen in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie, met inbegrip van technologieën voor energieopslag, en ter vermindering van broeikasgasemissies

Concrete acties:

- Betaalbare schone en hernieuwbare energie.
- Aanleg van een regionaal waterstofnetwerk voor groene waterstof (voor zover niet al wordt gedaan in het kader van de nationale backbone) en de verbinding daarvan met andere regio's mits de impact ten faveure van het JTF-gebied is.
- Regionale infrastructuur voor afvang, opslag en hergebruik van CO2 voor zover afkomstig uit duurzame bronnen.
- Uitbreiding van het elektriciteitsnet.
- Uitwisseling van warmte via warmtenetten, voor zover hierbij sprake is van warmte uit hernieuwbare bronnen.

Hierbinnen kan bijvoorbeeld sprake zijn van technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en instellingen voor hoger onderwijs, pilots en proefopstellingen voor slimme energiesystemen (met inbegrip van slimme netwerken en ICT-systemen) en de daarmee verbonden opslag en van pilots en proefopstellingen voor milieuvriendelijke productieprocessen en efficiënt gebruik van hulpbronnen in kmo's.

Spoor 3 – Een wendbare en weerbare beroepsbevolking. Spoor 3 zet in op het aantrekken van talent voor de chemie en bredere techniek en een toekomstbestendige arbeidsmarkt door leven lang ontwikkelen. De volgende activiteiten worden ondersteund:

- K: bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden. Het gaat hierbij om werkenden in energie-/CO2-intensieve sectoren die moeten worden om- en bijgeschoold om de grote veranderingen in productieprocessen en randvoorwaarden daarvoor te kunnen bijhouden. Als die inzet niet/onvoldoende wordt gepleegd zijn hun vaardigheden niet meer toegesneden op die van de koolstofarme economie en dreigen zij hun baan te verliezen.
- L: begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan. Hierbij gaat het om het activeren van niet-werkenden en passend arbeidsaanbod te verleiden om naar ZV-VO te komen.
Voorbeelden acties:
 - Maatregelen voor betere toegang tot de arbeidsmarkt
 - Steun voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden
- O: andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie, met inbegrip van, in naar behoren gemotiveerde gevallen, investeringen in infrastructuur ten behoeve van opleidingscentra en kinder- en ouderenvoorzieningen zoals aangegeven in territoriale plannen voor een rechtvaardige transitie overeenkomstig artikel 11. Voorbeeld actie:
 - Maatregelen voor de modernisering en versterking van de arbeidsmarktinstellingen en -diensten om de vaardigheidsbehoeften te beoordelen, eraan tegemoet te komen, en voor tijdige en op maat gesneden hulp te zorgen

Vanwege de overlap tussen de inzet van het ESF+ en Activiteit M (actieve inclusie van werkzoekenden) is deze activiteit niet opgenomen binnen het JTF.

Het belang van het aantrekken van nieuw talent en de verandering van het skillsniveau en bijbehorende behoefte aan het leven lang ontwikkelen en bijscholing komt ook uit een nadere verkenning van de arbeidsmarkt-opgave in ZV-VO naar voren. Er is daarbij nadrukkelijk ruimte voor projecten die bv. werklozen of mensen met afstand tot de arbeidsmarkt begeleiden of werkfit maken naar werk in de

techniek of industrie, en voor projecten die inzetten op begeleiding van ‘werk naar werk’.

Ook binnen Spoor 1 en 2 wordt een deel van de middelen ingezet voor de arbeidsmarkt.

Verwachte bijdrage van de soorten acties om het effect van de transitie te verzachten

De inzet op innovatie en aanleg van infrastructuur ten behoeve van de transitie naar een biobased en circulaire chemie in ZV-VO, zorgt voor CO₂-reductie én voor behoud van banen (door het tegengaan van het uitfaseren van fossiele activiteiten). Daarnaast is de inzet op om- en bijscholing gericht op het voorzien in voldoende en geschikt personeel, een belangrijke voorwaarde om de transitie te volmaken. Ook is de inzet op om- en bijscholing erop gericht om diverse groepen werkenden en werkzoekenden succesvol mee te laten komen in de veranderende eisen die op de arbeidsmarkt worden gesteld als gevolg van de transitie.

Inzet op positieve milieueffecten

Het Zeeuwse JTF zet in op verduurzaming van de chemische industrie en de productie en het gebruik van duurzame energie als bron van toekomstbestendige werkgelegenheid. Hiermee draagt het JTF bij aan een vermindering van de uitstoot van CO₂ uit fossiele brandstoffen, én op de lange termijn ook op het verminderen van de druk van de industrie op de leefomgeving. Daarmee zijn de milieueffecten per saldo naar verwachting positief. Verder moeten alle projecten uiteraard voldoen aan vigerende milieueisen en beschikken over de benodigde vergunningen. Er zijn geen specifieke acties voorzien in het JTF om negatieve milieu-impact van de transitie te reduceren.

Voor investeringen ter vermindering van broeikasgasemissies van in bijlage I bij Richtlijn 2003/87/EG vermelde activiteiten: lijst van te ondersteunen concrete acties en motivering

In Zeeuws-Vlaanderen Vlissingen-Oost zijn er voor 7 ETS-bedrijven, die op grond van bijlage I in Richtlijn 2003/87/EG in aanmerking komen voor kosteloze toewijzing, acties binnen het JTF voorzien. Deze acties dragen bij aan 1) de transitie naar een klimaatneutrale economie, 2) een substantiële broeikasgasemissiereductie tot onder het niveau van kosteloze toewijzing en 3) het behoud van werkgelegenheid.

Deze bedrijven en activiteiten staan gespecificeerd in bijlage C. In bijlage D, deel 1 zullen deze acties meer in detail worden gespecificeerd. In deel 2 van bijlage D is de kloofanalyse opgenomen die noodzakelijk is voor steunverlening uit JTF aan grote ondernemingen.

De activiteiten die voorzien zijn om met JTF-gelden in ZV-VO te ondersteunen hebben deels betrekking op het stimuleren van productinnovatie en procesinnovatie op de thema's ‘biobased’ en ‘circulair’ en op het realiseren van benodigde logistieke en infrastructurele investeringen daartoe. De CO₂-reductie landt hierbij niet bij het industriële bedrijf zelf, maar veelal bij andere bedrijven verderop in de keten. Omdat deze plannen ketenvergroening als doel hebben en niet de reductie van de schoorsteenemissies, is het niet noodzakelijk dat de plannen bijdragen aan reductie van schoorsteenemissies tot onder het benchmarkniveau. Deze plannen dragen bij aan het behoud van banen, een toekomstbestendige chemische

industrie, CO₂-reductie over de gehele keten en de uitfasering van fossiele grondstoffen, zoals in 2.1 toegelicht.

Synergie met en complementariteit van de voorgenomen acties met andere relevante programma's van de Unie

In het kader van de doelstelling “investeren in werkgelegenheid en groei” is de synergie en complementariteit van het JTF in ZV-VO met de programma's EFRO en ESF relevant.

Het **ESF+** (Europees Sociaal Fonds) richt zich specifiek op mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie zoals statushouders, langdurig werklozen, arbeidsbeperkten, oudere werklozen, kwetsbare jongeren en gedetineerden in de hele regio, zonder sectorale focus. Het JTF ZV-VO is hier onderscheidend aan door:

- **Thematische focus** (opvangen gevolgen klimaattransitie);
- **Sectorale focus** (chemische industrie);
- **Doelgroep** (niet enkel de onderkant van de arbeidsmarkt, maar alle werkenden en werklozen);
- **Geografische focus** (ZV-VO centraal).

Synergie kan bereikt worden door met beide programma's in ZV-VO in te zetten op gezamenlijke opgaven, en hierbinnen elk een eigen aspecten te adresseren. Synergie kan ook worden bereikt door de inzet van middelen uit de Maatwerkregeling Duurzame Inzetbaarheid en Eerder Uittreden (**MDIEU**).

Het **EFRO (OP Zuid)** richt zich in Zuid-Nederland op innovatie ten behoeve van 5 maatschappelijke transitieën. Om de complementariteit van het JTF met EFRO OP Zuid zo groot mogelijk te laten zijn, wordt – naast de geografische, sectorale en thematische focus van het JTF – ook voorzien dat het JTF zich op grootschaliger projecten richt, voorbij prototyping/praktijktest, richting demonstratie en proeffabrieken. Ook biedt het JTF mogelijkheden voor de aanleg van technologie en infrastructuur en voor om- en bijscholing, waar het EFRO primair een innovatieprogramma is. Synergie tussen het EFRO en het JTF kan bereikt worden door met beide programma's aan dezelfde grote opgaven te werken en bv. innovaties die voortkomen uit EFRO-projecten in JTF-projecten verder op te schalen.

Synergie en complementariteit met geplande steun uit de andere pijlers van het mechanisme voor een rechtvaardige transitie

Zowel de tweede pijler van het JTM (leningen via InvestEU voor risicovolle private investeringen) als de derde pijler van het JTM (leningen via de EIB aan overheidspartijen) bieden kansen voor ZV-VO. Concrete ideeën zijn de het benutten van de derde pijler voor het aanleggen van waterstofinfrastructuur. Omdat tijdspad en publiek-private- en publiek-publieke (rijk -lagere overheden) rolverdeling hiervan nog niet zijn uitgekristalliseerd, wordt deze mogelijkheid nog nader bekeken.

Gebied: West-Noord-Brabant

2.1. Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

I. Vaststelling van getroffen activiteiten en sectoren

Chemie als economische drager

De chemie is een belangrijke economische drager in West-Noord-Brabant. In de haven van Moerdijk is op het Industrial Park een omvangrijk chemiecluster gevestigd, waar een samenhangend cluster van bedrijven fossiele grondstoffen (nafta, gasolie, lpg) verwerkt tot brandstoffen, grondstoffen en halffabricaten. Naast de chemie (7.600 banen, LISA, 2020) zijn ook de agrofood, procesindustrie en energie met resp. ca. 7.000, 9.900 en 1.000 banen belangrijke industriële sectoren, met o.a. de Amercentrale (kolencentrale) in Geertruidenberg als belangrijke werkgever.

De chemie zorgt voor veel banen; het aandeel chemie in de regionale werkgelegenheid (2,4%; 7.600 banen) en in het BRP (5,0%) is veel hoger dan landelijk (1,1% resp. 2,3%; LISA 2020). Binnen de chemie zijn de meeste banen in de vervaardiging van chemische producten en van producten van rubber en kunststof te vinden. De chemie is bovendien sterk verweven met de rest van de economie, en staat aan de basis van waardeketens van bedrijven in de procesindustrie, de logistiek, de installatie- en maintenancebranche, en zakelijke dienstverlening. Daarmee zorgt de sector voor veel indirecte werkgelegenheid. Deze wordt, uitgaande van een multiplier van 1 à 2, op 7.600 à 15.200 banen geschat.

Door de klimaattransitie verdwijnen er fossiele banen in de chemie en in de Amercentrale. Het JTF richt zich op de sociaaleconomische gevolgen hiervan. De overige industrie staat als zodanig niet centraal in het JTF (maar samenwerking met andere sectoren is wél van belang, zie 2.1.IV).

Twee deelgebieden binnen programmagebied

De gehele COROP-regio West-Noord-Brabant geldt als programmagebied JTF. Daarbinnen zijn, kijkend naar het effect van de transitie, twee deelgebieden te onderscheiden (**zie bijlage 1 in Bijlage 6 West-Noord-Brabant bijlagen**).

1. **Noordwestflank als ‘kernegebied’ voor de transitie.** In het aaneengesloten gebied van de gemeenten Geertruidenberg, Drimmelen, Moerdijk, Steenberg en Bergen op Zoom liggen het chemisch complex Moerdijk, de Amercentrale en de Green Chemistry Campus (Bergen op Zoom). Hier is de chemische industrie en fossiele energie geconcentreerd, en zijn de effecten van de klimaattransitie het grootst. Uit de banenanalyse blijkt dat de chemie hier sterk vertegenwoordigd is. Er bevinden zich hier ca. 3.700 banen in de chemie; 4,6% van de totale werkgelegenheid. De energie-intensieve industrie als geheel is met ca. 10.000 banen goed voor 12,5% van de werkgelegenheid in het kernegebied.

2. **Overige deel COROP-regio als ‘ruimere cirkel’.** Het gaat om de overige gemeenten in het COROP-gebied. Hoewel de chemie hier niet primair gevestigd is, worden de sociaaleconomische effecten van de transitie hier wel gevoeld. Immers is de regio één ‘Daily Urban System’ en werken mensen uit de gehele regio (en daarbuiten) in de chemie. Ter illustratie: 23% van de werknemers in het kernegebied wonen in het overige deel van West-Noord-Brabant (± 19.000 personen). Als er banen in Moerdijk of Geertruidenberg verdwijnen, heeft dat dus ook hier effect.

Energieverbruik en CO₂-uitstoot ligt bovengemiddeld hoog in Moerdijk door chemie

De uitstoot van de industrie en energiesector bedraagt in West-Noord-Brabant 5,4 Mton CO₂-eq. De chemie vormt de kern hiervan. 5 van de 50 grootste CO₂-uitstoters van Nederland bevinden zich in de regio (alle gelegen in het kerngebied), waarvan twee in de top 10 (Emissieregistratie, 2021). Samen zijn zij verantwoordelijk voor 7,7% van de totale CO₂-uitstoot door bedrijven in Nederland.

Transitiepad West-Noord-Brabant

De chemie ondergaat in 3 stappen een grote transitie van fossiele brandstoffen en grondstoffen naar duurzame energiedragers en circulaire & biobased grondstoffen:

- Stap 1 (2018-2025): energie-efficiency, -innovatie en het ontwikkelen van energie-infrastructuur en CCUS (Carbon Capture Usage & Storage: opslag en hergebruik van CO₂). In West-Noord-Brabant wordt in deze fase de kolencentrale Amercentrale gesloten (in 2024).
- Stap 2 (2020-2035): naar een nieuw energiesysteem. In West-Noord-Brabant worden o.a. verbrandingsinstallaties gesloten.
- Stap 3 (2020-2050): vernieuwen grondstoffensysteem. Dit houdt voor de regio het stopzetten van productiesites voor organische bulkchemicaliën in (o.a. Basell Benelux, SABIC, Shell Moerdijk) en de transformatie naar een ‘biobased’ en circulaire economie.

II. Onderscheid tussen krimpende sectoren en sectoren die een transformatie ondergaan

Krimp fossiele chemie

Door de transitie verdwijnen de komende jaren fossiele banen in West-Noord-Brabant, met de sluiting van de Amercentrale in 2024 en het stopzetten van productiesites voor bulkchemie als meest sprekende voorbeelden.

Nieuwe banen groene chemie door transformatie en diversificatie

Tegelijkertijd ontstaat nieuwe werkgelegenheid in de ‘groene chemie’, gedreven door duurzame energievormen (groene elektriciteit en waterstof) en gebaseerd op circulaire processen en biogebaseerde materialen. Hier ontstaan alleen banen als de regio voldoende in nieuwe kennis, infrastructuur en een toekomstbestendige arbeidsmarkt investeert.

Er is dus sprake van twee parallelle stromen: enerzijds de afname van fossiele banen in de chemie en energie, anderzijds het opkomen van nieuwe, duurzame banen in de groene chemie (**transformatie**) en in aanpalende sectoren (**diversificatie**). Dit is in 2.1.IV nader toegelicht.

III. Sociale, economische en milieueffecten van de transitie

Verwacht banenverlies

De transitie gaat gepaard met verlies van banen. In beginsel worden alle ruim 7.600 banen in de fossiele chemie getroffen. Gezien de sterke samenhang met de rest van de economie werkt dit ook sterk door in andere sectoren. Op dit moment is vanuit de industrieplannen het exacte tempo van uitfasering van fossiele banen nog niet bekend. Wel is een regiospecifieke raming opgesteld voor de chemie, van baanverlies met én zonder JTF-inzet (zie 2.2.II).

Risico op ontvolking

Hoewel het risico op ontvolking in West-Noord-Brabant laag is (o.b.v. demografische prognoses), heeft de klimaattransitie wel grote sociaaleconomische impact. De meeste werkzoekenden verhuizen niet als zij hun baan verliezen, maar zoeken naar een baan binnen pendelafstand van hun woonplaats. Het verdwijnen van banen in de chemie leidt daarom tot oplopende werkloosheid en verminderd welzijn.

Behoeftte aan omscholing

Door de transitie verandert ook de aard van het werk. In beginsel zijn alle 7.600 banen in de chemie hieraan onderhevig. In algemene zin zal het werk vaker digitaal en geautomatiseerd zijn en is nieuwe kennis vereist van duurzame technologieën, materialen, installaties, logistieke processen, etc. Daarbij gaat vaak ook het vereiste opleidingsniveau omhoog. Dit alles vraagt om inzet op een leven lang ontwikkelen én op het toekomstbestendig maken van het onderwijs.

Toenemende krapte & kwalitatieve mismatch

De arbeidsmarkt in West-Noord-Brabant is een van de meest krappe van Nederland met een spanningsindicator van 3,87 (UWV, 2021).[1] Deze krapte zit met name in sectoren als de ICT en techniek. De krapte neemt bovendien naar verwachting verder toe door de energietransitie, er is veel technisch personeel nodig voor de transitie (PBL).

Zo ontstaat een groeiende mismatch op de arbeidsmarkt, waarbij enerzijds werknemers van fossiele bedrijven hun baan verliezen en niet over de juiste kennis en vaardigheden beschikken om vervangend werk te vinden, terwijl anderzijds duurzame bedrijven niet aan de juiste mensen komen. Dit vraagt om inzet op het aantrekken van talent voor de groene chemie.

IV. Potentieel aan economische ontwikkelkansen en diversificatie

West-Noord-Brabant heeft diverse troeven in huis die economische diversificatie en ontwikkelingskansen mogelijk maken:

- Er ligt een goede basis aan **infrastructuur en verbindingen** met andere chemieclusters (via spoor, wegen, en buisleidingen, en via kennisnetwerken) binnen het ARRRA-cluster (zie bijlage 1), al zijn hier ook investeringen in vereist.

- **Sterke combinatie van wereldmarktleiders, innovatief MKB en onderwijsinstellingen** in de (maak)chemie en industrie. Er ligt een **stevige kennisbasis** t.b.v. de transitie naar een groene chemie, met partijen en netwerken als Circular Biobased Delta, Smart Delta Resources, Green Chemistry Campus, Biorizon en Center of Expertise Biobased Economy, en met de R&D-afdelingen van bedrijven.
- (West)- Brabant beschikt over **sterke sectoren buiten de chemie** – zoals de agri-biobased sector, de maintenance, de logistiek en High Tech Systems & Materials (HTSM) – die bijdragen aan de transitie naar een duurzame chemische industrie (zie hieronder).
- **Aanwezige opleidingen** op het gebied van techniek, chemie en ICT, met grote studentenpopulaties.

Vanuit deze troeven kent de regio ontwikkelkansen voor nieuwe, duurzame banen. De regio zet in op:

- **Transformatie van fossiele chemie naar groene chemie**, met duurzame energiedragers en circulaire en (agro)biobased grondstoffen. De groene chemie is een bron van nieuwe, toekomstbestendige werkgelegenheid, die het verlies van fossiele banen in de chemie kan compenseren. De inzet op een biobased en circulaire chemie sluit goed aan op de inzet op de grondstoffentransitie beoogd in de RIS3 Zuid-Nederland.
- **Diversificatie**: de transitie naar een groene chemie vraagt om andere (groene) energievoorziening, andere procestechnologie, andere grondstoffen (biobased en circulair), ander onderhoud, veranderingen in productieketens en andere logistiek. De transitie kan daarom alléén tot stand komen in nauwe samenwerking met andere sectoren buiten de chemie. In deze sectoren ontstaat ook nieuwe werkgelegenheid als gevolg van de transitie; zodoende treedt diversificatie van de economie op. Het gaat om:
 - Energiesector: met elektrificatie, productie en afname van groene waterstof als speerpunt. Rondom de Amercentrale zijn er kansen om een groene waterstofhub te ontwikkelen.
 - HTSM (high tech systems and materials): toepassing van innovatieve en smart technieken ter verduurzaming van de industrie.
 - ICT/data: digitalisering geldt als randvoorwaarde voor nieuwe banen in de groene chemie (zie 2.2). Waardeketens veranderen compleet: van een lineair en centraal aangestuurd naar een circulair en decentraal model. Dit vraagt om innovaties op het gebied van digitale (smart) industrie. Er is een stevige digitale kennisbasis aanwezig in Brabant; er zijn kansen deze kennis ook in de chemie toe te passen en van daaruit breder te vermarkten.
 - Agrisector: als kennispartner, producent en verwerker van biomassa als grondstof voor groene chemie.
 - Logistiek: de Brabantse kennis en capaciteit in de logistiek is benodigd om logistieke processen in de circulaire chemie vorm te geven.
 - Afval: expertise en capaciteit uit de afvalverwerkingsbranche is noodzakelijk voor de circulaire winning van materialen als grondstof voor de groene chemie.
 - Installatie- en maintenance: installaties, systemen en infra in de groene chemie vragen om een andere vorm van aanleg en onderhoud.
 - Procesindustrie: hier ontwikkelen zich nieuwe waardeketens gebaseerd op materialen en producten uit de groene chemie.

N.B. in het JTF staat het opvangen van transitie-effecten in de chemie en de energie (Amercentrale) centraal, niet de transitie van aanpalende sectoren als zodanig. Wel is samenwerking met deze sectoren nodig in het JTF, om tot nieuwe banen in de groene chemie en tot diversificatie te komen.

Voetnoot

[1] De spanningsindicator is de verhouding tussen het aantal openstaande vacatures en het aantal geregistreerde werkzoekenden dat direct inzetbaar is. Hoe hoger de waarde, hoe krappere de arbeidsmarkt. Een waarde van boven de 2 geldt als indicator voor een krappe arbeidsmarkt.

2.2. Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen tegen 2030 met het oog op het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt d)

I. Ontwikkelingsbehoeften om tot nieuwe banen te komen in de groene chemie

1) Vernieuwing en versterking van de regionale economie

Er is behoefte aan stimulering van product- en procesinnovatie, van nieuwe bedrijvigheid en van digitalisering t.b.v. de **circulaire en biobased chemie**:

- Op het vlak van **circulaire chemie** gaat het onder meer om de doorontwikkeling en opschaling van technologieën voor chemische recycling (waaronder pyrolyse) en om innovaties gericht op het genereren van energie en grondstoffen uit afval.
- Voor **biobased** gaat het o.a. om innovatieve ontwikkeling van biomaterialen (bv. de productie van ethyleen uit bio-ethanol en fermentatieprojecten), vaak op het raakvlak tussen biobased chemie en de eiwittransitie in de agrofood. Ook gaat het om toepassingen van biomassa als grondstof voor de groene chemie.
- Daarnaast is er behoefte aan **proces- en productinnovatie** op de thema's **elektrificatie**, **groene waterstof**-toepassingen, toepassingen voor afgevangen **CO2** en **digitale innovatie** t.b.v. groene chemie.

2) Investerings in technologie, systemen en infrastructuur

Er zijn ook investeringen in technologie, systemen en infrastructuur nodig om te komen tot nieuwe banen in de circulaire en biobased chemie:

- **Elektrificatie**: Regio en Rijk werken aan aansluiting van Moerdijk op het 380 kV-net t.b.v. de elektrificatie van de industrie. Voor het JTF is er behoefte aan extra lokale aansluitingen, en aan investeringen in nieuwe, elektrisch gedreven technologieën (bv. elektrische boilers, elektrische krakers, elektromotoren) in het MKB om zo gebruik van fossiele brandstoffen te voorkomen.
- **Lokale CO2-infrastructuur** (transport) voor nieuwe toepassingen van CO2 als grondstof.
- **Groene waterstof**: installaties voor een 'open access' groene waterstofinfrastructuur: de productie, transport en opslag van groene waterstof als duurzame energiedrager voor de chemie, met de 'Amer Energie Hub' als zwaartepunt, en lokale aansluiting op landelijke waterstofinfra.
- **Overige logistiek en infra**: er is o.a. behoefte aan infrastructuur voor de circulaire economie, aan transport van duurzame restwarmte, en aan systemen voor duurzame energievoorziening in de groene chemie (warmtepompen, mechanical vapor recompression of MVR).

Geografische zwaartepunten voor behoeften onder 1 en 2 zijn het chemiecluster Moerdijk, de

3) Wendbare en weerbare beroepsbevolking

Om de arbeidsmarkteffecten van de transitie op te vangen, is in de hele COROP-regio behoefte aan

om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden, zodat alle doelgroepen goed kunnen meekomen in transitie. Een leven lang ontwikkelen en het ontwikkelen van kennis en (digitale) skills, die nodig zijn voor de transitie, vormen hierbij de belangrijkste inzet.

Het behouden en **aantrekken van talent (jongeren)** voor de chemische sector is ook een belangrijke behoefte, om zo de toenemende krapte op de arbeidsmarkt als gevolg van de transitie tegen te gaan. Dit kan o.a. in te zetten op imagoverbetering van de chemie en het bevorderen van zij-instroom. Tot slot is behoefte aan het aanpassen van opleidingen aan de veranderende eisen die de transitie aan studenten stelt.

II. Doelstellingen en verwachte resultaten van de uitvoering van de prioriteit van het JTF

Doelstellingen behoud van banen

Het JTF voorkomt in West-Noord-Brabant mede het verlies van ca. 2.500 directe banen tot aan 2030. Uitgaande van een multiplier van 1 voor West-Noord-Brabant zelf, wordt het verlies van eenzelfde aantal indirecte banen in de regio voorkomen.

Dit aantal is het saldo van twee werkgelegenheidsscenario's (zie bijlage 2 van Bijlage 6. West-Noord-Brabant bijlagen):

1. Een scenario waarbij JTF-gelden in West-Noord-Brabant als vliegwiel dienen voor publieke en private investeringen in de chemie. We verwachten in het "JTF-scenario" banengroei; het aantal banen in de chemie neemt licht toe en de vergroening van de chemie zorgt ook voor een toename van banen in aanverwante sectoren (zie 2.1.I). Per saldo is de verwachting dat het aantal banen in de chemie plus overige industrie licht toeneemt tot 2030 (**van ca. 25.500 in 2020 naar 25.900 in 2030**).*
2. Een scenario zonder JTF en een onsuccesvolle transitie. Hierdoor verliest de chemie steeds meer draagvlak, en is op termijn (gedeeltelijke) sluiting onvermijdelijk. Per saldo neemt het aantal banen in de chemie plus overige industrie samen af tot **23.400 banen in 2030**.

*Het gaat hierbij om totale banen in de chemie plus overige energie-intensieve industrie, zie bijlage 2.

Het JTF-scenario kan enkel worden gerealiseerd als de regio volop inzet op nieuwe, toekomstbestendige banen in de groene chemie. Hiervoor is JTF inzet nodig, maar ook aanvullende inzet vanuit andere Europese fondsen, Rijksmiddelen en private middelen.

Doelstellingen CO2-reductie

Moerdijk ligt in het industriecluster Rotterdam-Moerdijk. De regio rond Bergen op Zoom is onderdeel van de Zeeuws-Vlaams-Brabantse Deltaregio, met het samenwerkingsverband Smart Delta Resources (SDR). Van de 5,4 Mton uitstoot ligt er voor de regio West-Noord-Brabant een potentieel voor **CO2-reductie in 2030** in de ordegrootte **2,5-4 Mton/j**. Dit is gebaseerd op de reductiedoelstellingen van de verschillende genoemde samenwerkingsverbanden [1].

Voetnoot:

[1] Voor het industriecluster Rotterdam-Moerdijk is de inzet een CO2-reductie van ca. 10 Mton/j tot aan 2030, waarvan 1,5 Mton/j door CO2-afvang in Moerdijk (CES 1.0 Rotterdam-Moerdijk). In het regioplan SDR wordt een reductie van 11 Mton/j in 2030 voor de gehele SDR-regio genoemd. Het aandeel van West-Brabant hierin is niet verder gespecificeerd, maar schatten we op 0,3-0,6 Mton/j in 2030. Ten slotte is er een reductie van 1 Mton/j vanaf 2025 door de uitfasering van kolenstook in de Amercentrale.

2.3. Samenhang met andere nationale, regionale of territoriale strategieën en plannen ter zake

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt e)

I. Nationaal

Klimaatakkoord

Het JTF in West-Noord-Brabant draagt bij aan de doelen uit het Nederlandse Klimaatakkoord (55% reductie van CO2 in 2030) en het Integraal Nationaal Energie- en Klimaatplan (INEK), en dan specifiek aan de doelen voor industrieclusters. Om de industrie te verduurzamen zet het Klimaatakkoord in op een aantal routes, met de SDE++ subsidieregeling voor bedrijven en de CO2-heffing als meest concrete beleidsmaatregelen. Het JTF vormt een aanvullende manier om verduurzaming van de industrie in West-Noord-Brabant te bevorderen.

Grondstoffenakkoord

Ook draagt het JTF in bij aan realisatie van het grondstoffenakkoord. Op gebied van circulaire energie heeft de Nederlandse overheid net als de EU het doel gesteld om in 2050 volledig circulair te worden, met als tussendoel om in 2030 50% minder primaire grondstoffen te verbruiken. Het uitvoeringsprogramma Circulaire Economie zet hiervoor de grote lijnen uit, die vervolgens verder zijn uitgewerkt in het Grondstoffenakkoord en 5 transitieagenda's. In de vergroening van de chemie zijn – voor de komende jaren – circulair en biobased de twee voornaamste; door met het JTF hieraan bij te dragen, komen de doelstellingen uit het Grondstoffenakkoord dichterbij.

II. Landsdelig

JTF-strategie Zuid-Nederland

De JTF-strategie van Zuid-Nederland vormt de inhoudelijke basis en onderbouwing voor de inzet van JTF-middelen in Zeeland, Zuid-Limburg, en West-Noord-Brabant. Centraal staat de rechtvaardige en succesvolle transitie naar duurzame chemie. De inhoudelijke opgave – de transitie naar duurzame grond- en brandstoffen – is op hoofdlijnen in elk van de JTF-regio's gelijk, en de chemieclusters (Kanaalzone, Moerdijk én Chemelot) zijn zowel fysiek (buisleidingen, spoor en weg) als via samenwerkingsverbanden verbonden. Dit vraagt om samenwerking op landsdelig niveau, via gezamenlijke innovatie- en infrastructureurprojecten, bij de uitvoering van het JTF. Tegelijkertijd heeft elke regio ook haar eigen specifieke uitdagingen en kansen.

Actieagenda Groene Chemie, Nieuwe Economie

Het initiatief “Groene Chemie, Nieuwe Economie” is een landsdelig samenwerkingsverband tussen de chemieclusters in Zuid-Nederland. Sinds de lancering van de actieagenda in 2021 werkt een coalitie van partijen aan ketenvorming in de groene chemie, langs vijf lijnen:

- Biomassa uit agro-reststromen als grondstof voor de vergroening van chemie
- Suiker als grondstof voor de groene chemie
- Afval als grondstof voor de chemie
- CO₂ als ‘ontluikende’ grondstof voor de chemie
- Nieuwe, innovatieve op groene elektriciteit gebaseerde processen (zoals groene waterstof)

De actieagenda bepleit een programmatische aanpak evenals concrete acties (22 in totaal) op het gebied van adoptie en implementatie van innovatie, financiering van initiatieven en publieke randvoorwaarden.

De actieagenda vormt een belangrijke inhoudelijke onderbouwing voor de JTF-inzet West-Noord-Brabant/Moerdijk, en het JTF kan een belangrijke bron zijn van financiering.

Regionale Innovatie Strategie Slimme Specialisatie (RIS3) Zuid-Nederland

Met het JTF beoogt West-Noord-Brabant de innovatieprincipes uit de RIS3 toe te passen, en bij te dragen aan de innovatiedoelstellingen:

- In de RIS3 van Zuid-Nederland staat innovatie op vijf maatschappelijke transities (energie, klimaat, grondstoffen, landbouw en voeding en gezondheid) centraal. Met name de energietransitie en grondstoffentransitie hebben samenhang met het JTF.
- In de RIS3 worden als sterke ‘clusters’ naast chemie ook HTSM, Agrofood, logistiek, biobased, life science en maintenance aangewezen. Inzet met het JTF is om – door samenwerking tussen deze sectoren – de chemie te vergroenen.
- In de RIS3 van Zuid-Nederland is geconstateerd dat Zuid-Nederland over een sterke kennisbasis bezit in onder meer digitale technologieën, fotonica, geavanceerde materialen, Life Science & biotech, chemische technologie en nanotech. Inzet van deze technologieën bijdragen aan de transitie naar een groene chemie.

III. Regionaal

Regionaal beleid heeft én als inhoudelijke voeding gediend voor de JTF-strategie van West-Noord-

Brabant, én vormt een bron van projecten die met het JTF kunnen worden ondersteund. Belangrijke kaders zijn:

Havenstrategie en Uitvoeringsagenda Moerdijk 2030:

Belangrijke beleidskaders zijn de Havenstrategie Moerdijk 2030 en de bijbehorende Uitvoeringsagenda Havenstrategie, waarin integraal wordt gewerkt aan de thema's:

- Biobased & Circulair
- Digitalisering
- Innovatiekracht
- Port of Skills
- Duurzaamheid

Inzet op deze thema's moet ertoe leiden dat Moerdijk het belangrijkste knooppunt van duurzame logistiek en procesindustrie wordt in de Vlaams-Nederlandse Delta.

Overig relevant regionaal beleid:

- **Clusterplan industriecluster Rotterdam-Moerdijk.** Dit clusterplan voor het haven-industrieel cluster (HIC) Rotterdam-Moerdijk laat zien welke verduurzamingsstappen de partijen in het HIC zetten en wat de projecten en plannen zijn voor de toekomst.
- **Regionale Energie Strategie West-Noord-Brabant (RES).** De RES West-Noord-Brabant gaat in op waar en hoe de regio in 2030 duurzame elektriciteit kunnen opwekken, hoe de warmtevoorziening in de gebouwde omgeving er uit gaat zien en wat de betekenis is voor de regionale energie-infrastructuur.
- **Beleidskader economie 2030 Noord-Brabant en programma Circulaire Economie.** Het beleidskader economie gaat in op de vraag wat nieuwe trends en ontwikkelingen betekenen voor de economie en hoe Brabant daar op in kan inspelen. Onderdeel hiervan is ook het programma Circulaire Economie waarin de belangrijke opgaven rondom het thema biobased en circulair uitgewerkt zijn.
- **Strategie verduurzaming industrie West-Noord-Brabant.** In de Strategie wordt verkend op welke manier de regio tot een succesvolle transitie naar een duurzame industrie kan komen.
- **Human Capital Agenda (HCA) West-Noord-Brabant.** West-Noord-Brabant werkt aan een overkoepelende HCA, van en met triple helixpartners. Hiermee sluit de regio aan bij de economische strategie van West-Noord-Brabant.

2.4. Soort voorgenomen concrete acties

Referentie: artikel 11, lid 2, punten g) tot en met k), en artikel 11, lid 5

I. Soorten acties

De inzet van het JTF in West-Noord-Brabant valt uiteen in drie sporen. De hieronder benoemde acties per spoor zijn gebaseerd op een regionale projectinventarisatie.

Spoor 1 – Vernieuwing en versterking van de regionale economie, met focus op proces- en

productinnovatie in de biobased en circulaire chemie.

Concrete acties:

- Doorontwikkeling van het Pyrolysecluster (PyroChemPark) en opschaling van pyrolysetechniek, bedoeld om plastic afval met pyrolyse(technologie) om te zetten in synthesesgas, ruwe olie en char.
- Doorontwikkeling van biobased productie t.b.v. groene chemie, zoals de inzet van schimmels voor biomassa als grondstof en de productie van groen gas. Biomassastook valt niet binnen de scope.
- Innovatie op het raakvlak van eiwittransitie & biobased chemie, bv. door innovatieprojecten om stikstof uit het condensaatwater te gebruiken als grondstof bij de fermentatie voor eiwitten, of door reststromen van akkerbouw en tuinbouwproducten te benutten t.b.v. een biobased chemie. Met name suikerbieten en aardappelen zijn in vergevorderd R&D stadium in de regio.
- Proces- en productinnovatie op het vlak van elektrificatie om fossiele brandstoffen te voorkomen
- Nieuwe toepassingen voor afgevangen CO₂ in de circulaire chemie (CCU)
- Digitale innovaties in processen in de chemie die noodzakelijk zijn in de overgang van lineaire naar circulaire, complexe ketens.
- Andere vormen van innovaties in de groene chemie
- Ondersteuning van innovatieve startups in de groene chemie op bovenstaande thema's

Spoor 2 – Investerings in technologie, systemen en infrastructuur, met focus op duurzame infrastructuur (te weten elektrificatie, CO₂-infrastructuur en circulaire economie) als voorwaarde voor toekomstbestendige banen in de groene chemie.

Concrete acties:

- Acties die bijdragen aan de elektrificatie van de chemische industrie in Moerdijk, o.a. door het aanpassen en opwaardering van het plaatselijke elektriciteitsnet, elektrificatie van industriële installaties in het MKB en de overslag van batterijen (energie-logistieke HUB) t.b.v. elektrificatie
- Groene waterstofinfrastructuur: installaties voor de productie, transport en opslag van groene waterstof (met Amer Energie Hub als beoogd kerngebied) t.b.v. de verduurzaming van de industrie als geheel, en overige investeringen die de productie en distributie van groene waterstof mogelijk maken.
- Overige systemen en technologie voor een duurzame energievoorziening in de groene chemie, waaronder MVR
- CO₂-infrastructuur t.b.v. hergebruik van CO₂ incl. transport naar eindgebruikers (o.a. tuinders)
- Transport van warmte gewonnen van duurzame (niet fossiele) industrie, o.a. restwarmte van ReEnergy naar tuinders

Spoor 3 – Een wendbare en weerbare beroepsbevolking, met focus op om- en bijscholing van werknemers en werkzoekenden en aantrekken van talent (in het bijzonder jongeren).

Concrete acties:

- **Om- en bijscholing:**
 - Acties op het gebied van een leven lang ontwikkelen, door het opleiden van jongeren in de

techniek, bijscholing van zittende werknemers, voorkomen van uitstroom uit techniek (via bijscholingsprogramma's, met 'West-Noord-Brabant werkt met talent' als voorbeeld).

- o Acties gericht op de ontwikkeling van benodigde (digitale) kennis en vaardigheden van werknemers benodigd voor werken in de 'groene chemie'.
- o Acties die de transitiepaden van werk-naar-werk ondersteunen door om- en bijscholing

- **Andere activiteiten (o.a. aantrekken talent en toekomstbestendig onderwijs):**

- o Acties die bijdragen aan bredere bekendheid van werken in de groene chemie
- o Het aanpassen van opleidingen aan de veranderende eisen die de transitie naar groene chemie stelt. Denk aan het opzetten van een biobased transitielectoraat, een universitaire opleiding Groene Procestechologie en energie (BUAS), een MBO-opleiding 'operators of the future' of oprichting van een hybride leeromgeving.

De inzet is om innovatie-, infrastructuur- en arbeidsmarktaspecten uit de 3 sporen **integraal bij elkaar te brengen** in projecten (bv. door innovatieprojecten te koppelen aan kennis- en skills ontwikkeling).

Regionale verdeling

De gehele COROP-regio West-Noord-Brabant geldt als JTF-programmagebied, maar daarbinnen maakt de regio een nader geografisch onderscheid bij de uitvoering van sporen:

- **Spoor 1 en 2 landt primair in kerngebied.** In het kerngebied (met o.a. chemiecluster Moerdijk, Amercentrale, Green Chemistry Campus, zie 2.1) vinden primair de acties in spoor 1 (innovatie) en 2 (infrastructuur) plaats bij de industrie aldaar. Hiertoe is wel nadrukkelijk samenwerking met (kennis)partners uit de rest van de COROP-regio (en daarbuiten) vereist.
- **Spoor 3 in gehele COROP-regio.** De transitie zorgt voor arbeidsmarkteffecten in de gehele regio; ook in de 'ruimere cirkel' wonen mensen die werken in de chemie in het kerngebied. Bovendien is samenwerking vereist met arbeidsmarktpartijen in de ruimere cirkel. Spoor 3 (arbeidsmarkt) richt zich daarom op de gehele COROP-regio, inclusief de 'ruimere cirkel'.

Verwachte bijdrage van de soorten acties om het effect van de transitie te verzachten

Door het creëren van nieuwe, toekomstbestendige banen kan West-Noord-Brabant de negatieve sociaaleconomische effecten van de transitie verzachten. De inzet op innovatie en duurzame infrastructuur t.b.v. de transitie naar een groene chemie zorgt voor behoud van bedrijven en banen in de regio (zie 2.2). Daarnaast draagt de arbeidsmarktinzet bij aan het opvangen van 2 transitie-effecten: kwalitatieve veranderingen in de aard van het werk (door om- en bijscholing) én de groeiende krapte en kwalitatieve mismatch.

Inzet op positieve milieueffecten

West-Noord-Brabant draagt met het JTF bij aan verduurzaming van de chemie. Hiermee draagt het JTF bij aan een vermindering van de uitstoot van CO₂ uit fossiele brandstoffen, én aan het verminderen van de druk van de industrie op de leefomgeving. Daarmee zijn de milieueffecten per saldo naar verwachting positief. Verder moeten alle projecten uiteraard voldoen aan vigerende milieueisen en beschikken over de benodigde vergunningen. Er zijn geen specifieke acties voorzien in het JTF om negatieve milieu-impact van de transitie te reduceren.

Voor investeringen ter vermindering van broeikasgasemissies van in bijlage I bij Richtlijn 2003/87/EG vermelde activiteiten: lijst van te ondersteunen concrete acties en motivering

In West-Noord-Brabant zijn geen specifieke investeringen voorzien ter vermindering van CO₂-emissies in ETS-activiteiten zoals vermeld in bijlage I bij Richtlijn 2003/87/EG. De focus in West-Noord-Brabant ligt op het investeren in milieuvriendelijke productieprocessen van MKB-bedrijven en investeren in groene infrastructuur ter verduurzaming van het energiecluster als geheel (o.b.v. 'open access'), zoals elektrificatie en groene waterstof.

Tot slot hebben veel JTF-acties in West-Noord-Brabant betrekking op innovaties op de thema's 'biobased' en 'circulair' en op het realiseren van benodigde infrastructuur daartoe. De CO₂-reductie landt hierbij niet bij het industriële bedrijf zelf, maar veelal bij andere bedrijven verderop in de keten. Omdat deze plannen ketenvergroening als doel hebben en niet de reductie van de schoorsteenemissies, is het niet noodzakelijk dat de plannen bijdragen aan reductie van schoorsteenemissies tot onder het benchmarkniveau. Deze plannen dragen evenwel bij aan het behoud van banen en aan de transitie naar een klimaatneutrale economie.

Participatie MKB en grootbedrijf in projecten

In West-Noord-Brabant worden geen projecten voorzien die het grootbedrijf direct ondersteunen (noch via productieve investeringen in het grootbedrijf, noch anderszins). Wel zijn acties mogelijk die uitgaan van samenwerkingen tussen het mkb, grootbedrijf, en kennispartners. Het grootbedrijf kan bv. deelnemen als co-financierende partij, of als partner die eigen kennis of onderzoeksfaciliteiten ter beschikking stelt, maar niet als directe begunstigde partij die JTF-middelen ontvangt.

Synergie en complementariteit

Het ESF+ richt zich specifiek op mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie zoals statushouders, langdurig werklozen en arbeidsgehandicapten in de gehele regio, zonder sectorale focus. Het JTF is hier onderscheidend aan, door:

- **thematische focus** (opvangen van gevolgen van de klimaattransitie op de arbeidsmarkt);
- **sectorale focus** (om- en bijscholing, begeleiding van werkzoekenden en actieve inclusie ten behoeve van de chemie);
- **doelgroep** (werkenden en werklozen in de chemie en jongeren);

Synergie kan worden bereikt door doelgroepen die met het ESF+ worden ondersteund, in een vervolgtrajec gericht te begeleiden naar een baan in de chemie.

Het EFRO (OP Zuid) richt zich in Zuid-Nederland op innovatie ten behoeve van 5 maatschappelijke transitie. Het JTF is complementair aan het EFRO door:

- **thematische focus** (opvangen van fossiel baanverlies door de klimaattransitie, door het creëren van nieuwe banen);
- **sectorale focus** (transformatie en diversificatie met de huidige chemie in West-Noord-Brabant als startpunt);

- **doelgroep** (innovatief MKB staat in EFRO én JTF voorop, maar grootbedrijf in de chemie is als partner meer betrokken in het JTF);
- **type activiteiten** (JTF biedt mogelijkheden voor de aanleg van technologie en infrastructuur, en voor om- en bijscholing, waar het EFRO primair een innovatieprogramma is)
- **geografische focus** (West-Noord-Brabant).

Synergie kan bereikt worden door innovaties uit EFRO-projecten t.b.v. de grondstoffen- en energietransitie in JTF-projecten verder op te schalen, om zo tot nieuwe banen te komen.

Synergie en complementariteit met andere pijlers JTM

Zowel de tweede als de derde pijler van het JTM bieden kansen voor West-Noord-Brabant; de beide pijlers kunnen worden ingezet in lijn met de ontwikkelbehoeften benoemd in spoor 2 (zie 2.2).

Gebied: Zuid-Limburg

2.1. Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt c)

I. Vaststelling getroffen activiteiten en sectoren

Chemie met Chemelot prominent aanwezig in Zuid-Limburg

De chemie is een zeer belangrijke werkgever voor Zuid-Limburg, met de gecombineerde productie site en chemiecampus Chemelot in Geleen als kern. Met een omzet van meer dan €10 mrd. Per jaar en ruim 8.000 banen is Chemelot goed voor 20% van de nationale chemiesector en behoort het tot de top drie van Nederlandse chemieclusters. Op Chemelot zitten vestigingen van grote chemiebedrijven, innovatieve midden- en kleinbedrijf (mkb of kmo) incl. start-ups en scale-ups en kennis- en onderwijspartijen bijeen op een gecombineerde omgeving. Het opvangen van de sociaaleconomische gevolgen van de klimaattransitie in de chemie staat centraal in het JTF Zuid-Limburg.

Alle bedrijvigheid in industrie en energie samen is in de COROP-regio Zuid-Limburg goed voor 12,7% van de directe banen (30.000 arbeidsplaatsen) en 23,1% van het BRP. Wanneer we inzoomen op ‘energie-intensieve sectoren’[1] in 2020 (zie tabel en bijlage 1), valt op dat:

- De energie-intensieve sectoren omvatten ruim 20.000 banen en 7,1% van de totale werkgelegenheid in Zuid-Limburg.
- Het aandeel van de chemie in de regionale werkgelegenheid (3,1%; 8862 banen) bijna drie keer hoger ligt dan het landelijk gemiddelde (aandeel van 1,1% in de werkgelegenheid; Bron: LISA 2022).
- Binnen de chemie vooral de vervaardiging van chemische producten en vervaardiging van producten van rubber en kunststof groot zijn.
- Agrofood en overige procesindustrie zijn met respectievelijk 2971 en 7339 banen tevens belangrijke sectoren zijn in de regio.

Zie bijlage 1- tabel 1.0 in Bijlage 8. Zuid-Limburg bijlagen

Door de aanwezigheid van deze grote chemiebedrijven ligt het aandeel chemiebanen in Zuid-Limburg drie keer boven het landelijk gemiddelde (1,1%) en het aandeel in de toegevoegde waarde zelfs vijf keer (2,3%; LISA, 2019).

Naftakrakers en ammoniakfabrieken dragers van breder industrieel ecosysteem

Chemelot kent een sterke samenhang tussen de fabrieken. De belangrijkste fossiele activiteiten zijn:

- de **naftakrakers** van Sabic; hier wordt nafta omgezet in olefinen
- de **ammoniakfabrieken** van OCI Nitrogen; hier wordt aardgas omgezet in ammoniak.

De twee productstromen– olefinen en ammoniak – worden ingezet voor de productie van plastics, materialen (bv. melamine) en kunstmest, én vormen de grondstof voor nagenoeg alle fabrieken op Chemelot. Zodoende staan de naftakrakers en de ammoniakfabrieken aan de basis van tal van productieketens in de chemie.

De chemische bedrijvigheid zorgt bovendien ook voor veel indirecte werkgelegenheid, buiten de chemie. De chemie staat aan de basis van waardeketens van bedrijven in de procesindustrie, de logistiek, de installatie- en maintenancebranche, en zakelijke dienstverlening. De indirecte banen worden op 8.000 à 16.000 geschat (multiplier 1 à 2).

Energieverbruik en CO2-uitstoot hoog door chemie

Door het chemiecluster ligt het gemiddelde energieverbruik van Zuid-Limburgse bedrijven hoog; jaarlijks nemen zij 5,5% van het totale elektriciteitsverbruik en 6,4% van het gasverbruik door Nederlandse bedrijven af (CBS, 2020; vs. 3,1% aandeel in de landelijke werkgelegenheid, LISA, 2020).

De chemie zorgt voor een hoge CO2-uitstoot; chemiebedrijven Sabic en OCI behoren tot de 12 grootste uitstoters van Nederland, en de uitstoot van Zuid-Limburg als geheel ligt met een CO2-intensiteit van 2,2 twee keer zo hoog als landelijk.

Transitiepad naar groene chemie

De chemie zit in een dubbele transitie, naar een groene chemie, op basis van duurzame energiedragers en grondstoffen (circulair, biobased). De transitie verloopt in stappen:

- **Efficiency, ontwikkelen energie-infrastructuur en CCUS (2020 t/m 2025):** er wordt in Zuid-Limburg onder meer gewerkt aan een duurzame energie-infrastructuur en een warmtenet. Ook zet de regio in op CCUS (carbon capture usage and storage), met pijpleidingen voor lokaal transport en hergebruik van CO2 en aantakking op (inter)nationale CO2-buisleidingen (o.a. met Rotterdam en Noordrijn-Westfalen).

- **Naar nieuwe energiesystemen (2020 t/m 2030):** op Chemelot vindt de complete omslag naar elektriciteit en groene waterstof als energiedragers in de chemie plaats. Dit raakt vrijwel alle banen op Chemelot en verandert de aard van het werk.
- **Vernieuwing grondstoffensysteem (2020-2050):** deze ontwikkeling gaat gepaard met de gedeeltelijke sluiting van de fossiele naftakrakers en ammoniakfabrieken. De sluiting van de eerste naftakraker OLIFINS 3 van SABIC is al voorzien in 2024 [2]. Voor de fossiele nafta komen circulaire en biobased alternatieven in de plaats (o.a. door recycling, pyrolyse en biobased grondstoffen).

Daarbij hanteert het cluster een programmatische aanpak; fasering en tempo van de transitie hangen af van het beschikbaarheid en toepasbaarheid van technologie en kennis.

II. Onderscheid krimpende sectoren en sectoren die transformatie ondergaan

Baanverlies fossiele chemie

Vrijwel alle fossiele banen op Chemelot verdwijnen tot aan 2030 en 2050, langs de geschetste paden. Daarbij maakt de sterke interne samenhang het cluster extra kwetsbaar. Het uitvallen van cruciale schakels binnen het systeem van geïntegreerde energie- en materiaalstromen kan voor een ‘kaartenhuiseffect’ zorgen, waarbij de volgende schakels in de keten eveneens verdwijnen. Het uitfaseren van de naftakrakers en de ammoniakfabrieken betekent dat én alle banen in productie van plastics, kunstmest en materialen én indirecte banen in o.a. procesindustrie en logistiek wegvallen.

Nieuwe banen door transformatie en diversificatie

Tegelijkertijd vormt het cluster de basis voor nieuwe werkgelegenheid in de ‘groene chemie’ en aanpalende sectoren (zie IV), mits de regio voldoende in nieuwe kennis, infrastructuur in een toekomstbestendige arbeidsmarkt investeert.

Er is in de transitie dus sprake van twee parallelle stromen: enerzijds het verdwijnen van fossiele banen (sluiting van naftakrakers, fossiele ammoniakfabrieken) en anderzijds het ontstaan van nieuwe, groene banen. Deze nieuwe banen komen zowel voort uit **transformatie** van het bestaande cluster als uit **diversificatie** (zie 2.1.IV).

III. Sociale, economische en milieueffecten van de transitie

Verwacht banenverlies

De transitie naar een groen chemiecluster gaat gepaard met verlies van fossiele banen. In beginsel kunnen alle ruim 8.000 banen op Chemelot worden getroffen, plus indirecte banen.

Op dit moment is vanuit de industrieplannen nog niet exact bekend hoeveel fossiele banen er tot aan 2030 verloren gaan. Wel is een regio-specifieke raming opgesteld voor de chemie, die baanverlies met én zonder

JTF-inzet in beeld brengt (zie 2.2.II).

Risico op ontvolking

Volgens recente prognoses neemt het totale inwonertal van Zuid-Limburg af van ca. 597.000 in 2020 tot ca. 552.000 in 2040 (Etil Demografie, 2019). Daarbij neemt door vergrijzing het aandeel beroepsgeschikte bevolking (15-65 jaar) af. Ook blijft de groei van banen langjarig achter bij het landelijk gemiddelde (+2% tussen 2010-2019, versus +8,5% landelijk; CBS, 2021).

Al deze factoren maken Zuid-Limburg zeer kwetsbaar voor de sociaaleconomische gevolgen van de klimaattransitie. Juist in Zuid-Limburg is, gezien de demografische trends en de perifere ligging, het risico op ontvolking zeer reëel en de capaciteit om gevolgen op te vangen beperkt. Als de regio er niet in slaagt nieuwe, duurzame banen te creëren, kan een herhaling ontstaan van het scenario van enorme werkloosheid dat zich na sluiting van de mijnen in de jaren '60 en '70 voltrok. Een verslechterend sociaaleconomisch perspectief heeft negatieve gevolgen voor de aantrekkelijkheid van Zuid-Limburg als woonregio en kan ontvolking versterken.

Behoeftte aan omscholing

Door transitie verandert de aard van het werk. Jongeren (studenten) en werknemers moeten over andere vaardigheden beschikken (digitaal, gericht op nieuwe technieken en processen) om in de groene chemie aan het werk te komen of te blijven. Er is daarom behoefte aan om- en bijscholing (leven lang ontwikkelen) en aan het moderniseren van de onderwijsketen t.b.v. de chemie en verbonden sectoren (zie IV). In beginsel worden alle 8.000 banen in de chemie geraakt.

Toenemende krapte

Een ander effect van de transitie is de toenemende krapte. De arbeidsmarkt in Zuid-Limburg is, met een werkloosheidspercentage van 4,0% in 2020 (UWV) en een spanningsindicator van 3,20 (Q3 2021; UWV), nu al krap. Voor technische- en ICT beroepen ligt de spanningsindicator nog hoger: 5,07 resp. 8,18. Het PBL verwacht dat, door de energietransitie, de krapte toeneemt (zie H. 1). Dit werkt ontwrichtend voor de Zuid-Limburgse economie en maatschappij (ze remt de groei en kan leiden tot uitvallen van bedrijfsactiviteiten) en vormt een bedreiging voor de klimaattransitie, waar voldoende technisch en ICT-geschoolden voor nodig zijn.

Milieueffecten

De transitie naar een groene chemie draagt bij aan een vermindering van CO₂-uitstoot én milieudruk (fijnstof, stikstof) op de leefomgeving. Daarmee zijn de milieueffecten per saldo positief (zie 2.2.II). Ondersteunde acties moeten voldoen aan vigerende milieueisen en beschikken over de benodigde vergunningen (zie OP JTF).

IV. Potentieel aan economische diversificatie en de ontwikkelingskansen

Chemelot beschikt over diverse economische troeven:

- **Brede kennisbasis in een geïntegreerd systeem van 60 fabrieken**, met een combinatie van wereldmarktleiders (Sabic, OCI Nitrogen), innovatief mkb (met techstarters als Black Bear Carbon, Coolbrook, Plastic Energy, QCP en Deep Branch) en kennis- en onderwijsinstellingen (o.a. Brightlands Campus, Brightsite Center, Brightlands Materials Center, AMIBM, TNO, Maastricht University, HBO- en MBO-instellingen), die voor eenzelfde ontwikkelopgave staan.
- **Materialencompetenties**: van het produceren tot ontwikkelen en toepassen van materialen door de combinatie van proces-productontwikkeling.
- **Stevig samenwerkingsverband** met de **Chemelot Circular Hub (CCH)** als netwerk.
- **Infrastructuur en verbindingen** met andere chemieclusters (via spoor, wegen, en buisleidingen) binnen het ARRA-cluster, incl. Noordrijn-Westfalen.

Vanuit deze troeven kent de regio ontwikkelkansen voor nieuwe, duurzame banen:

- **Transformatie van fossiele chemie naar groene chemie**, met duurzame energiedragers en circulaire en biobased grondstoffen. De groene chemie is een bron van nieuwe, toekomstbestendige werkgelegenheid die het verlies van fossiele banen in de chemie opvangt.
- **Diversificatie**: de transitie naar een groene chemie vraagt om andere (groene) energievoorziening, andere procestechnologie, andere grondstoffen (biobased en circulair), andere vormen van installatie en onderhoud, en veranderingen in gehele productieketens. De transitie kan daarom alléén tot stand komen in nauwe samenwerking met andere sectoren buiten de chemie. Hier ontstaat ook nieuwe werkgelegenheid als gevolg van de transitie; zodoende treedt diversificatie van de economie op. Het gaat onder meer om:
 - **Energiesector**: groene energie als randvoorwaarde voor groene waterstof en elektrificatie.
 - **HTSM** (high tech systems and materials): toepassing van innovatieve en smart technieken ter verduurzaming van de industrie.
 - **ICT/datasector**: digitalisering geldt als randvoorwaarde voor nieuwe banen in de groene chemie (zie 2.2). Onder chemiebedrijven én in het datacluster in Heerlen is er in de regio veel kennis op dit vlak aanwezig. Innovatieve toepassingen in de chemie kunnen breder vermarkt worden en tot nieuwe banen leiden.
 - **Agrisector**: als kennispartner, producent en verwerker van biomassa als grondstof voor groene chemie.
 - **Afval**: expertise en capaciteit uit de afvalverwerkingsbranche is noodzakelijk voor de circulaire winning van materialen als grondstof voor de groene chemie.
 - **Installatie- en maintenance**: nieuwe installaties, systemen en infra aanleggen en onderhouden.
 - **Procesindustrie**: nieuwe waardeketens gebaseerd op materialen en producten uit de groene chemie.
 - **Duurzame nieuwe productiemodellen op crossovers met chemie**, bv. met farmacie (kansrijk gezien de aanwezigheid van het Life Science & Health cluster in Zuid-Limburg).

N.B. in het JTF staat het opvangen van transitie-effecten in de chemie centraal, niet de transitie van aanpalende sectoren als zodanig. Wel is samenwerking met deze sectoren nodig in het JTF, om tot nieuwe banen in de groene chemie en tot diversificatie te komen.

Voetnoten:

[1] Dit behelst een groot gedeelte van de industrie en energie, maar niet de gehele sectoren. O.b.v. de

afbakening van de “Monitor topsectoren 2018; Sectorplan Procesindustrie” gaat het om sectoren met de volgende SBI-codes in het LISA Werkgelegenheidsregister: Energie: 0620, 0910, 272, 3511, 3512, 3513, 3514, 3530; Agrofood: 10, 11, 12; Procesindustrie: 6, 8, 10, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 35; Chemische industrie: 19, 20, 22.

[2] <https://sittard-geleen.nieuws.nl/nieuws/20220122/sabic-wil-mogelijk-een-naftakraker-op-chemelot-sluiten/>

2.2. Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen tegen 2030 met het oog op het bereiken van een klimaatneutrale economie van de Unie tegen 2050

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt d)

I. Ontwikkelingsbehoeften

De ontwikkelbehoeften t.b.v. een groen chemiecluster als toekomstbestendige werkgever op een rij:

Behoeften spoor 1: Vernieuwing en versterking van de regionale economie

In Zuid-Limburg wordt ingezet op vernieuwing, versterking en diversificatie van de economie en daarmee op toekomstbestendige banen. De focus ligt op innovatie in de circulaire en biobased chemie:

- **Circulair:** er is behoefte aan efficiëntere processen én ketens voor alle vormen van recycling (mechanisch, solvolyse, pyrolyse én vergassing, en alles daar tussenin). Ook de productie van nieuwe materialen uit reststromen en van biograndstoffen is een focusgebied. De meer grofstoffelijke technieken van pyrolyse en vergassing wachten met name op opschaling en commercialisatie.
- **Biobased:** Chemelot is geen logische plek voor de grootschalige verwerking van biomassa, maar wel voor gebruik van biomassa in chemische processen en halfproducten. Er is behoefte aan innovatiebevordering op biobased nafta, drop-in chemicaliën en dedicated biobased polymeren.
- **Digitalisering:** In de transitie naar een circulaire en biobased chemie veranderen de waardeketens compleet: van een lineair, centraal aangestuurd waardeketen, naar een circulair en decentraal model. Dit vraagt om innovaties op het gebied van digitale (smart) industrie.
- **Overige proces- en productinnovatie t.b.v. groene chemie**, o.a. op het gebied van elektrificatie van processen.

Behoeften spoor 2: Investerings in technologie, systemen en infrastructuur

Om toekomstbestendige banen in de chemie te creëren, zijn investeringen in de ‘hardware’ van de economie nodig. Specifiek is er behoefte aan:

- **Groene waterstof:** Gezien de ligging van Chemelot landinwaarts, is er minder potentie voor de grootschalige opschaling van groene waterstofproductie (o.b.v. groene energie op zee). Er is wel behoefte aan aansluiting op landelijke waterstofinfra (o.a. als onderdeel van HyWay27 en de Deltacorridor) en een lokale waterstofringleiding.
- **Circulaire en biobased grondstoffen:** Afval en biograndstoffen vereisen aparte infrastructuur. Er is daarom op Chemelot behoefte aan satelliet sites: havencapaciteit voor de ontvangst, opslag en voorbewerking van grondstoffen, en aan infrastructuur voor vervoer van haven naar site.
- **CO₂:** aansluiting op de landelijke **CO₂-infrastructuur** voor opslag en hergebruik.
- **Elektrificatie:** Volgend op de voorziene aansluiting van Chemelot op het 380 kV-net (doortrekken

380kV-net Maasbracht-Graetheide), is er behoefte aan investeringen in de **elektrificatie** van industriële installaties.

- **Overige infrastructuur:** onder pijler 2 en 3 van het JTM beoogt Zuid-Limburg projecten rondom de benutting van restwarmte te ondersteunen; dit gebeurt niet binnen het JTF zelf (pijler 1 JTM).

Behoeften spoor 3: Een wendbare en weerbare beroepsbevolking

De transitie naar een duurzaam chemiecluster met toekomstbestendige banen zorgt voor diverse arbeidsmarktbehoeften:

- **Om- en bijscholing (leven lang ontwikkelen) in de chemie:** Een eerste effect van de transitie is dat de aard van het werk verandert (zie 2.1.III). Er is daarom behoefte aan om- en bijscholing van werkenden (‘leven lang ontwikkelen’, kennisontwikkeling werknemers) en het moderniseren van de onderwijsketen zodat de kennis van jongeren aansluit op de vraag.
- **Begeleiding werkzoekenden:** Een tweede effect is het verlies aan fossiele banen. Naast scholing is een tweede opgave daarom zorgen dat mensen die hun baan verliezen of werkloos zijn, (weer) aan het werk komen. Er is behoefte aan o.a. baanmatching en baanbegeleiding van werk naar werk in de chemie, maatregelen voor actieve inclusie van werkzoekenden incl. kwetsbare doelgroepen als 55-plussers en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.
- **Aantrekken en behoud talent voor de chemie:** Tot slot vergroot de klimaattransitie de vraag naar arbeid en daarmee de krapte op de arbeidsmarkt (zie 2.1.IV). Inzet op duurzame inzetbaarheid, een leven lang ontwikkelen én op het aantrekken van talent voor de chemie is nodig om dit op te vangen.

II. Ontwikkelingsdoelstellingen

Behoud banen

Het JTF voorkomt in Zuid-Limburg mede het verlies van 2.800 directe banen tot aan 2030. Uitgaande van een multiplier van 1 voor Limburg zelf, wordt het verlies van eenzelfde aantal indirecte banen in de regio voorkomen.

Dit aantal is het saldo van twee werkgelegenheidsscenario's (zie bijlage 1):

1. Een scenario waarbij JTF-gelden in Zuid-Limburg als vliegwiel dienen voor publieke en private investeringen in de chemie. We verwachten in het “JTF-scenario” banengroei; banen in de chemie worden behouden en de vergroening van de chemie zorgt ook voor het behoud van banen in aanverwante sectoren (o.a. energie, agro, maintenance, procesindustrie, zie ook 2.1.I). Per saldo is de verwachting dat het aantal banen in de chemie plus overige industrie samen ook in **2030 op 20.100 uitkomt**.
2. Een scenario zonder JTF en een onsuccesvolle transitie. Hierdoor verliest de chemie steeds meer draagvlak, en is op termijn (gedeeltelijke) sluiting onvermijdelijk. Per saldo neemt het aantal banen in de chemie plus overige industrie samen af tot **17.250 banen in 2030**.

Doelstellingen CO₂-reductie

Chemelot heeft in het Regio Clusterplan [1] als doel gesteld om de **broeikasgasuitstoot (nu ca. 5 Mton) in 2030 te halveren en om in 2050 klimaatneutraal of -negatief** te zijn. In het plan is voor 2,4 Mton/j reductie aan acties opgenomen. De belangrijkste acties zijn:

- Lachgasreductie– 0,9 Mton/j
- CO2 afvang en opslag– 0,8 Mton/j
- Projecten bij diverse bedrijven – 0,4 Mton/j [2]

Daarnaast heeft Chemelot als doel om in 2030 1 Mton/j virgin fossiele nafta (25% totaal) en 50% van de ammoniakproductie te vervangen door circulaire of biobased nafta.

[1] <https://www.chemelot.nl/duurzaamheid/regioplan-cluster-chemelot-2030>

[2] Bedrijven in het LEA zijn: Chemelot, E-MAX COMPANY, Royal Mosa, Océ-Technologies, O-I Manufacturing, ROCKWOOL, Sappi Maastricht, Smurfit Kappa, Tredegar Film Products, Trespa International, VDL Nedcar, WEPA Nederland.

2.3. Samenhang met andere nationale, regionale of territoriale strategieën en plannen ter zake

Referentie: Artikel 11, lid 2, punt e)

I. Nationaal

Klimaatakkoord

Het JTF draagt bij aan de doelen uit het Nederlandse Klimaatakkoord en het Integraal Nationaal Energie- en Klimaatplan (INEK), en dan specifiek aan de doelen voor industrieclusters (waar de IJmond er één van is). Om de industrie te verduurzamen zet het Klimaatakkoord in op een aantal routes, met de SDE++ subsidieregeling voor bedrijven en de CO2-heffing als meest concrete beleidsmaatregelen. Het JTF is een aanvullende manier om de verduurzaming van de industrie in de IJmond te bevorderen.

Grondstoffenakkoord

Ook draagt het JTF in Zuid-Limburg bij aan realisatie van het grondstoffenakkoord. Op gebied van circulaire economie heeft de Nederlandse overheid net als de EU het doel gesteld om in 2050 volledig circulair te worden, met als tussendoel om in 2030 50% minder grondstoffen te verbruiken. Het programma Circulaire Economie zet de grote lijnen uit, die zijn uitgewerkt in het Grondstoffenakkoord en 5 transitieagenda's. In de IJmond zijn met name de transitieagenda's maakindustrie en bouw van belang. De JTF inzet in de IJmond draagt bij aan het behalen van de doelstellingen uit het grondstoffenakkoord.

Actieagenda Groene Chemie, Nieuwe Economie

Het initiatief "Groene Chemie" is een landelijk initiatief gedragen door regionale partijen uit 5 provincies waaronder Limburg, alsmede door landelijke organisaties waaronder InvestNL, TNO en de VNCI. Een coalitie van partijen werkt aan ketenvorming in de groene chemie, langs vier lijnen:

- Biomassa als grondstof voor de chemie

- Afval als grondstof voor de chemie
- CO₂ als ‘ontluikende’ grondstof voor de chemie
- Nieuwe, innovatieve op groene elektriciteit gebaseerde processen

De actieagenda vormt een belangrijke inhoudelijke onderbouwing voor de JTF-inzet en het JTF kan een bron zijn van financiering.

II. Landsdelig

JTF-strategie Zuid-Nederland

De JTF-strategie van Zuid-Nederland vormt de inhoudelijke basis en onderbouwing voor de inzet van JTF-middelen in Zeeland, Zuid-Limburg, en West-Brabant. Centraal staat de rechtvaardige en succesvolle transitie naar duurzame chemie. De inhoudelijke opgave – de transitie naar duurzame grond- en brandstoffen – is op hoofdlijnen in elk van de JTF-regio’s gelijk, en de chemieclusters (Kanaalzone, Moerdijk én Chemelot) zijn zowel fysiek (buisleidingen, spoor, en weg) als via samenwerkingsverbanden verbonden. Dit vraagt om samenwerking op landsdelig niveau bij de uitvoering van het JTF. Tegelijkertijd heeft elke regio eigen specifieke uitdagingen en kansen.

Regionale Innovatie Strategie Slimme Specialisatie (RIS3) van Zuid-Nederland

Met het JTF beoogt Zuid-Limburg de innovatieprincipes uit de RIS3 toe te passen, en bij te dragen aan de innovatiedoelstellingen van de RIS3. In de RIS3 van Zuid-Nederland staat innovatie op vijf maatschappelijke transities (energie, klimaat, grondstoffen, landbouw en voeding en gezondheid) centraal. Met name de energietransitie en grondstoffentransitie hebben samenhang met het JTF.

III. Regionaal

Het JTF draagt in Zuid-Limburg bij aan de uitvoering van diverse regionale beleidskaders:

- De **Chemelot Circular Hub Agenda (CCHA)** en de uitwerking daarvan in het **Circular Economy Action Plan (CEAP)**: het CEAP is het integrale regionale plan dat beschrijft hoe Chemelot de komende decennia transformeert naar een circulair en duurzaam chemiecluster. Het CEAP is opgesteld vanuit de Chemelot Circular Hub (CCH), een netwerk van partijen en verbanden die samenwerken aan de verduurzaming van de chemie. Het CEAP bestaat uit vier pijlers met daarbinnen 21 flagships, met concrete acties. Belangrijk daarbij is de programmatische aanpak op basis van dynamische agendering. De Chemelot Circular Hub is een ‘multihelix’ samenwerkingsverband, en een CEAP is een levend document dat continu wordt geactualiseerd.
- De **Chemelot Strategie 2050** beschrijft de transitie van Chemelot naar een circulaire productiesite en zet in op het verduurzamen van grondstoffen, procesinnovatie, en circulariteit op Chemelot. Het betreft hier zowel een innovatie- als een infrastructurele opgave.
- **Brightsite Chemelot Campus Brightsite** is een strategisch samenwerkingsverband tussen de bedrijven op Chemelot, TNO en de universiteit Maastricht met als missie: “Demonstreren dat de chemische industrie de voor 2030/2050 gestelde klimaatdoelen kan realiseren”.
- **Visie Chemelot 2025**: is een gezamenlijke visie van de grote bedrijven op Chemelot om het

cluster door te laten groeien naar de meest concurrerende en duurzame site van West-Europa.

- De **Cluster Energie Strategie (CES) Chemelot 2030-2050** beschrijft de benodigde investeringen in de infrastructuur voor Chemelot. De CES richt zich o.a. op aansluiting van Chemelot op het 380kV-net, de uitwerking en realisatie van een buisleidingcorridor voor CO₂ en waterstof tussen Rotterdam, Chemelot en Noordrijn-Westfalen (NRW), en een waterstofinfrastructuur van en naar Chemelot en overige industrie.
- Het **Regioplan cluster Chemelot 2030** zet in op het verduurzamen van de grondstoffen en op elektrificatie. Parallel daaraan zijn drie thema's van belang om de transitie succesvol te laten verlopen: procesinnovatie, circulariteit en waterstof.
- Chemelot heeft met het **Masterplan Chemelot 2030** als ambitie om "samen ruimte te maken voor de meest veilige, meest duurzame en meest competitieve chemie- en materialensite in Europa".
- Verschillende kennis- en onderwijspartijen werken samen aan de **human capital agenda** (CHILL, Maastricht University, Zuyd en Vista). De partijen zetten zich in voor het aantrekken van voldoende personeel met de juiste (circulaire) vaardigheden.

Gezien de concrete uitwerking van de plannen en het gehele transitiepad van Chemelot, gelden de bovenstaande documenten als basis voor de acties die met het JTF in Zuid-Limburg worden ondersteund, met het CEAP als integraal regioplan.

2.4. Soort voorgenomen concrete acties

Referentie: artikel 11, lid 2, punten g) tot en met k), en artikel 11, lid 5

I. Voorgenomen acties

CEAP als basis voor inzet JTF Zuid-Limburg

Het CEAP, de Chemelot strategie 2050, de CES Chemelot, het Regioplan en het Masterplan Chemelot belangrijke inhoudelijke kaders voor de JTF-inzet. Het CEAP komt als integraal plan van de regio voort uit de andere beleidskaders (zie H. 2.3). De inzet in JTF Zuid-Limburg bestaat uit drie sporen:

Spoor 1 – Vernieuwing en versterking van de regionale economie: circulaire innovatie en toepassingen. Ondersteunde activiteiten (zoals in de JTF-verordening benoemd):

- C: investeringen in onderzoek en innovatie (..)
- H: Investeringen in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit.

Concrete innovatie-acties richten zich op de thema's:

- Circulair: o.a. innovatief circulair ontwerp en innovatie op het gebied van het gebruik van afval als grondstof, door o.a. mechanische recycling, solvolyse, pyrolyse én vergassing.
- Biobased: innovatieve toepassing van biograndstoffen, o.a. door gebruik van biobased nafta als vervanging van fossiele nafta, productie van drop-in chemicaliën en dedicated biobased polymeren.
- Digitale innovatie in de chemie (in de overgang van lineaire naar circulaire, complexe ketens).
- Overige proces- en productinnovatie t.b.v. groene chemie, waaronder op het gebied van

elektrificatie (o.a. door plasmatechnologie en elektrificatie van thermische processen).

Spoor 2 - Investerings in technologie, systemen en infrastructuur: circulaire fundament.

Activiteiten:

- D: investeringen in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur (...)
- J: investeringen in de bevordering van de circulaire economie (...).

Concrete acties:

- Groene waterstofinfrastructuur, o.a. de aanleg van een lokale waterstofringleiding, aansluitingen op de landelijke waterstofinfrastructuur en installaties voor de productie van waterstof uit reststromen. Het JTF ondersteunt enkel infrastructuur die wordt ingezet voor de productie en het transport van groene waterstof ter verduurzaming van het gehele chemiecluster.
- 'Circulaire infrastructuur', o.a. de aanleg van pijpleidingen, een waterstofringleiding, en vervoer van grondstoffen (o.a. uitbreiding van de havencapaciteit en vervoer tussen haven en Chemelot-site).
- CO2-infrastructuur: pijpleidingen voor lokaal transport en hergebruik van CO2 en aantakking op (inter)nationale CO2-buisleidingen (o.a. met Rotterdam (Porthos) en Noordrijn-Westfalen, evt. gekoppeld aan een waterstofnetwerk).
- Openbare infrastructuur voor de elektrificatie van het chemiecluster, bv. lokale aansluitingen op het voorziene 380kV-hoogspanningsnet.

Spoor 3 – Een wendbare en weerbare beroepsbevolking: circulaire human capital agenda.

Activiteiten:

- K: bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden.
- L: begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan.
- M: Actieve inclusie van werkzoekenden.
- O: Andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie (...)

Concrete acties:

- Toekomstbestendige arbeidsmarkt door leven lang ontwikkelen, in het verlengde van de inzet binnen het CEAP op “Versterking van de onderwijsketen”: o.a. ‘circulaire economie-modules’ voor werkenden i.s.m. onderwijs, realisatie van makerspaces/fieldlabs voor studenten en professionals, een Expertisecentrum Circular Engineering, verbeteren van onderwijscurricula (integreren van circulaire kennis, ontwikkelen van nieuwe curricula).
- Begeleiding en actieve inclusie van werkzoekenden: o.a. ondersteuning bij matching vraag-aanbod, actieve inclusie.
- Aantrekken en behoud talent voor de chemie, in het verlengde van de inzet binnen het CEAP op “duurzame inzetbaarheid en betrokkenheid van mensen”. Het gaat o.a. om het aantrekken van zij-instromers (o.a. met een Talentenbureau), aantrekken van jeugd (o.a. met een Talent Office, ondersteuning bij matching van vraag en aanbod) en inzet op duurzame inzetbaarheid.

De beoogde inzet voor het JTF Zuid-Limburg sluit aan op de RIS3 2021-2027 van Zuid-Nederland, die als doel heeft innovatie op maatschappelijke transitie, waaronder de energietransitie en de grondstoffentransitie, te ondersteunen.

II. Verwachte bijdrage van de soorten acties om het effect van de transitie te verzachten

De acties dragen bij aan het behouden en creëren van (nieuwe) banen in de regio door middel van een succesvolle transitie naar een toekomstbestendige economie. De regio investeert daarvoor in arbeidsmarktbeleid (om- en bijscholing, baanbegeleiding, sociale inclusie), in de ‘hardware’ voor de nieuwe economie (technologie, systemen en infrastructuur) en in kennis en innovatie als randvoorwaarden voor diversificatie.

Daarnaast is de inzet op om- en bijscholing gericht op het voorzien in voldoende en geschikt personeel, een belangrijke voorwaarde om de transitie te volmaken. Ook is de inzet op om- en bijscholing erop gericht om diverse groepen werkenden en werkzoekenden succesvol mee te laten komen in de veranderende eisen die op de arbeidsmarkt worden gesteld als gevolg van de transitie.

Zodoende dragen de acties bij aan het bereiken van een sociaaleconomisch rechtvaardige transitie met daarnaast ook milieuwinst door reductie van de industriële uitstoot in Zuid-Limburg.

Kloofanalyse voor productieve investeringen: N.v.t., “productieve investeringen” worden niet ingezet.

III. Overzicht mogelijk begunstigde partijen die op grond van bijlage I in Richtlijn 2003/87/EG in aanmerking komen voor kosteloze toewijzing

Waar de overige Nederlandse industrieclusters een emissievergunning per bedrijf hebben, heeft Chemelot een emissievergunning voor de hele site. Aangezien Artikel 11, lid 2, punt i) van de verordening spreekt over activiteiten – en niet over bedrijven of instellingen – kan de verordeningstekst zo geïnterpreteerd worden dat:

- steun aan de *bestaande* activiteiten van Chemelot nader onderbouwd moet worden.
- *nieuwe* bedrijven op Chemelot weliswaar onder dezelfde emissievergunning vallen, maar gesteund kunnen worden zonder nadere onderbouwing (immers gaat het bij de vestiging van een nieuw bedrijf niet om het verminderen van broeikasgasemissies van bestaande activiteiten).

Er wordt geen directe steun aan bestaande activiteiten voorzien die op grond van bijlage I in Richtlijn 2003/87/EG in aanmerking komen voor kosteloze toewijzing. Investerings binnen spoor 2 (o.a. elektrificatie en CO₂-infrastructuur) richten zich niet op de verduurzaming van bestaande installaties, maar op nieuwe openbare infrastructuur t.b.v. activiteiten in de groene chemie.

Wel worden activiteiten ondersteund die betrekking hebben op de overgang op biobased en circulaire

grondstoffen. Hiervoor geldt echter dat de CO₂-reductie niet bij het industriële bedrijf zelf landt, maar bij andere bedrijven verderop in de keten. Het is daarom niet noodzakelijk dat de plannen bijdragen aan de reductie van schoorsteenemissies tot onder het benchmarkniveau.

Participatie van mkb en grootbedrijf in JTF-projecten

Het mkb, inclusief start-ups en scale-ups, geldt als voornaamste doelgroep voor het JTF in Zuid-Limburg. Op en rond de Chemelotcampus bevindt zich een ecosysteem van innovatieve mkb-ers dat in staat is tot disruptieve innovaties te komen, die leiden tot duurzame productieprocessen en daarmee nieuwe banen in de groene chemie. In dit ecosysteem op en rond het chemiecluster Chemelot vormen echter enkele grootbedrijven (o.a. Sabic, OCI Nitrogen) op dit moment de basis, als eigenaar en beheerder van de belangrijkste installaties op het terrein. Dit betekent dat ook grootbedrijf noodzakelijk is om de transitie naar groene chemie in te zetten; het grootbedrijf beschikt over de schaalgrootte en het investeringsvermogen om innovaties op te schalen.

In het JTF kan het grootbedrijf daarom in projecten participeren als stakeholder, die bv. de uitvoering van een innovatieproject op een fossiele site faciliteert, die kennis inbrengt, of die acties mede financiert. Het JTF programma in Zuid-Limburg verleent echter géén directe financiële steun aan het grootbedrijf, noch in de vorm van productieve investeringen, noch voor andersoortige activiteiten. Wél is het de bedoeling dat het grootbedrijf een rol speelt in de opschaling van de resultaten van innovatieprojecten die binnen het JTF worden ondersteund, om zo nieuwe banen in de groene chemie te creëren. Middels openbare kennisdeling en disseminatie van projectresultaten wordt gefaciliteerd dat resultaten breed worden opgeschaald, binnen Chemelot én in andere chemieclusters.

IV. Synergie en complementariteit

Andere relevante programma's van de Unie

Het ESF+ richt zich op mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie zoals statushouders, langdurig werklozen, arbeidsbeperkten, oudere werklozen, kwetsbare jongeren en gedetineerden in de gehele regio, zonder sectorale focus. Het JTF is hier onderscheidend aan door:

- **thematische focus** (opvangen van gevolgen van de klimaattransitie op de arbeidsmarkt);
- **sectorale focus** (om- en bijscholing, begeleiding van werkzoekenden en actieve inclusie ten behoeve van de chemie);
- **doelgroep** (werkenden van alle leeftijden en opleidingsniveaus in de chemie, werklozen die in de chemie willen en kunnen werken, en studenten met een opleiding in de chemie);
- **geografische focus** (arbeidsmarktinzet gericht op Chemelot). Synergie kan worden bereikt door doelgroepen die met het ESF+ worden ondersteund, in een vervolgtrajec gericht te begeleiden naar een baan in de chemie.

Het EFRO (OP Zuid) richt zich in Zuid-Nederland op innovatie ten behoeve van 5 maatschappelijke transitieën. Het JTF is in Zuid-Limburg complementair aan het EFRO door:

- **thematische focus** (opvangen van fossiel baanverlies door de klimaattransitie, door het creëren van nieuwe banen);

- **sectorale focus** (transformatie en diversificatie met de huidige chemie op Chemelot als startpunt);
- **doelgroep** (innovatief MKB staat in EFRO én JTF voorop, maar grootbedrijf in de chemie is als partner meer betrokken in het JTF);
- **type activiteiten** (JTF biedt mogelijkheden voor de aanleg van technologie en infrastructuur, en voor om- en bijscholing, EFRO is primair een innovatieprogramma);
- **geografische focus** (Chemelot).

Synergie kan bereikt worden door innovaties uit EFRO-projecten t.b.v. de grondstoffen- en energietransitie in JTF-projecten verder op te schalen, om zo tot nieuwe banen te komen.

Andere pijlers JTM

In Zuid-Limburg wordt steun beoogd voor de opschaling van het Hoge Temperatuur warmtenet “Het Groene Net” (HGN) en het Lage Temperatuur warmtenet “Mijnwater”. HGN vindt zijn grondslag in de enorme restwarmte van Chemelot. Mijnwater is een innovatief circulair energienetwerk voor woningen en utiliteiten. Beide netten zijn al jaren operationeel, maar moeten opgeschaald en beter onderling verbonden worden. Het CO₂-reductiepotentieel van HGN bedraagt 2,5 Mton/j tot 2050, en van Mijnwater 1,6 Mton/j tot 2068 (zie ook bijlage 1).

Financiële behoefte:

- Subsidievraag HGN uit de 3e pijler JTM: €13,7 mln.
- Subsidievraag Mijnwater uit de 3e pijler JTM: €14,3 mln.
- Voor het equity deel van de funding wordt gebruik gemaakt van de 2e pijler van het JTM.

Daarnaast is ook de inzet van pijlers 2 en 3 mogelijk t.b.v. de behoeften in spoor 2 (zie 2.2).

3. Governancemechanismen

Referentie: artikel 11, lid 2, punt f)

Rijk en regio's werken op gelijkwaardige wijze samen aan de uitvoering van het Nederlandse deel van het JTF. De bevoegdheids- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen Rijk en regio's wordt in bestuurlijke afspraken vastgelegd. Hieruit volgend worden uitvoeringsovereenkomsten afgesloten tussen Het Rijk en de Beheerautoriteit (BA); de BA en de aangewezen Intermediaire Instanties (II's); en de regio's en de II's.

3.1 Partnerschap

Rijksoverheid

De betrokken bewindspersonen van het kabinet leggen over het JTF-verantwoording af aan de Tweede Kamer. De Ministeries van EZK en SZW zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het opstellen van de subsidieregeling JTF. De minister van EZK delegeert haar taken voor de uitvoering van de subsidieregeling aan de minister van SZW. De II's en de BA voeren hun taken uit binnen het mandaat van het Ministerie van SZW.

Regio's

De regio is een samenwerking tussen de provincie en de betrokken gemeente(n) van de geselecteerde COROP-gebieden. De regio's zijn verantwoordelijk voor het opstellen van de hoofdstukken 2 van het transitieplan en de doorvertaling naar de hoofdstukken 2 van het operationeel programma (OP).

Tijdens de uitvoering van het programma nemen vertegenwoordigers van de regio's zitting in een regionale stuurgroep. De regionale stuurgroepen stellen een openstellingsstrategie op. Dit doen de regionale stuurgroepen op basis van de regionale transitieplannen en de bijbehorende delen uit het OP. De openstellingstrategieën worden daarna uitgevoerd door een II. Vertegenwoordigers van de regionale stuurgroepen nemen zitting in het monitoringcomité.

Iedere regio krijgt een deskundigheidscommissie (DC). De DC's zorgen voor een onafhankelijke beoordeling van projectaanvragen op inhoudelijke criteria.

Beheerautoriteit

De BA is verantwoordelijk voor het beheer van het JTF-programma in het kader van het bereiken van de doelstellingen van het programma, in overeenstemming met Titel VI, Hoofdstuk II van de Common Provisions Regulation (CPR). Zij heeft een toezichhoudende taak, evenals een adviserende en ondersteunende rol naar de regio's toe. De belangrijkste taken van de BA zijn:

- Rapporteren aan de opdrachtgevers.

- Rapporteren aan de EC.
- Beheer van en toezicht houden op het JTF-programma.
- Coördinatie van het opstellen en uitvoeren van een evaluatieplan.
- Opstellen en bewaken communicatiestrategie.
- Indienen van de betaalaanvragen bij de EC.
- Ondersteunen van het monitoringcomité.
- Uitvoeren van de boekhoudfunctie en het onderhouden van contacten met de Audit Dienst Rijk (ADR) die als Audit Autoriteit (AA) functioneert.
- Coördineren van uitvoering tussen de II's.

Regionale Intermediaire Instanties

De regionale delen van het operationeel programma worden uitgevoerd door drie II's (Gemeente Rotterdam, Stimulus en SNN). De BA stelt de II's aan en draagt de volgende taken over:

- Het opstellen van openstellingen.
- De uitvoering van de financieel & inhoudelijk technische toets voor de ontvankelijkheid van projecten.
- Ontvangen van projectvoorstellen, beoordelen, beschikken en vaststellen van de projecten.
- De uitvoering van managementverificaties.
- Per regio, het inrichten (in overleg met de regionale stuurgroepen) van deskundigencommissies voor de inhoudelijke beoordeling van projectaanvragen volgens een beoordelingskader.
- Afhandelen Bezwaar en beroepsprocedure.

Consultatie

Het is belangrijk een breed partnerschap in te stellen voor de totstandkoming, uitvoering, monitoring en evaluatie van het JTF-programma. Er is gekozen om een breed georiënteerd, stevig partnerschap in te richten met zowel nationale als regionale partners.

Regionaal

Elke regio heeft haar eigen bestaande regionale structuren en elke regio staat voor haar eigen transitie uitdagingen. Daarom heeft elke regio op eigen wijze het partnerschap ingericht. Elke regio heeft een consultatie laten uitvoeren op het regionale deelplan. Daarnaast stelt elke regio een stuurgroep in voor de openstelling en de uitvoering van het deelplan.

Nationaal

Ten behoeve van de totstandkoming van het programma is gesproken met diverse nationale partijen, waaronder UWV, VNO-NCW, Techniekpact, FNV, CNV, IPO, VNG, de Jonge Klimaatbeweging en Universiteiten van Nederland. Daarnaast is gesproken met diverse beleidsdirecties van de Ministeries van Onderwijs Cultuur en Wetenschap, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Infrastructuur en Waterstaat, Economische Zaken en Klimaat en Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Op 15 februari 2022 heeft een nationale consultatie plaatsgevonden. Tijdens het eerste deel van deze consultatie is uitgelegd wat het JTF precies inhoudt en zijn de huidige stand van zaken en de beoogde plannen van de deelnemende regio's besproken. In het tweede deel van de consultatie werd input opgehaald in verschillende deelsessies. Zie bijlage voor een overzicht van de deelnemende organisaties en gestelde vragen. Tijdens de consultatie ging het merendeel van de vragen over het JTF in de praktijk. De gestelde vragen zijn beantwoord en partijen zijn gewezen hoe ze kunnen deelnemen aan het JTF.

3.2 Monitoring- en evaluatie

Door middel van monitoring wordt onderzocht of het programma op koers ligt en doelstellingen gehaald worden, op zowel regionaal als op programmaniveau. Enerzijds bijsturen waar nodig, anderzijds kijken waar je van elkaar kan leren. De jaarlijkse prestatie-evaluatie en het evaluatieplan dragen bij aan een continue monitoring van de uitvoering van het JTF.

De BA en II's zullen gezamenlijk het evaluatieplan en communicatieplannen opstellen. Hierbij is het mogelijk om regionale componenten mee te nemen, en zal zoveel mogelijk worden aangesloten bij reeds bestaande structuren.

Zie Bijlage 2. Plan voor Rechtvaardige Transitie Nederland H3 voor het volledige hoofdstuk 3

4. Programmaspecifieke output- of resultaatindicatoren

Referentie: Artikel 12, lid 1, van de JTF-verordening

Motivering van de noodzaak van programmaspecifieke output- of resultaatindicatoren op basis van de voorgenomen soorten acties

Referentie: artikel 11, lid 2, punten g) tot en met k), en artikel 11, lid 5

DOCUMENTS

Document title	Document type	Document date	Local reference	Commission reference	Files	Sent date	Sent by
Bijlage 1. Tabel Kerncijfers voor de sectoren industrie en energie in de gekozen NUTS3-regio's (2018)	Aanvullende informatie	18-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 1. Tabel Kerncijfers voor de sectoren industrie en energie in de gekozen NUTS3-regio's (2018)	22-mrt-2022	Snijder, Erik
Bijlage 2. Tabel 1 Motivering beleidsdoelstellingen en specifieke doelstellingen	Aanvullende informatie	18-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 2. Tabel 1 Motivering beleidsdoelstellingen en specifieke doelstellingen	22-mrt-2022	Snijder, Erik
Bijlage 3. Methodologisch Kader	Aanvullende informatie	22-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 3. Methodologisch Kader	22-mrt-2022	Snijder, Erik
Bijlage 4. Aanhangsel Analyse SCO's	Aanvullende informatie	22-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 4. Aanhangsel Analyse SCO's	22-mrt-2022	Snijder, Erik
Programme snapshot 2021NL16JTPR001 1.0	Snapshot van gegevens vóór verzending	22-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Programme_snapshot_2021NL16JTPR001_1.0_nl.pdf Programme_snapshot_2021NL16JTPR001_1.0_en.pdf	22-mrt-2022	Snijder, Erik
Bijlage 4. IJmond - Bijlagen 1 - 6	Territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie – Aanvullende informatie	18-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 4. IJmond - Bijlagen 1 - 6	22-mrt-2022	Snijder, Erik
Bijlage 1. Plan voor Rechtvaardige Transitie Nederland H1	Territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie – Aanvullende informatie	18-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 1. Plan voor Rechtvaardige Transitie Nederland H1	22-mrt-2022	Snijder, Erik
Bijlage 3. Cijfermatige onderbouwing	Territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie – Aanvullende informatie	18-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 3. Cijfermatige onderbouwing	22-mrt-2022	Snijder, Erik
Bijlage 6. West-Noord-Brabant bijlagen	Territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie – Aanvullende informatie	18-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 6. West-Noord-Brabant bijlagen	22-mrt-2022	Snijder, Erik
Bijlage 8. Zuid-Limburg bijlagen	Territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie – Aanvullende informatie	18-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 8. Zuid-Limburg bijlagen	22-mrt-2022	Snijder, Erik
Bijlage 2. Plan voor Rechtvaardige Transitie Nederland H3	Territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie – Aanvullende informatie	18-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 2. Plan voor Rechtvaardige Transitie Nederland H3	22-mrt-2022	Snijder, Erik
Bijlage 7. Zeeuws-Vlaanderen bijlagen	Territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie –	18-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 7. Zeeuws-Vlaanderen bijlagen	22-mrt-2022	Snijder, Erik

Document title	Document type	Document date	Local reference	Commission reference	Files	Sent date	Sent by
	Aanvullende informatie						
Bijlage 9. Groningen-Emmen	Territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie – Aanvullende informatie	22-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 9. Groningen-Emmen	22-mrt-2022	Snijder, Erik
Bijlage 5. Groningen-Emmen	Territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie – Aanvullende informatie	22-mrt-2022		Ares(2022)2104851	Bijlage 5. Groningen-Emmen	22-mrt-2022	Snijder, Erik